مېنىڭ گۈزەل دىنىم

نەشرگە تەييارلىغۇچىلار:

فارۇق سالمان

نازىف يىلماز

دوكتور رەجەپ ئۆزدىرەك

ئىبادەتلىرىمنى ئۆگىنىمەن 1

e

نەشرگە تەييارلىغۇچىلار:
فارۇق سالمان
نازىف يىلماز
دوكتور رەجەپ ئۆزدىرەك

گىرافىك ۋە مۇقاۋا لايىھىلىگۈچى:
سامى كايا
ئالى كايا
ئانار گاسىموۋ

رەسسام:
مەھمەت سالداملى
شابان ئايخان
ياسىر بۇغرا ئەرىيلماز

كوررېكتور:
فاتىھ گارجان
م.سامى كانباش

مەسلىھەتچىلەر ھەيئىتى:
ئالى جان تاتلى
فارۇق كانگەر
ئىسمائىل گۈنداي

تۈركچىدىن ئۇيغۇرچىلاشتۇرغۇچى:
مەريەم

ئالاقىلىشىش ئادرىسى:

mkadir2002@yahoo.com
Бишкек шаары, Алмата көчөсү, 4-б, 5-этаж
Тел: (00996312) 53 33 12

كىرىش سۆز

بىزنى گۈزەل دىنىمىز ئىسلام بىلەن شەرەپلەندۈرگەن ئۇلۇغ رەببىمىزگە ھەمدۇ-سانالار بولسۇن!

دىنىمىزنى ئەڭ گۈزەل شەكىلدە ياشاش ئارقىلىق ئىنسانلارغا ئۈلگە تىكەن پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئائىلە-تاۋاباتلىرىغا، ساھابىلىرىگە دۇرۇت ۋە سالام بولسۇن!

قەدىرلىك كىچىك دوستلار!

دىنىمىزنىڭ ماھىيىتى ئاللاھنى ياخشى كۆرۈشتۇر. ئۇلۇغ ئاللاھ قەلبىمىزنى «ياخشى كۆرۈش» ئۈچۈن ياراتقان. دىنىمىزنى، پەيغەمبىرىمىزنى ۋە ئۇنىڭ ياخشى كۆرگەنلىرىنى ياخشى كۆرىشىمىزنى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ يولىدىن مېڭىشىمىزنى بۇيرىغان.

مۇھەببەت قەلبتە بىخلىنىدۇ ۋە ئىش-ھەرىكەتتە ئەكس ئېتىدۇ. مۇھەببەتنىڭ ئەڭ چوڭقۇرى ئاللاھقا بولغان مۇھەببەت بولۇپ، بۇ ئالدى بىلەن قەلبىمىزگە يەرلىشىدۇ. ئاندىن بىزنى ياخشى ئادەم بولۇشقا، ئاللاھنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىنى ئىجرا قىلىشقا يېتەكلەيدۇ. قىلغان ياخشى ئىش-ھەرىكەتلىرىمىز ۋە ئىبادەتلىرىمىز قەلبىمىزدىكى مۇھەببەت ۋە ئىماننى كۈچلەندۈرىدۇ.

سۆيۈملۈك باللار!

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام باشلامچىلىق قىلغان ئىمان سەپىرى ئەۋلاتمۇ-ئەۋلات داۋاملىشىپ كەلدى. ھەربىر ئەۋلات بۇ دىنىنىڭ گۈللەپ ياشنىشى ۋە كېيىنكى ئىزباسارلارغا مىراس قالدۇرۇلىشى ئۈچۈن قولىدىن كېلىشىچە كۈچ چىقاردى. شۇنىڭ بىلەن ئىسلامىي ئىلىملەر ئېغىزدىن-ئېغىزغا تارقىلىپ، قولدىن-قولغا ئۆتۈپ، قەلبتىن قەلبكە كۆچۈپ بىزگە قەدەر يەتتى.

بىز شۇنى بىلىمىزكى، سىلەر ياراتقۇچىمىز ئاللاھنى، ئۇنىڭ مۇبارەك ئەلچىسى سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ۋە گۈزەل دىنىمىزنى ياخشى كۆرىسىلەر. بىزمۇ سىلەرنى ئىنتايىن ياخشى كۆرىمىز. سىلەرگە ئوخشاش باللارنىڭ دىنىمىزنى ئەڭ چىرايلىق بىر رەۋىشتە ئۆگىنىشىنى ئۈمىت قىلىمىز.

سىلەر بىزنىڭ كەلگۈسىمىز. بىزنىڭ قول-ئىلكىمىزدىكى بارلىق ماددى ۋە مەنىۋى بايلىقلىرىمىز قىسقا ۋاقىتتىن كېيىن سىلەرنىڭ ئىگىدارچىلىقىڭلارغا ئۆتىدۇ. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز باشلىغان ئىمان سەپىرىنى بىزدىن كېيىن سىلەر داۋاملاشتۇرىسىلەر. شۇڭا سىلەرنى بۇ ئۇلۇغ سەپەرگە تەييارلاش، دىنىمىزنىڭ ئەسىرلەر بويى داۋاملاشقان ئۇلۇغ چاقىرىقلىرىنى سىلەرگە يەتكۈزۈش بىز چوڭلارنىڭ باش تارتقىلى بولمايدىغان مەسئۇلىيىتىمىزدۇر. ئاللاھقا مىڭلارچە ھەمدۇ-سانالار بولسۇنكى، بۇ مەقسەتتە باشلىغان ئىشىمىز تۇنجى مېۋىسىنى بەردى.

ئاللاھنىڭ لۇتفى بولغان بۇ كىتابنى ھازىرلىغان ۋاقتىمىزدا، بۇ ھەقتە ئىلگىرى يېزىلغان كىتابلاردىن پايدىلاندۇق. شۇنداقلا سىلەرنىڭ مەنىۋى دۇنيايىڭلارغا ئۆزگىچە تەم، ئۆزگىچە لەززەت بېغىشلاشنى ئارزۇ قىلدۇق. شۇ سەۋەپتىن بۇ كىتابتا تۆۋەندىكى بىر قانچە نوقتىغا دىققەت قىلدۇق:

- گۈزەل دىنىمىزنى ياخشى كۆرۈپ، بۇ كىتابنى قىزىقىپ ئوقۇشۇڭلار ئۈچۈن، ھەر بىر تېمىنى بىر ھېكايە بىلەن باشلىدۇق.
- دىنىمىزنىڭ ئەڭ مۇھىم مەنبەسى بولغان قۇرئانى-كەرىم ئايەتلىرى بىلەن پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھەدىسلىرىنى تەكىتلەش يۈزىسىدىن دائىرە ئىچىگە ئېلىپ دىققىتىڭلارغا سۇندۇق.

- دىنىمىزنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىنىڭ ھېچبىرى بىكارغا ئېيتىلغان ئەمەس. ھەممىسىدە ئىنتايىن گۈزەل ئىنچىكىلىكلەر بار. بۇنىڭ ھېكمىتى ۋە پايدىسىنى بىلىش سىلەرنىڭ ئۇنى خۇشاللىق بىلەن ئىجرا قىلىشىڭلارغا تۈرتكە بولىدۇ. شۇڭا ھەربىر ئىبادەتنىڭ پايدىسى ۋە ئەمىر قىلىنىشىدىكى ھېكمەتنى چۈشەندۈرۈشكە يەر بەردۇق.
- مەزمۇنلارنى ئاسان چۈشەنسۇن دەپ، كۆپ يەردە سوئال-جاۋاپ ئۇسۇلىنى قوللاندۇق.
- رەسىملەرگە ئامراق ئىكەنلىكىڭلارنى بىلگەنلىكىمىز ئۈچۈن، مەزمۇنلارنىڭ ئارىسىغا رەسىم كىرىشتۈردۇق.
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ، ئۇنىڭ ۋاپادار دوستلىرىنىڭ ۋە ئىسلام دۇنياسىدىكى مەشھۇر شەخسلەرنىڭ تاتلىق ئەسلىملىرىنى سىلەرنىڭ كۆڭۈل دۇنيايىڭلارغا توشۇشقا تىرىشتۇق.
- بىلىۋېلىشقا تېگىشلىك مەزمۇنلارنى مۇۋاپىق يەرلەردە جەدۋەل ئىچىدە بەردۇق.
- ھەربىر باپنىڭ ئاخىرىدا بىلىۋېلىشقا تېگىشلىك مۇھىم نوقتىلارنى تەكرارلىشىڭلار ئۈچۈن سوئاللار قويدۇق.
- قولۇڭلارنى كۆتىرىپ دۇئا قىلىشىڭلار ئۈچۈن، سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ دۇئالىرىدىن نەمۇنىلەر بەردۇق.

گۈزەل دۇئالىرىڭلاردا بۇ كىتابنى تەييارلىغان بىزنىمۇ ئەسلەپ قويۇشۇڭلارنى ئۈمىت قىلىمىز. «مېنىڭ گۈزەل دىنىم» ناملىق كۆپ قىسىملىق كىتابنىڭ 1-قىسمى بولغان «ئىبادەتلىرىمنى ئۆگىنىمەن» ناملىق بۇ كىتاب مانا سىلەرگە قالدى.

قەلبىڭلار ئىمان بىلەن، ھاياتىڭلار ئىسلام بىلەن، كۆڭلۈڭلار ئىھسان بىلەن تولغاي! ياخشى كىشىلەر دوستۇڭلار بولغاي! ئۇلۇغ ئاللاھ يار ۋە ياردەمچىڭلار بولغاي! يولۇڭلار جەننەتكە قەدەر راۋان بولغاي!...

ئاللاھقا ئامانەت!

ھۆرمەت بىلەن:

فارۇق سالمان،

نازىف يىلماز،

دوكتۇر رەجەپ ئۆزدىرەك

2008-يىل مارت، ئىستانبۇل

مۇندەرىجە

ئىبادەت / 7

ھېكايە: سارايدىكى زىياپەت 8
ئىبادەت دېگەن نېمە؟ 10
نېمىشقا ئىبادەت قىلىمىز؟ 11
ھېكايە: ئاللاھقا تەشەككۈر ئېيتىمەن 12
ئىبادەت قىلىش ئارقىلىق نېمىگە ئېرىشىمىز؟ 14
سوئاللار 15

بالاغەتكە يەتكەنلەرنىڭ ۋەزىپە ۋە مەسئۇلىيىتى / 17

ھېكايە: جەننەتنىڭ يولى 18
دىنىي ۋەزىپىلىرىمىز ۋە مەسئۇلىيەتلىرىمىز 19
ئەفئالى مۇكەللەفىن 20
ئىسلامنىڭ شەرتلىرى 23
شېئىر: ئىسلامنىڭ شەرتلىرى 23
ھېكايە: نەجىدلىك كىشى 24
سوئاللار 25

پاكىزلىق / 27

ھېكايە: مەسجىد سۈپۈرگەن موماي 28
ئىسلام دىنى ۋە پاكىزلىق 30
شېئىر: پاكىزلىق ۋە مۇسۇلمان 31
پاكىزلىق تۈرلىرى 32
پاكىزلىق بىلەن ئىبادەت ئوتتۇرىسىدا قانداق مۇناسىۋەت بار؟ 36
پەيغەمبىرىمىز پاكىزلىققا ئەھمىيەت بېرەتتى 37
شېئىر: پاكىزلىق 38
سوئاللار 39

تاھارەت-غۇسۇل-تەيەممۇم / 41

ھېكايە: تاھارەت گۇناھلاردىن پاكلايدۇ 42
تاھارەت 44
تاھارەتسىز قىلغىلى بولمايدىغان ئىشلار قايسىلار؟ 44
تاھارەتنى قانداق ئالىمىز؟ 44
ھېكايە: سوغۇق بۇلاق 46
تاھارەتنىڭ پايدىسى 48
تاھارەتنىڭ پەرزلىرى قايسىلار؟ 49
پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۈننىتى بويىچە تاھارەت ئېلىشتا نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك؟ 50
قانداق ئەھۋاللاردا تاھارەت سۇنۇپ كېتىدۇ؟ 51
مۇھەممەد ئۈممىتىنىڭ نۇرى 51
غۇسۇل قىلىش 52
بوي تەرەتسىز بولمىسا قايسى ئىشلارنى قىلالمايمىز؟ 52
غۇسۇلنىڭ پەرزلىرى قايسىلار؟ 52
قايسى خىل ئەھۋاللاردا غۇسلى قىلىشىمىز كېرەك؟ 53
بوي تەرەتنىڭ پايدىلىرى 54

غۇسۇل قىلغان چاغدىكى نامۇۋاپىق ئىشلار قايسىلار؟...... 54
پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۈننىتى بويىچە غۇسۇل قىلىشتا نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك؟...... 55
ھېكايە: سۈنىڭ كۆچى...... 55
تەيەممۇم 59
تەيەممۇم قانداق چاغدا قىلىنىدۇ؟...... 59
تەيەممۇم قانداق قىلىنىدۇ؟...... 59
تەيەممۇمنىڭ پەرزلىرى قايسىلار؟...... 60
ھېكايە: چوراقتەپە غارى...... 60
سۇئاللار...... 64

ناماز / 67

ھېكايە: تۇنجى ناماز...... 68
نېمە ئۈچۈن ناماز ئوقۇيمىز؟...... 71
ناماز ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز...... 72
ناماز كىملەرگە پەرز؟...... 74
نامازنىڭ تۈرلىرى...... 74
پەرز نامازلار 75
ۋاجىپ نامازلار 76
سۈننەت نامازلار 77
كۆپ ناماز ئوقۇپ ماڭا ياردەم قىل 77
نامازنىڭ پەرزلىرى...... 78
ئەزان...... 79
قامەت...... 81
نامازنى قانداق ئوقۇيمىز؟...... 82
نامازلارنىڭ ئوقۇلۇشى...... 88
نامازدىن كېيىنكى دۇئا ۋە تەسبىھلەر...... 92
نامازنىڭ ۋاجىپلىرى...... 94
نامازنىڭ سۈننەتلىرى...... 95
نامازدىكى ئەدەپ...... 96
نامازنىڭ مەكرۇھلىرى...... 96
نامازنى تەئدىل-ئەركان بىلەن ئوقۇيلى...... 97
نامازنى بۇزىدىغان ئەھۋاللار...... 99
جامائەت بىلەن ناماز ئوقۇشنىڭ ئەھمىيىتى...... 100
جامى ۋە مەسچىتتىكى ئەدەپ 101
جامائەت بىلەن ئوقۇلىدىغان بەزى نامازلار...... 104
كېسەل كىشىنىڭ نامىزى...... 107
سەپەر نامىزى...... 108
قازا نامىزى...... 108
سەھۋى سەجدىسى...... 110
تىلاۋەت سەجدىسى...... 111
ناماز ئوقۇش مەكرۇھ بولىدىغان ۋاقىتلار...... 112
ھېكايە: نامازلىرىم...... 113
پەيغەمبىرىمىز ناماز ئوقۇشنى بەك ياخشى كۆرەتتى...... 116
جامىلەر ۋە مەسجىدلەر...... 117
سۇئاللار...... 120
جاۋابلار...... 127

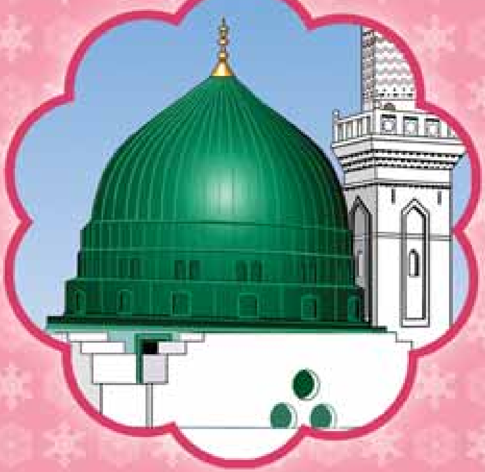

يارىتىلىشىمىزدىكى غايە

ئىبادەت

- ئىبادەتنىڭ مەنىسى
- ئىبادەتنىڭ غايىسى
- ئىبادەت ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىز

سارايدىكى زىياپەت

ئىنتايىن باي بىر پادىشاھ بار ئىكەن. پادىشاھ بايلىقىنى ۋە سەلتەنىتىنىڭ كاتتىلىقىنى كىشىلەرگە كۆرسەتمەكچى بوپتۇ. بۇ مەقسەتتە چوڭ بىر ساراي بىنا قىپتۇ. سارايىنىڭ ھوجرىلىرىنى قىممەتلىك گۆھەر ۋە زىننەت ئەشيالىرى بىلەن بىزەپتۇ. داستىخانغا ئېسىل نازۇ-نېمەتلەرنى تىزىپتۇ. ئاندىن ئىنسانلارغا ئۆزىنى تونۇتۇش ۋە سارايغا كەلگەندە رىئايە قىلىشقا تېگىشلىك قائىدىلەرنى ئۆگىتىش ئۈچۈن بىر ئەلچى تەيىنلىگەندىن كېيىن، ئىنسانلارنى سارايغا تەكلىپ قىپتۇ.

ئەلچى كەلگەن مېھمانلارغا يول باشلاپ، سارايىنى ئايلاندۇرۇپتۇ. پادىشاھ تەييارلىغان تائاملارنى ۋە سوغاتلارنى تەقدىم قىپتۇ. ئاندىن مېھمانلارغا پادىشاھنى تونۇتۇشقا باشلاپتۇ.

ئەي خالايىق! بۇ سارايىنىڭ ئىگىسى بولغان پادىشاھىمىز سارايىنى ۋە ئىچىدىكى نەرسىلەرنى كۆرسىتىش ئارقىلىق ئۆزىنى سىلەرگە تونۇتماقچى. سىلەرگە بەرگەن زىياپەت ۋە سوغا-سالاملار بىلەن ئۆزىنىڭ سىلەرنى قانچىلىك ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى ئىپادىلىدى. سىلەرمۇ ئۇنى ياخشى كۆرۈڭلار ۋە ھۆرمەت قىلىڭلار. ئەدەپسىزلىك قىلماڭلار! ئۇ سىلەرگە تارقىتىپ بەرگەن ھەدىيىلەر بىلەن ئۆزىنىڭ ئىنتايىن مەرتلىگى ۋە مېھرى-شەپقەتلىك ئىكەنلىكىنى كۆرسەتتى. سىلەرمۇ بۇنىڭغا رەھمەت ئېيتىش يۈزىسىدىن ئىززەت-ھۆرمەت قىلىڭلار. سارايدىكى بارلىق ئەشيا ۋە بىساتلاردا ئۇنىڭ مۆھۈرىنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتىسىلەر. بۇ گۈزەللىكلەرنىڭ ئىگىسىنى تونۇشقا، ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتى ۋە شەپقىتىنىڭ چەكسىزلىگىنى چۈشىنىشكە تىرىشىڭلار.

ئەلچى بۇ گۈزەل سۆزلىرى بىلەن مېھمانلارغا سارايىنى ۋە پادىشاھنى تونۇشتۇردى. تونۇشتۇرۇشنى ئاڭلىغاندىن كېيىن مېھمانلار ئىككى گۇرۇپپىغا بۆلۈنۈپ كەتتى.

بىرىنچى گۇرۇپپىدىكىلەر ئەلچىنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ دېگىنىنى قىلدى. سارايغا تەكلىپ قىلىنغانلىقىغا خۇرسەن بولدى. زىياپەت ئەسناسىدا سارايىنىڭ قائىدىسىگە رىئايە قىلىپ، يۈرۈش-تۇرۇشتا ئەدەب-قائىدىلىك ۋە ئىنتىزامچان بولدى. پادىشاھنىڭ ئۆزلىرىنى سارايغا تەكلىپ قىلىپ، مېھمان قىلغانلىقى ئۈچۈن تەشەككۈرلىرىنى ئېيتىشتى. بۇ مېھمانلارنىڭ قىلغىنىدىن پادىشاھ

مەمنۇن بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۇلارنى تېخىمۇ كاتتا ۋە ھەشەمەتلىك بولغان گۈزەل بىر سارايغا ئەۋەتىپ مۇكاپاتلىدى. ئۇلار ئۇ يەردە مەڭگۈ بەختلىك بولۇپ ياشىدى.

ئىككىنچى گۇرۇپپىدىكىلەر بولسا، سارايدىكى يېمەك-ئىچمەكتىن باشقا ھېچقانداق نەرسىگە قارىمىدى. ئەلچىنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سالمىدى. زىياپەت داستىخىنىنى قالايمىقان قىلىپ، ئىچىش مەنئى قىلىنغان ئىچىملىكلەرنى تېپىپ ئىچىپ، مەست بولدى. مەستلىكتە ئالا-تاغىل توۋلاپ، ۋاقىراپ-جاقىراپ، باشقا مېھمانلارنى بىئارام قىلدى. بېرىلگەن سوغا-سالاملار ئۈچۈن پادىشاھقا رەھمەت ئېيتىشنىڭ ئورنىغا، ئۇنى ياراتمىدى، كۆزگە ئىلمىدى. شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ ئەسكەرلىرىگە بۇيرۇق قىلىپ، ئۇلارنى تۇتۇپ تۈرمىگە تاشلىدى. ئۇلار تۈرمىدە ئازاب چەكتى.

سوئاللار

- ھېكايىدىكى پادىشاھ ئاللاھتائالانى كۆرسىتىدۇ. سىزنىڭچە، بۇ يەردىكى ساراي نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟
- سارايدىكى داستىخان، سوغا-سالاملار ۋە زىننەت ئەشيالىرى نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟
- ئەلچى كىمنى كۆرسىتىدۇ؟
- زىياپەتكە تەكلىپ قىلىنغۇچىلار كىملەر؟
- بىرىنچى گۇرۇپپىدىكى مېھمانلار كىمگە ۋەكىللىك قىلىدۇ؟
- ئىككىنچى گۇرۇپپىدىكى مېھمانلار كىمگە ۋەكىللىك قىلىدۇ؟
- بىرىنچى گۇرۇپپىدىكى مېھمانلار ئەۋەتىلگەن تېخىمۇ گۈزەل ساراي قەيەرنى ئىپادىلەيدۇ؟
- ئىككىنچى گۇرۇپپىدىكى مېھمانلار تاشلانغان تۈرمە قەيەرنى كۆرسىتىدۇ؟
- ئىككىنچى گۇرۇپپىدىكى مېھمانلار نېمە ئۈچۈن تۈرمىگە تاشلاندى؟
- ئىككىنچى گۇرۇپپىدىكىلەر نېمىشقا ئەلچىنىڭ گېپىنى ئاڭلىمىدى؟

ئىبادەت دېگەن نېمە؟

ئىبادەت بىزنى ۋە ھەممە نەرسىنى ياراتقان ئۇلۇغ ئاللاھقا تەۋە ئىكەنلىكىمىزنى ۋە مۇھەببىتىمىزنى كۆرسىتىش دېگەنلىكتۇر. ئاللاھ بۇيرىغان ئىشلارنى قىلىپ، توسقان ئىشلاردىن يىراق تۇرۇش دېگەنلىكتۇر.

ئىبادەت قەلبىمىزدىكى ئىماننىڭ ئىش-ھەرىكىتىمىزدە ئىپادىلىنىشىدۇر. ناماز ئوقۇش، روزا تۇتۇش، قۇرئان ئوقۇش، دۇئا قىلىش ۋە ئاللاھنى زىكىر قىلىش قاتارلىقلار ئىبادەتتۇر. يالغان سۆزلەشتىن، ئوغرىلىق قىلىشتىن يىراق تۇرۇشمۇ ئىبادەتتۇر. ئاتا-ئانىغا ياخشى مۇئامىلە قىلىش، تۇغقانلىرىنى يوقلاپ تۇرۇشمۇ ئىبادەتتۇر. ئىنسانلارغا ياخشىلىق قىلىش، ياردەم قىلىش، ئۇلارغا كېلىدىغان زىياننىڭ ئالدىنى ئېلىش ئىبادەتتۇر. مۇسۇلمان قېرىنداشىمىزغا سالام قىلىش، ئوچۇق چىراي بىلەن كۈلۈمسىرەشمۇ ئىبادەتتۇر. ئىشقىلىپ، ئاللاھ رىزاسى (ئاللاھنى رازى قىلىش) ئۈچۈن قىلىنغان ھەر قانداق ئىش ئىبادەتتۇر.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«دۇئا ئىبادەتنىڭ ئۆزىدۇر (ماھىيىتىدۇر).»

(تىرمىزى: «دەئاۋات»، 1)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئېيتقىنكى، مېنىڭ نامىزىم، ئىبادىتىم، ھاياتىم ۋە ماماتىم ھەممىسى ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللاھ ئۈچۈندۇر.»

(ئەنئام سۈرىسى 162-ئايەت)

نېمىشقا ئىبادەت قىلىمىز؟

ھاياتىمىزنىڭ ھەر دەقىقىسىدە سان-ساناقسىز نېمەتلەر بىلەن ئۇچرىشىپ تۇرىمىز. بىز نەپەسلىنىۋاتقان ھاۋا، ئىچىۋاتقان سۇ، يەۋاتقان نان؛ رەڭگى، پۇرىقى، تەمى خىلمۇ-خىل بولغان مېۋە-چېۋە، سەي-كۆكتاتلار؛ گۆشىنى يەپ، سۈتىنى ئىچىدىغان ھايۋانلار... بۇلارنىڭ ھەممىسى ئاللاھ بىزگە بەرگەن نېمەت ۋە ياخشىلىقتۇر.

بىر ئادەم بىزگە كىچىككىنە بىر ياخشىلىق قىلسا، خوش بوپ كېتىمىز. ياخشىلىق قىلغۇچىغا كۆڭلىمىزدە ئامراق بولۇپ، ھۆرمەت قىلىمىز. قىلغان ياخشىلىقى ئۈچۈن تەشەككۈر ئېيتىمىز. بىزگە بىرەر ۋەزىپە تاپشۇرسا، خۇشاللىق بىلەن بىجىرىمىز. شۇنداق ئەمەسمۇ-يا؟! ئۇنداقتا، بىزنى يوقلۇقتىن بار قىلغان، سان-ساناقسىز نېمەتلەرنى بەرگەن ئاللاھقا رەھمەت ئېيتىش ۋە بۇيرىغان ئىبادەتلەرنى خۇشاللىق بىلەن قىلىش كېرەك ئەمەسمۇ؟

ئىبادەت قىلساق، ئاللاھ بىز ئۈچۈن ياراتقان بۇنچە كۆپ نېمەتلەر تۈپەيلى ئۇنىڭغا تەشەككۈر ئېيتقان بولىمىز. ئىبادەتلىرىمىز ئارقىلىق ئۇلۇغ ئاللاھقا بولغان ئېتىقادىمىزنى، مۇھەببىتىمىزنى، بەندىلىكىمىزنى، ئۇنىڭغا تەۋە ئىكەنلىكىمىزنى ئىپادىلىگەن بولىمىز. شۇنداق قىلساق، ئاللاھنىڭ ياخشى كۆرىشىگە ئېرىشەلەيمىز. ئاللاھ بىزدىن رازى بولسا، بىزگە دۇنيادىكى نېمەتلەردىنمۇ نەچچە ھەسسە كۆپ بولغان نېمەتلەرنى ئاخىرەتتە بېرىدۇ ۋە بىزنى جەننەتتە ئەبەدىي بەخت-سائادەتكە ئېرىشتۈرىدۇ.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«تۇرمۇش سەۋىيىسى جەھەتتە سىلەردىن تۆۋەندىكىلەرگە قاراڭلار. ئۆزەڭلاردىن يۇقىرىدىكىلەرگە قارىماڭلار. بۇنداقتا، ئاللاھ سىلەرگە بەرگەن نېمەتلەرنى خار كۆرمىگەن بولىسىلەر.»

(مۇسلىم: «زۆھد»، 9)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئەگەر شۈكۈر قىلساڭلار، نېمەتلىرىمنى تېخىمۇ كۆپەيتىپ بېرىمەن.»

(ئىبراھىم سۈرىسى 7-ئايەت)

كەش

بىر بالىنىڭ كىيىدىغان كەشى يوق ئىكەن. بۇنىڭدىن كۆڭلى يېرىم ئىكەن. بىر كۈنى يولدا كېتىۋېتىپ، پۇتى يوق بىر ئادەمنى كۆرۈپتۇ-دە، ئۆز-ئۆزىگە: «خۇدايىمغا يۈز مىڭ شۈكرى! مېنىڭ كەشىم (ئايىغىم) يوق، ئەمما پۇتۇم ساق. كەشنى ئالغىلى بولىدۇ، ئەمما پۇتنى بولمايدۇ.» دەپتۇ.

ئىگىدارچىلىقىمىزدىكى نەرسىلەرنىڭ قىممىتىنى بىلگەندىلا، ئاندىن ئاللاھقا شۈكۈر قىلالايمىز.

ئاللاھقا تەشەككۈر ئېيتىمەن

ئائىشە بىر قانچە كۈندىن بىرى ئۆيىدە ئاغرىپ يېتىپ قالغان ئىدى. خېلى ساقايغاندەك قىلغان بولسىمۇ، ئەمما ئانىسى ئۇنىڭ ياتماي ئورنىدىن تۇرۇپ كېتىشىگە رۇخسەت قىلمايۋاتقان ئىدى. يەنە بىر ئاز دەم ئېلىشى، يېمەك-ئىچمەكلەرگە دىققەت قىلىپ، ئەسلىگە كېلىشى كېرەك ئىدى.

ئائىشەنىڭ كارۋىتى دەرىزىنىڭ يېنىدا ئىدى. كۆن بويى كوچىدا ئۆتكەن-كەچكەنلەرگە قاراپ ياتاتتى، كىتاب ئوقۇغاچ ئاتا-ئانىسى بىلەن پاراڭلىشاتتى. شۇنداقتىمۇ ئىچى قاتتىق پۇشۇپ كەتكەن ئىدى. تاماق يېيىشنى خالىمايتتى. بولۇپمۇ دورا يېيىشكە بەكلا ئۆچ بولۇپ كەتكەن ئىدى.

ئۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن ئائىشەنىڭ ئوقۇتقۇچىسى ئۇنى يوقلاپ كەلدى. ئائىشە بەكلا خۇشال بولدى.

ئوقۇتقۇچىسى ئائىشەنىڭ پىشانىسىگە سۆيدى. يېنىغا كىلىپ ئولتۇرۇپ، قانداقراق تۇرۇۋاتقانلىقىنى سورىدى.

ئائىشە كارۋاتتا يېتىۋېرىشتىن جاق تويۇپ كەتكەنلىكىنى، دورا يېيىشكە ئۆچ بولۇپ كەتكەنلىكىنى، تېزرەك ساقىيىپ، ئورنىدىن تۇرۇشنى ئارزۇ قىلىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

ئوقۇتقۇچىسى ئائىشەنىڭ چاچلىرىنى سىلىغاچ، تېخىمۇ سەۋرچان بولۇشى كېرەكلىكى توغرىسىدا نەسىھەت قىلدى. ئائىشە جىمىپ كەتتى. بۇ نەسىھەت بەك خوشياقمىغان ئىدى. ئوقۇتقۇچىسىدىن:

- خانىم، ئاللاھ كېسەللىكنى نېمە ئۈچۈن ياراتقان بولغىيتتى؟ - دەپ سورىدى.

ئوقۇتقۇچىسى:

- ساقلىقنىڭ قەدرىگە يېتىشىڭ، سەۋر قىلىشنى ئۆگىنىشىڭ ئۈچۈن. ــ دېدى كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ.

ئائىشە چۈشەنمىگەن ئىدى.

- قانداقسىگە؟ - دەپ سورىدى.

ئوقۇتقۇچىسى:

- ماڭا قارا ئائىشە! بېشىمىزغا كەلگەن ھەر قانداق بىر كۆڭۈلسىزلىك بىزگە بىر نەرسىلەرنى ئۆگىتىش ئۈچۈندۇر. مەسىلەن: كېسەللىك ساقلىقنىڭ قەدرىنى ھىس قىلدۇرىدۇ. ئاچلىق يېمەكلىكنىڭ قىممىتىنى ھىس قىلدۇرىدۇ. ئۇسسۇزلۇق بولسا سۇنىڭ قىممىتىنى. ئەگەر بۇلارنى ھىس قىلمىساڭ، قول-ئىلكىڭدىكى نەرسىلەرنىڭ قىممىتىنى بىلەلمەيسەن. ــ دېدى.

ئائىشە ئوقۇتقۇچىسىنىڭ سۆزىگە بېشىنى لىڭشىتىپ:

- شۇنداق! توغرا دەيسىز. مەنمۇ ساقلىقنىڭ قانچىلىك مۇھىم ئىكەنلىكىنى كېسەل بولغان چېغىمدىلا ئاندىن ھىس قىلدىم. ــ دېدى.

ئوقۇتقۇچىسى:

- ئاپىرىن ئائىشە! بىر نەرسىنىڭ قىممىتىنى بىلمىسەك، ئۇنى بەرگۈچىگىمۇ لايىقىدا تەشەككۈر ئېيتالمايمىز. سەن بۇندىن كېيىن سېنى ساغلام بىر قىز قىلىپ ياراتقان ئاللاھقا تېخىمۇ كۆپ شۈكۈر قىلىسەنغۇ دەيمەن. شۇنداق ئەمەسمۇ-يا؟ - دېدى.

ئائىشە:

- شۇنداق! خانىم، شۇنداق! بۇنى ھەرگىز ئۇنۇتمايمەن. ــ دېدى ئوقۇتقۇچىسىنىڭ كۆزلىرىگە قاراپ تۇرۇپ.

ئەمما بىر دەم ئويلانغاندىن كېيىن خىيالىغا بىر سوئال كەلدى ۋە سورىماي تۇرالمىدى:

- خانىم، ئۇنداقتا بايلار ئاللاھقا تېخىمۇ كۆپ شۈكۈر قىلىشى كېرەك، شۇنداقمۇ؟

- سەن ئويلاپ باق. ئەگەر بىر كىشى ئەما بولسا، بىراق ناھايىتى كۆپ پۇلى بار بولسا، ئۇ بارلىق پۇلىسىنى دۇنيانى كۆرۈش ئۈچۈن (كۆزىنى ساقايتىش ئۈچۈن) خەجلىمەسمۇ؟! ياكى گاس بولسا، بارلىق مال-دۇنياسىنى ئاۋاز ئاڭلاش ئۈچۈن سەرپ قىلماسمۇ؟!ــ دەپ جاۋاپ بەردى ئوقۇتقۇچىسى.

- ئەلۋەتتە خەجلەيدۇ-دە! ــ دېدى ئائىشە.

- ئۇنداقتا، كۆرىدىغان كۆزى، ئاڭلايدىغان قۇلىقى، ماڭالايدىغان پۇتى بار بولغان ھەر قانداق جانلىق ئىنتايىن بايدۇر. ھەممىدىن ئاۋال تەپەككۇر قىلالايدىغان، ئەقلى بار ئىنسانلار...

- ئۇنداقتا، مەنمۇ ناھايىتى باي! ــ دېدى ئائىشە.

- شۇنداق! سەن ناھايىتى باي. شۇڭا ئاللاھقا شۈكۈر قىلىشىڭ كېرەك. ــ دېدى ئوقۇتقۇچىسى.

ئائىشە:

- مەن ئەمدى بۇندىن كېيىن شىكايەت قىلمايمەن. ئاللاھقا شۈكۈر قىلغۇچى بىر بەندە بولىمەن. ــ دېدى.

ئوقۇتقۇچىسى ئائىشەنىڭ كىچىك قوللىرىنى تۇتۇپ، ئۇنىڭ پىشانىسىگە مېھرى بىلەن سۆيۈپ قويدى ۋە:

- كەچمىش بولغاي! (ئاغرىپ قالغانلىقىڭ كەچمىش بولغاي) ئاللاھنىڭ ساڭا تېزرەك شىپا بېرىشىنى تىلەيمەن. ــ دېدى.

- چىغدەم ئۆزمەن

ئىبادەت قىلىش ئارقىلىق نېمىلەرگە ئېرىشىمىز؟

ئىبادەتلەر بىزنى ئاللاھقا يېقىنلاشتۇرىدۇ

يارىتىلىشىمىزدىكى مەقسەت ئاللاھنى تونۇش ۋە ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشتىن ئىبارەتتۇر. قىلغان ئىبادەتلىرىمىز بىلەن بىز ئۆزىمىزنىڭ ئاللاھنىڭ قۇلى ئىكەنلىكىمىزنى ئىپادىلىگەن بولىمىز. ئۆزىمىزنى ئاللاھقا تېخىمۇ يېقىن ھىس قىلىمىز. بىۋاستە ھالدا ئۇنىڭدىن ياردەم تىلەپ، ئۇنىڭ رەھمىتىگە سىغىنىمىز. ئۇنىڭ مۇھەببىتىگە ئېرىشىش ئۈچۈن تىرىشچانلىق كۆرسىتىۋاتقانلىقىمىز سەۋەبىدىن ئۆزىمىزنى بەختلىك ھىس قىلىمىز.

ئىبادەتلەر ئەخلاقىمىزنى گۈزەللەشتۈرىدۇ

ئىبادەت بىزنىڭ پاكىزە، گۈزەل ئەخلاقلىق ۋە جەمىيەتكە يارامىلىق بىر ئادەم بولۇپ يېتىشىپ چىقىشىمىزغا ياردەم بېرىدۇ. قەلبىمىزنى ناچار ئوي ۋە بولمىغۇر خىياللاردىن پاكىزلايدۇ. ھەم ئىچىمىزنى، ھەم تېشىمىزنى، يەنى روھىمىزنى پاكىزلاش ئارقىلىق ئەخلاقىمىزنى گۈزەللەشتۈرىدۇ.

ئىبادەتلەر ئىمانىمىزنى كۈچلەندۈرىدۇ

ئىماننى ساقلاش ۋە كۈچلەندۈرۈش پەقەت ئىبادەت بىلەنلا مۇمكىن بولىدۇ. ئىبادەتلىرىمىزنى جايىدا قىلساق، ئىمانىمىز كۈچلىنىدۇ.
كۆرۈۋاتقىنىمىزدەك، ئىبادەت ھەم بۇ دۇنيالىقىمىز، ھەمدە ئۇ دۇنيالىقىمىز ئۈچۈن پايدىلىقتۇر. ئىماننىڭ لەززىتىنى تېتىغان بىر مۇسۇلمان قەيەردە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشتىن نېرى تۇرمايدۇ. دەرۋەقە، سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز بۇ جەھەتتىمۇ بىز ئۈچۈن ئەڭ گۈزەل ئۈرنەكتۇر. ئۇ ئاللاھقا قۇللۇق قىلىشتا ئىنتايىن ئەستايىدىل ئىدى. ئىبادەت قىلىشنى بەك ياخشى كۆرەتتى، بارلىق ئىبادەتلىرىنى كەم-كۈتىسىز تولۇق ئادا قىلاتتى. مۇسۇلمانلارنىڭمۇ ئىبادەتلىرىنى ئادا قىلىشنى پات-پات نەسىھەت قىلىپ تۇراتتى.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«مەن ئىنسانلارنى ۋە جىنلارنى ماڭا ئىبادەت قىلسۇن دەپ ياراتتىم.»

(زارىيات سۈرىسى 56-ئايەت)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كىلىپ:
- ئى رەسۇلۇللاھ! مېنى جەننەتكە ئېلىپ بارىدىغان، جەھەننەمدىن يىراقلاشتۇرىدىغان ئىشلاردىن خەۋەر بەرسەڭ. ـ دېدى.
بۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى:
- «ئاللاھقا ئىبادەت قىلىپ، ئۇنىڭغا ھېچنەرسىنى شېرىك كەلتۈرمە! ناماز ئوقۇ، زاكات بەر ۋە خىش-ئەقرىبالىرىڭنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئال!»

(بۇخارى: «ئەدەب»، 10)

بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇئاز ئىبنى جەبەلنىڭ قولىدىن تۇتۇپ:
- مۇئاز، ئاللاھ گۇۋاھ بولسۇنكى، سېنى ھەقىقەتەن ياخشى كۆرىمەن! ـ دېدى. مۇئازمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:
- ئەي رەسۇلۇللاھ، مەنمۇ سېنى ياخشى كۆرىمەن! ـدېدى.
ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى:
- مۇئاز، ھەر نامازدىن كېيىن بۇ دۇئانى چوقۇم ئوقۇشىڭنى تەۋسىيە قىلىمەن:

اَللّٰهُمَّ اَعِنِّى عَلٰى ذِكْرِكَ وَ شُكْرِكَ وَ حُسْنِ عِبَادَتِكَ

مەنىسى: «ئاللاھىم! سېنى زىكىر قىلىشىم، نېمىتىڭگە شۈكۈر قىلىشىم، ساڭا تەئدىل-ئەركان بىلەن ئىبادەت قىلىشىم ئۈچۈن ماڭا ياردەم قىل!» (ئەبۇ داۋۇد: «ۋىتىر»، 26)

سوئاللار

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ توغرا ياكى خاتا ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلىڭ. توغرا بولسا «**توغرا**»، خاتا بولسا «**خاتا**» دېگەن سۆزنىڭ يېنىدىكى كاتەكچىگە ئىشارەت قىلىڭ.

- ئىبادەت، بىزنى ۋە ھەممە نەرسىنى ياراتقان ئۇلۇغ ئاللاھقا مۇھەببەت ۋە ھۆرمەت بىلدۈرۈش، ئۇنىڭغا قۇللۇق قىلىشتۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- يارىتىلىشىمىزدىكى مەقسەت چوڭ بولغاندا ھۇنەرۋەن بولۇشتۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- ئىنسانلارغا ياردەم قىلىش، ئۇلارغا سالام بېرىش، مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزغا خۇشچىراي ئېچىپ، چىرايلىق مۇئامىلە قىلىش ئىبادەت ئەمەس. توغرا ☐ خاتا ☐
- ئىبادەتلەر پەقەت ۋۇجۇدىمىزنى پاكىزلاپلا قالماي، ئەخلاقىمىزنىمۇ گۈزەللەشتۈرىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
- ئىبادەت قىلساق، ئاللاھنىڭ بىزگە بەرگەن نېمەتلىرى ئۈچۈن تەشەككۈر ئېيتقان بولىمىز. توغرا ☐ خاتا ☐

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1) تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى ئىبادەت ئەمەس؟

ئا. ناماز ئوقۇش

ب. يالغان گەپ قىلماسلىق

ت. كىشىلەرنىڭ كەينىدە گەپ قىلىش

2) تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى ئاللاھ ياخشى كۆرگەن ۋە ئەمر قىلغان ئىشلار ئۈچۈن قوللىنىلىدۇ؟

1. سالىھ ئەمەل (ياخشى ئىش)
2. گۇناھ
3. ئىبادەت

ئا. 1-2

ب. 1-3

ت. 1-2-3

پ. 2-3

3) «بىر پىيالە قەھۋەنىڭ قىرىق يىللىق يۈز-خاتىرىسى بار» دېگەن ماقال-تەمسىل تۆۋەندىكى جۈملىلەر ئىچىدە قايسى جۈملىنىڭ مەنىسىگە ئۇيغۇن كېلىدۇ؟

ئا. قەھۋە ئىچكەن چاغدا قىرىق يىلغىچە ئۇنى ئۇنۇتمايمىز.

ب. بىزگە قەھۋە بەرگەن ئادەمنى ياخشى كۆرىمىز.

ت. بىزگە ياخشىلىق قىلغان ياكى بىرەر نەرسە بەرگەن ئادەمنى ھېچ ئۇنۇتمايمىز.

پ. بىر پىيالە قەھۋەنىڭ ئەڭ كۆپ بولغاندا قىرىق يىللىق خاتىرىسى بار.

4) تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى بىز ئىبادەت قىلىش ئارقىلىق ئېرىشكەن ئالاھىدىلىكلەر ئەمەس؟

ئا. ئىبادەت سايىسىدا بەدىنىمىز ۋە روھىمىز پاكىزە ۋە گۈزەل بولىدۇ.

ب. ئىبادەت ئارقىلىق گۈزەل ئەخلاقلىق ۋە جەمىيەتكە پايدىلىق ئىنسانلاردىن بولۇپ يېتىشىمىز.

ت. ئىبادەت بىلەن ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىمىز.

پ. ئىبادەت قىلىش ئارقىلىق مەشھۇر بولىمىز.

5) «ئاللاھقا نېمە ئۈچۈن ئىبادەت قىلىمىز؟» دېگەن سوئالنىڭ جاۋابى تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى؟

1. ئاللاھنىڭ مۇھەببىتى ۋە رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن

2 . ئاللاھنىڭ ئەمرى بولغانلىقى ئۈچۈن

3. جەھەننەم ئازابىدىن قۇتۇلۇش ۋە جەننەتكە كىرىدىغان بەختلىك ئىنسانلاردىن بولۇش ئۈچۈن

ئا. 1ـ2

ب. 1ـ3

ت. 1ـ2ـ3

پ. 2ـ3

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارنى تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(ئىش-ھەرىكەت، ئاللاھ، شۈكۈر قىلىشىم، ئىبادەت، ئىبادىتىم)

- «ئېيتقىنكى، شۈبھىسىز مېنىڭ نامىزىم، ....، ھاياتىم ۋە ماماتىم ھەممىسى ئاللاھ ئۈچۈندۇر.
- يالغان گەپ قىلماسلىق، ئوغرىلىق قىلماسلىق ....تۇر.
- ئىبادەت قەلبىمىزدىكى ئىمانىنىڭ .... ئارقىلىق ئىپادىلىنىشىدۇر.
- .... رىزاسى ئۈچۈن قىلىنغان ھەر قانداق ئىش ئىبادەتتۇر.
- ئاللاھىم، سېنى زىكىر قىلىشىم، نېمەتلىرىڭگە ....، ساڭا تەئدىل-ئەركان بىلەن ئىبادەت قىلىشىم ئۈچۈن ماڭا ياردەم قىل!

دىنىي مەسئۇلىيەتلىرىمىز

بالاغەتكە يەتكەنلەرنىڭ ۋەزىپە ۋە مەسئۇلىيىتى

- ۋەزىپە ۋە مەسئۇلىيىتىمىز
- بالاغەتكە يەتكەنلەرنىڭ سۆز-ھەرىكىتى
- ئىسلامنىڭ شەرتلىرى

جەننەتنىڭ يولى

بىر كۈنى پەيغەمبىرىمىزنىڭ دوستلىرىدىن ھەزرىتى مۇئاز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن:

- ئى رەسۇلۇللاھ! مېنى جەننەتكە كىرگۈزىدىغان ۋە جەھەننەمدىن ئۇزاقلاشتۇرىدىغان بىر ئىشنى دەپ بەرسەڭ! ـ دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- بەك چوڭ بىر نەرسە ئىستەۋاتىسەن. ئەمما بۇ، ئاللاھ ئاسانلاشتۇرۇپ بەرگەن كىشى ئۈچۈن ناھايىتى قولايدۇر. ھېچقانداق نەرسىنى شېرىك قىلمىغان ھالدا پەقەت ئاللاھقىلا قۇللۇق قىلغىن. نامازنى تەئدىل-ئەركان بىلەن ئوقۇغىن. زاكات بەرگىن. رامىزان رۇزىسىنى تۇتقىن. كۈچۈڭ يەتسە، ئىقتىسادىي ئەھۋالىڭ يار بەرسە، ھەجگە بارغىن. ـ دېدى. سۆزىنىڭ داۋامىدا:

- ئەمدى ساڭا خەير ئىشىگىنى كۆرسىتىپ قويايمۇ؟ رۇزا (جەھەننەم ۋە گۇناھلارغا قارشى) قالقاندۇر. سەدىقە سۇ ئوتنى ئۆچۈرگەندەك، گۇناھنىڭ ئازابىنى يوق قىلىدۇ. كېچىنىڭ ئوتتۇرىسىدا قوپۇپ، تاھارەت ئېلىپ ئوقۇغان نامازمۇ گۇناھلارنىڭ ئازابىنى يوق قىلىدۇ. ـ دېدى.

ئاندىن كېيىن رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالام بۇ ئايەتنى ئوقۇدى:

«ئۇلارنىڭ يانلىرى ئورۇن-كۆرپىدىن يىراق بولىدۇ (يەنى ئۇلار كېچىسى ئىبادەت قىلىپ ئاز ئۇخلايدۇ)، ئۇلار (پەرۋەردىگارىڭنىڭ ئازابىدىن) قورقۇپ، (رەھمىتىنى) ئۈمىد قىلىپ ئۇنىڭغا دۇئا قىلىدۇ، ئۇلارغا بىز رىزىق قىلىپ بەرگەن نەرسىلەردىن (ياخشىلىق يوللىرىغا) سەرپ قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىگە مۇكاپات يۈزىسىدىن ئاللاھنىڭ ھوزۇرىدا ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خۇشال قىلىدىغان كاتتا نېمەتنى ھېچكىم بىلمەيدۇ.»
(سەجدە سۈرىسى 16-17-ئايەتلەر)

كېيىن مۇنداق دېدى:

- ساڭا بارلىق ئىشلارنىڭ بېشىنى، ئاساسىي تۈۋرۈكىنى ۋە ئەڭ مۇقەددەس بولغىنىنى دەپ بېرەيمۇ؟

ھەزرىتى مۇئاز:

- ماقۇل! دەپ بەرگىن، ئى رەسۇلۇللاھ. ــ دېدى. پەيغەمبىرىمىز:

- ئىشنىڭ بېشى ئىسلام، تۈۋرۈكى ناماز، ئەڭ مۇقەددەس بولغىنى جىھادتۇر. ــ دېدى. ئاندىن:

- ساڭا مۇشۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ جان تومۇرىنى دەپ بېرەيمۇ؟ - دېدى. ھەزرىتى مۇئاز:

- قېنى، ئېيتىپ بەرگىن! ئى رەسۇلۇللاھ. ــ دېدى. بۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تىلىنى تۇتۇپ كۆرسىتىپ تۇرۇپ:

- مۇشۇنى چىڭ ساقلا! ــدېدى. ھەزرىتى مۇئاز:

- ئى رەسۇلۇللاھ، بىز قىلغان گەپ-سۆزلىرىمىز ئۈچۈنمۇ ھېساب بېرەمدىمىز؟ - دېدى. پەيغەمبىرىمىز:

- ئەي مۇئاز، ئاللاھ ساڭا ياخشىلىق ئاتا قىلغاي! ئىنسانلارنىڭ جەھەننەمگە كىرىشىگە شۇ تىل (ئېغىز) بىلەن قىلغان گۇناھلار سەۋەپچى. ــ دېدى. (تىرمىزى: «ئىمان»، 8)

دىنىي ۋەزىپە ۋە مەسئۇلىيىتىمىز

ئاللاھتائالا بىزگە نۇرغۇن نېمەتلەرنى بەرگەن. بۇ نېمەتلەر ئىچىدە ئەڭ مۇھىمى ئەقىلدۇر. بىز ئەقىل ئارقىلىق توغرا بىلەن خاتانى، ياخشى بىلەن ياماننى پەرقلەندۈرىمىز. شۇڭا ئەقىل ۋە تەپەككۇر قىلىش قابىلىيىتى ئىنساننى باشقا جانلىقلاردىن ئايرىپ تۇرىدىغان ئەڭ ئاساسلىق ئالاھىدىلىكلەردىن بىرىدۇر.

ئەقىل نېمىتىگە مەسئۇلىيەت ئەگىشىپ كەلگەن. چۈنكى بىزگە بۇ نېمەتلەرنى بەرگەن ئاللاھتائالا بىزنى مەسئۇلىيەتتىن خالىي ھالدا ئۆز ئىختىيارىمىزغا قويۇپ بەرمىگەن. بىز ئۈچۈن پايدىلىق ۋە ياخشى بولغان ئىشلارنى قىلىشقا بۇيرىغان، زىيانلىق ۋە ناچار ئىشلارنى بولسا مەنئى قىلغان. دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەختلىك بولۇشىمىزنى كاپالەتكە ئىگە قىلىدىغان بىر قاتار مەسئۇلىيەتلەرنى ئۈستىمىزگە يۈكلىگەن ۋە بۇ مەسئۇلىيەتلەرنى ئادا قىلىشىمىز تەلەپ قىلىنغان. قىسقىسى، قىلىشقا تېگىشلىك ئىش-ھەرىكەتلەر ۋە قىلماسلىققا تېگىشلىك ئىش-ھەرىكەتلەر «دىنىي ۋەزىپە ۋە مەسئۇلىيەتلەر» دەپ ئاتىلىدۇ.

قانچە ياشقا كىرگەندە بالاغەتكە يەتكەن بولىدۇ؟

بالاغەتكە يېتىش يېشى بالىلارنىڭ تەن قۇرۇلۇشى ۋە ئىقلىم شارائىتىغا ئاساسەن پەرقلىق بولىدۇ. بالاغەت يېشى ئومۇمەن ئوغۇللاردا 12-15 ياش ئەتراپىدا، قىزلار 9-15 ياش ئەتراپىدا بولىدۇ. ئون بەش ياشقا كىرگەن بولسىمۇ، بالاغەتكە يەتكەنلىكىگە دائىر ئالامەت كۆرۈلمىگەن بالىلار قىز ياكى ئوغۇل بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ھەممىسى بىردەك بالاغەتكە يەتكەن بولۇپ ھېسابلىنىپ، دىنىمىزنىڭ پەرز-ۋاجىپ قاتارلىق ھۆكۈملىرىنى ئىجرا قىلىشى كېرەك بولىدۇ.

مۇكەللەف دېگەن نېمە؟

بالاغەتكە يەتكەن ۋە ئەقلى-ھوشى جايىدا، دىنىنىڭ ھۆكۈملىرىگە رىئايە قىلىشى كېرەك بولغان كىشىلەر «مۇكەللەف» دەپ ئاتىلىدۇ. ئەقلى-ھوشى جايىدا ئەمەس، بالاغەتكە يەتمىگەن بالىلار مۇكەللەف ھېسابلانمايدۇ. (شۇڭا ئۇلار دىنىي مەسئۇلىيەتلەرنى ئۈستىگە ئالمىسىمۇ بولىدۇ.)

ئەفئالى مۇكەللىفىن

ئەفئالى مۇكەللىفىن دېگەن نېمە؟

دىنىي ۋەزىپىلەرنى ئىجرا قىلىشقا تېگىشلىك كىشىلەرنىڭ سۆز-ھەرىكىتىگە مۇناسىۋەتلىك خىلمۇ-خىل ھۆكۈملەر بار. بۇلار «ئەفئالى مۇكەللىفىن» دەپ ئاتىلىدۇ. (ئۇيغۇر خەلقى ئېغىز تىلىدا بەزەن بۇنى قىسقارتىپ «ھالال-ھارام ھۆكمى» دەپمۇ ئاتىغان.)

دىنىي ۋەزىپىلەرنى ئىپادىلەيدىغان ئاتالغۇلار قايسىلار؟

مۇكەللەف، يەنى بالاغەتكە يەتكەن كىشىنىڭ سۆز-ھەرىكىتىگە ئائىت ھۆكۈملەر سەككىز تۈرلۈك ئاتالغۇ بىلەن ئىپادە قىلىنىدۇ:

ئەفئالى مۇكەللەفىن	
1. پەرز	☺☺☺☺
2. ۋاجىپ	☺☺☺
3. سۈننەت	☺☺
4. مۇستەھەب	☺
5. مۇباھ	😐
6. مەكرۇھ	☹☹
7. ھارام	☹☹☹☹
8. مۇفسىد	💣

پەرز ☺☺☺☺

پەرز: دىنىمىزدە قىلىنىشى ئېنىق بۇيرۇلغان ئىبادەتلەردۇر. مەسىلەن: ناماز ئوقۇش، روزا تۇتۇش ۋە زاكات بېرىش پەرزدۇر.

پەرزنى ئادا قىلغان كىشى كۆپ ساۋاپقا ئېرىشىدۇ. سەۋەبسىز ھالدا قىلمىغان كىشى گۇناھكار بولىدۇ. پەرزلەردىن بىرىگە ئىشەنمىگەن ياكى ئۇنىڭ دىنىمىزنىڭ بىر ئەمرى ئىكەنلىكىنى قوبۇل قىلمىغان كىشى ئىماندىن ئاجراپ كېتىدۇ.

پەرز ئىككى تۈرلۈكتۇر:

ئا) پەرزى-ئەيىن: بالاغەتكە يەتكەن ھەر بىر مۇسۇلمان چوقۇم ئادا قىلىشى كېرەك بولغان پەرزدۇر. مەسىلەن: بەش ۋاخ ناماز ئوقۇش، روزا تۇتۇش پەرزى-ئەيىندۇر.

ب) پەرزى-كۇفايە: ھەممەيلەننىڭ ئەمەس، بەزى مۇسۇلمانلارنىڭ ئادا قىلىشى كېرەك بولغان پەرزدۇر. ئەگەر بەزىلەر بۇنى ئادا قىلسا، باشقا مۇسۇلمانلار بۇ مەسئۇلىيەتتىن قۇتۇلغان بولىدۇ. ئەگەر ھېچكىم بۇ پەرزنى ئادا قىلمىسا، بارلىق مۇسۇلمانلار جاۋاپكار بولىدۇ. مەسىلەن: بىر مەھەللىدە بىر مۇسۇلمان ۋاپات بولغاندا، مەھەللىدىكى بىر قىسىم كىشىلەر ئۇنىڭ جىنازا (مېيىت) نامىزىنى ئوقۇسا، مەھەللىدىكى بارلىق كىشىلەرنىڭ گەدىنىدىن بۇ پەرز ساقىت بولغان بولىدۇ.

ۋاجىپ ☺☺☺

ۋاجىپ: پەرزگە ئوخشاش كۈچلۈك دەلىللەرگە تايانمىغان، ئەمما ئادا قىلىنىشى ئەمر قىلىنغان ئىبادەتلەردۇر. مەسىلەن: ھېيت نامىزى ئوقۇش، رامىزان ئېيىدا كەمبەغەللەرگە پىتىر سەدىقىسى بېرىش، قۇربانلىق قىلىش ۋاجىپتۇر.

پەرزنى ئادا قىلغاندەك ۋاجىپنىمۇ ئادا قىلغان كىشى ساۋاپقا ئېرىشىدۇ. قىلمىغان كىشى گۇناھكار بولىدۇ. ئەمما پەرزنى ئىنكار قىلغان كىشى دىنىدىن چىقىپ كەتكەن بىلەن، ۋاجىپنى ئىنكار قىلغان كىشى دىنىدىن چىقىپ كەتكەن بولمايدۇ.

سۈننەت ☺☺

سۈننەت: پەيغەمبىرىمىز پەرز ۋە ۋاجىپ ئىبادەتلەردىن باشقا ئادا قىلغان ۋە بىزنىڭمۇ شۇنداق قىلىشىمىزنى تەۋسىيە قىلغان ئىشلاردۇر.

سۈننەت ئىككى تۈرلۈكتۇر:

ئا) سۈننەتى-مۇئاككەدە: پەيغەمبىرىمىز كۆپ ۋاقىتلاردا قىلغان، ئاز ۋاقىتلاردا قىلالمىغان سۈننەتلەردۇر. مەسىلەن: بامدات، پېشىن، شام نامىزىنىڭ سۈننىتى بىلەن تىراۋۇ (تەراۋىھ) نامىزى سۈننەتى-مۇئاككەدەدۇر.

ب) سۈننەتى-غەيرى مۇئاككەدە: پەيغەمبىرىمىز بەزىدە قىلىپ، بەزىدە قىلمىغان سۈننەتلەردۇر. مەسىلەن: ئەسىر نامىزىنىڭ سۈننىتى بىلەن خۇپتەن نامىزىنىڭ باشتىكى سۈننىتى سۈننەتى-غەيرى مۇئاككەدەدۇر.

سۈننەتلەرنى قىلغۇچى ساۋاپقا ئېرىشىدۇ. پەيغەمبىرىمىزنىڭ شاپائىتىگە نائىل بولىدۇ. سۈننەتنى تەرك قىلغۇچى بولسا، پەيغەمبىرىمىزگە ئەگەشمىگەنلىكى ئۈچۈن ساۋاپتىن مەھرۇم قالىدۇ.

مۇستەھەب ☺

مۇستەھەب: دىنىمىزنىڭ ئومۇمىي قائىدىلىرىگە ئاساسلانغاندا، قىلسا ياخشى ۋە گۈزەل بولىدىغان ئىش-ھەرىكەتلەردۇر. بۇلار «نەپلە» ياكى «مەندۇپ» دەپمۇ ئاتىلىدۇ. مەسىلەن: قۇشلۇق (چاشگاھ ۋاقتى) نامىزى ئوقۇش، دۈشەنبە ۋە پەيشەنبە كۈنى روزا تۇتۇش، پېقىرلارغا سەدىقە بېرىش، ئۆزئارا ھەدىيىلىشىش قاتارلىقلار مۇستەھەبتۇر.

مۇستەھەب ئىشلارنى قىلغۇچى ساۋاپقا ئېرىشىدۇ. قىلمىغان كىشى بولسا، گۇناھكار بولمايدۇ.

مۇباھ

مۇباھ: قىلىش ياكى قىلماسلىق ئىختىيارى بولغان ئىش-ھەرىكەتلەردۇر.
مۇباھ بولغان بىر ئىشنى قىلغان ۋاقتىمىزدا ساۋاپمۇ بولمايدۇ، گۇناھمۇ بولمايدۇ.
مەسىلەن: ئولتۇرۇش، مېڭىش ۋە ئۇخلاش قاتارلىقلار مۇباھتۇر.

مەكرۇھ

مەكرۇھ: دىنىمىزدە بۇ ئىش-ھەرىكەتنى قىلىش يامان كۆرۈلگەن ۋە (زىيانلىق ئىكەنلىكى بىلىنگەچكە) قارشى ئېلىنمايدىغان ئىش-ھەرىكەتلەردۇر.

ئىككى تۈرلۈك مەكرۇھ باردۇر:

ئا) تاھرىمەن (ھارامغا يېقىن) مەكرۇھ: ھارامغا ئوخشاش قەتئىي بىر دەلىلگە تايانمىغان بولسىمۇ، ئەمما قىلىش مەنئىي قىلىنغان ئىش-ھەرىكەتلەردۇر.

بۇنى قىلغۇچى گۇناھكار بولىدۇ. مەسىلەن: تاماكا چېكىش، ھېيت نامىزى ئوقۇماسلىق، سەۋەبسىز ھالدا ئەسر نامىزىنى ۋاقتىدا ئوقۇماي، كۈن پاتقاندا ئوقۇش قاتارلىقلار تاھرىمەن مەكرۇھ بولىدۇ.

ب) تەنزىھەن (ھالالغا يېقىن) مەكرۇھ: قىلىنىشى دىنىمىزدە يامان كۆرۈلگەن ئىش-ھەرىكەتلەردۇر.

بۇنى قىلغۇچى گۇناھكار بولمايدۇ، ئەمما ياخشى بولمىغان بىر ئىشنى قىلغان ھېسابلىنىدۇ. مەسىلەن: ئوڭ قول بىلەن بۇرنىنى تۇتۇپ مىشقىرىش قاتارلىقلار تەنزىھەن مەكرۇھتۇر.

ھارام

ھارام: قىلىنىشى دىنىمىزدە قەتئىي مەنئىي قىلىنغان ئىش-ھەرىكەتلەردۇر. مەسىلەن: ناھەق ئادەم ئۆلتۈرۈش، ئوغرىلىق قىلىش، ھاراق ئىچىش، زىنا قىلىش، قىمار ئويناش، چوشقا گۆشى يېيىش، ئاتا-ئانىغا ياخشى مۇئامىلە قىلماسلىق، باشقىلارنىڭ ئارقىسىدا غەيۋەت قىلىش قاتارلىقلار ھارامدۇر.

ھارام ئىش قىلغان كىشى ئاللاھنىڭ ئالدىدا ئېغىر جىنايەت ئىشلىگەن قاتتىق گۇناھكار بولىدۇ. ھارام ئىشلاردىن يىراق تۇرغان كىشىلەرنى ئاللاھ ياخشى كۆرىدۇ ۋە ئۇلار كاتتا ساۋاپقا ئېرىشىدۇ. ھارامنى ئىنكار قىلغان، ھارام ئىشنى ھالال ھېسابلىغان كىشىلەر ئىسلام دىنىدىن چىقىپ كەتكەن بولىدۇ.

مۇفسىد

مۇفسىد: باشلىغان بىر ئىبادەتنى بۇزغان ئىش-ھەرىكەتلەر مۇفسىدتۇر. مەسىلەن: نامازدا گەپ قىلسا، ناماز بۇزۇلىدۇ. روزىدار بىلىپ تۇرۇپ يەپ ئىچسە، روزىسى سونۇپ كېتىدۇ. بۇزۇلغان ئىبادەتنى يېڭىۋاشتىن قايتا قىلىشى كېرەك.

ئىسلامنىڭ شەرتلىرى

مۇسۇلمان بولغانلىقىمىز ئۈچۈن قىلىشىمىزغا تېگىشلىك ۋەزىپىلىرىمىز بار. بۇلارنىڭ باشتا كەلگەنلىرىنى ئىسلامنىڭ شەرتلىرى دەپ ئاتايمىز. مۇسۇلمانلىق بۇ شەرتلەرنىڭ ئۈستىگە قۇرۇلغان.

بۇ شەرتلەر بەشتۇر:

1. **كەلىمەئى شاھادەت** (ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ قۇلى (بەندىسى) ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىش)،
2. **ناماز ئوقۇش،**
3. **روزا تۇتۇش،**
4. **زاكات بېرىش،**
5. **ھەج قىلىش.**

بۇ بەش شەرتنىڭ بىرىنچىسى دىنىمىزنىڭ ئەڭ ئاساسلىق ئېتىقادىدۇر. باشقىسى بولسا، بۇ ئاساسىي ئېتىقاد ئۈچۈن قىلىشىمىزغا تېگىشلىك بولغان ئاساسلىق ئىبادەتلەردۇر.

> **سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:**
>
> «ئىسلام بەش ئاساس ئۈستىگە قۇرۇلغان: ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوق ئىكەنلىكىگە ۋە مۇھەممەدنىڭ ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىش، تەئدىل-ئەركان بىلەن ناماز ئوقۇش، رامىزاندا روزا تۇتۇش، زاكاتنى جايىدا بېرىش، كەبىگە بېرىپ ھەج قىلىش.»
>
> (بۇخارى: «ئىمان»، 1)

ئىسلامنىڭ شەرتلىرى

ئىسلامنىڭ بەش شەرتى بار،
بىلىش ئۇنى سائادەت.
كىم بۇنى ئادا قىلسا،
ئۇنىڭغا ئاچىلار جەننەت.

شەرتلەرنىڭ بىرىنچىسى
كەلىمەئى شاھادەت.
تەڭ ۋە ئۇلۇغ ئاللاھتىن
باشقا تەڭرى يوق ئەلبەت.
ئاخىرقى پەيغەمبىرى
شانى يۈكسەك مۇھەممەد.

ئىككىنچى شەرت نامازدۇر،
بەك گۈزەل بىر ئىبادەت.
كۈندە يېرىم سائەتتە،
سىغدۇ بەش ۋاخ نۆۋەت.

ئۈچىنچى شەرت رامىزان
روزىسى ئۈچۈن نىيەت.
كۈندۈز يېمەي ۋە ئىچمەي،
خۇشال ئۆتىدۇ مۇددەت.

تۆتىنچى شەرت زاكاتتۇر،
ئاللاھ بەرسە پۇل ۋە مال،
بەدىلىنى قىرقتا بۆل،
بىر ئۈلۈشنى ھەدىيە بەر.

بىر قېتىم ھەجگە بېرىش،
بولسا ساڭا بىر قىسمەت،
بەشىنچى شەرت ئىسلامنىڭ
كەبىسىنى زىيارەت.

ـ گۆكخان ئەۋلىيائوغلى

نەجدلىك كىشى

تەلھا بىن ئۇبەيدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ:

بىر كۈنى، كىيىملىرى رەتسىز ۋە چاچ-ساقاللىرى ئۆسۈپ كەتكەن بىر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كەلدى. نەجدتىن كەلگەن بۇ كىشىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان بولساقمۇ، ئەمما نېمە دېگەنلىكىنى دەرھاللا بىلگىلى بولمايتتى. بۇ كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يېقىن كەلدى. قارىساق، ئىسلامنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى سورىغان ئىكەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:

- بىر كېچە-كۈندۈزدە بەش ۋاخ ناماز ئوقۇش. ـ دېدى. بۇ كىشى:

- ئوقۇشقا تېگىشلىك يەنە باشقا ناماز بارمۇ؟ - دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- يوق! نەپلە ناماز ئوقۇماقچى بولساڭ، بۇ باشقا گەپ. ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ:

- يەنە رامىزان ئېيىدا بىر ئاي روزا تۇتۇش. ـ دېدى. بۇ كىشى:

- تۇتۇشقا تېگىشلىك يەنە باشقا روزا بارمۇ؟ - دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- يوق! نەپلە روزا تۇتماقچى بولساڭ، بۇ باشقا گەپ. ـ دېدى.

تەلھا رازىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ ئېيتىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نەجدلىك بۇ كىشىگە زاكات بېرىشنى سۆزلىگەندە، بۇ كىشى:

- بېرىشكە تېگىشلىك باشقا سەدىقە بارمۇ؟ - دەپ سورىغان. پەيغەمبىرىمىز:

- يوق! نەپلە بولسۇن دەپ بەرسەڭ، ئۇ باشقا گەپ. ـ دېگەن. بۇ گەپنى ئاڭلىغان نەجدلىك كىشى:

- دېگەنلىرىڭنى كۆپمۇ ئەمەس، ئازمۇ ئەمەس دەل قىلىشقا تىرىشىمەن. ـ دەپ پەيغەمبىرىمىز بىلەن خوشلىشىپ چىقىپ كەتكەن.

بۇ كىشى كەتكەندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- ئەگەر ئۇ دېگىنىگە ئەمەل قىلسا، قۇتۇلدى، جەننەتكە كىرىدۇ. ـ دېدى.

(بۇخارى: «ئىمان»، 34؛ «ساۋم»، 1؛ «شاھادەت»، 26؛ «خىيەل»، 3؛ مۇسلىم: «ئىمان»، 8-9)

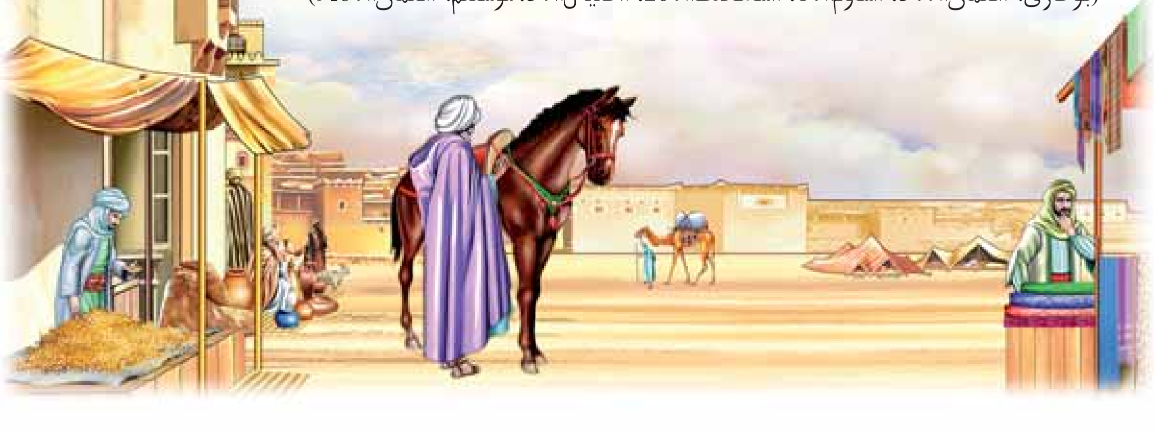

سوئاللار

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ توغرا ياكى خاتا ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلىڭ. توغرا بولسا «توغرا»، خاتا بولسا «خاتا» دېگەن سۆزنىڭ يېنىدىكى كاتەكچىگە ئىشارەت قىلىڭ.

- ئاللاھتائالا بىزنى ياخشى ۋە پايدىلىق ئىشلارنى قىلىشقا بۇيرىغان، زىيانلىق ۋە ناچار ئىشلارنى قىلىشنى بولسا مەنئى قىلغان. توغرا ☐ خاتا ☐
- ئەقلى-ھوشى جايىدا ئەمەس، بالاغەتكە يەتمىگەن بالىلارمۇ مۇكەللەفتۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- پەرزلەرنى ئادا قىلغۇچى كىشى كۆپ ساۋاپقا ئېرىشىدۇ. سەۋەبسىز ھالدا ئادا قىلمىغان كىشى گۇناھكار بولىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
- پەرزلەرنىڭ بىرىگە ئىشەنمىگەن ياكى ئۇنىڭ دىنىمىزنىڭ ئەمرى ئىكەنلىكىنى قوبۇل قىلمىغان كىشى ئىسلام دىنىدىن چىقىپ كەتكەن بولىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
- ئاتا-ئانىغا ياخشى مۇئامىلە قىلماسلىق ھارامدۇر. توغرا ☐ خاتا ☐

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1) تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى پەرز ئەمەلدۇر؟

1. ئەزان ئوقۇش
2. تەسبىھ ئېيتىش
3. نامازدىكى قامەت
4. روزا تۇتۇش

2) تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى پەرزى كۇفايەدۇر؟

1. ناماز ئوقۇش
2. ھەجگە بېرىش
3. زاكات بېرىش
4. جىنازا نامىزى ئوقۇش

3) تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى سۈننەتى غەيرى مۇئەككەدەدۇر؟

1. بامدات نامىزىنىڭ سۈننىتى
2. نامازشامنىڭ سۈننىتى
3. ۋىتىر نامىزى
4. ئەسىر نامىزىنىڭ سۈننىتى

4) تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى ھارام ئەمەس؟

1. يالغان گەپ قىلىش
2. ئوغرىلىق قىلىش
3. قىمار ئويناش
4. تەنھەرىكەت

5) تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى تاھارەتنى مەكرۇھ ئەمەس؟

1. تاماكا چېكىش
2. ھېيت نامىزىنى ئوقۇماسلىق
3. ئەسىر نامىزىنى كۈن پېتىۋاتقاندا ئوقۇش
4. بۇرنىنى ئوڭ قول بىلەن كوچىلاش

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارنى تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(پەرز، مەكرۇھ، ھارام، ۋاجىپ، مۇئەككەد، مۇباھ، مۇستەھەب، پەرزى كۇفايە، سۈننەتى مۇئەككەدە، پەرز ئەيىن)

- ئەقلى-ھۇشى جايىدا، بالاغەتكە يەتكەن، دىنىمىزنىڭ ۋەزىپىلىرىنى ئادا قىلىشقا تېگىشلىك كىشىلەر .... دەپ ئاتىلىدۇ.
- دىنىمىزدا قىلىنىشى قەتئىي بۇيرۇلغان ئىبادەتلەر .... دەپ ئاتىلىدۇ.
- مۇئەككەد بولغان ھەر بىر مۇسۇلمان چوقۇم ئادا قىلىشى كېرەك بولغان پەرزلەر .... دېيىلىدۇ.
- بەزى مۇسۇلمانلارلا ئادا قىلسا بولىدىغان پەرزلەر .... دېيىلىدۇ.
- پەرزگە ئوخشاش كۈچلۈك دەلىللەرگە تايانمىغان، ئەمما ئادا قىلىنىشى ئەمىر قىلىنغان ئىبادەتلەر .... دەپ ئاتىلىدۇ.
- پەيغەمبىرىمىز كۆپ ۋاقىتلاردا قىلغان، ئاز ۋاقىتلاردا قىلالمىغان سۈننەتلەر .... دېيىلىدۇ.
- دىنىمىزنىڭ ئومۇمىي قائىدىلىرىگە ئاساسلانغاندا، قىلسا ياخشى ۋە گۈزەل بولىدىغان ئىش-ھەرىكەتلەر .... دەپ ئاتىلىدۇ.
- قىلىش قىلماسلىق ئىختىيارى بولغان ئىش-ھەرىكەتلەر .... دېيىلىدۇ.
- دىنىمىزدە قىلىنىشى قەتئىي مەنئىي قىلىنغان ئىش-ھەرىكەتلەر .... دېيىلىدۇ.
- دىنىمىزدە بۇ ئىش-ھەرىكەتنى قىلىش يامان كۆرۈلگەن ۋە (زىيانلىق ئىكەنلىگى بىلىنگەچكە) قارشى ئېلىنمايدىغان ئىش-ھەرىكەتلەر .... دەپ ئاتىلىدۇ.

ئىسلام مەدەنىيىتىنىڭ سىمۋولى

پاكىزلىق

- ئىسلام دىنى ۋە پاكىزلىق
- پاكىزلىق تۈرلىرى
- پاكىزلىق بىلەن ئىبادەتنىڭ مۇناسىۋىتى
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پاكىزلىققا ئەھمىيەت بېرىشى

مەسجىد سۈپۈرگەن موماي

پەيغەمبىرىمىزنىڭ نۇرلۇق شەھرى **مەدىنە-مۇنەۋۋەرە**نىڭ بۇلۇڭ-پۇشقاق مەھەللىلىرىنىڭ بىرىدە ئولتۇرىدىغان ئۇممۇ مىهجەن ئىسىملىك بىر موماي بار ئىدى. ئۆزى پاكىزە بولۇپلا قالماي، پىكىر ۋە كۆز قاراشلىرىمۇ ئىنتايىن پاكىزە بولغان بۇ مۇبارەك ئانىمىز بىر كۈنى:

- ئۇلۇغ ئاللاھ مېنىڭ قەلبىمنى ئىمانسىزلىقتىن پاكىزلىدى، شۇڭا مەنمۇ ئاللاھنىڭ ئۆيى ھېسابلانغان مەسجىدنى پاكىزە تۇتاي. ـ دەپ ھەر كۈنى مەسجىدنى سۈپۈرۈشكە نىيەت قىلدى. مۇسۇلمانلار ئىبادەت قىلىدىغان ۋە پەيغەمبىرىمىز سۆھبەت قىلىدىغان مەسجىدى نەبەۋىنى كۈچى يېتىشىچە تازىلىدى.

ئۇممۇ مىهجەن پېقىر ئىدى، ئەمما مەنىۋى دۇنياسى باي ئىدى. مەسجىدنى ھەر قېتىم سۈپۈرگەندە، ئۆزىنىڭ قەلبى پاكىزلانغاندەك ھۇزۇرلىناتتى، كۆڭلىدە بىر خىل لەززەت ۋە بەختىيارلىق ھاياجىنى ھىس قىلاتتى.

كۈنلەر ئۆتتى. بىر كۈنى ئۇممۇ مىهجەن ئاغرىپ يېتىپ قالدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ مەسجىدىدە ناماز ئوقۇش سائەتلىرىدىن كۈنلەرچە مەھرۇم قالدى. ۋۇجۇدى ياتاقتا، ئەمما كۆڭلى پەيغەمبەرلەر ئىمامىنىڭ ئارقىسىدىكى ساپ نىيەت ئىنسانلار ئارىسىدا ئىدى. تىزرەك ساقىيىپ مەسجىدتىكى ئىشىغا يېڭىۋاشتىن باشلاشنى ئارزۇ قىلاتتى، ئەمما كېسەللىك ئەھۋالى بۇنىڭغا ئىمكان بەرمەيۋاتاتتى. قۇلىقىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېقىملىق ئاۋازى جاراڭلايتتى، كۆڭلىدە بولسا، بۇ يېقىملىق ئاۋازنى ئاڭلىغان ھامان بېشىنى سەجدىگە قويۇش ئارزۇسى بار ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇممۇ مىهجەننى بىر قانچە كۈندىن بۇيان مەسجىدتە كۆرمىگەندىن كېيىن ئۇنىڭ نەدە ئىكەنلىگىنى سورىدى. خوشنىلىرى:

- ئۇ ئاغرىپ قالدى، ئى رەسۇلۇللاھ. ـ دەپ جاۋاپ بەردى.

بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىنىڭ چېتىدىكى مەھەللىدە ئولتۇرۇشلۇق ئۇممۇ مىهجەننىڭ ئۆيى تەرەپكە قاراپ ماڭدى. ئالدىدا بېرىپ بولغانلار كېسەل مومايغا:

- خوشخەۋەر! ئەي ئۇممۇ مىھجەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىنى يوقلاش ئۈچۈن يولدا كېلىۋاتىدۇ. ــ دېيىشتى.

ئۇممۇ مىھجەن بۇ خوشخەۋەرنى ئاڭلاپ ھاياجانلىنىپ، نېمە قىلارىنى بىلەلمەي قالدى. بىتاپلىقتا ھالسىزلانغان يۈرىكى گۈپۈلدەپ سوقۇشقا باشلىدى. پىشانىسىدىن تەر تەپچىپ چىقتى. ئۇزۇن ئۆتمەي يېقىملىق بىر ئاۋاز ئاڭلاندى:

- ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم! ــ دەۋاتاتتى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام...

مىننەتدارلىق تۇيغۇسى ئارلاشقان ماغدۇرسىز بىر ئاۋاز:

- ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام! ئى رەسۇلۇللاھ. ــ دەپ جاۋاپ بەردى.

ھال سوراش گەرچە قىسقا ۋاقىت داۋاملاشقان بولسىمۇ، ئەمما بۇ ۋاقىت ھەقىقەتەن ئىنتايىن قىممەتلىك ئىدى. چۈنكى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى، يېتىملەر ۋە ئاجىزلارنىڭ غەمگۈزارى، پاك بىر ئىنسان ئۇنى يوقلاپ كەلگەن ئىدى. «ئاللاھ پاكتۇر، پاكىزلىقنى ياخشى كۆرىدۇ.» (تىرمىزى: «ئەدەب» 41) دېگەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەدەن، روھ ۋە مۇھىت تازىلىقىغا ياخشى ئەھمىيەت بىرىدىغان قەلبى گۈزەل، پاكىزە ئىنسانلارنى ئىنتايىن ياخشى كۆرەتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئۇممۇ مىھجەنىنىڭ كېسەللىك ئەھۋالىنى خوشنىلىرىدىن داۋاملىق سوراپ تۇردى. نىھايەت بىر كۈنى ئۇنىڭ خوشنىلىرىغا:

- ئۇممۇ مىھجەن ۋاپات بولسا، ماڭا خەۋەر قىلماي تۇرۇپ دەپنە قىلماڭلار! ــ دەپ جىكىلىدى.

بىر كۈنى ئاخشىمى ئۇممۇ مىھجەن ئاللاھقا ۋە رەسۇلۇللاھقا خىزمەت قىلىش ئىشتىياقى بىلەن يانغان پاك روھىنى ئۇلۇغ ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن پەرىشتە جىبرائىل ئەلەيھىسسالامغا تەسلىم قىلدى.

خوشنىلىرى ھايال بولماي كېلىپ، ئۇنى يۇيۇپ كېپەنلىدى. تەييارلىق پۈتكەندىن كېيىن يولغا چىقتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىگە قاراپ مېڭىشتى. ئەمما خۇپتەن نامىزى ئوقۇلۇپ بولغان بولۇپ، پەيغەمبىرىمىز ئۇخلاپ قالغان ئىدى.

بۇنى ئاڭلاپ كەلگەنلەرنىڭ كۆڭلى يېرىم بولدى. مەھەللىسىدە خولۇم-خوشنىلىرى ئارىسىدا ياخشى نامى بار ئۇممۇ مىھجەننى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئالايىتەن يوقلاپ كەلگەندىن كېيىن ئىناۋىتى تېخىمۇ ئۆسكەن ئىدى. مانا ئەمدى ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن خوشلاشماي تۇرۇپلا يەرلىكىدە قويۇلماقچى بولۇۋاتاتتى. ئۇممۇ مىھجەنىنىڭ خوشنىلىرى ئۆزئارا:

- دېمەك، نېسۋىسى مۇشۇنچىلىك ئىكەن.

- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى بۇ چاغدا ئويغىتىپ يۈرسەك قاملاشماس!

- ئۇيقۇ ھالىتىدە تۇرغاندا ۋەھيى كېلىش ئېھتىمالى بار. بىلمەي خاتا ئىش قىلىپ سېلىشىمىز مۇمكىن.

- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئاۋارە قىلمايلى.

– دېيىشتى.

بۇ خىل ئەندىشىلەر تۈپەيلى ئۇممۇ مىھجەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خەۋەر قىلىنماي، باقى قەۋرىستانلىقىغا ئېلىپ بېرىلدى. جىنازا نامىزى ئوقۇلغاندىن كېيىن يەرلىككە قويۇلدى.

ئاللاھنىڭ ئۇنىڭغا رەھمەت قىلىشى ئۈچۈن دۇئا قىلغان ساھابىلەر ئۇنى مازارلىققا كۆمگەندىن كېيىن ئايرىلدى.

ئەتىسى ئەتىگەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇممۇ مىھجەنىنىڭ ئەھۋالىنى سورىغاندا:

- ئۇنى دەپنە قىلىپ بولدۇق، ئەي رەسۇلۇللاھ. ئەسلىدە بىز ئۇنى يەرلىككە قويۇشقا تەييارلىق قىلىپ بولغاندىن كېيىن سىزگە كەلگەن ئىدۇق، ئەمما سىز ئۇخلاۋاتاتتىڭىز. سىزنى ئويغىتىشنى مۇۋاپىق كۆرمىدۇق. – دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- ئەمىسە ئۇنىڭ قەۋرىسىگە بارايلى! – دەپ ساھابىلەر بىلەن بىرلىكتە باقى قەۋرىستانلىقىغا قاراپ ماڭدى. خوشنىلىرى ئۇممۇ مىھجەنىنىڭ قەۋرىسىنى كۆرسىتىپ قويدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ دوستلىرى تەكرار جىنازا نامىزى ئوقىدى. ئاللاھتائالادىن رەھمەت تىلىگەندىن كېيىن قەۋرىستانلىقتىن ئايرىلدى.

-ئاھمەت لۈتفى قازان

ئىسلام دىنى ۋە پاكىزلىق

ئىسلام دىنى پاكىزلىق دىنىدۇر. چۈنكى پاكىزلىق ئىبادەتلىرىمىزنىڭ ئاساسىدۇر. ۋۇجۇدىمىزنىڭ، كىيىم-كېچەكلىرىمىزنىڭ ۋە ئەخلاقىمىزنىڭ پاك-پاكىزە بولىشى مۇسۇلمان ئىكەنلىكىمىزنىڭ ئىپادىسىدۇر. ساغلام ياشاش ۋە ساقلىق ساقلاش ئۈچۈنمۇ پاكىزلىق شەرتتۇر. شۇڭا ئۇلۇغ دىنىمىز پاكىزلىققا ئالاھىدە ئەھمىيەت بەرگەن.

قۇرئانى-كەرىمدىكى دەسلەپكى ئەمرلەردىن بىرىدە: **«كىيىمىڭنى (ھەمىشە) پاكىزە تۇت!»** (مۇدەسسىر سۈرىسى 4-ئايەت) دېيىلگەنلىكىمۇ پاكىزلىقنىڭ ئىسلام دىنىدىكى ئەھمىيىتىنى كۆرسەتمەكتە. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزمۇ: «پاكىزلىق ئىماننىڭ يېرىمىدۇر» (مۇسلىم: «تاھارەت»، 1) دېيىش بىلەن پاكىزلىقنىڭ ئىماننىڭ شەرتى ئىكەنلىكىنى ئىپادىلىگەن.

دىنىمىزدە مۇھىت تازىلىقىغىمۇ ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىلگەن. پەيغەمبىرىمىز ئەتراپىمىزدىكى يەرلەرنى پاكىزە تۇتىشىمىزنى بۇيرىغان. ئاممىۋى سورۇنلارنى پاكىزە تۇتقان، ئۇ يەرلەرنى پاسكىنا قىلىدىغان، زىيان سالىدىغان قىلمىشلاردىن يىراق تۇرىدىغان كىشىلەرگە جەننەت بىلەن خوشخەۋەر بېرىپ: «بىر ئادەم يولدا بىر شاخ كۆردى ۋە «ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، بۇ شاخنى مۇسۇلمانلارنى بىئارام قىلمىسۇن دەپ يولدىن ئېلىۋېتىمەن» دەپ يولدىن ئېلىۋەتتى، بۇ تۈپەيلى جەننەتكە كىردى» دېگەن. (بۇخارى: «ئەزان»، 32؛ «مەزالىم»، 28)

ئىسلامنىڭ كۆز قارىشىدا پاكىزلىق پەقەتلا ماددى پاسكىنىچىلىقلاردىن پاكىزلىنىش دېگەنلىك ئەمەس. مەسىلەن: يەرگە چۈشكەن بىر تال ئالمىنى ئېلىپ سۇدا يۇغان ۋاقتىمىزدا، ئۇنى ماددى جەھەتتىن

پاكىزلىغان بولىمىز. لېكىن ئوغۇرلانغان بىر ئالمىنى قانچىلىك يۇيۇشىمىزدىن قەتئىينەزەر، ئۇ يەنىلا پاسكىنىدۇر، چۈنكى هارامدۇر. مەنىۋى جەھەتتىن پاكىزە ئەمەس، يېگىلى بولمايدۇ.

ماددى پاسكىنىچىلىقلار ۋۇجۇدىمىزنى، كىيىم-كېچەكلىرىمىزنى ۋە مۇهىتىمىزنى مەينەتلەشتۈرگەندەك گۇناهلار، ناچار سۆز-هەرىكەتلەرمۇ قەلبىمىزنى پاسكىنا قىلىدۇ. هۇزۇرلۇق، بەختلىك ياشاش ئۈچۈن قەلبىمىزنى پاسكىنا قىلغان بۇ مەنىۋى پاسكىنىچىلىقلاردىن پاكىزلىنىشىمىز كېرەك. بۇ خىل مەنىۋى پاسكىنىچىلىقلاردىن پاكىزلىنىش ئۈچۈن گۇناهلىرىمىزغا تەۋبە قىلىشىمىز، ئىبادەتلىرىمىزنى ئادا قىلىشىمىز ۋە سۆز-هەرىكەتلىرىمىز گۈزەل بولۇشى كېرەك.

«شۈبھىسىزكى، ئاللاھ تەۋبە قىلغۇچىلارنى ۋە پاكىزلانغۇچىلارنى ياخشى كۆرىدۇ.» (بەقەرە سۈرىسى 222-ئايەت)

شۇڭا ۋۇجۇدىمىزنى، كىيىم-كېچەكلىرىمىزنى ۋە مۇهىتىمىزنى پاكىزە تۇتىشىمىز، هەمدە گۇناهلاردىن، ناچار سۆز-هەرىكەتلەردىن يىراق تۇرۇش ئارقىلىق ئەخلاقىمىزنى گۈزەللەشتۈرىشىمىز كېرەك.

پاكىزلىق ۋە مۇسۇلمان

پاكىزلىق ۋە دۇرۇسلۇق
دىنىمىزنىڭ ئۆزىدۇر.
شۈبھىسىز ئەڭ توغرا سۆز
رەببىمىزنىڭ سۆزىدۇر.

تەۋبە قىلغان هەر بىر قۇل
پاك بولۇر قەلب كىرىدىن.
تەسىرلەنمەس شەيتاننىڭ
شۈبھە بەرگەن شەررىدىن.

تەرەت ئالغان هەر مۆمىن
خوش بولۇر هاياجاندا.
چۈنكى گۇناهنى يۇيىدۇ
يەرگە چۈشكەن هەر تامچە.

بەدىنى ۋە روھىدا
پاكىز بولغان مۇسۇلمان.
دۇرۇستلۇقتىن ئايرىلماس
هۆرمەتلىنەر هەر زامان.

- قاسىم ئاق

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«شۈبھىسىزكى، ئاللاھ تەۋبە قىلغۇچىلارنى ۋە پاكلانغۇچىلارنى ياخشى كۆرىدۇ.»

(بەقەرە سۈرىسى 222-ئايەت)

پاكىزلىق تۈرلىرى

پاكىزلىق روھىمىزنى، ئەخلاقىمىزنى، ۋۇجۇدىمىزنى، كىيىم-كېچەكلىرىمىزنى ۋە مۇھىتىمىزنى ناچار، پاسكىنا ۋە مەينەت نەرسىلەردىن پاكىزلايدۇ.

پاكىزلىق ئىككى خىلدۇر:

1. ماددىي پاكىزلىق

قان-يىرىڭ ۋە سۈيدۈك قاتارلىق تەركىۋىدە مىكروپ بار بولغان ماددىلار دىنىي جەھەتتە پاسكىنا ھېسابلىنىدۇ. ۋۇجۇدىمىز، كىيىم-كېچەكلىرىمىز ۋە مۇھىتىمىزدىكى ھەر خىل كىر ۋە پاسكىنىچىلىقلارنىڭ پاكىزلىنىشى ماددىي پاكىزلىق دەپ ئاتىلىدۇ. ماددىي پاكىزلىقتا دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك نوقتىلار شۇلاردۇر:

1) بەدەن پاكىزلىقى: تەر چىقىش ۋە باشقا ھەر خىل سەۋەبلەر تۈپەيلى بەدىنىمىز كىرلىشىپ، پۇراشقا باشلايدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە بەدىنىمىزدە پەيدا بولغان مىكروپلار سالامەتلىكىمىزگە تەھدىت پەيدا قىلىدۇ. بەدىنىمىزنى بۇ كىر ۋە مىكروپلاردىن پاكىزلاشنىڭ ئەڭ ياخشى ئۇسۇلى سۇپۇن ۋە ئىللىق سۇ بىلەن مۇنچىدا يۇيۇنۇشتۇر. شۇڭا ئاللاھ بىزگە بەرگەن ئەڭ مۇھىم نېمەتلەردىن بىرى بولغان سالامەتلىكىمىزنى ئاسراش ئۈچۈن ئەڭ ئاز بولغاندىمۇ ھەپتىدە بىر قېتىم مۇنچىغا چۈشۈپ يۇيۇنۇشىمىز كېرەك. ئۇنىڭدىن باشقا، بەزى ئىبادەتلەردىن ئىلگىرى بەدىنىمىزنى نىجاسەت (سۈيدۈك)، قان-يىرىڭ قاتارلىق ماددىي پاسكىنىچىلىقلاردىنمۇ چوقۇم پاكىزلىشىمىز كېرەك.

2) قولنىڭ پاكىزلىقى: قولىمىز ئەڭ كۆپ قوللىنىلىدىغان، شۇڭلاشقا ئەڭ تېز كىرلىشىدىغان بىر ئەزايىمىزدۇر. قولىمىزغا يوقۇپ قالغان كىرلەر ئارىسىدا مىكروپلار تېز كۆپىيىدۇ. بۇ مىكروپلار قولىمىزدا تۇتۇپ يېگەن نەرسىلىرىمىزگە يۇقىدۇ ۋە بەدىنىمىزگە كىرىپ، كېسەل بولۇشىمىزغا سەۋەب بولىدۇ. شۇڭا مىكروپلاردىن ۋە كېسەللىكلەردىن ساقلىنىش ئۈچۈن ھەر ۋاق تاماقتىن ئىلگىرى ۋە كېيىن قولىمىزنى يۇيۇشىمىز كېرەك. چوڭ-كىچىك تەرەتتىن كېيىن قولىمىزنى سوپۇنلاپ يۇيۇشىمىز كېرەك.

3) يۈز پاكىزلىقى: يۈزىمىزمۇ قولىمىزغا ئوخشاش چاڭ-توزاڭ ۋە كىرنىڭ تەسىرىگە كۆپ ئۇچرايدىغان

بىر ئورگىنىمىزدۇر. يۈزىمىزنى يۇغاندا ھاردۇق چىقىدۇ ۋە ھېرىپ-چارچاش تۈپەيلى كىلىپ چىققان باش ئاغرىقى پەسىيىدۇ. جانلىق، جۇشقۇن، ساغلام، پاكىز چىراي، خوشپىچىم بىر قىياپەت شەكىللىنىدۇ. شۇڭا يۈزىمىزنى پات-پات يۇيۇپ تۇرىشىمىز كېرەك.

4) ئېغىز ۋە چىش پاكىزلىقى: يېگەن تائاملىرىمىزنىڭ قالدۇقلىرى چىشىمىزغا چاپلىشىپ قالىدۇ ۋە چىشلىرىمىزنىڭ ئارىسىدىكى بوشلۇقلارغا يىغىلىپ قالىدۇ. ھەر كۈنى چىشىمىزنى يۇيۇشقا ئادەتلەنمىگەندە، بىر مەزگىلدىن كېيىن چىشىمىزدىكى يېمەكلىك قالدۇقلىرى ئىچىدە زىيانلىق باكتېرىيەلەر كۆپىيىشكە باشلايدۇ. بۇ باكتېرىيەلەر ئېغىزنىڭ سېسىق پۇرىشىغا ۋە چىشنىڭ چۈرۈپ (قۇرتلاپ) كېتىشىگە سەۋەب بولىدۇ. چىشنىڭ چۈرىشى بولسا، بەدىنىمىزدىكى بادامسىمان بەز، ئاشقازان ۋە يۈرەك قاتارلىق ئەزالىرىمىزدا مەيدانغا كەلگەن ھەر خىل كېسەللىكلەرنىڭ ئاساسلىق سەۋەبىدۇر. بۇ كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئېغىزىمىزنى پاكىزە تۇتۇشىمىز، چىشىمىزنى ھەر كۈنى ئەڭ ئاز بولغاندىمۇ ئىككى قېتىم چوتكىلاپ يۇيۇشىمىز كېرەك.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«مىسۋاك قوللانغاندا ئېغىزىمىز پاكىزە بولىدۇ ۋە رەببىمىز مەمنۇن بولىدۇ.»

(نەسائى: «تاھارەت»، 4)

5) ئاياق پاكىزلىقى: ۋۇجۇدىمىزنىڭ بارلىق ئېغىرلىقىنى ئايىغىمىز كۆتىرىدۇ. ئاياغ كىيگەنلىكىمىز ئۈچۈن پۇتىمىز تەرلەپ كىرلىشىدۇ. پۇتىمىزنى ۋە بارماق ئارىسىنى پاكىزە يۇغاندا تېخىمۇ ساغلام ۋە روھلۇق بولغىلى بولىدۇ. شۇڭا پۇتىمىزنى ۋە بارماقلارنىڭ ئارىسىنى پات-پات يۇيۇپ تازىلاپ تۇرىشىمىز كېرەك. پۇتتا قاداق پەيدا بولۇپ قېلىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، پۇتنى يۇيۇپ بولغاندىن كېيىن ئوبدان قۇرۇتۇش كېرەك. پاكىزە پايپاق ۋە ئاياغ كىيىشكە ئەھمىيەت بېرىشىمىز كېرەك.

سىرتقى پاكىزلىقنىڭ ئىنتايىن مۇھىم ئىكەنلىكىنى، ئەمما يېتەرلىك ئەمەسلىكىنى ھىس قىلىۋاتىمەن. شۇڭا ئۆزەمنى ئاللاھ مەنئى قىلغان ناچار خىيال، ئوي-پىكىر ۋە ئىش-ھەرىكەتلەردىن پاكىزلاشقا تىرىشىۋاتىمەن. مۇشۇنداق قىلالىغان چېغىمدا ئاللاھنىڭ مېنى تېخىمۇ ياخشى كۆرىدىغانلىقىغا چىن يۈرەكتىن ئىشىنىمەن.

6) تىرناق پاكىزلىقى: قول ۋە ئاياق پاكىزلىقىنى تىرناق پاكىزلىقى تاماملايدۇ. تىرناقلارنىڭ بىر يۇشۇرۇن مىكروپ ئۇۋىسى ئىكەنلىگىنى ئېسىمىزدىن چىقارماسلىقىمىز لازىم. قولىمىز بىلەن ئۇچرىشىپ تۇرىدىغان ئېغىز، بۇرۇن، كۆز ۋە باشقا ئورگانلىرىمىزنى ئويلىغان ۋاقتىمىزدا، مىكروپ ئۇۋىسى ھالىغا كەلگەن مەينەت تىرناقلارنىڭ قانچىلىك دەرىجىدە تەھدىت ئىكەنلىگىنى تېخىمۇ ياخشى چۈشەنگىلى بولىدۇ.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«ئۇزىراپ كەتكەن تىرناقلىرىڭنى كەس! چۈنكى زىيانلىق نەرسىلەر ئۇزۇن تىرناقلارنىڭ ئىچىدە ياشايدۇ.»

(دەيلەمى: «مۇسنەدۇل فىردەۋس»، 4579)

7) ھاجەتخانا تازىلىقى: بارلىق تازىلىقلار ھاجەتخانا تازىلىقىدىن باشلىنىدۇ. شۇڭا سالامەتلىكىمىز

ۋە ئىبادەتلىرىمىزنى نەزەردە تۇتقاندا، ئەڭ مۇھىم تازىلىق ھاجەتخانىنىڭ تازىلىقىدۇر.

ھاجەتخانىغا كىرگەندە مۇنداق دۇئا ئوقۇلىدۇ:

اَللّٰهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثَ

مەنىسى: «ئاللاھىم! پاسكىنىچىلىقلاردىن ۋە مەينەت نەرسىلەردىن ساڭا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمەن.»

ھاجەتخانىدىن چىققاندا تۆۋەندىكى دۇئا ئوقۇلىدۇ:

غُفْرَ انَكَ اَلْحَمْدُ اللّٰهِ الَّذِى اَذْهَبَ عَنِّى الْاَذٰى وَعَافَانِى

مەنىسى: «ئاللاھىم سەندىن ئەپۇ تىلەيمەن! مېنى ئاۋارە قىلغان ۋە قىستىغان نەرسىلەرنى چىقىرىۋېتىشكە نېسىپ قىلغان، مېنى راھەتلەندۈرگەن ئۇلۇغ ئاللاھقا ھەمدۇ-سانالار بولسۇن!»

8) كىيىم-كېچەك پاكىزلىقى: بىزنى ئىسسىق-سوغۇقتا مۇھاپىزەت قىلغان كىيىم-كېچەكلىرىمىز كىرلەشكەندە ھەم بەدىنىمىزگە، ھەمدە مۇھىتىمىزغا زىيان سالىدۇ. كىر ۋە مىكروپلارنىڭ زىيىنىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن كىيىم-كېچەكلىرىمىزنى پات-پات يەڭگۈشلەپ، ئالماشتۇرۇپ، يۇيۇپ تۇرۇشىمىز كېرەك.

9) يېمەك-ئىچمەك تازىلىقى: مىكروپلار ئادەتتە ۋۇجۇدىمىزغا يېمەك-ئىچمەك ئارقىلىق كىرىدۇ. سالامەتلىكىمىزنى ئاسراش ئۈچۈن سەي-كوكتات ۋە مېۋىلەرنى يېيىشتىن ئىلگىرى پاكىزە يۇيۇشىمىز ۋە ئىچىملىكلەرنىڭ تازىلىقىغىمۇ دىققەت قىلىشىمىز كېرەك.

10) مۇھىت تازىلىقى: مۇھىت تازىلىقى دېگەندە ئۆيىمىز، كوچىمىز، مەھەللىمىز، مەكتىۋىمىز، ياشاۋاتقان يېرىمىز ۋە بىز نەپەسلىنىۋاتقان ھاۋانىڭ پاكىزلىقى كۆزدە تۇتۇلىدۇ. مۇھىتنىڭ پاكىزە بولۇشى كېسەللىكلەردىن ساقلىنىشتا، ئىچىدىغان سۇنىڭ پاكىزلىقى جەھەتتە ۋە بىزدىن باشقا جانلىقلارنىڭ ھاياتى ئۈچۈن ئىنتايىن مۇھىمدۇر. مۇھىتىمىزنى پاكىزە تۇتۇش ئارقىلىق باشقىلارنى بىئارام قىلماسلىق ۋە زىيان سالماسلىقىمىز لازىم. «يولۋاسنى ياتقان يېرىگە قاراپ بىلگىلى بولىدۇ» دېگەن ماقال-تەمسىلنىمۇ ئۇنتۇپ قالماسلىقىمىز كېرەك. دىنىمىزدە مۇھىتنىڭ پاكىزە بولۇشى تەشۋىق قىلىنغان. ھەدىس شەرىفتە پەيغەمبىرىمىز: «بىر ئادەم يولدا

ھاجەتخانا تازىلىقىدا نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك؟

1. كىيىملىرىمىزنىڭ يەرگە تېگىپ قالماسلىقىغا ۋە پاسكىنا نەرسىلەرنىڭ يۇقۇپ قالماسلىقىغا دىققەت قىلىشىمىز كېرەك.
2. ھاجەتخانىغا كىرىشتىن ئىلگىرى، «ئاللاھىم! پاسكىنىچىلىقتىن ۋە مەينەت نەرسىلەردىن ساڭا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمەن.» دەپ دۇئا قىلىمىز.
3. ھاجەتخانىغا سول پۇتىمىز بىلەن كىرىمىز.
4. ئولتۇرۇپ ھاجەت (تەرەت) قىلىمىز.
5. سىنجا قىلغاندا (ئەۋرەتنى يۇغاندا) پاكىزە يۇيىمىز ۋە قەغەز بىلەن سۈرتۈپ قۇرۇغدايمىز.
6. سىنجا قىلغاندا ئەۋرىتىمىزنى سول قول بىلەن يۇيىمىز.
7. ھاجەتخانىدا بىرەر نەرسە يەپ-ئىچمەيمىز ۋە گەپ قىلمايمىز.
8. ھاجەتخانىدىن ئوڭ پۇتىمىز بىلەن چىقىمىز.
9. چىققاندا، «ئاللاھىم سەندىن ئەپۇ تىلەيمەن! مېنى ئاۋارە قىلغان ۋە قىستىغان نەرسىلەرنى چىقىرىۋېتىشكە نېسىپ قىلغان، مېنى راھەتلەندۈرگەن ئاللاھقا ھەمدۇ-سانالار بولسۇن!» دەپ دۇئا قىلىمىز.
10. ھاجەتخانىدىن چىققاندىن كېيىن قولىمىزنى سوپۇنلاپ پاكىزە يۇيىمىز.

كېتىشىپتىپ، يولدا تۇرغان بىر تىكەننى كۆردى-دە، ئۇنى يولدىن ئېلىۋەتتى. بۇ سەۋەپتىن ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولۇپ، ئۇنى مەغپىرەت قىلدى.» دېگەن. (مۇسلىم: «بىرر»، 127؛ «ئىمارە»، 164)

2. مەنىۋى پاكىزلىق

مەنىۋى پاكىزلىق دېگەندە قەلبىمىز، ئوي-پىكرىمىز، نىيىتىمىز ۋە خىياللىرىمىزنىڭ پاكىزە بولىشى كۆزدە تۇتۇلىدۇ. مەنىۋى پاكىزلىق ئىككى تۈرگە ئايرىلىدۇ:

1) قەلب پاكىزلىقى: قەلبى پاك، ئەخلاقى گۈزەل ئىنسانلاردىن تەركىپ تاپقان بىر جەمىيەتتە كىشىلەر بەخت-سائادەت ۋە ھۇزۇر ئىچىدە ياشايدۇ. مۇشۇنداق گۈزەل بىر جەمىيەت بەرپا قىلىش ئۈچۈن بىزمۇ قەلبىمىزنى پاكلىشىمىز، ئاللاھ مەنئى قىلغان مەنمەنچىلىك، يالغانچىلىق، ئىككى يۈزلىمىچىلىك، ھەسەتخورلۇق، غەيۋەتخورلۇق قاتارلىق ئىللەتلەر، ناچار ئوي-خىياللاردىن ئۆزاقلىشىشىمىز، ئۆچ-ئاداۋەتتىن يىراق تۇرىشىمىز لازىم. باشقىلارنى قىزغانماسلىقىمىز ۋە ئۇلارغا يۇغانچىلىق قىلماسلىقىمىز لازىم. ئايەتتە: **«نەپسىنى پاكلىغان كىشى ھەقىقەتەن نىجاتلىققا ئېرىشتى.»** دېيىلگەن. (شەمس سۈرىسى 9-ئايەت)

2) دىندا پاسكىنا ھېسابلانغان ئەھۋاللاردىكى تازىلىق: تاھارەت ئېلىشقا تېگىشلىك ئەھۋاللاردا غۇسۇل قىلىش ياكى تاھارەت ئېلىش لازىم. باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا، ئىبادەت قىلىشىمىزغا توسقۇن بولىدىغان تاھارەتسىزلىك ياكى غۇسۇلسىزلىق ئەھۋالىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش لازىم دېگەنلىكتۇر. بۇ، ھادەستىن تاھارەت دەپ ئاتىلىدۇ.

پاكىزلىق ۋە ساغلاملىق

رەتلىك بولغىن، پاكىز كىيگىن،
ھۆرمەت قىلسۇن سىنى ھەركىم.
مەينەتلىكنى ھېچكىم سۆيمەس،
نېمەت بارمۇ ساقلىق قەدەر؟

ھەسەت، كىبىر، يالغانچىلىق
قەلب كىرى، ئەگەر بىلسەڭ.
پاك بولسەن ئۇزاق تۇرساڭ،
نېمەت بارمۇ ساقلىق قەدەر؟

بارما مىكروپ يوققان يەرگە،
ھېچ تۈكۈرمە كوچىلارغا!
ئاغرىتىدۇ زىدە، يارا
نېمەت بارمۇ ساقلىق قەدەر؟

پاكىز ۋۇجۇد، پاكىز مۇھىت،
قەتئىي رۇخسەت قىلما كىرگە!
ساقلىق بايلىق ۋە پېقىرگە،
نېمەت بارمۇ ساقلىق قەدەر؟

- ئاھمەت ئەفە

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«شۇنى ياخشى بىلىڭلاركى، ئىنسان ۋۇجۇدىدا كىچىك بىر گۆش پارچىسى بار. ئەگەر بۇ گۆش پارچىسى ياخشى بولسا، پۈتۈن ۋۇجۇد ياخشى بولىدۇ. بۇزۇق بولسا، پۈتۈن بەدەن بۇزۇلىدۇ. بۇ گۆش پارچىسى يۈرەكتۇر».

(بۇخارى: «ئىمان»، 39)

پاكىزلىق بىلەن ئىبادەت ئوتتۇرىسىدا قانداق مۇناسىۋەت بار؟

ئىسلام دىنى ئىنسانلارنى ھەم ئاللاھقا يېقىنلاشتۇرىدىغان، ھەمدە باشقا ئىنسانلار بىلەن بولغان مۇناسىۋەتلىرىنى ياخشىلايدىغان بىر دىندۇر. بۇ سەۋەبتىن دىنىمىز بىزنى ھەر ۋاقىت پاكىزە بولۇشقا بۇيرىغان. بەزى ئىبادەتلەرنى قىلىش ئۈچۈنمۇ تاھارەت ئېلىش ياكى غۇسۇل قىلىشتەك ئالدىنئالا پاكىزلىقنى شەرت قىلغان.

ئىبادەت قىلغاندا بىز رەببىمىزنىڭ ھۇزۇرىدا تۇرغان بولىمىز. ئۇنىڭ ھۇزۇرىغا بارغاندا پاكىزە مۇھىت ئىچىدە، پاكىزە بەدەن ۋە پاكىزە كىيىملەر بىلەن تۇرۇشىمىز كېرەك. چۈنكى بەدىنىمىز تەر پۇراپ تۇرغاندا ياكى كىيىم-كېچەكلىرىمىز مەينەت ئەھۋالدا باشقىلار بىلەن كۆرۈشۈشنى خالىمايمىز. مەسىلەن: مۇشۇنداق مەينەت چاغدا چوڭلارنىڭ ياكى دوستلىرىمىزنىڭ يېنىغا بارمايمىز. بۇ خىل ئەھۋاللاردا ئۆزىمىزنى راھەتلىنىش ئۈچۈن مونچىغا چۈشىمىز، پاك-پاكىزە كىيىملەرنى كىيىمىز ۋە ئەتىر چاچىمىز. شۇنداق ئىكەن، ئۆزىمىزنى ئاللاھقا يېقىن ھالەتتە ھىس قىلىدىغان ئىبادەت ئەسناسىدا پاكىزلىققا تېخىمۇ بەك ئەھمىيەت بېرىشىمىز كېرەك.

جۈمە نامىزى ۋە ھېيت نامىزى قاتارلىق بەزى ئىبادەتلەر جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇلىدۇ. جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇلغان نامازلاردا بىز ھەم ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىغا بارىمىز، ھەمدە ئىنسانلار بىلەن بىرلىكتە بولىمىز. بۇ چاغدا پاكىزلىق تېخىمۇ بەك مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ.

ئىبادەتلەر بىزنى ھەر جەھەتتە پاكىزە بولۇشقا ئادەتلەندۈرىدۇ. ئىبادەتتىن ئىلگىرى ۋە ئىبادەت جەريانىدا پاكىزلىققا دىققەت قىلىش بىزنى تاشقى جەھەتتە پاكىزە قىلىپلا قالماستىن، بەلكى روھىمىزنىمۇ پاكىزلايدۇ.

يەنە بىر تەرەپتىن، قىلغان بارلىق ئىبادەتلىرىمىز قەلبىمىزنى پاكىزلاش ئۈچۈن بىرەر ۋاستىدۇر. ئىبادەتلەر قەلبنى ناچار خىيال ۋە يامان نىيەتلەردىن يىراقلاشتۇرىدۇ. مەسىلەن: زاكات قەلبىمىزدىكى پىخسىقلىق ۋە قىزغانچۇقلۇق تۇيغۇلىرىنى يوق قىلىدۇ. روزا تۇتۇش شەخسىيەتچىلىك، رەھىمسىزلىك، كۆرەلمەسلىك تۇيغۇلىرىنى يوق قىلىدۇ. مۇشۇنىڭغا ئوخشاش بارلىق ئىبادەتلەر بىزنى مەنىۋى جەھەتتە پاكىزلايدۇ ۋە گۇناھ كىرلىرىدىن پاكلايدۇ.

بىر قېتىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دوستلىرىدىن:

- سىلەردىن بىرەيلەننىڭ ئۆيىنىڭ ئالدىدا بىر دەريا بولسا، ئۇ ھەر كۈنى بۇ دەريادا بەش قېتىم يۇيۇنسا، ئۇنىڭ بەدىنىدە كىر قالارمۇ؟ - دەپ سورىدى.

ساھابىلەر:

- ئۇ كىشىنىڭ بەدىنىدە ھېچقانداق كىر قالمايدۇ.
– دېيىشتى. پەيغەمبىرىمىز:

- بەش ۋاخ ناماز مانا شۇنىڭغا ئوخشايدۇ. بەش ۋاخ ناماز ئوقۇغان كىشىنىڭ گۇناھلىرىنى ئاللاھ ئۆچۈرۈپ يوق قىلىدۇ. – دېدى.

(بۇخارى: «مەۋاقىت»، 6؛ مۇسلىم: «مەساجىت»، 283)

پەيغەمبىرىمىز پاكىزلىقتا ئەھمىيەت بېرەتتى

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز پاكىزلىققا ئىنتايىن ئەھمىيەت بېرەتتى. ھەر ۋاخ تاماقتىن ئىلگىرى ۋە كېيىن قوللىرىنى يۇياتتى. ئۇخلاپ ئويغانغاندىن كېيىنمۇ قولىنى يۇماي تۇرۇپ بىر نەرسە يەپ ئىچمەيتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز پاكىزلىققا ئىنتايىن ئەھمىيەت بېرەتتى. ھەر ۋاخ تاماقتىن ئىلگىرى ۋە كېيىن قوللىرىنى يۇياتتى. ئۇخلاپ ئويغانغاندىن كېيىنمۇ قولىنى يۇماي تۇرۇپ بىر نەرسە يەپ ئىچمەيتتى.

كېچە نامىزى ۋە بامدات نامىزى ئۈچۈن ئورنىدىن تۇرغاندا قىلىدىغان تۇنجى ئىشى ئاغزىنى مىسۋاك بىلەن پاكىزلاش ئىدى. ھەتتا سەكراتتا ياتقان چاغدىمۇ يېنىدىكىلەرگە دەپ مىسۋاك ئەكەلدۈرۈپ، مۇبارەك چىشلىرىنى پاكىزلىغان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قەلب پاكىزلىقىغا ئەھمىيەت بەرگەندەك بەدەن ۋە كىيىم-كېچەكلەرنىڭ پاكىزلىقىغىمۇ ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرەتتى. ياماق چۈشكەن كىيىملەرنى كىيەتتىكى، ئەمما ئەسلا پاسكىنا ۋە يىرتىق كىيىملەرنى كىيمەيتتى. بولۇپمۇ مېھمانلارنىڭ ئالدىدا كىيىم-كېچەكلىرىگە تېخىمۇ بەك دىققەت قىلاتتى.

ئاغزى ئۇچۇق تۇرغان تاماق قاچىلىرىنىڭ ئۈستىنى يۆگەپ قويۇشنى بۇيرىغان ئىدى. يوللارغا ۋە ئىنسانلار دەرەخ ئاستىدا ئولتۇرۇپ سايىدايدىغان يەرلەرگە ئەخلەت تاشلىماسلىق، بۇ يەرلەرنى كىر قىلماسلىق، ھەمىشە پاك-پاكىزە تۇتۇش كېرەكلىكىنى ئەمىر قىلغان ئىدى. يەرگە تۈكۈرۈشنىمۇ بەك يامان كۆرەتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ھەممە كىشىنىڭ پاكىزە كىيىم كىيىشىنى، رەتلىك، تەرتىپلىك بولۇشىنى ئارزۇ قىلاتتى. مەينەت كىيىملەر بىلەن يۈرگەنلەرنى كۆرگەندە: «نېمىشقا كىيىملىرىڭ پاكىزە ئەمەس؟» دەپ ئاگاھلاندۇراتتى. بىر قېتىم چاچلىرى قالايمىقان پاخپىيىپ كەتكەن بىر ئادەمنى كۆرۈپ، ئۇ كىشىدىن نېمىشقا چېچىنى يۇيۇپ تارىمىغانلىقىنى سورىغان ئىدى.

رەببىمىز! ئاق كىيىم كىرلەردىن پاكىزلانغاندەك، بىزنىمۇ گۇناھلاردىن پاكىزلا!

رَبَّنَا نَقِّنَا مِنَ الذُّنُوبِ كَمَا يُنَقَّي الثَّوْبُ الْاَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ

ئاللاھىم، مېنى گۇناھلىرىغا تەۋبە قىلىدىغان ۋە پاكلانغان كىشىلەردىن قىلغىن!

اَللَّهُمَّ اجْعَلْنِى مِنَ التَّوَّابِينَ وَمِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ

پاكىزلىق

«پاكىزلىق ئىماندىن» دەيدۇ پەيغەمبەر،
ساغلاملىق بېغىدا بىر گۈل پاكىزلىق...
پەرىشتە كەبىدۇر پاكىز بولغانلار،
دۇنياغا جەننەتتىن قولدۇر پاكىزلىق...

يەردە كىرلىنەر تەن بىلەن يۈرەك،
ھەم سىرتىنى، ھەم ئىچىنى پاكىزلاش كېرەك،
پاك-پاكىز بولغاندا ھۇزۇر جەم بولۇر،
يەتتە قات ئاسمانغا يولدۇر پاكىزلىق...

سىرتقى پاكىزلىق ئاي كەبى بولۇش،
ئىچكى پاكىزلىق ھالال ئىلە تولۇش،
ھېچكىمگە ياراشماس كىر، مەينەت يۈرۈش،
ئىنسانغا ئەڭ گۈزەل تىلدۇر پاكىزلىق.

ئاللاھ ئەمرى: كىيىمىڭنى پاكىز تۇت!
پاكىز يە، پاكىز ئىچ، پاك بولسۇن ۋۇجۇد.
ساڭىمۇ ئېيتايلى: «كىر تۇتماس بولۇت»،
ئەخلەت قىلمىغان قولدۇر پاكىزلىق.

كىرلىشىپ ھەم مەينەت يۈرسە بەك گۇناھ،
كىر، مەينەت بولسا ئادەم كۆپ دەيدۇ: «ئاپلا!»
قارىساڭ، پاكىزلارنى سۆيىدۇ ئاللاھ،
يۈزىمىزنى ئاق قىلغان ھالدۇر پاكىزلىق.

-م. ئەلى ئەشمەلى

سوئاللار

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ توغرا ياكى خاتا ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلىڭ. توغرا بولسا «**توغرا**»، خاتا بولسا «**خاتا**» دېگەن سۆزنىڭ يېنىدىكى كاتەكچىگە ئىشارەت قىلىڭ.

- پاكىزلىق ئىبادەتلىرىمىزنىڭ ئاساسىدۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- پاكىزلىق دېگەندە پەقەتلا ماددى كىرلەردىن پاكىزلىنىش كۆزدە تۇتۇلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
- گۇناھلاردىن پاكلىنىش ئۈچۈن تەۋبە قىلىشىمىز ۋە قايتا گۇناھ ئىش قىلماسلىقىمىز كېرەك. توغرا ☐ خاتا ☐
- ھاجەتخانىغا ئوڭ پۇتىمىز بىلەن كىرىمىز. توغرا ☐ خاتا ☐
- ئاللاھ مەنئى قىلغان ئىشلاردىن يىراق تۇرۇش قەلبىمىزنى ۋە روھىمىزنى كىرلەتىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. «پاكىزلىق ئىماننىڭ يېرىمىدۇر» دېگەن ھەدىس ئۈچۈن تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى خاتا؟

ئا. مۆمىن بولۇش ئۈچۈن پاكىزە بولۇش يېتەرلىك.

ب. ئىمان ئېيتىش پاكىزە بولۇشنى تەلەپ قىلىدۇ.

ت. مۆمىنلەرنىڭ ۋۇجۇدى ۋە تۇرغان يېرى ھەمىشە پاكىزە بولىدۇ.

پ. پاكىزلىققا دىققەت قىلمىغانلارنىڭ ئىمانى ئاجىزدۇر.

2. ھاجەتخانىغا كىرىش قائىدىسىدە تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى توغرا؟

ئا. ھاجەتخانىغا سول پۇت بىلەن كىرىش كېرەك.

ب. سىنجا قىلغاندا (ئەۋرەتنى پاكىزلىغاندا) ئوڭ قول بىلەن قىلىنىدۇ.

ت. ھاجەتخانىدا ئولتۇرغاندا گەپ قىلسا بولىدۇ.

پ. ھاجەتتىن كېيىن قول يۇيۇش شەرت ئەمەس.

3. تۆۋەندىكى ئەھۋاللاردىن قايسىسى ھەقىقى پاكىزلىق ھېسابلانمايدۇ؟

ئا. ئۇخلاشتىن ئىلگىرى چىشىمىزنى مىسۋاك بىلەن ياكى چوتكا بىلەن يۇيۇپ پاكىزلاش

ب. جۈمە نامىزى ئۈچۈن غۇسۇل قىلىش

ت. باشقىلاردىن مەجبۇرى تارتىۋېلىپ ئالغان ئالمىنى يۇيۇپ يېيىش

پ. ئاللاھ مەنئى قىلغان ئىشلاردىن ئۇزاق تۇرۇش

4. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى مەنىۋى پاكىزلىقتۇر؟

ئا. ناماز ئوقۇيدىغان يەرلەرنىڭ پاكىزلىنىشى

ب. تاماق يەيدىغان قاچىلارنىڭ پاكىزلىقى

ت. كىشىلەر سايىسىدا ئولتۇرىدىغان دەرەخلەرنىڭ ئاستىدىكى ئەخلەتلەرنى سۈپۈرۈش

پ. ناماز ئوقۇش ئۈچۈن تەيەممۇم قىلىش

5. قەلبىمىزنى ۋە روھىمىزنى تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى بىلەن پاكىزلىيالمايمىز؟

ئا. بەدىنىمىزنى ۋە كىيىم-كېچەكلىرىمىزنى يۇيۇش ئارقىلىق

ب. ئىبادەتلىرىمىزنى ئادا قىلىش ئارقىلىق

ت. گۇناھلىرىمىزغا تەۋبە قىلىش ئارقىلىق

پ. سەدىقە ۋە زاكات بېرىش ئارقىلىق

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارنى تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(پاكىزلانغانلارنى، يېرىمى، پاكىزە، ھادەستىن، نىجاسەت)

- «پاكىزلىق ئىماننىڭ ......دۇر.»
- ئوغۇرلانغان بىر ئالمىنى قانچىلىك يۇيىشىمىزدىن قەتئىنەزەر، .... بولمايدۇ. چۈنكى ھالال ئەمەس.
- «شۈبھىسىز، ئاللاھ تەۋبە قىلغانلارنى ۋە .... ياخشى كۆرىدۇ.
- بەزى ئىبادەتلەردىن ئىلگىرى بەدىنىمىزنى .... دەپ ئاتالغان سۈيدۈك، قان-يىرىڭ قاتارلىق ماددى پاسكىنچىلىقلاردىن چوقۇم پاكىزلىشىمىز كېرەك.
- تاھارەتسىزلىك ۋە غۇسۇلسىزلىق ھالىتىدىن پاكىزلىنىش .... تاھارەت دەپ ئاتىلىدۇ.

مۇسۇلمانلارغا مەخسۇس ئۈچ پاكىزلىق

تاھارەت - غۇسۇل - تەيەممۇم

- تاھارەت
  - تاھارەتنىڭ ئېلىنىشى
  - تاھارەتكە مۇناسىۋەتلىك ھۆكۈملەر
  - تاھارەتنىڭ ھېكمىتى ۋە پايدىلىرى

- غۇسۇل
  - غۇسۇلنىڭ قىلىنىشى
  - غۇسۇلغا مۇناسىۋەتلىك ھۆكۈملەر
  - غۇسۇلنىڭ ھېكمىتى ۋە پايدىلىرى

- تەيەممۇم
  - تەيەممۇمنىڭ قىلىنىشى
  - تەيەممۇمغا مۇناسىۋەتلىك ھۆكۈملەر

تاھارەت گۇناھلاردىن پاكلايدۇ

مەككىدە ئىسلام مەخپىي تارقىلىۋاتقان بىر مەزگىل ئىدى. چۆلدە ياشايدىغان قەبىلىلەردىن بىرىدە ئامىر بىن ئابەسە ئىسىملىك بىر ئادەم بار ئىدى. ئامىر بىن ئابەسە بۇ يېڭى دىنغا قىزىقتى ۋە دىنغا مۇناسىۋەتلىك ئۇچۇر ئىگەللەش مەقسىتىدە مەككىگە قاراپ يولغا چىقتى. مەككىگە يېتىپ كەلگەندە پەيغەمبىرىمىز بىلەن كۆرۈشۈش ئۈچۈن، ئۇنى ئىزدەپ سوراپ يۈرۈپ ئاران تاپتى. ئامىر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

- سەن كىم؟ نېمە ئىش قىلىسەن؟ - دېدى. پەيغەمبىرىمىز:

- مەن پەيغەمبەرمەن. — دەپ جاۋاپ بەردى.

- سېنى كىم ئەۋەتتى؟ - دېدى ئامىر.

- مېنى ئاللاھ ئەۋەتتى. — دېدى پەيغەمبەر.

- ئاللاھ ساڭا قانداق ۋەزىپە تاپشۇردى؟ - دەپ سورىدى ئامىر. پەيغەمبىرىمىز:

- خىش-ئەقرىبالار (ئۇرۇق-تۇققانلار)غا ياردەم قىلىپ، ياخشى مۇئامىلە قىلىشنى، بۇتلارنى چېقىشنى، ئاللاھنى بىر دەپ بىلىشنى ۋە ئۇنىڭغا ھېچكىمنى شېرىك قىلماسلىقنى ۋەزىپە قىلىپ ئەۋەتتى. — دېدى. ئامىر بىن ئابەسە:

- ساڭا بۇ يەردە ياردەم قىلىدىغان بىر كىم بارمۇ؟ - دېدى. پەيغەمبىرىمىز:

- بىر ھۆر ئەر كىشى ۋە بىر قۇل بار. — دەپ جاۋاپ بەردى. ئۇ كۈنى پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىدا مۆمىنلەردىن پەقەتلا ھەزرىتى ئەبۇبەكرى بىلەن بىلال بار ئىدى. ئامىر بىن ئابەسە:

- مەنمۇ ساڭا ئەگىشىپ، يېنىڭدا قېلىشنى، ساڭا ياردەم قىلىشنى خالايمەن. — دېدى. پەيغەمبىرىمىز:

- سەن بۈگۈن بۇنداق قىلالمايسەن. مېنىڭ ھالىمنى ۋە مەككىنىڭ ئەھۋالىنى كۆرگەنسەن؟ سەن ئائىلەڭگە قايتىپ كەت! مېنىڭ ئوچۇق-ئاشكارا مەيدانغا چىققانلىقىمنى كۆرگەن چېغىڭدا يېنىمغا كەل. — دېدى.

ئامىر بىن ئابەسە كەلىمە شاھادەت ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدى. بىر مەزگىل پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدا تۇرغاندىن كېيىن يۇرتىغا قايتىپ كەتتى. ئۇ چاغلاردا بەش ۋاخ ناماز تېخى پەرز قىلىنمىغان ئىدى. بۇ سەۋەپتىن پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭغا ناماز ئىبادىتى توغرىلىق گەپ قىلمىغان ئىدى.

بىر قانچە يىل ئۆتكەندىن كېيىن، مۇسۇلمانلار مەككىدىن مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ مەدىنىگە ھىجرەت قىلغانلىقىنى ئاڭلىغان ئامىر مەدىنىگە پەيغەمبىرىمىزنى كۆرگىلى كەلدى-دە:

- ئەي رەسۇلۇللاھ! مەن يادىڭدا بارمۇ؟ - دېدى. پەيغەمبىرىمىز:

- ھەئە، يادىمدا بار. بىز مەككىدە كۆرۈشكەن ئەمەسمۇ؟ - دېدى. ئامىر «شۇنداق» دېگەچ:

- ئەي ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! ئاللاھ ساڭا ئۆگەتكەن ۋە مەن بىلمەيدىغان نەرسىلەردىن خەۋەر بەرگىن.- دېدى.

پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭغا بەش ۋاخ نامازنى ۋاقتىدا ئوقۇشنى تەۋسىيە قىلدى. نامازدىن ئىلگىرى تاھارەت ئېلىشنى كېرەكلىكىنى سۆزلىگەندە مۇنداق دېدى:

- تاھارەت ئالغۇچى كىشى تاھارەت سۈيىنى تەييارلاپ، ئاغزى بۇرنىنى چايقىسا، يۈزىنىڭ، ئاغزى-بۇرنىنىڭ گۇناھلىرى يۇيۇلىدۇ. ئاللاھ بۇيرۇغاندەك يۈزىنى يۇيسا، يۈزىنىڭ گۇناھلىرى سۇ بىلەن بىرلىكتە ساقىلىنىڭ ئارىسىدىن ئېقىپ چىقىپ كېتىدۇ. قولىنى جەينىكى بىلەن بىرلىكتە يۇيسا، قولىنىڭ گۇناھلىرى سۇ بىلەن بىللە بارماقلىرىنىڭ ئۇچىدىن ئېقىپ كېتىدۇ. بېشىغا مەسھى قىلسا، بېشىنىڭ گۇناھلىرى سۇ بىلەن بىللە چېچىنىڭ ئۇچىدىن تۆكۈلىدۇ. كېيىن پۇتىنى ئوشۇقى بىلەن قوشۇپ يۇيسا، پۇتىنىڭ گۇناھلىرى سۇ بىلەن بىللە بارماقلىرىنىڭ ئۇچىدىن ئېقىپ كېتىدۇ. مۇشۇنداق تاھارەت ئالغان كىشى ئەگەر ئورنىدىن تۇرۇپ ناماز ئوقۇسا، ئاللاھقا ھەمدۇ-سانا ئېيتسا ۋە كۆڭلىنى پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ئاللاھقىلا بەرسە، ئۇ كىشى گويا ئانىسىدىن يېڭى تۇغۇلغان كۈندىكىدەك گۇناھلىرىدىن پاكلىنىدۇ. (مۇسلىم: «مۇسافىرىن»، 294)

تاھارەت

تاھارەت دېگەن نېمە؟

بەدىنىمىزدىكى بەزى ئەزالارنى دىنىمىزنىڭ تەلەپىگە ئاساسەن يۇيۇش ۋە مەسھى قىلىشتىن ئىبارەت.

تاھارەتسىز قىلغىلى بولمايدىغان ئىشلار قايسىلار؟

تاھارەتسىز

- ناماز ئوقۇيالمايمىز..
- كەبىنى تاۋاپ قىلالمايمىز..
- قۇرئانى-كەرىمگە قول تەككۈزەلمەيمىز..

تاھارەت قانداق ئېلىنىدۇ؟

1. «نىيەت قىلدىم ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن تاھارەت ئېلىشقا» دەپ نىيەت قىلىمىز.
2. «ئەئۇزۇبىللاھى مىنەششەيتانىرراجىم، بىسمىللاھىرراھمانىرراھىم» دېگەچ تاھارەت ئېلىشنى باشلايمىز.
3. قولىمىزنى بىلىكىمىزگىچە يۇيىمىز.
4. ئوڭ قولىمىز بىلەن ئاغزىمىزغا سۇ ئېلىپ، ئاغزىمىزنى ئۈچ قېتىم چايقايمىز.

5. ئوڭ قولىمىز بىلەن بۇرنىمىزغا ئۈچ قېتىم سۇ بېرىپ، سول قولىمىز بىلەن مىشقىرىپ، بۇرنىمىزنى پاكىزلايمىز.

6 يۈزىمىزنى ئۈچ قېتىم يۇيىمىز.

7 ئاۋال ئوڭ، ئاندىن سول بىلىكىمىزنى جەينىكىمىز بىلەن قوشۇپ ئۈچ قېتىم يۇيىمىز. ئوڭ قولىمىزغا سۇ ئېلىپ، بېشىمىزغا بىر قېتىم مەسھى قىلىمىز.

8 چىمەلتەك (چىمچىلاق) بارماق ياكى ئىشارەت بارمىقىمىز بىلەن قۇلىقىمىزنىڭ ئىچىنى، باش بارماق (باشتالماق) بىلەن قۇلىقىمىزنىڭ ئارقىسىنى بىر قېتىم سىلايمىز، يەنى مەسھى قىلىمىز.

9 قالغان ئۈچ بارمىقىمىزنىڭ ئارقىسى بىلەن گەدىنىمىزنى سىلايمىز (مەسھى قىلىمىز).

10 ئاۋال ئوڭ، ئاندىن سول پۇتىمىزنى ئوشۇقىمىز بىلەن قوشۇپ يۇيىمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«سىلەردىن كىم تاھارەت ئالسا ۋە بۇنى ئەڭ چىرايلىق شەكىلدە ئالغان بولسا، ئاندىن: «ئەشھەدۇ ئەن لا ئىلاھە ئىللاللاھ، ۋە ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن ئابدۇھۇ ۋە راسۇلۇھۇ» (گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر ۋە يەنە گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، مۇھەممەد ئاللاھنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر) دېسە، ئۇنىڭغا جەننەتنىڭ سەككىز ئىشىكى ئېچىلىدۇ، قايسىسىنى خالىسا، شۇنىڭدىن جەننەتكە كىرىدۇ.»

(ئەبۇ داۋۇد: «تاھارەت»، 65؛ تىرمىزى: «تاھارەت»، 41)

سوغۇق بۇلاق

تاھىر سىنىپىنى ئەلا نەتىجە بىلەن پۈتتۈردى. ئاتا-ئانىسى ئۇنىڭ يازلىق تەتىلنى مەنىلىك ئۆتكۈزىشى ئۈچۈن، ئۇنى يېزىغا تاغىسىنىڭ يېنىغا ئەۋەتمەكچى بولدى. تاھىر بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، ناھايىتى خۇشال بولدى. تاغىسى بىر نەچچە كۈندىن كېيىن كەلدى. تاھىر يېزا ھەققىدە قىزىقسىنىپ توختىماستىن سۇئال سورايتتى. ھەممىدىن بەك تاغىسىنىڭ ئوغلى سالىھنى كۆرگۈسى كەلگەن ئىدى. ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشمىگىلى ئۇزۇن ۋاقىت بولغان ئىدى.

ئاخشامدىن باشلاپ يول تەييارلىقى قىلىندى. تاھىر ھاياجانلىنىپ، كېچىسى كۆزىگە ئۇيقۇ كەلمىدى، مىڭبىر تەسلىكتە تاڭ ئاتتى.

تاھىر ئەتىسىگەندە تاغىسى بىلەن بىرلىكتە يولغا چىقتى. ئون سائەتكە يېقىن يول يۈرگەندىن كېيىن يېزىغا يېتىپ كەلدى. تاھىر قىسقا ۋاقىت ئىچىدىلا يېزىغا كۆنۈپ كەتتى. سالىھ بىلەنمۇ ئوبدان چىقىشىپ، يېقىن دوست بولۇپ كەتكەن ئىدى. جىلغىدا لاي ئۆيلەر ياسايتتى، دالىدا ۋەلسىپىت مىنەتتى. چوڭ دادىسى ئوتۇن-ياغاچ توپلىغاندىمۇ ئۇلار ئويۇن ئوينايتتى.

بىر كۈنى كەچتە ئەلى بوۋاي كۆرپە ئۈستىدە ياستۇق تالىشىپ جېدەللىشىۋاتقان نەۋرىلىرىنى يېقىملىق ئاۋازدا ئاگاھلاندۇردى:

- تېزدىن ئۇخلىمساڭلار، ئەتە مەن بىلەن يايلاققا چىقالمايسىلەر. تاڭ ئاتقاندا يولغا چىقىمەن. ئويغىنالمىغانلار يېزىدا قالىدۇ.

تاھىر بىلەن سالىھ بۇنى ئاڭلاپ تېزلا ئۇخلاپ قالدى.

ئەتىسى ئەتىگەن كۈن چىقىشتىن ئىلگىرى ئەلى بوۋاي نەۋرىلىرىنى ئېلىپ يولغا چىقتى. بىر ئاز يانتۇ كۆرۈنگەن ئېگىزلىكتىكى يايلاق يولى دەسلەپتە خېلى يېقىندەك كۆرۈنگەن ئىدى. مانا ئەمدى كۈن چىقىپ، ئەتراپ ئىسسىشقا باشلىغاندىن كېيىن يول يۈرۈشمۇ تەسلىشىشكە باشلىدى. يايلاققا بارىدىغان تاشلىق ساي يولى ماڭغانسىرى تۈگىمەيۋاتاتتى. ئەلى بوۋاي بىر تەرەپتىن ئېشىكى قاراقاچىنىڭ تىزگىنىنى ئالدىغا تارتقاچ، بىر تەرەپتىن نەۋرىلىرىگە قاراپ:

- چاققانراق بولۇڭلار! بالىلىرىم، بۇ ئېگىزلىكتىن ئۆتكەندىن كېيىن سوغۇق بۇلاقتا دەم ئالىمىز. يەنە بىر ئاز غەيرەت قىلىڭلار! ـ دېدى. سوغۇق بۇلاق دېگەن

بۇ ئىسىم تاھىرنىڭ قۇلىقىغا چىرايلىق ئاڭلىنىپ:

- بوۋا، بۇ سوغۇق بۇلاق دېگەن يەر قەيەردە؟ - دەپ سورىدى.

بوۋىسى بىلەن سالىھ كۈلۈمسىرىدى.

- ئوغلۇم، سوغۇق بۇلاق بۇ ئېگىزلىكنىڭ ئالدىدىكى بىر بۇلاقنىڭ ئىسمى. يايلاقتا چىقىدىغانلار ئۇ يەردە توختاپ دەم ئالىدۇ. پۈتىنى سۇغۇق سۇغا چىلاپ ئولتۇرۇپ، ھاردۇقىنى چىقىرىدۇ. يېنىدا قوغۇن ياكى تاۋۇز ئېلىۋالغان بولسا، بۇلاق سۈيىگە چىلاپ سوغۇتقاندىن كېيىن پىچىپ ھوزۇرلىنىپ يەيدۇ.

- بوۋا، بىزمۇ قوغۇن-تاۋۇز ئېلىۋالغان بولساقچۇ كاشكى.

ئەلى بوۋاي ئارقىدا ھارغىن ھالدا سوكۇلداپ كېلىۋاتقان ئېشەكنى كۆرسىتىپ، خوشخەۋەر بەردى:

- ئاۋۇ خورجۇننىڭ بىر تەرىپىگە ئوزۇق-تۈلۈك، يەنە بىر تەرىپىگە قوغۇن-تاۋۇز قاچىلىغلىق. يايلاققا چىقىشتا قوغۇن-تاۋۇز ئېلىپ ماڭمايدىغان ئىشمۇ بولامدۇ؟!

مۇزدەك قوغۇن-تاۋۇز ۋە دەم ئېلىش توغرىسىدىكى پاراڭ باللارنى خۇشال قىلغان ئىدى. ئەمما ئېشەك قاراقاچان بەك ئاستا مېڭىۋاتاتتى. تاھىر ئېشەكنىڭ يېنىغا كېلىپ، قۇلىقىغا پىسىلدىدى. بۇنى كۆرگەن بوۋىسى سورىدى:

- تاھىر بالام، ئېشەككە گەپ قىلىۋاتامسەن؟

- قاراقاچاننىڭ قۇلىقىغا «ئالدىمىزدا مۇزدەك قوغۇن زىياپىتى بار» دېدىم. قارىغىنا بوۋا، ئەمدى تېز مېڭىۋاتىدۇ.

بىز ئازدىن كېيىن سوغۇق بۇلاق يىراقتىن كۆرۈندى. بۇلاققا يېقىن كەلگەندە، باللار بوۋىسىغىمۇ قارىماستىن بۇلاققا قاراپ يۈگۈردى. ئىسسىقتا پىشىپ كەتكەن پۇتلىرىنى شېغىل تاشلار ئۈستىدە ئېقىۋاتقان سالقىن سۇغا چىلىدى، ئەمما تېزدىن پۇتىنى سۇدىن تارتتى.

- سۇ ھەقىقەتەن بەك سوغۇق ئىكەن. بىكاردىن بىكار سوغۇق بۇلاق دېگەن ئىسىم قويۇلمىغان ئىكەن-دە بۇنىڭغا. ـ دېدى تاھىر.

ئېگىز بىر چىنار دەرىخىنىڭ ئاستىدىكى تاشلىقتىن بولدۇقلاپ چىقىۋاتقان سوغۇق سۇ تاھىرنى بەكلا ھەيران قالدۇرغان ئىدى. يازدىكى تومۇز ئىسسىقتا مۇزدەك سوغۇق بىر سۇنىڭ قانداقلارچە تاشلارنىڭ ئارىسىدىن بولدۇقلاپ چىقىپ ئېقىۋاتقانلىقىنى بوۋىسىدىن سورىماي تۇرالمىدى:

- بوۋا، بۇ ئىسسىقتا بۇ سۇ قانداقسىگە شۇنچىلىك سوغۇق ئاقالايدۇ؟ تونىلارچە سۇ بۇ ئېگىزلىككە ماشىنا يوق، تۇرۇبا يوق ئەھۋالدا قانداق يۆتكەپ كېلىنگەندۇ؟

بوۋىسىنىڭ جاۋابى قىسقا ھەم ئېنىق ئىدى:

- بۇ سۇنى ۋە كائىناتنى ياراتقان ئاللاھ ئۈچۈن ھېچقانداق قىيىن ئىش يوق، بالام. ئۇ بىر نەرسىنىڭ بار بولۇشىنى خالىسا، «بار بول!» دەيدۇ-دە، ئۇ نەرسە بارلىققا كېلىدۇ. ئاللاھنىڭ قۇدرىتى چەكسىزدۇر.

بۇ چاغدا ئەلى بوۋا خورجۇندىكى قوغۇن بىلەن تاۋۇزنى ئېلىپ، بولاقنىڭ يېنىدىكى كىچىك كۆلچەككە قويدى. بىردەمدىن كېيىن سۇغۇپ مۇزدەك بولغان قوغۇن-تاۋۇزنى كۆلچەكتىن ئېلىپ، قېتىق ۋە نان بىلەن بىللە مەززە قىلىپ يېيىشتى.

سوغۇق تاۋۇز ۋە قوغۇن زىياپىتىدىن كېيىن سالىھ بىلەن تاھىر تاغ ئامۇتى تېرىش ئۈچۈن كەتتى. ئۇلار ئامۇت تېرىپ قايتىپ كەلگەندە، ئەلى بوۋا بۇلاق بويىدا بىر تاش ئۈستىدە ئولتۇرۇپ قولىنى يۇيىۋاتاتتى. كېيىن ئاغزى ۋە بۇرنىنى ئۈچ قېتىمدىن يۇيدى. قولىغا سۇ ئېلىپ يۈزىنى ئۈچ قېتىم يۇيدى. ئارقىدىنلا ئاۋال ئوڭ بىلىكىنى، ئاندىن سول بىلىكىنى يۇيدى. ھۆل قولى بىلەن بېشىنى سىلىدى، ئاندىن قۇلىقىنى ۋە بويىنىنى بارمىقى بىلەن سىلىدى. ئەڭ ئاخىرىدا پۇتىنى يۇيدى. تاھىر بوۋىسىدىن سورىدى:

- بوۋا، نېمىشقا بالدۇرلا تاھارەت ئالدىڭ؟ تېخى ناماز ۋاقتى بولمىدىغۇ.

- ناماز ۋاقتى تېخى كىرمىگەنلىكىنى بىلىمەن، بالام. پېشىن نامىزىنى ئىنشائاللاھ يايلاقتا ئوقۇيمىز. ئەمما ھازىر تاھارەت ئېلىۋالاي دېدىم. چۈنكى داۋاملىق تاھارەت بىلەن يۈرۈش ئىبادەت ھېساپلىنىدۇ. شۇنداقلا كۆپ ساۋاپ بولىدىغان، ئاسان ۋە كۆڭۈللۈك ئىشلاردىن بىرى تاھارەت بىلەن

يۇرۇشتۇر. ــ دېدى بوۋىسى. سالىھ بىلەن تاھىر تەڭلا سورىدى:

ـ قانداقىسىگە؟

ـ بىر مۆمىننىڭ تاھارىتى بولسا، يامان ئىشلاردىن يىراق تۇرسىلا، پەرىشتىلەر ئۇنىڭ ئۈچۈن ئىبادەت ساۋابىنى يازىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا قوغدىغۇچى پەرىشتىلەر تاھارەت بىلەن يۈرگەن كىشىنى شەيتانلارنىڭ شەررىدىن ساقلايدۇ. سۆيۈملۈك نەۋرىلىرىم، تاھارەت ئېلىش نەقەدەر ئاسان ۋە پايدىلىق بىر ئىبادەت ئەمەسمىكەن؟

بۇ خوشخەۋەرنى ئاڭلىغان باللار يەڭلىرىنى تۈرۈپ، ھاياجانلانغان ھالدا تاھارەت ئېلىشقا باشلىدى. ئېشەك قاراقاچاننىڭ ئۆشنىسىگە خورجۇننى ئارتقان ئەلى بوۋا:

ـ چاققان بولۇڭلار باللار! تىزرەك يولغا چىقايلى.

يايلاققا يېتىپ بېرىشقا يەنە ئىككى سائەتلىك يولىمىز بار. ــ دېدى.

تاھارەتنىڭ پايدىلىرى

تاھارەت بىزنى ئىبادەتكە ھازىر قىلىدۇ

ناماز ئوقۇش، قۇرئان ئوقۇش قاتارلىق نۇرغۇنلىغان ئىبادەتلەرنىڭ ھەممىسىگە تاھارەت ئېلىپ تەييارلىنىمىز. تاھارەت ئارقىلىق ئاللاھنىڭ ھوزۇرىغا پاك-پاكىزە چىقىمىز، ئاللاھنىڭ رازىلىقى ۋە مۇھەببىتىگە ئېرىشىشكە تىرىشىمىز.

تاھارەت بىزنى پاكلايدۇ

بىلگىنىمىزدەك، كۈندىلىك تۇرمۇشىمىزدا ھەممىدىن بەك كىرلىنىدىغان ئەزايىمىز قول، بىلەك، ئېغىز-بۇرۇن، يۈز ۋە پۇتلىرىمىزدۇر. تاھارەت ئېلىش بىلەن بۇ ئەزالىرىمىزنى كۈندە بىر نەچچە قېتىم يۇيىمىز. بۇ ئارقىلىق مىكروپلار تازىلىنىپ، پاسكىنا نەرسىلەر يولى بىلەن يۇقىدىغان ھەر خىل كېسەللىكلەردىن ساقلىنىپ قالىمىز. پاكىزە، جانلىق، روھلۇق ۋە تېتىك ياشايمىز.

ئېغىز تازىلىقىمۇ سالامەتلىكىمىز ئۈچۈن ئىنتايىن مۇھىمدۇر. چۈنكى مىكروپ ئەڭ ئاسان كۆپىيىدىغان يەرلەردىن بىرسى ئېغىزدۇر. ھەر قېتىم تاھارەت ئالغاندا ئېغىزىمىزنى پاكىزە يۇيۇش ئارقىلىق، مىكروپلارنىڭ ئېغىزىمىزدا ماكان تۇتۇشىنىڭ ئالدىنى ئالالايمىز. شۇنداقلا بەتبۇي ئېغىز پۇرىقى بىلەن ئەتراپىمىزدىكىلەرنى بىئارام قىلىشتىن ساقلىنىمىز.

تاھارەت ماددا ئالماشتۇرۇش سىستېمىسى ۋە نېرۋا سىستېمىسىنى راھەتلىتىدۇ

ساغلام ياشاش ئۈچۈن بەدىنىمىزدىكى ماددا ئالماشتۇرۇش سىستېمىسى ۋە نېرۋا سىستېمىسىنىڭ ياخشى ئىشلىشى زۆرۈر. تاھارەت ئالغاندا ئەزالىرىمىزنى پاكىزە سۇدا يۇيۇش ماددا ئالماشتۇرۇش ۋە نېرۋا سىستېمىسىنىڭ تەرتىپلىك خىزمەت قىلىشىغا پايدىلىق. بۇ ئارقىلىق بەدىنىمىز تېخىمۇ ساغلام بولىدۇ.

تاھارەت يۈزىمىزنى گۈزەللەشتۈرىدۇ

تاھارەت ئېلىش يۈزىمىزدىكى ئىنچىكە (قىلقان) تومۇرلارنىڭ قان ئايلىنىش خىزمىتىنى ياخشىلاپ، يۈزىمىزگە قورۇق چۈشۈشىنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ. بۇ سەۋەپتىن، تاھارەت ئېلىپ ناماز ئوقۇيدىغان ئادەملەرنىڭ يۈزلىرى نۇرلۇق، رەڭگى-رۇخسارى

گۈزەل بولىدۇ. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز قىيامەت كۈنى بىزنى يۈزىمىزدىكى تاھارەت ئىزىنىڭ پارلاقلىقىدىن تونۇيدىغانلىقىنى ئېيتقان.

تاھارەت يۈزىمىزگە نۇر، قەلبىمىزگە ھۇزۇر بېرىدۇ.

تاھارەت قەلبىمىزنى يامانلىقتىن پاكلايدۇ

يەنە بىر تەرەپتىن ھەر قېتىم تاھارەت ئالغاندا ئاللاھنى ئەسلەيمىز. شەيتاندىن ئۇزاقلىشىپ، پەرىشتىلەر بىلەن دوست بولىمىز. بۇنىڭ بىلەن، تاھارەت بىزنى گۇناھلاردىن ساقلايدۇ. قەلبىمىزنى يامان نىيەت، ناچار ئوي-خىياللاردىن پاكىزلايدۇ.

تاھارەت بىلەن يۇرگەندە ئىبادەت ساۋابىغا ئېرىشكىلى بولىدۇ

تاھارەت بىلەن يۇرگەندە، گۇناھلاردىن ساقلىنىپ ئۆتكەن ھەر بىر ۋاقىت ئىبادەت بىلەن ئۆتكەن ۋاقىتقا ئوخشاش ھېسابلىنىدۇ. شۇڭا تاھارەت بىلەن ئۆلسەك، ئىبادەت ھالىتىدە ئۆلگەن ۋە شېھىتلىك ساۋابىغا ئېرىشكەن بولىمىز. بۇ، بىزگە ئاللاھنىڭ بىباھا ئىھسانىدۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

ئى مۆمىنلەر! (سىلەر تاھارەتسىز بولۇپ) ناماز ئوقۇماقچى بولۇپ تۇرغىنىڭلاردا، يۈزۈڭلارنى يۇيۇڭلار، قولۇڭلارنى جەينىكىڭلار بىلەن قوشۇپ يۇيۇڭلار، بېشىڭلارغا مەسھى قىلىڭلار، پۇتۇڭلارنى ئوشۇقۇڭلار بىلەن قوشۇپ يۇيۇڭلار، ئەگەر جۇنۇپ بولساڭلار پاكلىنىڭلار (يەنى غۇسۇل قىلىڭلار).

(مائىدە سۈرىسى 6-ئايەت)

تاھارەتنىڭ پەرزلىرى قايسىلار؟

تاھارەت ئالغاندا 😊😊😊😊

1. **يۈزنى يۇيۇش:** يۈزىمىزنى چېچىمىز بار يەردىن قۇلىقىمىز ۋە ئېڭەكىمىزنىڭ ئاستىغىچە بىر قېتىم يۇيۇش.
2. **قولنى يۇيۇش:** قولىمىزنى بىلىكىمىز ۋە جەينىكىمىز بىلەن قوشۇپ بىر قېتىم يۇيۇش.
3. **باشقا مەسھى قىلىش:** ھۆل قول بىلەن بېشىمىزنىڭ تۆتتە بىر قىسمىنى سىلاش.
4. **پۇتنى يۇيۇش:** ئوشۇق بىلەن بىرلىكتە پۇتنى بىر قېتىم يۇيۇش.

پەرزدۇر. 😊😊😊😊

پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۈننىتىگە ئۇيغۇن ئىش قىلىش ئۈچۈن، تاھارەت ئالغاندا نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك؟

تاھارەت ئالغاندا ☺☺

- ئەگەر مۇمكىن بولسا، قىبلىگە ئالدىنى قىلىش
- نىيەت قىلىش ۋە «ئەئۇزۇبىللاھى مىنەششەيتانىرراجىم، بىسمىللاھىررەھمانىرراھىم» دېيىش
- ئاغزىمىزغا ۋە بۇرنىمىزغا سۇ ئېلىش
- چىشىمىزنى مىسۋاك ياكى چوتكا بىلەن پاكىزلاش
- قۇلىقىمىز ۋە بويىنىمىزغا مەسھى قىلىش
- ئەزالىرىمىزنى ئۈچ قېتىمدىن يۇيۇش
- ئەزالىرىمىزنى يۇغاندا ئوڭ تەرەپتىكىدىن باشلاش
- پەيغەمبىرىمىز كۆرسەتكەن تەرتىپكە رىئايە قىلىش

سۈننەتتۇر. ☺☺

تاھارەتنى بۇزىدىغان ئەھۋاللار قايسىلار؟

تاھارەت بار چاغدا

- تەرەت قىلىش
- ئوسۇرۇش
- بەدەننىڭ خالىغان يېرىدىن قان ياكى يىرىڭ چىقىش
- نامازدا يېنىدىكى كىشىگە ئاڭلانغۇدەك دەرىجىدە كۈلۈش
- يېتىپ ياكى بىر يەرگە يۆلىنىپ ئۇخلاش
- ھوشىدىن كېتىش
- قۇسۇش
- مەست بولۇش

تاھارەتنى بۇزىدۇ.

مۇھەممەد ئۈممىتىنىڭ نۇرى

بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- قېرىنداشلىرىمنى كۆرۈشنى ئىنتايىن ئارزۇ قىلاتتىم. ــ دېدى. ساھابىلەر:

- بىز سىنىڭ قېرىنداشلىرىڭ ئەمەسمۇ؟ ئەي رەسۇلۇللاھ. ــ دېدى.

پەيغەمبىرىمىز:

- سىلەر مېنىڭ (ئەسھابىم، دوستلىرىم) ساھابىلىرىم. مېنىڭ قېرىنداشلىرىم تېخى دۇنياغا كەلمىدى. ــ دېدى.

ساھابىلەر:

- ئۈممىتىڭدىن تېخى دۇنياغا كەلمىگەنلەرنى قىيامەت كۈنى قانداق تونۇيسەن؟ ئەي رەسۇلۇللاھ.

ــ دېيىشتى. پەيغەمبىرىمىز:

- بىر كىشىنىڭ بىر ئېتى بولسا، بۇ ئاتنىڭ قاشقىسى ۋە پاچاقلىرى ئاق بولسا، قاپ-قارا ئاتلار تopى ئىچىدە كېتىۋاتقان بۇ ئاتنى ئىگىسى تونىيالماي قالارمۇ؟ ـ دەپ سورىدى.

ساھابىلەر:

- ئەلۋەتتە تونۇيالايدۇ! ئەي رەسۇلۇللاھ. ــ دېيىشتى. پەيغەمبىرىمىز:

- مېنىڭ قېرىنداشلىرىم تاھارەت ئالغانلىقى ئۈچۈن قىيامەت كۈنى يۈزلىرى نۇرلۇق، قول-پۇتلىرى پارلاق ھالدا كېلىدۇ. مەن ھەۋزى-كەۋسەرنىڭ يېنىغا ئۇلاردىن ئىلگىرى بېرىپ، ئۇلارنى تاھارەت ئالغان ئەزالىرىنىڭ پارلاپ چاقنىغانلىقىدىن قاراپلا تونۇۋالىمەن.

ــ دېدى. (مۇسلىم: «تاھارەت»، 39)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«مۆمىننىڭ نۇرى ۋە ئاقلىقى تاھارەت سۈيى تەككەن يەرگىچە كېلىدۇ.»

(مۇسلىم: «تاھارەت»، 40)

غۇسۇل قىلىش

غۇسۇل قىلىش (بوي تەرەت ئېلىش) دېگەن نېمە؟

پۈتۈن بەدىنىمىزنى سۇ تەگمىگەن يەر قالمىغۇدەك دەرىجىدە يۇيۇش دېگەنلىكتۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«(ئەي مۆمىنلەر!) ئەگەر جۇنۇپ بولساڭلار، پاكلىنىڭلار (غۇسۇل قىلىڭلار)...»

(مائىدە سۈرىسى 6-ئايەت)

بوي تەرەتىمىز يوق بولسا، قايسى ئىشلارنى قىلالمايمىز؟

بوي تەرەت بولمىسا

- ناماز ئوقۇيالمايمىز.
- كەبىنى تاۋاپ قىلالمايمىز.
- قۇرئانى-كەرىمگە قول تەككۈزەلمەيمىز.
- قۇرئانى-كەرىم ئوقۇيالمايمىز.
- جامى ۋە مەسجىدلەرگە كىرەلمەيمىز.

غۇسۇلنىڭ پەرزلىرى قايسىلار؟

غۇسۇل قىلغاندا ☺☺☺☺

1. ئېغىزنى يۇيۇش
2. بۇرنىنى يۇيۇش
3. پۈتۈن بەدەننى قۇرۇق يەر قالمىغۇدەك دەرىجىدە يۇيۇش

پەرزدۇر. ☺☺☺☺

قايسى ئەھۋاللاردا غۇسۇل قىلىشىمىز كېرەك؟

✓ جۇنۇپ بولغاندا
✓ ئاياللار ھېيىزدىن پاكىزلانغاندا (ئادەت توختىغاندا)
✓ يېڭى تۇغۇتلۇق ئاياللار قىرقى توشقاندا (قان كېلىش توختىغاندا)

غۇسۇل قىلىش پەرزدۇر.

☺☺☺☺

بوي تەرەتنى قانداق ئالىمىز؟

غۇسۇل قىلىشتىن ئىلگىرى «ئەئۇزۇبىللاھى مىنەششەيتانىررەجىم، بىسمىللاھىررەھمانىررەھىم» دەيمىز.

ئاغزىمىزغا ئۈچ قېتىم سۇ ئېلىپ غەر-غەر قىلغاچ، ئاغزىمىزنى پاكىزە يۇيىمىز.

«نىيەت قىلدىم ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن غۇسۇل قىلىشقا» دەپ نىيەت قىلىمىز.

بۇرنىمىزغا ئۈچ قېتىم سۇ ئېلىپ، ئۇبدان مىشقىرىپ، پاكىزە يۇيىمىز.

«جۈمە كۈنى (ھەپتىدە بىر قېتىم) ھەربىر مۇسۇلمان يۇيۇنۇشى كېرەك.»
(تىرمىزى: «سالات»، 381)

قولىمىزنى ئۇبدان يۇيىمىز.

نامازغا تاھارەت ئالغاندەك تاھارەت ئالىمىز.

بەدىنىمىزنىڭ ھەرقانداق يېرىدە بىرەر نىجاسەت بار بولسا، ئۇنى پاكىزلايمىز.

بېشىمىزدىن باشلاپ پۈتۈن بەدىنىمىزنى قۇرۇق يەر قالدۇرماي تولۇق يۇيىمىز.

غۇسۇل قىلىشنىڭ پايدىلىرى

بوي تەرەت ئېلىش بىزنى مەنىۋى جەھەتتە پاكلايدۇ

دىنىمىزدە بوي تەرەت ئېلىشنى زۆرۈر قىلىدىغان ئەھۋاللار مەنىۋى جەھەتتە كىر ئەھۋال (ھادەس) ھېسابلىنىدۇ. بوي تەرەت ئالمىساق، پاكىزە بولالمايدىغانلىقىمىز ئۈچۈن، بەزى ئىبادەتلىرىمىزنى قىلالمايمىز. ئىبادەتلەرگە تەييارلىق قىلىش ئۈچۈن بوي تەرەت ئالساق، مەنىۋى كىرلەردىن تازىلىنىپ، پىسخىك جەھەتتە راھەتلەيمىز.

غۇسۇل قىلىش بىلەن ئاللاھنىڭ ياخشى كۆرىشىگە ئېرىشىمىز

غۇسۇل قىلىش ئالدى بىلەن ئاللاھنىڭ بىزگە قىلغان ئەمرىدۇر. بۇ ئەمرنى ئۇرۇنداش ئارقىلىق قۇللۇق ۋەزىپىمىزنى ئادا قىلىپ، ئاللاھنىڭ رازىلىقى ۋە ياخشى كۆرۈشىگە ئېرىشەلەيمىز. ئاللاھنىڭ ئەمرىگە رىئايە قىلغانلىقىمىز ئۈچۈنمۇ كۆڭلىمىز خاتىرجەم بولىدۇ. بۇ نوقتىدىن قارىغاندا، غۇسۇل قىلىش ئىنسانلارنى ھۇزۇرلاندۇرىدىغان مەنىۋى تازىلىقتۇر.

غۇسۇل قىلغاندا بەدىنىمىز روھلۇق ۋە تېتىك بولىدۇ

يەنە بىر تەرەپتىن، بەدىنىمىزنىڭ تاشقى دۇنيا بىلەن بولغان ئالاقىسى تېرىلىرىمىز ۋاستىسى ئارقىلىق بولىدۇ. بۇ سەۋەپتىن تاشقى دۇنيادىكى كىر ۋە چاڭ-تۇزاڭلار ھەممىدىن بەك تېرىمىزگە كۆپ تەسىر قىلىدۇ. بەدىنىمىزدىكى ياغ ۋە تەرلەرمۇ تېرىمىزدىكى ياغ، تەر بەزلىرى ۋاستىسى بىلەن سىرتقا چىقىرىلىدۇ. تەرلەش ئارقىلىق سىرتقا چىقىرىلغان زەھەرلىك ماددىلار تېرىمىزنىڭ ئۈستىگە چاپلىشىۋېلىپ، ۋاقىتنىڭ ئۆتىشى بىلەن تەر تۆشۈكچىلىرىنى ئېتىدۇ. بۇ ئەھۋالدا تېرىمىز ئۆپكىمىزنىڭ نەپەس ئېلىشىغا ياردەم بېرىشتىن ئىبارەت ۋەزىپىسىنى بىمالال ئادا قىلالمايدۇ. غۇسۇل قىلغاندا، ئېتىلىپ قالغان تەر تۆشۈكچىلىرى قايتا ئېچىلىدۇ. بەدىنىمىز كىردىن تازىلىنىپ، نەپەس ئېلىشىمىز ئاسانلىشىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ۋۇجۇدىمىز يېنىكلىشىپ، روھلۇق، تېتىكلىك ھىس قىلىمىز. بۇ نوقتىدىن قارىغاندىمۇ، غۇسۇل قىلىش بەدىنىمىزنى كىردىن تازىلايدىغان ماددى پاكىزلىقتۇر.

غۇسۇل قىلغاندا بەدەن ۋە روھ ساغلام بولىدۇ

غۇسۇل قىلغاندا، بەدىنىمىزنىڭ سۇغا تېگىشى بەدىنىمىزدە توپلانغان ئېلېكتىر زەرەت يۈكىنى يېنىكلىتىپ، قان ئايلىنىشىنى راۋانلاشتۇرىدۇ. نېرۋىلىرىمىز راھەتلەپ، غەم-قايغۇلىرىمىز ئازىيىدۇ.

غۇسۇل ھەم روھىي ساغلاملىقىمىزنى قوغدايدىغان مەنىۋى پاكىزلىق، ھەمدە بەدەن ساغلاملىقىمىزنى قوغدايدىغان ماددى پاكىزلىق، يەنى روھى ۋە جىسمانى ساغلاملىقىمىز ئۈچۈن بولمىسا قەتئى بولمايدىغان بىر دورىدۇر.

غۇسۇل قىلغان چاغدىكى نامۇۋاپىق ئىشلار قايسىلار؟

غۇسۇل قىلغاندا ☹☹

☹ سۇنى ئىسراپ قىلىش

☹ ئەۋرەت يېرى ئۇچۇق ھالدا قىبلىگە ئالدىنى قىلىش

☹ بىكار پاراڭ سېلىش

مەكرۇھتۇر. ☹☹

پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۈننىتى بويىچە غۇسۇل قىلىشتا نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك؟

غۇسۇل قىلغاندا

- نىيەت قىلىش
- «ئەئۇزۇبىللاھى مىنەششەيتانىرراجىم، بىسمىللاھىررەھمانىررەھىم» دېيىش
- قولنى ۋە ئەۋرەتنى يۇيۇش
- نامازغا تاھارەت ئالغاندەك تاھارەت ئېلىش

سۈننەتتۇر.

سۈننەتنىڭ كۈچى

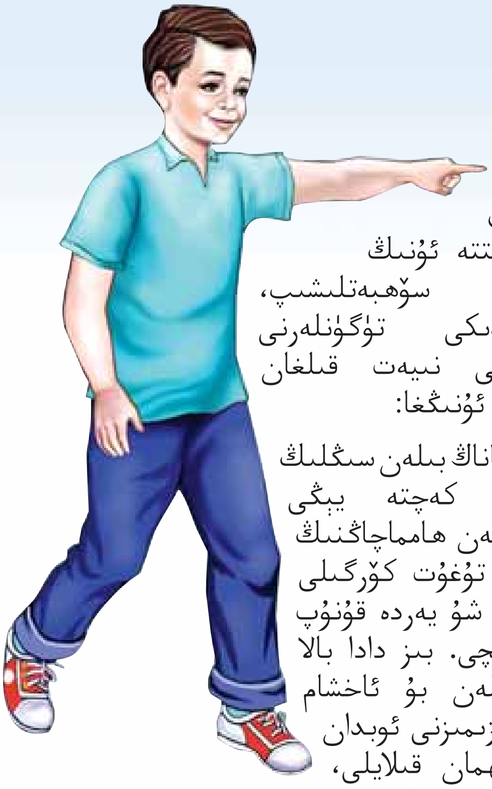

فاتىخ ناشتا قىلىش ئۈچۈن ئولتۇرغان ئۈستەلدە قاچىسىدىكى زەيتۇنلارنى قوشۇقتا ئۇياق-بۇياققا يورغىلىتىپ خىيال سۈرۈپ ئولتۇراتتى. بۇ كۈنلەردە نامەلۇم بىر ئىش تۈپەيلى جېنى سىقىلىپ، كۆڭلى بىئارام ۋە خىيالچان بولۇپ قالغان ئىدى. تولۇقسىز 3-يىللىقتا كۆچكەن بۇ يىلدا ئۆزىدە جىسمانىي ۋە روھىي جەھەتتە ئۆزگىرىشلەر بولىۋاتقانلىقىنى ھىس قىلاتتى. تويۇقسىزلا بويى تارتىپ، ئاۋازى تومىلىشىپ، بۇرۇتى خەت تارتىشقا باشلىغان ئىدى. بەزىدە باللارچە قىلىقلارنى قىلسا، يەنە بەزىدە ئۆزىنىڭ چوڭ بولۇپ قالغانلىقىنى، بۇ قىلىقلارنىڭ ئۆزىگە ياراشمايدىغانلىقىنى بىر خىل مەسئۇلىيەتچانلىق تۇيغۇسى ئىچىدە ئويلاپ يېتەتتى. بۇ خىل تەمتىرەشنىڭ قانچىلىك داۋام قىلىدىغانلىقىنى بىلمەسلىكى، بالاغەتكە يېتىش مەزگىلىدىكى داۋالغۇشلار تۈپەيلى بەزىدە خىيالى ئالىلقاندىق يەرلەرگە ئۇچۇپ كېتەتتى. دادىسىنىڭ ئاۋازى ئۇنى ئەسلىگە كەلتۈردى:

- فاتىخ، يەنە خىيالغا پېتىپ كەتتىڭ ئوغلۇم. ناشتىلىقنى تىز يە! خىيال سۈرۈپ ئولتۇرساڭ، مەكتەپكە كېچىكىپ قالىسەن. ـ دېدى. فاتىخ خىيالدىن ئويغىنىپ:

- غەم قىلما! دادا، ئۈلگۈرىمەن. ـ دەپ جاۋاپ بەردى. ئوغلىدىكى بىئاراملىقنى ھىس قىلغان، مۇۋاپىق بىر پەيتتە ئۇنىڭ بىلەن سۆھبەتلىشىپ، كۆڭلىدىكى تۈگۈنلەرنى يېشىشنى نىيەت قىلغان دادىسى ئۇنىڭغا:

-ئاناڭ بىلەن سىڭلىڭ بۈگۈن كەچتە يېڭى يەڭگەڭگەن ھاماچاڭنىڭ ئۆيىگە تۇغۇت كۆرگىلى بېرىپ، شۇ يەردە قونۇپ كەلمەكچى. بىز دادا بالا ئىككەيلەن بۇ ئاخشام ھەم ئۆزىمىزنى ئوبدان بىر مېھمان قىلايلى، ھەم قانغۇدەك بىر مۇڭدىشايلى. ساڭا دەيدىغان مۇھىم گېپىم بار. ـ دېدى.

سومكىسىنى ئېسىپ ئۆيدىن چىققان فاتىخ بىر تەرەپتىن دادىسىنىڭ قانداق مۇھىم گېپى بارلىقىنى ئويلىسا، يەنە بىر تەرەپتىن جۇغراپىيە دەرسى بېرىدىغان ئىرفان مۇئەللىمنىڭ دەرسگە كېچىكىپ

ئىزا ئىشتىمەسلىك ئۈچۈن، تېز-تېز قەدەملەر بىلەن مەكتەپكە قاراپ يول ئالدى.

سىنىپقا كىرىپ ساۋاقداشلىرى بىلەن سالاملاشقاندىن كېيىن، سىنىپنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى بىر ئورۇندۇققا بېرىپ ئولتۇردى. مۇئەللىم سىنىپقا كىرىپ كەلگۈچە بولغان ئارىلىقتا ساۋاقداشلىرى تۈنۈگۈن كەچتە تېلېۋىزوردا كۆرگەن تەنتەربىيە مۇسابىقىسىدا قايسى تەنھەرىكەتچىنىڭ توپنى قانداق تەپكەنلىكى، رىپېرنىڭ كىمگە يان باسقانلىقى، قايسى تەرەپنىڭ جازاغا ئۇچرىغانلىقى قاتارلىق ئۇششاق-چۈششەك ئىشلار توغرىسىدا بىر بىرگە گەپ بەرمەي، يۇقىرى ئاۋازدا ۋاراڭ-چۇرۇڭ قىلىشىۋاتاتتى. ئىرفان مۇئەللىم ئىشىك تۈۋىدە كۆرۈنۈشى بىلەنلا قايناۋاتقان قازانغا بىر چۆمۈچ سوغۇق سۇ قۇيغاندەك ۋاراڭ-چۇرۇڭ بېسىقتى. سىنىپ چىۋىن ئۇچسا ئاڭلانغۇدەك دەرىجىدە تىمتاس بولدى. ئىرفان مۇئەللىم كۆزەينەك تاقىغان، بەستلىك، كۆزلىرى ئۆتكۈر، ئىنتىزامسىزلىق قىلغان ئوقۇغۇچىنى ھەرگىز بوش قويۇۋەتمەيدىغان بىلىملىك ئوقۇتقۇچى ئىدى. ئوقۇغۇچىلارنىڭ كۆڭلىنى ئاغرىتمايتتى، ئەمما دەرس ۋاقتىدا ئىنتىزام بۇزۇشقا قەتئىي يول قويمايتتى. خاتالىق ئۆتكۈزگەنلىكى تۈپەيلى جازالىغان ئوقۇغۇچىلارنى بىرەر پۇرسەت تېپىپ كۆڭلىنى ئالاتتى. توغرىسىنى ئېيتقاندا، ئۇ ئاچچىقمۇ بار، تاتلىقمۇ بار بىر مۇئەللىم ئىدى.

مۇرات ئالدىدىكى ئوقۇغۇچىنى دالدا قىلىپ، ئۈستەلگە بېشىنى قويۇپ، ئۇخلاشقا نىيەت قىلىپ تۇرغاندا، مۇئەللىم:

- مۇرات! سەن نېمىشقا ئارقىدا ئولتۇردۇڭ؟ ئالدىدىكى پارتىلار بوش تۇرسا، ئارقىدا نېمە ئىش قىلىسەن؟ كەل، ئالدىدا ئولتۇر! — دەپ ئۇنىڭ بارلىق پىلانىنى بۇزدى. مۇرات يامغۇردىن قېچىپ، مۆلدۈرگە تۇتۇلغان ئادەمدەك خالىمىغان ھالدا ئالدىدىكى بوش ئورۇندۇققا كېلىپ ئولتۇردى. ئىرفان مۇئەللىم بوم ۋە ياڭراق ئاۋازى بىلەن دەرس سۆزلەشكە باشلىدى:

- ساۋاقداشلار! بۈگۈنكى دەرستە سىلەرگە سۇنىڭ كۈچى توغرىسىدا، يەنى ئىچىگە كىرگەن قاچىنىڭ شەكلىنى ئالىدىغان، ئېرىقلاردا شىلدىرلاپ، دەريالاردا شاۋقۇنلاپ ئاقىدىغان، يۇمشاق، سۈزۈك، سالقىن سۇنىڭ ھېكايىسىنى سۆزلەيمەن. ئالدى بىلەن بىلىشىمىزگە تېگىشلىك بولغىنى سۇسىز ھاياتنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكىدۇر. ئادەم تاماق يېمەي بىر قانچە ھەپتە ياشىيالىغان بىلەن، سۇ ئىچمەي ئۈچ كۈندىن ئارتۇق ياشىيالمايدۇ. ئۇلۇغ ياراتقۇچى بارلىق مەخلۇقاتلارنىڭ سۇدىن يارىتىلغانلىقىنى بىزگە بىلدۈرگەن. دۇنيانىڭ ھاۋا تەڭشىگۈچىسى دەپ ئاتالغان كىلىماتلار دېڭىز-ئوكيان سۈيىنىڭ ئېقىشى تەسىرىدە مەيدانغا كېلىدۇ. قۇياش نۇرى تەپتىدە پارغا ئايلانغان سۇ تامچىلىرى بۇلۇت بولۇپ شەكىللىنىدۇ. بەزىدە بۇلار قانچە مىڭ كىلومېتىر يول يۈرۈپ تاغلارغا، ئورمانلىقلارغا يامغۇر بولۇپ يېغىپ، ئۆسۈملۈكلەر ۋە ئۇنى يەپ ياشايدىغان جانلىقلارغا ھايات بېغىشلايدۇ. بارلىق جانلىقلار مۇتلەق ھالدا سۇدىن ئايرىلالمايدۇ. — دېدى. سىنىپتىكى ئەلاچى ئوقۇغۇچىلاردىن بىرى ھېساپلانغان فاتىخ قولىنى كۆتۈردى:

- مۇئەللىم، بىئولوگىيە دەرسىدە كۆرگەن ئىنساننىڭ شەكىللىنىشى توغرىسىدىكى مەزمۇنمۇ سىزنىڭ دېگىنىڭىز بىلەن بىردەك. جانلىقلار سۇدىن شەكىللەنگەن جەۋھىرى بىلەن بىللە ھاياتقا تۇنجى قەدىمىنى تاشلايدۇ. بۇ ئوخشاشلىق دىققىتىمنى تارتتى. — دېدى. ئىرفان مۇئەللىم:

- رەھمەت فاتىخ! سەن ئېيتقاندەك، پەن بىلىملىرى بىر-بىرىگە زىت ئەمەس. كائىناتنى ياراتقۇچى ئاللاھ بەلگىلىگەن قائىدە-قانۇنىيەتلەردە قىلچىلىك زىددىيەت ياكى تەرتىپسىزلىك مەۋجۇت بولمىغان ھالدا نەچچە مىليون يىلدىن بويان دۇنيا ۋە ئەتراپىمىزدىكى ئالەمنى ياشنىتىۋاتىدۇ.

سۇنىڭ كۈچىنى سۆزلىگەندە ھەمىشە ئۇنىڭ سۈيۈملۈك تەرەپلىرىنى ئاڭلاتتىم، باللار. سۇنىڭ يەنە تەرسا ۋە بەڭۋاش بىر تەرىپىمۇ بار. بۇ ھەقتىمۇ ئانچە-مۇنچە سۆزلەپ قويايلى، ئەمدى ئەقلىڭلارنى ئىشلىتىڭلار، بۇ جەھەتتە سىلەر بىلگىنىڭلارنى دەپ بېقىڭلار. قېنى، كىم سۆزلەيدۇ؟ - دېدى ئىرفان مۇئەللىم. سىنىپتىكى باللار قولىنى كۆتۈرۈشكە باشلىدى:

- سۇ ئاپىتى، كەلكۈن...

- دېڭىز شاۋقۇنى...

- يۆنىلىشىنى ئۆزگەرتكەن دەريالارنىڭ تۇپراقلارنى ئېقىتىپ كېتىشى...

- دېڭىزدىكى بوران-چاپقۇنلار، شىددەتلىك دولقۇنلار...

ئوقۇغۇچىلار مۇشۇ خىلدىكى جاۋاپلارنى سۆزلەشكە باشلىغاندىن كېيىن، ئىرفان مۇئەللىم تەمكىن ئاۋازى بىلەن سىنىپنى يەنە تىنچلاندۇردى:

- ساۋاقداشلار! ھەممىڭلار توغرا جاۋاپ بەردىڭلار. دەرسىمىزنىڭ ئاخىرىدا سۇنىڭ كۈچىدىن ھەممەيلەن ئاز-تولا خەۋەردار بولدۇق. بىراق ئەڭ مۇھىم نوقتىغا ئەمدى كەلدۇق. جۇغراپىيىلىك شەكىللەرگە، تاغلارغا، ۋادىلارغا، تۈزلەڭلىكلەرگە قارىغان ۋاقتىمىزدا سۇنىڭ روشەن تەسىرىنى كۆرەلەيمىز. سۇنىڭ توختاۋسىز ھەرىكىتى، نەچچە مىڭ يىلدىن بويانقى تىنىم تاپماس غەيرىتى ئەڭ قاتتىق تاشلاردىن تۈزۈلگەن تاغلارنى ئۇپرىتىپ، ئېرىتىپ، ئۇلارنىڭ ئېگىزلىكىنى دېڭىز يۈزى ئېگىزلىكى بىلەن تەڭ ھالەتكە ئەكەلگەن. دەريا سۈيىنىڭ دېڭىزغا قۇيۇلۇش ئېغىزلىرىدا سۇ ئېقىتىپ كەلگەن تۇپراقلار بىپايان ۋە مۇنبەت تۈزلەڭلىكلەرنى شەكىللەندۈرگەن. سىلەرمۇ سۇنىڭ كۈچىدىن ساۋاق ئېلىپ، داۋاملىق تىرىشىپ، چىدام-غەيرەت كۆرسەتسەڭلار، تاغلار كەبى مۈشكۈلاتلار كۆز ئالدىڭلاردا ئېرىپ يوق بولۇپ كېتىدۇ.

مۇرات جۇغراپىيە دەرسىنىڭ بۇنچىلىك كۆڭۈللۈك بولىدىغانلىقىنى خىيالىغا كەلتۈرمىگەن ئىدى. ئەتتىگەن سومكىسىغا جۇغراپىيە كىتابىنى سالغاچ، «ئارقىدىكى ئورۇنغا بېرىپ ئولتۇرۇپ ئۇخلاي» دەپ ئويلىغان ئىدى. ئىمىر-چىمىر خەرىتىلەر، بۇ خەرىتىلەردىكى ئارىلىقلارنى ھېساپلايدىغان فورمۇلىلار، قايسى مەھسۇلاتنىڭ قەيەردە، قانداق، قانچىلىك چىقىدىغانلىقى قاتارلىق سۇئاللار مۇراتنى جۇغراپىيە دەرسىدىن زېرىكتۈرىۋەتكەن ئىدى. ئەمما بۈگۈنكى دەرس ئۇنىڭ جۇغراپىيە دەرسىگە بولغان پوزىتسىيىسىنى ئۆزگەرتتى. ئەسلىدە تۈزلەڭلىكلەردە، تاغلاردا، قولىمىزنى يۇغاندا بارماقلىرىمىزنىڭ ئارىسىدىن ئېقىپ چىقىپ كەتكەن سۇلاردا بىزنى ئويغىتىدىغان، بىزگە ئىلھام بېرىدىغان نۇرغۇنلىغان ھەقىقەتلەرنىڭ يوشۇرۇنغانلىقىنى تونۇپ يەتتى.

فاتىخ بىر تەرەپتىن دەرس ئاڭلىسا، بىر تەرەپتىن كەچتە دادىسىنىڭ نېمىلەرنى دەيدىغانلىقىنى ئويلاپ ئولتۇراتتى. مەكتەپتىكى ۋاقىت ھەر چاغدىكىدەك تېز ئۆتتى.

ئۆيگە كەلگەندە ئاشخانىدىن مەززىلىك بىلىق پۇرىقى كەلدى. دادا بالا ئىككەيلەن ئوخشىتىپ ئەتكەن خام سەيلەر بىلەن مەززىلىك بىلىقنى ئىشتىھا بىلەن يېدى. دادىسى فاتىخ ئامراق تاتلىق تۈرۈملەردىن ئالغان ئىدى. داستىخاننى بىرلىكتە يىغىشتۇرغاندىن كېيىن، چاي ئىچىشكەچ مېھمانخانا ئۆيدە كىرىسلودا ئولتۇرۇشتى. فاتىخنىڭ پۈتۈن

دىققىتى دادىسى ئەتتىگەن «كەچتە دەيمەن» دېگەن ھېلىقى مۇھىم گەپتە ئىدى. دادىسى بۇنى ھىس قىلىپ تۇراتتى. سۆھبەتتە مۇۋاپىق بىر پەيت تېپىپ دېيىشنى ئويلاپ ئولتۇراتتى. چاي ئىچكەچ ئولتۇرۇپ ئاستا تېمىغا يېقىنلاشتى:

- ماڭا قارا، فاتىخ. ئىنسانلار توغۇلىدۇ، چوڭ بولىدۇ، بالىلىق ۋە ئۆسمۈرلۈك چاغلىرى بولىدۇ، قېرىيدۇ، ئۆلىدۇ. سەن ھازىر ئون بەش ياشقا كىردىڭ. بالىلىق بىلەن خوشلىشىپ، بالاغەتكە يېتىپ بىر يىگىت بولۇش ئالدىدا تۇرىۋاتىسەن. جىسمىڭدىكى ۋە روھىڭدىكى ئۆزگىرىشلەرنى سەن بىلەن بىللە بىزمۇ كۆرىۋاتىمىز. ئاللاھقا قانچىلىك شۈكۈر قىلساق ئازدۇر. سەن ۋە سىڭلىڭ كەبى ئىككى ساغلام بالىمىز بار.

بالام، ھەرگىز قورقما! بىر ئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، بەدىنىڭدىكى ۋە روھىڭدىكى شاۋقۇنلار پەسلەيدۇ. ياشلىق مەزگىلىڭمۇ بالىلىق چاغقا ئوخشاش گۈزەل ئىكەنلىكىنى كۆرىدىغان ۋاقىتلىرىڭ تېخى ئالدىڭدا. ھازىر بەزى كېچىلەر ئاجايىپ چۈشلەرنى كۆرۈپ، كۈسىرىڭنىڭ ھۆل بولۇپ قالغانلىقىنى ھىس قىلغان چېغىڭدا، غۇسۇل قىلىشىڭ (بوي تەرەت ئېلىشىڭ) كېرەك. بالاغەتكە يېتىش مەزگىلى مەسئۇلىيەت، ۋەزىپىلەر باشلىنىدىغان بىر مەزگىلدۇر. بوي تەرەت دەپ ئاتالغان غۇسۇل بارلىق ئىبادەتلەرنىڭ تۇنجى شەرتىدۇر. ھەپتىدە بىر قېتىم مونچىغا چۈشۈشتىن سىرت، زۆرۈر بولغان چاغلاردا بوي تەرەت ئېلىش پەرزدۇر. ئېغىز-بۇرۇنغا لىق سۇ ئېلىپ، پاكىزە چايقىغاندىن كېيىن، پۈتۈن بەدەننى ھېچقانداق قۇرۇق يەر قويماي تولۇق يۇساق، غۇسۇل قىلغان بولىمىز. سېنىڭ ئەڭ يېقىن ئادىمىڭ ئاناڭ بىلەن مەن. بالاغەتكە يېتىش مەزگىلىگە ئائىت ھەر قانداق گېپىڭ بولسا، ئاناڭ بىلەن ئىككىمىزگە ئېيتساڭ بولىدۇ. ئۇنۇتما! سەن ئەدەپلىك چوڭ بولغانسىرى، بىز سەندىن پەخىرلىنىمىز. ــ دەپ گېپىنى تۈگەتتى دادىسى. دادىسىنىڭ گېپىنى بىرىلىپ ئاڭلىغان فاتىخ:

- ئاللاھ راھەتلىك بەرگەي، دادا. ــ دېدى ۋە ھوجرىسىغا قاراپ ماڭدى. دادىسىنىڭ سۆزلىرى ئۇنى مونچىنىڭ ئىشىكىگە ئەكەلگەن ئىدى. ئالدى بىلەن نامازغا تاھارەت ئالغاندەك تاھارەت ئالدى. بۇرنىغا سۇ ئالغاندا، دىمىقىغا بىر ئاز ئۆتۈپ كەتتى. ئاندىن مونچىدا پۈتۈن بەدىنىنى ئوبدان ئوۋىلاپ،

پاكىزە يۇيۇندى. لۇڭگىدە بەدىنىنى سۈرتۈپ، پاكىزە كىيىملىرىنى كىيىپ ھوجرىسىغا كىردى. ئەينەكنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ چېچىنى قۇرۇتىۋاتقىنىدا، ئەتتىگەنكى جۇغراپىيە دەرسىدىكى مەزمۇنلارنى ئەسلىدى. دەرستە سۇنىڭ كۆچى سۆزلەنگەن ئىدى. ئەمما بىر نوقتا كام قالغان ئىدى. سۇ پەقەت سىرتقى دۇنيايىمىزنىلا ئەمەس، بەلكى ئىچكى دۇنيايىمىزنىمۇ شەكىللەندۈرىۋاتاتتى. فاتىخ تۇنجى قېتىم غۇسۇل قىلغىنىدا بۇنى چوڭقۇر ھىس قىلغان ئىدى. بوي تەرتى پەقەت بەدەننىلا ئەمەس، بەلكى روھنىمۇ بىللە يۇيۇپ پاكلايدىغان ئەڭ مۇھىم قۇللۇق ۋەزىپىسىدىن بىرى ئىدى. فاتىخ ئۇخلاش ئۈچۈن ياتقاندىن كېيىن: «سۇنىڭ كۈچىنى ئەمدى تېخىمۇ ياخشى چۈشەندىم» دەپ پىچىرلىدى ۋە يېقىنقى كۈنلەردىكى بىئارامچىلىقتىن قۇتۇلۇپ، ئارامخۇدا ھالدا ئۇيقۇغا كەتتى.

- ھەسەن تەھسىن قارامان

تەيەممۇم

تەيەممۇم دېگەن نېمە؟

تەيەممۇم تۇپراق ياكى تۇپراق تەركىۋى بار بىر نەرسە بىلەن تاھارەت ئېلىش دېگەنلىكتۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«...(غۇسۇل تاھارەت ئۈچۈن) سۇ تاپالمىساڭلار، پاك تۇپراقتا تەيەممۇم قىلىڭلار، ئۇنىڭ بىلەن يۈزۈڭلارغا، قولۇڭلارغا مەسھى قىلىڭلار.»

(مائىدە سۈرىسى 6-ئايەت)

تەيەممۇم قاچان قىلىنىدۇ؟

تاھارەت ئالغۇدەك ياكى غۇسۇل قىلغۇدەك پاكىزە سۇ تاپالمىغان ۋە كېسەللىك قاتارلىق سەۋەبلەر تۈپەيلى سۇ ئىشلىتىشكە ئىمكانىمىز يار بەرمىگەن چاغلاردا

تاھارەت ۋە غۇسۇلنىڭ ئورنىغا

تەيەممۇم قىلىمىز.

تەيەممۇم قانداق قىلىنىدۇ؟

1. ئەئۇزۇبىللاھى مىنەششەيتانىرراجىم، بىسمىللاھىر راھمانىرراھىم دەيمىز.
2. نېمە ئۈچۈن تەيەممۇم قىلغانلىقىمىزغا (تاھارەت ياكى غۇسۇلغا) نىيەت قىلىمىز.
3. ئىككى قولىمىزنى پاكىزە تۇپىغا ئۇرۇپ، يۈزىمىزنى سىلايمىز (مەسھى قىلىمىز).
4. ئىككى قولىمىزنى ئىككىنچى قېتىم تۇپىغا ئۇرۇپ، ئالقىنىمىز بىلەن ئاۋۋال ئوڭ، ئاندىن كېيىن سول بىلىكىمىزنى جەينىكىمىز بىلەن قوشۇپ سىلايمىز.

تەيەممۇمنىڭ پەرزلىرى قايسىلار؟

تەيەممۇم قىلغاندا
☺☺☺☺

1. نىيەت قىلىش
2. پاكىزە تۇپا بىلەن يۈزىمىزگە ۋە بىلەكلىرىمىزگە مەسھى قىلىش

پەرزدۇر.
☺☺☺☺

چوراقتەپە غارى

ئىمىر سەھەردە دادىسى بىلەن بىللە مەكتەپكە قاراپ يولغا چىقتى. ئىيۇن ئېيىنىڭ تۇنجى ھەپتىسى دەم ئېلىش كۈنىنى مەكتەپتىكى ئىزچىلار ئەتىرىتى بىلەن بىرلىكتە يازلىق لاگېردا ئۆتكۈزمەكچى ئىدى. ئىمىر مەكتەپكە يېتىپ كەلگەندە، لاگېر ئاپتوبۇسى ئاللىقاچان كەلگەن ۋە تەييارلىقلار تەق بولۇپ بولغان ئىدى. ئاپتوبۇس بىردەمدىن كېيىن لاگېرغا قاراپ قوزغالدى. يازلىق لاگېر پائالىيىتىنىڭ تەشكىللىگۈچىسى تۈرك تىلى ئوقۇتقۇچىسى ئىسمائىل مۇئەللىم ئاپتوبۇسنىڭ مىكروفونىدا ئوقۇغۇچىلارغا بۇ قېتىمقى پائالىيەت توغرىسىدا سۆزلەشكە باشلىدى:

- ساۋاقداشلار، مەن ئالدى بىلەن سىلەرگە بۇ قېتىمقى پائالىيىتىمىزنىڭ سىلەرنىڭ نەزەر دائىرەڭلارنى كېڭەيتىشنى مەقسەت قىلغان بىر كۆڭۈللۈك ساياھەت ئىكەنلىكىنى بىلدۈرمەكچى. كۆرمىگەن يەرلەرنى كۆرىمىز، قاينام-تاشقىنلىققا تولغان چوڭ شەھەرنىڭ ۋاراڭ-چۇرۇڭلىرىدىن يىراقلىشىپ، جىمجىت سەھرادا كۆڭۈللۈك مىنۇتلارنى ئۆتكۈزىمىز. ئاپتوبۇس بىزنى قارىغايلىق يايلاق ئورمانچىلىق رايونىدىكى لاگېردا چۈشۈرۈپ قويىدۇ. بىز ئۇ يەردە چېدىر تىكىپ، ئويۇن ئوينايمىز. ساياھىتىمىزنىڭ ئىككىنچى كۈنى، ئىككى سائەت پىيادە يول مېڭىپ، چوراقتەپە ئېگىزلىكىدىكى قەدىمقى زامانغا ئائىت رەسىملەر ساقلانغان قەدىمىي غارنىڭ ئىچىگە كىرىپ، ئېكسكۇرسىيە قىلىمىز. سىلەرنىڭ قائىدىلەرگە ئاڭلىق رىئايە قىلىشىڭلارنى، كوللېكتىپتىن ھەرگىز ئايرىلماسلىقىڭلارنى ۋە مۇھىتنى پاكىز تۇتۇشقا دىققەت قىلىشىڭلارنى تەلەپ قىلىمەن. شۇنى ئۇنۇتمايلىكى، مۇھىت بىزگە ئامانەتتۇر. ئۇنى كىر، مەينەت قىلماي، پاكىزە ھالدا كېيىنكى ئەۋلادلارغا مىراس قالدۇرۇش بىزنىڭ باش تارتىپ بولمايدىغان مۇھىم ۋەزىپىلىرىمىزدىن بىرىدۇر.

ئاپتوبۇس بىر يېرىم سائەتتىن كۆپرەك يول يۈرگەندىن كېيىن لاگېرغا يېتىپ كەلدى. ئۇلار ئالدى بىلەن چېدىر تىكىدىغان يەرنى تاللىدى. ئوقۇتقۇچىنىڭ يېتەكچىلىكىدە چېدىرنى بىر دەمدىلا تىكىپ بولدى. قازان-قومۇچ ۋە ئاسان يۆتكىگىلى بولىدىغان ئۈستەللەر ئەڭ چوڭ چېدىرنىڭ ئىچىگە قويۇلدى.

ئەتىرەت باشلىقى ئىسمائىل مۇئەللىم پۇشتەك چېلىپ ئوقۇغۇچىلارنى چاقىردى:

- ساۋاقداشلار، ھازىر سائەت ئون بىر بولدى. چۈشلۈك تاماق سائەت بىردە. يىراققا كەتمەي مۇشۇ ئەتراپتا خالىغانچە پائالىيەت قىلساڭلار

بولىدۇ. چۈشلۈك تاماق ئىچىش ئۈچۈن ئۈچ كىشى قىلىپ ماڭا ياردەملىشىڭلار!

باللار بۇ كەڭرى يېشىللىقتا خۇشاللىقتىن قىن-قىنىغا پاتماي يايراپ، ئۆزئارا گۇرۇپپا بولۇشۇپ ئويۇن ئويناشقا باشلىدى. ئەتىيازنىڭ سېخى قۇياشى، قۇشلارنىڭ نەغمە-ناۋالىرى ۋە بوك-باراقسان قارىغاي دەرەخلىرىنىڭ ئۆزگىچە پۇرىقى بىلەن ھەممەپەس بولۇپ ئويۇن ئويناش بۇ باللار شەھەرلەردە تاپالمايدىغان چوڭ بىر نېمەت ئىدى.

شادلىققا چۆمگەن بۇ باللار بۇلاق سۈيىدە بەس-بەستە يۈز-كۆزلىرىنى يۇيۇپ بولغاندىن كېيىن چوڭ چېدىرغا كىرىپ، تاماق ئۈستىلىنىڭ ئالدىدىكى ئورۇندۇقلارغا كېلىپ ئولتۇرۇشتى. ساپ ھاۋادا ئۇلار بۆرىدەك ئېچىرقاپ كەتكەن ئىدى. ئۆيدە ئەركىلەپ، تاماق يېگىلى ئۇنىماي، ئاتا-ئانىسىنى يالۋۇرتىدىغان بۇ باللار تەخسىدىكى تائاملارنى پاك-پاكىزە يەۋەتتى.

چۈشلۈك تاماقتىن كېيىن يېشىل چىملىقلارنىڭ ئۈستىدە، بۇ گۈزەللىكلەرنى ياراتقان ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدا پېشىن نامىزىنى ئوقۇدى. كىچىك ئىزچىلار ئىسمائىل مۇئەللىم بىلەن بىرلىكتە ئاخشامغىچە ئورمانلىقتا كەزدى. لاگېرغا قايتىدىغان چاغدا ئاخشاملىققا چېدىرنىڭ ئالدىدا ياقىدىغان گۈلخان ئۈچۈن ئوتۇن تېرىپ مېڭىشنىمۇ ئۇنۇتمىدى. كۈن پېتىشتىن ئىلگىرى نۆۋەتچى ئوقۇغۇچىلار ئەتكەن كەچلىك تاماقنى يېدى. نامازشامنى ئوقۇغاندىن كېيىن چېدىرنىڭ ئالدىدا لاۋۇلداپ يېنىۋاتقان گۈلخاننى چۆرىدەپ ئولتۇرغان باللار نۆۋەت بىلەن ماھارەت كۆرسىتىشكە باشلىدى. بەزىلەر ناخشا، قوشاق ئېيتتى. بەزىلەر قىززىق يۇمۇرلارنى سۆزلەپ بەردى. بەزىلەر خىلمۇ-خىل ئاۋازلارنى دوراپ، ساۋاقداشلارنى كۈلدۈرۈپ تېلىقتۇرىۋەتتى. ۋاقىتنىڭ قانداق تېز ئۆتۈپ كەتكەنلىكى بىلىنمەيلا قالدى. چېكەتكىلەرنىڭ ئاۋازلىرىنى ئاڭلىغاچ يوتقان-كۆرپە ئىچىگە كىرىپ ياتقان باللار ناھايىتى تېزلا ئۇخلاپ قالدى.

كۈن چىقىشتىن ئىلگىرى، ئىسمائىل مۇئەللىمنىڭ چاقىرىشى بىلەن باللار ئورنىدىن دەس تۇردى. ھالبۇكى، ئۆيلىرىدە ئانىلىرى ئۇلارنى يالۋۇرۇپمۇ ئويغىتالمايتتى. ئۇلار قىسقا ۋاقىت ئۇخلىغان بولسىمۇ، ئەمما ئورماندىكى

ساپ ھاۋادا ھاردۇقى چىقىپ، روھلۇق ھالدا ئورنىدىن تۇرغان ئىدى. بۇلاقتىكى مۇزدەك سۇدا تاھارەت ئېلىپ ئوقۇغان بامدات نامىزى ئۇلارنىڭ كۆزلىرىدىكى ئۇيقۇنى تامامەن قوغلىۋەتتى. ئۆمەر ۋە ئىسمائىل مۇئەللىمنىڭ يېتەكچىلىكىدە سەھەردە بەدەن چېنىقتۇرۇشنى باشلىۋەتتى. ئىست، چوڭ شەھەرلەردە چۈشكىچە ئۇخلاش بىلەن، بىكار لاغايلاش بىلەن ئۆتكەن تەتىل ۋاقىتلىرى مۇشۇ يەردە ئۆتكەندىكىدەك مەنىلىك ۋە كۆڭۈللۈك بولغان بولسىچۇ، كاشكى! بەدەن چېنىقتۇرۇشتىن كېيىن لاگېر ئەزالىرى چوڭ چېدىردا تەييارلانغان ناشتا داستىخىنىغا ئولتۇردى. تېز-تېز ناشتا قىلغان بالىلار چوراقتەپەدىكى غارلارنى كۆرۈشكە ئالدىراۋاتاتتى. ئىسمائىل مۇئەللىم:

- ساۋاقداشلار! ئەمدى ئىككى سائەت پىيادە يول يۈرىمىز. يەيدىغان نەرسە، ئىچىدىغان سۇ ۋە قۇياش نۇرىدىن ساقلىنىدىغان شەپكە قاتارلىق نەرسىلىرىڭلارنى ئېلىۋېلىشنى ئۇنۇتماڭلار! — دېدى.

ئىمىر ۋە دوستلىرى تار بىر چىغىر يولنى بويلاپ، چوراقتەپە ئېگىزلىكىگە قاراپ ئىلگىرلەشكە باشلىدى. دەسلەپكى يېرىم سائەتلىك يولنى كۈلكە چاقچاق ئىچىدە مېڭىپ تۈگەتكەن بالىلار كېيىنكى مۇساپىدە قىينىلىشقا باشلىدى. قۇياش ئەتتىگەنكىدەك بالىلارنىڭ مۆرىسىنى سىلىمايۋاتاتتى، چىڭقى چۈشتىكى ھارارەتلىك ئىسسىق تەپتىدىن بالىلارنىڭ تىللىرى قۇرۇپ، دىماقلىرى ئېچىشىپ كېتىۋاتاتتى.

بالىلار ئېگىزلىككە چىققاندا دەرەخلەرنىڭ سايىسىغا ئۆزىنى ئاران ئاتتى. ئىسسىق ھاۋادا ئۇزۇن يول يۈرۈپ ئادەتلەنمىگەن بالىلار قاتتىق ھېرىپ كەتكەن ئىدى. ئەترەت باشلىقى ئىسمائىل مۇئەللىم:

- نېمە بولدى، بالىلار؟ ھېرىپ كەتتىڭلارمۇ؟ تېز بولۇڭلار، ئەمدى غارنى ئېكسكۇرسىيە قىلىشنى باشلايمىز. — دېدى مەنىلىك بىر ئاھاڭدا.

چوڭ ئىككى خادا تاشنىڭ ئارىسىدا بالىلار بىر سەپ بولۇپ، قولنى قولغا تۇتۇشۇپ تىزىلىپ، غارنىڭ ئىچىگە كىرىپ، ھەيرانۇ-ھەس بولدى. سىرتتىكى كۆيدۈرگىدەك ئىسسىق ھاۋا بىردەمدىلا ئۆزگەرگەندەك ئىدى. بالىلار ئۆزلىرىنى گويا چوڭ بىر توڭلاتقۇنىڭ ئىچىگە كىرىپ قالغاندەك ھېس قىلىشتى. ئۆمەر مۇئەللىم قولىدىكى قولچىراق بىلەن غارنىڭ ئىچىنى يورۇتتى ۋە غارنى تونۇشتۇردى:

- ساۋاقداشلار، بىز ھازىر نەچچە مىڭ يىل ئىلگىرى يېزىلغان، كۈنىمىزگە قەدەر ساقلىنىپ قالغان بىر تارىخ بېتىنى كۆرۈش ئالدىدا تۇرۇپتىمىز. دەسلەپتە بىر قاراشقىلا سىلەرگە مەنىسىز تۇيۇلغان بەزى مەزمۇنلار تارىخ جەھەتتە ئىنتايىن مۇھىم چۈشەندۈرۈشلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان. بۇ يەردە بىز كۆرگەن رەسىملەر ئۇ دەۋردىكى ئىنسانلارنىڭ ياشاش شەكلى، ئۇزۇقلىنىش ئۇسۇلى، ئىجتىمائى ھاياتى ۋە بۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك نۇرغۇن نەرسىلەرنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. — دېدى.

غارنى ئېكسكۇرسىيە قىلىپ بولغان بالىلار ئۆمەر مۇئەللىمنىڭ يېتەكچىلىكىدە غاردىن چىقىپ، سومكىلىرىدىكى ئۇزۇق-تۈلۈكلىرىنى يېشىل چىمەنلەرنىڭ ئۈستىدە قويۇپ، چۈشلۈك تاماق يېدى. بالىلار قورسىقى تويغاندىن كېيىن قايتىدىن جانلاندى. ئۆمەر مۇئەللىمنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاش بىلەن ھەممىسى ئورنىدىن دەس تۇردى:

- ساۋاقداشلار، پىلانىمىز بويىچە پائالىيىتىمىزنىڭ ئىككىنچى كۈنى چوراقتەپە غارىنى ئېكسكۇرسىيە قىلدۇق. ھازىر سائەت ئۈچ بولدى. پېشىن نامىزىمىزنى بۇ يەردە ئوقۇپ، لاگېرغا قاراپ يولغا چىقىشىمىز كېرەك. — دېدى ئۆمەر مۇئەللىم. سۇدانىدىكى سۈيىنىڭ ھەممىسىنى ئىچىپ بولغان مالىك:

- مۇئەللىم، مېنىڭ سۈيۈم تۈگىدى. ساۋاقداشلارنىڭمۇ ھەقىچان سۈيى قالمىدى. يېقىن ئەتراپتا بۇلاق، دەريا ياكى سۇ تاپقىلى بولىدىغان بىر يەر باردەك قىلمايدۇ. ناماز ئوقۇش ئۈچۈن قانداق تاھارەت ئالارمىز؟ - دەپ سورىدى. ئۆمەر مۇئەللىم:

- ناھايىتى ياخشى بىر سوئال سورىدىڭ، ئاپىرىن مالىك! مەنمۇ مۇشۇ تېمىدا سۆزلىمەكچى ئىدىم. ساۋاقداشلار، گۈزەل دىنىمىز ئىسلام ھېچقاچان ئىنسانلارغا كۈچى يەتمەيدىغان ئىشلارنى يۈكلىمىگەن. يەنى، ئىسلام قىيىنچىلىق دىنى ئەمەس، ئاسانلىق دىنىدۇر. — دېدى. ئەلى قولىنى كۆتىرىپ:

- مۇئەللىم، ئۇنداقتا ناماز ئوقۇمامدىمىز؟ - دەپ مۇئەللىمنىڭ سۆزىنى بۆلدى. ئۆمەر مۇئەللىم:

- ياق! ئەلى، بالاغەتكە يەتكەن، ئەقلى-ھۇشى جايىدا ھەر قانداق بىر مۇسۇلماننى ناماز ئوقۇشتىن

ھېچقانداق بىر باھانە-سەۋەب توسۇپ قالالمايدۇ. سۇ يوق ۋە ناماز ۋاقتى بولۇپ قالغان چاغدا، سۇ تېپىش ئىمكانى بولمىغان ئەھۋالدا، تەيەممۇم قىلىپ ناماز ئوقۇيمىز. ئالدى بىلەن تەيەممۇم ئۈچۈن نىيەت قىلىمىز. ئاندىن ئالقىنىمىزنى ئېچىپ، پاكىزە تۇپىغا يېنىك بىر ئۇرغاندىن كېيىن ئاۋال يۈزىمىزنى سىلايمىز. ئىككىنچى قېتىم يەنە ئالقىنىمىز بىلەن تۇپىغا يېنىك ئۇرۇپ، ئىككى بىلىكىمىزنى سىلايمىز. مۇشۇنداق ئاسان، ساۋاقداشلار. ــ دېدى. ئەلى يەنە سورىدى:

- ئۇنداقتا مۇئەللىم، ئادەتتە بىز تاھارەت ئالغاندىن كېيىن قىلىدىغان بارلىق ئىبادەتلىرىمىزنى تەيەممۇم قىلىش ئارقىلىق قىلالامدىمىز؟

- ئەلۋەتتە! ھەر ۋاخ ناماز ۋاقتىدا تەيەممۇمنى تەكرارلاش شەرتى بىلەن، تاھارەت ئالغاندەك بارلىق ئىبادەتلىرىمىزنى قىلالايمىز. - دېدى ئۆمەر مۇئەللىم.

ئوقۇغۇچىلار يېڭى بىر نەرسە ئۆگەنگەنلىكنىڭ ھاياجىنى بىلەن مۇئەللىمگە ئەگىشىپ تەيەممۇم قىلىشقا باشلىدى. جامائەت بولۇپ پېشىن نامىزىنى ئوقۇغاندىن كېيىن قايتىش ئۈچۈن يولغا چىقتى.

لاگېرغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، بۇلاقنىڭ يېنىدا رەتلىك تىزىلىپ، ئۈچرەت بولۇپ قانغىدەك سۇ ئىچتى.

ئوقۇغۇچىلار يەكشەنبە كۈنى كۈن پاتقاندا ئايرىلغان لاگېر ئىمىر ۋە دوستلىرى ئۈچۈن ناھايىتى پايدىلىق بولغان ئىدى. ھەم يېڭى يەرلەرنى كۆرۈپ نەزەر دائىرىسىنى كېڭەيتسە، ھەمدە يېڭى بىلىملەر ئۆگەنگەن ئىدى. بولۇپمۇ مەكتەپتە جېنى سىقىلغاندەك بېسىم ھىس قىلماي، ۋاقىتنى كۈلۈپ يايراپ، سەكرەپ تاقلاپ ئويناش بىلەن ئۆتكۈزگەن ئىدى. ئىمىر خۇددى بۈركۈت ئۇۋىسىغا ئوخشايدىغان چوراقتەپە ئېگىزلىكىگە ئاپتۇبۇسنىڭ دەرىزىسىدىن ئاخىرقى قېتىم بىر قارىدى. كۆڭلىدە كېلەر يىلقى يازلىق لاگېر پائالىيىتىنىڭ پىلانلىرىنى تۈزگەچ ساۋاقدىشى بۇرھاننىڭ مۆرىسىگە بېشىنى قويۇپ ئۇخلاپ قالدى.

- ھەسەن تەھسىن قارامان

سوئاللار

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ توغرا ياكى خاتا ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلىڭ. توغرا بولسا «**توغرا**»، خاتا بولسا «**خاتا**» دېگەن سۆزنىڭ يېنىدىكى كاتەكچىگە ئىشارەت قىلىڭ.

- تاھارەت ئالغاندا ئەزالىرىمىزنى ئۈچ قېتىم يۇيۇش سۈننەتتۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- تاھارەتسىز ھالدا كەبىنى تاۋاپ قىلغىلى بولىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
- تاھارەت ئالغاندا سۇنى ئىسراپ قىلىش مەكرۇھتۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- يېتىپ ياكى بىر يەرگە يۆلىنىپ تۇرۇپ ئۇخلىسا، تاھارەت سۇنمايدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
- تاھارەت ئالغاندا يۇيۇشقا تېگىشلىك ئەزالىرىمىزنىڭ ئۈستىدە يارا بولۇپ، تېڭىقلىق بولسا، ئۈستىگە مەسھى قىلساق بولىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى تاھارەتنىڭ پەرزلىرىدىن بىرى؟
   - ئا. ئاغزىغا سۇ ئېلىپ چايقاش
   - ب. بۇرنىغا سۇ ئېلىش
   - ت. باشقا مەسھى قىلىش
   - پ. قۇلاققا مەسھى قىلىش (قۇلاقنى ھۆل قولدا سىلاش)
2. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى تاھارەتنىڭ پەرزلىرىدىن ئەمەس؟
   - ئا. بىلەكنى جەينەك بىلەن قوشۇپ يۇيۇش
   - ب. پۇتلىرىنى يۇيۇش
   - ت. يۈزنى يۇيۇش
   - پ. ئېغىزنى يۇيۇش
3. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى تاھارەتنىڭ سۈننىتى؟
   - ئا. يۈزنى يۇيۇش
   - ب. پۇتنى ئوشۇقى بىلەن قوشۇپ يۇيۇش
   - ت. بۇرنىنى يۇيۇش
   - پ. بېشىنىڭ تۆتتە بىرىگە مەسھى قىلىش
4. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى تاھارەتنى بۇزمايدۇ؟
   - ئا. بەدەندىن قان چىقىش
   - ب. كۈلۈش
   - ت. ئۇخلاش
   - پ. ھوشىدىن كېتىش

5. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى تاھارەتنى بۇزىدۇ؟

ئا. ئەسنەش

ب. يىغلاش

ت. گەپلىشىش

پ. تەرەت قىلىش

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارنى تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(مىسۋاك، ئۈچ قېتىم، سۈننەتتۇر، مەكرۇھتۇر، پەرزدۇر)

- تاھارەت ئالغاندا يۇيىدىغان ئەزالارنى ....يۇيۇش سۈننەتتۇر.
- تاھارەت ئالغاندا ئەزالارنى رەت تەرتىۋى بويىچە يۇيۇش ....
- تاھارەت ئالغاندا چىشنى .... بىلەن ياكى چوتكا بىلەن پاكىزلاش سۈننەتتۇر.
- تاھارەت ئالغاندا سۇنى كىيىمگە چاچرىتىش ....
- تاھارەت ئالغاندا پۇتنى ئوشۇق بىلەن بىللە بىر قېتىم يۇيۇش ....

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى

- غۇسۇل قىلغاندا ئېغىز-بۇرۇنغا سۇ ئېلىش پەرزدۇر. — توغرا ☐ خاتا ☐
- بوي تەرەت بولمىسا، قۇرئاننى تۇتقىلى بولمايدۇ. — توغرا ☐ خاتا ☐
- بوي تەرەت بولمىسا، جامىگە كىرگىلى بولىدۇ ئەمما ناماز ئوقۇغىلى بولمايدۇ. — توغرا ☐ خاتا ☐
- تەيەممۇم قىلغاندا نىيەت قىلىش شەرت ئەمەس. — توغرا ☐ خاتا ☐
- تەيەممۇم قىلغان كىشى سۇ بىلەن تاھارەت ئالالايدىغان شارائىتقا ئېرىشكەندە، تەيەممۇمى بوزۇلمايدۇ. — توغرا ☐ خاتا ☐

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى غۇسۇلنىڭ پەرزى؟

ئا. پۈتنى يۇيۇش

ب. بۇرنىغا سۇ ئېلىش

ت. باشقا مەسھى قىلىش

پ. قۇلاققا مەسھى قىلىش

2. تۆۋەندىكى ئەھۋاللاردىن قايسىسىدا غۇسۇل قىلىش كېرەك؟

ئا. جۇنۇپ بولغاندا

ب. بەدەندىن قان ياكى يېرىڭ چىققاندا

ت. تەرەت قىلغاندا

پ. قۇسقاندا

3. تۆۋەندىكى ئەھۋاللاردىن قايسىسى غۇسۇل قىلغاندا مەكرۇھتۇر؟

ئا. ھەددىدىن زىيادە كۆپ سۇ ئىشلىتىش

ب. بىكاردىن بىكار گەپلىشىش

ت. ئەۋرەت يېرى ئۇچۇق ھالدا قىبلىگە ئالدىنى قىلىش

پ. يۇقارىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى

4. تۆۋەندىكىلەرنىڭ قايسىسىنى بوي تەرەت يوق ئەھۋالدىمۇ قىلغىلى بولىدۇ؟

ئا. ناماز ئوقۇش

ب. قۇرئان ئوقۇش

ت. تاماق يېيىش

پ. كەبىنى تاۋاپ قىلىش

5. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى تەيەممۇمنى بۇزمايدۇ؟

ئا. يىغلاش

ب. تەرەت قىلىش

ت. ئىشلەتكۈدەك سۇ تېپىش

پ. بۇرنى قاناش

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارنى تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(پەرزدۇر، تەيەممۇم، مەكرۇھتۇر، ئېغىز-بۇرۇننى، سۈننەتتۇر)

- غۇسۇل قىلغاندا .... يۇيۇش پەرزدۇر.
- ئاياللارنىڭ ھېيىزدىن كېيىن بوي تەرەت ئېلىشى ....
- غۇسۇل قىلغاندا قولىمىز ۋە ئەۋرەت يېرىمىزنى يۇيۇش ....
- غۇسۇل قىلغاندا ئەۋرەت يېرى ئۇچۇق ھالدا قىبلىگە ئالدىنى قىلىش ....
- تاھارەت ئالغۇدەك ياكى غۇسۇل قىلغۇدەك پاكىزە سۇ تاپالمىغان چاغدا .... قىلىمىز.

مۆمىننىڭ مېراجى، دىنىمىزنىڭ تۈۋرۈكى

ناماز

- ناماز دېگەن نېمە؟
- نېمە ئۈچۈن ناماز ئوقۇيمىز؟
- ناماز ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىز
- ناماز كىملەرگە پەرز؟
- ناماز تۈرلىرى
- ئەزان ۋە قامەت
- ناماز قانداق ئوقۇلىدۇ؟
- بەش ۋاخ نامازنىڭ ئوقۇلىشى
- نامازدىن كېيىنكى دۇئا ۋە تەسبىھلەر
- نامازنىڭ پەرزلىرى، ۋاجىپلىرى، سۈننەتلىرى ۋە مەكرۇھلىرى
- نامازدىكى تەئدىل-ئەركان
- نامازنى بۇزىدىغان ئەھۋاللار
- جامائەت بىلەن ئوقۇلغان ناماز
- جۈمە نامىزى، ھېيت نامىزى ۋە تىراۋۇ (تەراۋىھ) نامىزى
- كېسەل، يولۇچى ۋە قازا نامىزى
- سەھۋى ۋە تىلاۋەت سەجدىسى
- مەكرۇھ ۋاقىتلار
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نامىزى

تۈنجى ناماز

بۇ سەھەردە ھاۋا بەك سوغۇق ئىدى. ئىسسىق يوتقاندىن چىقىپ، ئورنۇمدىن تۇرۇپ، كېچىنىڭ بارلىق سوغۇقىنى ئۆزىگە تارتىۋالغان ساپما كەشنى يالىڭاياق پۇتۇمغا كىيگەن چېغىمدا تىترەۋاتقانلىقىمنى ھىس قىلدىم.

ئالەم تېخى يورىمىغان ئىدى. دەرىزىگە يۆلەندىم. ئۆيلەرنىڭ ئارىسىدا كۆرۈنۈپ تۇرغان ھەيۋەتلىك قەدىمي جامىنىڭ ئېگىز مۇنارىدا بىر كىم يوق ئىدى. بىر دەمدىن كېيىن مۇنارنىڭ پەشتاقلىرىدا ياش مۇئەززىنىنىڭ ئۇرۇق گەۋدىسى پەيدا بولدى. مەن چاپىنىمغا چىڭ يۆگەندىم. سوغۇقتا تولغىلاپ كەتكەن بەدىنىم ۋە خىيالچان روھىمنى تىترىتىۋاتقان ئەزاننى ئاڭلىغاچ، ئون بەش يىلدىن بويان ھەر كۈنى سەھەردە ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئوقىغان مەنىۋىيەتكە باي بامدات نامىزىنىڭ تۇنجىسىنى ئەسلىدىم. ئاھ، ئون بەش يىل ئىلگىرى...

بۇ دۇنيادا مەن ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان قەدىردان ئانام بۇندىن ئون بەش يىل ئىلگىرى مېنى تۇنجى بامدات نامىزىغا ئويغاتقان ئىدى. ئۇ چاغمۇ ھازىرقىدەك قىش پەسلى ئىدى. ئانامنىڭ ھوجرىسىغا تۇتاش ھوجرامدىكى كىچىك كارىۋىتىمدا ئۇخلاۋاتقىنىمدا، ئانام پىشانەمگە سۆيۈپ، نازۇك ۋە ئىنچىكە بارماقلىرى بىلەن چاچلىرىمنى سىلاپ:

- ئۆمەر، ئورنۇڭدىن تۇر! بالام، ئورنىڭدىن تۇر! ــ دېگەن ئىدى. مەن كۆزۈمنى ئېچىپ:

- ئانا، تېخى كېچە، تاڭ ئاتمىغاندۇ؟ - دېگەن ئىدىم.

ئانام ھەمىشە سۆيىدىغان يەرگە، سول قېشىمنىڭ ئۈستىگە سۆيگەندىن كېيىن، ناماز ۋاقتى ئۆتۈپ كەتمىسۇن دېگەندەك بىلەكلىرىمدىن تۇتۇپ ئورنۇمدىن تۇرغۇزدى.

كىچىك ساپما كەشمنى كىيىپ، ئۇيقۇچان كۆزلىرىمنى ئۇۋىلاپ، ئانامنىڭ كەينىدىن ماڭدىم. قاراڭغۇ كارىدوردىن بىردەمدىلا ئۆتۈپ، ئانامنىڭ ھوجرىسىغا كىردۇق. باداشقان قۇرۇپ ئولتۇرغان بىر قارا مەشتە ئوت گۆرۈلدەپ كۆيۈۋاتاتتى.

-پاھ! پەرھاتمۇ ئورنىدىن تۇرۇپتۇ...

پەرھات مەشنىڭ ئۈستىدىكى چۆگۈننى ئېلىپ يەرگە قويىۋاتاتتى. ئۇنى بۇ چاغدا ئورنىدىن تۇرىدۇ دەپ ئويلاپ باقماپتىكەنمەن. ئانام:

- پەرھات ھەر كۈنى سەھەردە ئورنىدىن بالدۇرلا تۇرىدۇ. ــ دەيتتى.

مەن سەھەر تۇرمايتتىم. ئەمما پەرھاتنىڭ ھەر كۈنى سەھەردە بالدۇرلا ئورنىدىن تۇرالىغانلىقىغا ھەيران قالدىم. ئانام چاپىنىمنى سالدۇرۇپ، قوللىرىمنى سىلىدى. تاھارەت ئېلىش ئۈچۈن چىلاپچىنىڭ يېنىغا دوڭغىيىپ ئولتۇردۇم. ئانام:

- ئۇنداق ئولتۇرساڭ، ھېرىپ قالىسەن. بۇنىڭغا ئولتۇر! ــ دەپ كىچىك بىر ئورۇندۇقنى ئاستىمغا قويۇپ بەردى...

تاھارەت ئېلىپ بولغاندىن كېيىن، ئىسسىنىش ئۈچۈن مەشنىڭ ئالدىغا كەتكەن ئىدىم. ئارقامغا ئۆرۈلۈپ قارىسام، ئانام يۇڭ جايىنامازنى يەرگە سېلىۋاتقان ئىكەن. ئانام بېشىغا يېشىل روملىنى ئارتقاچ مېنى چاقىردى:

- بۇياققا كەل!

ئانامنىڭ يېنىغا كەلدىم. يېقىملىق ۋە زىرىپ ئانام بىلەن بىللە جايىنامازنىڭ ئۈستىدە تۇردۇم.

ئانام «ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ قولىنى دولىسىغىچە كۆتىرىپ نامازغا باشلىغاندا، مەنمۇ شۇنداق قىلدىم. ئانام قانداق قىلسا، مەنمۇ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ، بامداتنىڭ ئىككى رەكئەت سۈننىتىنى ئوقىدىم. ئىككى تەرەپكە سالام بېرىپ بولغاندىن كېيىن، ئانام ماڭا قاراپ تاتلىق تەبەسسۇم بىلەن كۈلگىنىچە:

- بالام، سەن ئايال كىشى ئەمەسقۇ؟! ئايال كىشى قولىنى مۈرىسىگىچە كۆتىرىدۇ. سەن ئەر كىشى. ئەرلەر قوللىرىنى قۇلىقىغىچە كۆتىرىدۇ. ــ دېدى.

ئىسسىق قوللىرى بىلەن مېنىڭ كىچىك قولۇمنى تۇتۇپ قۇلىقىمغىچە كۆتىرىپ:

- مانا مۇشۇنداق! ــ دەپ ئەرلەرنىڭ نامازغا باشلىغاندىكى تەكبىرنى ئۆگەتتى.

مەنمۇ تەكبىرنى ئانامنىڭ ئۆگەتكىنىدەك ئېيتىپ نامىزىمنى تاماملىدىم. نامازدىن كېيىن دۇئا قىلماقچى بولغىنىمدا:

-ئانا، قانداق دۇئا قىلىمەن؟ - دەپ سورىدىم.

ماڭا ئىشارەت قىلدى. دۇئاسىنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن، مەن تا بۈگۈنگىچە ئوقۇپ كېلىۋاتقان بۇ دۇئانى ئۆگەتتى:

- «ئاللاھىم! مۇسۇلمان بولغانلىقىم ئۈچۈن ساڭا ھەمدۇ-سانا ئېيتىمەن... ۋەتىنىمىزنى دۈشمەنلەرگە قارشى قوغدىشىڭنى تىلەيمەن... قىيىنچىلىقتا قالغان، ئاغرىپ قالغان، پالاكەتكە يولۇققان، كەمبەغەللىك، يېقىرچىلىقتا قالغان بارلىق مۇسۇلمانلارنىڭ ساق-سالامەت ۋە تىنچ-ئامان بولىشىنى سەندىن تىلەيمەن...» دېگىن. ئۆزەڭ ئۈچۈن ياخشى بىر ئادەم بولىشىڭ ۋە شەيتاننىڭ ھېلىسىگە ئالدانماسلىقىڭ ئۈچۈن دۇئا قىل!...

نامازدىن كېيىن ئانام جاينامازنى يىغىشتۇرغاچ، مېنىڭ ئۇخلايدىغان ياكى ئۇخلىمايدىغانلىقىمنى سورىدى. ئۇيقۇم بارمىدى؟ بۇنى بىلمەيتتىم... جاۋاپ بەرمىدىم.

- ئۇنداقتا، ماڭ! بېرىپ كىتاۋىڭنى ئېلىپ كەل! دەرسىڭنى ئاڭلاپ باقاي.

- ماقۇل!

كارىدۇردىن تېزلا ئۆتۈپ، ئۈستىلىمنىڭ ئۈستىدە ئېچىغلىق تۇرغان كىتاۋىمنى ئېلىپ، ئانامنىڭ يېنىغا يۈگرەپ كەلدىم. ھېچقانداق خاتالىقىم چىقمىدى. ئانام كەچتە ئۇخلايدىغان چېغىمدا دائىم:

- كەچتە ئۇخلاشتىن ئىلگىرى دەرسىڭنى ئۈچ قېتىم ئوقۇ بالام. ئۇخلىغاندا پەرىشتىلەر ئۇنى ساڭا ئۆگىتىدۇ. ــ دەيتتى.

ئۇ پەرىشتىلەر بۇ كېچىمۇ ماڭا دەرس ئۆگەتكەن ئىدى. مېھرىبان ئانام شەپقەتلىك قوللىرى بىلەن چېچىمنى سىلىغاچ «ئاپىرىن!» دېگەندىن كېيىن:

- مەكتەپكە ماڭىدىغان چاغقىچە يەنە خېلى ۋاقىت بار. ـ دەپ مېنى كارىۋىتىمغا ياتقۇزدى.

ئۇيقۇم كەلمەيۋاتاتتى. ئانامغا قارايتتىم. يېشىل رومال ئارتقان ئانام ئاستا بېرىپ قۇرئانى-كەرىمنى قولىغا ئالدى. دەرىزىنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ يېقىملىق ئاۋازى بىلەن ئوقۇشقا باشلىدى. روھىمغا شېئىر كەبى ئىز تاشلىغان بۇ گۈزەل ئاۋازنى ئاڭلىغاچ، يېشىل رومال ئاستىدىكى چىرايلىق ۋە پاكىزە چېھرىسىنى تاماشىشا قىلغاچ، ئاستا-ئاستا سىلكىنىۋاتقان بېشىنىڭ ئاللاھقا يالۋۇرىۋاتقان يېنىك رىتىمغا قارىغاچ مۈگدەۋاتاتتىم. ئانامنى بىر پەرىشتىگە ئوخشىتاتتىم. قۇرئان ئوقۇۋاتقان ئانامنىڭ ئەتراپىغا يىغىلغان پەرىشتىلەرنى خىيال قىلىپ، پەرىشتىلەرنىڭ كۆرۈنمەس قاناتلىرىنىڭ ئانام باياتتىن سىلىغان چېچىمغا تەگكەنلىكىنى ھىس قىلغاندەك بولۇپ ئۇيقۇغا كەتتىم.

- ئۆمەر سەيپىدىن

ناماز دېگەن نېمە؟

يەر يۈزىدە ياشايدىغان ھەر قانداق جانلىق مەۋجۇدات ئۆزىگە خاس بىر ئۇسۇل بىلەن راببىمىزگە ئىبادەت قىلماقتا، تەسبىھ ئېيتماقتا. ناماز بارلىق مەۋجۇداتلارنىڭ ئىبادەت ۋە تەسبىھلىرىنى ئىخچاملىغان بەرىكەتلىك بىر ئىبادەتتۇر. ئىسلامدىكى ئەڭ مۇھىم ئىبادەت بولغانلىقى ئۈچۈن، پەيغەمبىرىمىز ئۇنى «دىنىنىڭ تۈۋرۈكى» دەپ ئاتىغان.

«دۇئا قىلىش»، «ياخشى دۇئا» مەنىسىنى ئىپادىلەيدىغان ناماز «مۆمىنىنىڭ مېراجى»دۇر. يەنى، مۆمىنىنىڭ راببىنىڭ ھوزۇرىغا بېرىشىدۇر. ناماز ئارقىلىق بىز ھەر كۈنى بەش قېتىم ئاللاھنىڭ ھوزۇرىغا چىقىمىز. سەممىي ھالدا ئۇنىڭ قۇلى (بەندىسى) ئىكەنلىكىمىزنى كۆرسىتىپ، ھەر زامان ئۇنىڭغا مۇھتاج ئىكەنلىكىمىزنى ئەسلەيمىز.

ناماز ئاللاھقا تەشەككۈرىمىزنىڭ بىر ئىپادىسىدۇر. ئاللاھ بىزگە بەرگەن نېئمەتلەر ئۈچۈن ناماز ۋاستىسى ئارقىلىق ئۇنىڭغا شۈكۈر، ھۆرمەت ۋە مۇھەببىتىمىزنى كۆرسىتىمىز. چۈنكى ناماز ھۆرمەتلەرنىڭ ئەڭ كاتتىسىدۇر.

ناماز ئاللاھقا دۇئا قىلىش، ئۇنىڭدىن ياردەم تىلەش ۋە گۇناھلىرىمىزنىڭ ئەپۇ قىلىنىشى ئۈچۈن ئۇنىڭغا يالۋۇرۇشتىن ئىبارەتتۇر.

قىسقىسى، ناماز دىنىنىڭ تۈۋرۈكى، قەلبىنىڭ نۇرىدۇر. مەنىۋى ھاياتىمىزنىڭ جان تومۇرىدۇر. بىزنى جىسمانىي جەھەتتە پاكىزلىغاندەك، مەنىۋى جەھەتتىمۇ بىزنى جانلىق، روھلۇق قىلىدىغان ئەڭ گۈزەل ئىبادەتتۇر.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«ناماز كىشىنىڭ قەلبىدە بىر نۇردۇر. خالىغانلار ئۇنىڭ بىلەن نۇرلانغاي، قەلبىدىكى نۇرنى تېخىمۇ كۈچلەندۈرۈش ئۈچۈن تىرىشقاي.»

(تىرمىزى: «دەئاۋات»، 85)

نېمە ئۈچۈن ناماز ئوقۇيمىز؟

ناماز بىزنى ياراتقۇچى ئاللاھقا بولغان بىر قۇللۇق ۋەزىپىمىزدۇر. ياراتقۇچىمىز ئۇلۇغ ئاللاھقا يېقىنلىشىش ۋە ئۇنىڭغا سۆيگۈ-مۇھەببىتىمىزنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ناماز ئوقۇيمىز.

راببىمىز بىزگە سان-ساناقسىز نېئمەتلەرنى بەرگەن. ئۇ نېئمەتلەر ئۈچۈن ئۇنىڭغا تەشەككۈر ئېيتىشىمىز كېرەك. نامازنى ئاللاھ بىزگە بەرگەن نېئمەتلەرگە تەشەككۈر ئېيتىش ئۈچۈن ئوقۇيمىز.

ھەر نېئمەتنىڭ شۈكرىسى ئۇنىڭ ئۆز خىلىدىن بولىدۇ. كەمبەغەللەرگە زاكات بەرسەك، ئاللاھ بىزگە بەرگەن مال ۋە بايلىققا شۈكرى قىلغان بولىمىز. روزا تۇتساق، ساغلام بەدەن ۋە خىلمۇ-خىل يېمەكلىكلەرگە ئىگە بولغانلىقىمىز ئۈچۈن شۈكۈر قىلغان بولىمىز. ناماز ئوقۇساق، بىزنى ئىنسان قىلىپ ياراتقان ئۇلۇغ راببىمىزگە ئەڭ گۈزەل شەكىلدە تەشەككۈر ئېيتقان، بەدىنىمىزنىڭ شۈكرىسىنى ئادا قىلغان بولىمىز.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ھەر بىر بۇغۇم ۋە سۆڭەكلىرىڭلارنىڭ شۈكرىسىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن بىر سەدىقە لازىم. بۇنىڭ ئۈچۈن ھەر تەسبىھ سەدىقىدۇر. ھەر ھەمدۇ-سانا سەدىقىدۇر. ھەر تەھلىل «لا ئىلاھە ئىللاللاھ» سۆزىنى تەكرارلاش سەدىقىدۇر. يامانلىقنى توسۇش سەدىقىدۇر. بەندىنىڭ چاشگاھ ۋاقتىدا (ئەتىگەندىن چۈشكىچە بولغان ۋاقىتتا) ئوقىغان ئىككى رەكئەت نامىزى مۇشۇلارنىڭ ھەممىسىگە يېتەر.» (مۇسلىم: «مۇسافىرىن»، 84) دېيىش ئارقىلىق نامازنىڭ ئەھمىيىتىنى كۆرسەتكەن.

بىز سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ بۇ تەۋسىيىسىگە رىئايە قىلىپ، نامىزىمىزنى داۋاملىق ئوقۇشىمىز كېرەك. بۇ ئارقىلىق ئۇلۇغ ئاللاھقا بولغان مۇھەببىتىمىزنى كۆرسىتىشىمىز، ساغلام بەدەندىن ئىبارەت چوڭ نېئمەتنى باشلاپ بەرگەن بارلىق نېئمەتلىرى ئۈچۈن ئۇنىڭغا شۈكۈر قىلىشىمىز لازىم.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«مېنى ئەسلەش ئۈچۈن ناماز ئوقۇ!»

(تاھا سۈرىسى 14-ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئى مۆمىنلەر! بەختكە ئېرىشىشىڭلار ئۈچۈن رۇكۇ قىلىڭلار، سەجدە قىلىڭلار، (يالغۇز) پەرۋەردىگارىڭلارغا ئىبادەت قىلىڭلار، ياخشى ئىشلارنى قىلىڭلار.»

(ھەج سۈرىسى 77-ئايەت)

ناماز ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز

ئوقىغان نامىزىمىزنىڭ بەدىنىمىزگە، روھىمىزغا ۋە ئىجتىمائىي تۇرمۇشىمىزغا نۇرغۇن پايدىسى بار. بۇ پايدىلارنىڭ بىر قىسمى تۆۋەندىكىچە:

ناماز بىزگە ئاللاھنى ئەڭ گۈزەل شەكىلدە ئەسلىتىدۇ

ئۇلۇغ رابېمىز «قەلبىمىزنىڭ ئاللاھنى ئەسلەش ئارقىلىقلا خاتىرجەملىككە ئېرىشىدىغانلىقى»نى بىلدۈرگەن. چۈنكى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرگەن رابېمىزنى ئەسلەش، ئۇنىڭ ئىسمىنى يادىمىزدا تۇتۇش سىقىلغان روھىمىزنى راھەتلىتىدۇ، قەلبىمىزگە خۇشاللىق بېغىشلايدۇ، كۆڭلىمىزگە ھۇزۇر بېرىدۇ.

ئاللاھنى ئەسلەشنىڭ ئەڭ ياخشى ئۇسۇلى ناماز ئوقۇشتۇر. ئوقۇغان ھەر رەكئەتلىك نامىزىمىز بىزگە ئاللاھنى ئەسلىتىدۇ. شۇڭا ناماز ئاللاھ بىزگە بەرگەن بۈيۈك بىر نېئمەتتۇر. بۇ نېئمەتنىڭ قەدرىنى ياخشى بىلىدىغان سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ھەر پۇرسەتتە ناماز ئۈچۈن ئالدىرىغان. نامازدا ئاللاھنى ئەسلەش بىلەن ئېرىشكەن ھۇزۇر ۋە بەختىيارلىقنى «ناماز مېنىڭ خۇشاللىقىمدۇر» دېگەن جۈملىدە ئىپادىلىگەن.

ناماز بىزگە ئاخىرەتنى ۋە ھېساپ كۈنىنى ئەسلىتىدۇ

بۇ دۇنيادا ئىنسانلارغا ئاخىرەتنى ئۇنتۇلدۇرىدىغان نۇرغۇن نەرسە بار. ئاخىرەتنى ئۇنتۇغان، ھېساپقا تارتىلىدىغانلىقىنى ئويلىمايدىغان ئىنسانلار شەخسىي مەنپەئەتى ئۈچۈن ھەرخىل يامان ئىشلارنى قىلىشتىن باش تارتمايدۇ. شۇڭا ئىنسانلارغا ئاخىرەتنى ئەسلىتىدىغان بىر نەرسە لازىم.

تەئدىل-ئەركان بىلەن ئوقۇلغان نامازلىرىمىز بىزگە ھەركۈنى بەش قېتىم ئاللاھنى، ئاخىرەت ۋە ھېساپ كۈنىنى ئەسلىتىدۇ. ئاخىرەت ۋە ھېساپ كۈنىنى ئويلىغانسىرى يامانلىقتىن ۋە ئەسكى ئىشلاردىن يىراقلىشىمىز، باشقىلارنىڭ مېلىغا ۋە جېنىغا زىيان سالمايمىز، خەقنىڭ ھەققىنى يېمەيمىز.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئى مۆمىنلەر! سەۋر ئارقىلىق ۋە ناماز ئارقىلىق ياردەم تىلەڭلار. ئاللاھ ھەقىقەتەن سەۋر قىلغۇچىلار بىلەن بىللىدۇر.»

(بەقەرە سۈرىسى 153-ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«بىلىڭلاركى، دىللار پەقەت ئاللاھنى ياد ئېتىش بىلەن ئارام تاپىدۇ.»

(رەئد سۈرىسى 28-ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«كۈندۈزنىڭ ئىككى تەرىپىدە (يەنى ئەتىگەندە ۋە كەچقۇرۇن ۋاقىتلىرىدا) ۋە كېچىنىڭ دەسلەپكى ۋاقىتلىرىدا ناماز ئۆتىگىن. شۈبھىسىزكى، ياخشى ئىشلار ئارقىلىق يامان ئىشلار يۇيۇلىدۇ. بۇ چۈشەنگۈچىلەر ئۈچۈن ۋەز-نەسىھەتتۇر.»

(ھۇد سۈرىسى 114-ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ناماز ھەقىقەتەن قەبىھ ئىشلاردىن ۋە گۇناھلاردىن توسىدۇ.»

(ئەنكەبۇت سۈرىسى 45-ئايەت)

ناماز بىزنى گۇناھتىن پاكىزلايدۇ

ناماز رەببىمىزنىڭ ھۇزۇرىغا بارىدىغان پەيتىمىزدۇر. ناماز ئوقۇغاندا ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىغا چىققانلىقىمىزنى بىلىمىز. گۇناھ بولىدىغان بىر ئىشنى قىلماقچى بولغىنىمىزدا، ناماز ئوقۇغاندا ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىغا چىقىدىغانلىقىمىزنى ئەسلەپ، گۇناھ ئىش قىلىشتىن ۋاز كېچىمىز. شۇنداق قىلىپ، قەلبىمىزنى يامان نىيەت، ناچار خىياللاردىن، تىلىمىزنى ۋە قولىمىزنى يامان ئىشلاردىن پاكىزلىغان بولىمىز.

ناماز بىزنى گۈزەل ئەخلاقلىق بولۇشقا ئۈندەيدۇ

ناماز پەيتى بىزنىڭ قىلغان خاتالىقلىرىمىز ۋە گۇناھلىرىمىزنى ھىس قىلىپ، تەۋبە قىلىشىمىز ئۈچۈن ياخشى بىر پۇرسەتتۇر. ناماز ئارقىلىق رەببىمىزدىن ئەپۇ ۋە مەغپىرەت تىلەيمىز. كۈندە بەش قېتىم رەببىمىزنىڭ ھۇزۇرىدا تۇرۇپ، قىلغان ھەر ئىشىمىزدىن ئۇنىڭ خەۋەردار ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ، ئىش-ھەرىكەتلىرىمىزگە دىققەت قىلىدىغان بولىمىز. بۇنىڭ بىلەن گۈزەل ئەخلاقلىق ئادەم بولىمىز.

ناماز كۈنلىرىمىزنى بەرىكەتلىك قىلىدۇ

نامىزىمىزنى داۋاملىق ئوقۇغان چېغىمىزدا ھەر كۈنلۈك ۋاقتىمىزنى ناماز ۋاقتىغا ئاساسەن تەقسىملەيمىز. كۈن چىقىشتىن ئىلگىرى بامدات نامىزى ئۈچۈن ئورنىمىزدىن تۇرىمىز ۋە ئىشىمىزنى سەھەردە باشلايمىز. نۇرغۇن كىشىلەر تېخى ئۇخلاپ ياتقان چاغدا بىز ئىشىمىزدىن خېلى بىر قىسمىنى قىلىپ بولىمىز. شۇنداق قىلىپ، سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ «ئاللاھىم! ئۈممىتىمنىڭ سەھەر ۋاقىتلىرىنى بەرىكەتلىك قىل!» دېگەن دۇئاسىدىن نېسىۋىمىزنى ئالىمىز.

كۈننىڭ ئەڭ ئالدىراش ۋاقتىدا ئوقۇغان پېشىن ۋە ئەسىر نامىزىدا ئاللاھنى ئەسلەيمىز، روھىمىزنى ئارام ئالدۇرىمىز. ناماز ئارىلىقلىرىدا ئارام ئېلىپ، پىسخىك جەھەتتە راھەتلەپ، خىزمەت قىلىش ئۈچۈن ئېنېرگىيە توپلايمىز. خىزمىتىمىزنىمۇ دەم ئالغاچ قىلغانلىقىمىز ئۈچۈن، ئىش ئۈنۈمىمۇ يۇقىرى بولىدۇ.

نامازشام ۋە خۇپتەن نامازلىرىنى ئوقۇش بىلەن شۇ كۈننىڭ ھېساۋاتىنى قىلىپ، بەندىلىك ۋەزىپىمىزنى ئادا قىلغانىنىڭ ھۇزۇرى ئىچىدە ئۇخلاشقا ياتىمىز.

ناماز بىزنى پاكىزلىققا ئادەتلەندۈرىدۇ

ناماز ئوقۇش ئۈچۈن تاھارەت ئالغان ۋاقتىمىزدا كۈندىلىك تۇرمۇشىمىزدا ئەڭ تېز كىر بولىدىغان ئەزالىرىمىزنى يۇيۇپ پاكىزلايمىز. بەدىنىمىزنىڭ، كىيىم-كېچەكلىرىمىزنىڭ ۋە ناماز ئوقۇيدىغان يەرنىڭ پاكىزە بولۇشىغا دىققەت قىلىمىز. كۈندە بىر نەچچە قېتىم تاھارەت ئېلىش ئارقىلىق قولىمىزنى، يۈزىمىزنى ۋە پۇتىمىزنى پاكىزلايمىز. بۇلار بىزنى پاكىزلىققا ئادەتلەندۈرىدۇ.

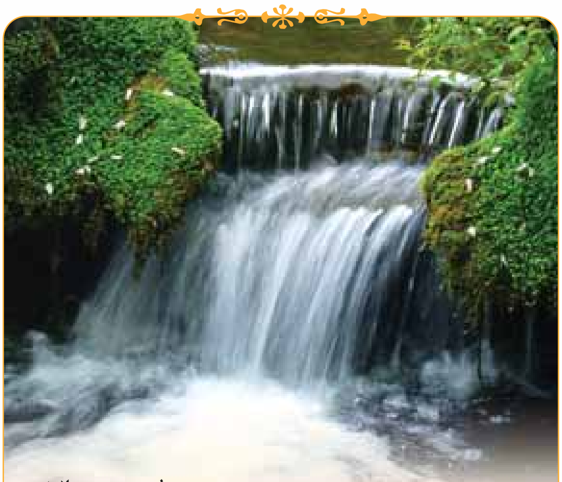

بىر قېتىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دوستلىرىدىن:

- سىلەردىن بىرەيلەننىڭ ئۆيىنىڭ ئالدىدا بىر دەريا بولسا، ئۇ ھەر كۈنى بۇ دەريادا بەش قېتىم يۇيۇنسا، ئۇنىڭ بەدىنىدە كىر قالامدۇ؟
- دەپ سورىدى.

ساھابىلەر:

- ئۇ كىشىنىڭ بەدىنىدە ھېچقانداق كىر قالمايدۇ. ــ دېيىشتى. پەيغەمبىرىمىز:
- بەش ۋاخ ناماز مانا شۇنىڭغا ئوخشايدۇ. بەش ۋاخ ناماز ئوقۇغان كىشىنىڭ گۇناھلىرىنى ئاللاھ ئۆچۈرۈپ يوق قىلىدۇ. ــ دېدى.

(بۇخارى: «مەۋاقىت»، 6؛ مۇسلىم: «مەساجىت»، 283)

ناماز كىملەرگە پەرزدۇر؟

بەش ۋاخ ناماز مىراج كېچىسىدە پەرز قىلىنغان بىر ئىبادەتتۇر. ئەقلى-ھۇشى جايىدا ۋە بالاغەتكە يەتكەن ھەربىر مۇسۇلماننىڭ بەش ۋاخ ناماز ئوقۇشى پەرزدۇر.

ناماز ئوقۇشنى ئاللاھ كەسكىن ئەمىر قىلغان. بەش ۋاخ نامازنىڭ پەرز ئىكەنلىكىگە ئىشىنىش بىلەن بىرلىكتە ھورۇنلۇق قىلىپ ناماز ئوقۇمىغانلار چوڭ گۇناھ قىلغان بولىدۇ.

دىنىمىز بالىلارنىڭ كىچىك چاغدىن باشلاپلا نامازغا ئادەتلىنىشىنى تەلەپ قىلىدۇ. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز بالىلارغا يەتتە ياشقا كەلگەندە ناماز ئوقۇشنى ئۆگىتىشنى تەۋسىيە قىلغان. بالىلار ئون ياشقا كەلگەندىن كېيىن نامازنى داۋاملىق ئوقۇشى كېرەكلىكىنى تەكىتلىگەن.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«قىيامەت كۈنى بەندىلەر ھېساب بېرىدىغان تۇنجى ئەمەل ئۇلارنىڭ ئوقۇغان نامىزىدۇر. ئەگەر نامازلىرى جايىدا بولسا، ئىشلىرى ئوڭۇشلۇق بولۇپ، پايدا تاپىدۇ. ئەگەر نامىزى جايىدا بولمىسا، ھېساب بېرەلمەي زىيان تارتىدۇ...»

(تىرمىزى: «مەۋاقىت»، 188)

نامازنىڭ تۈرلىرى

نامازلار ئادەتتە ئۈچكە بۆلىنىدۇ: پەرز، ۋاجىپ ۋە سۈننەت

ناماز تۈرلىرى

- پەرز نامازلار
- ۋاجىپ نامازلار
- سۈننەت نامازلار

ئا. پەرز نامازلار

پەرز نامازلار ئۈچ تۈرلۈكتۇر:

1. بەش ۋاخ ناماز

1) بامدات نامىزى: ئىككى رەكئەت سۈننەت، ئىككى رەكئەت پەرز، جەمئى تۆت رەكئەتتۇر.

ئالدى بىلەن ئىككى رەكئەت سۈننەت، ئاندىن كېيىن ئىككى رەكئەت پەرزى ئوقۇلىدۇ.

2) پېشىن نامىزى: ئون رەكئەتتۇر. ئاۋۋال تۆت رەكئەت ئالدىنقى سۈننەت، ئاندىن تۆت رەكئەت پەرز، ئاندىن ئىككى رەكئەت ئاخىرقى سۈننەت ئوقۇلىدۇ.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«شۈبھىسىزكى، ناماز مۆمىنلەرگە ۋاقتى بەلگىلەنگەن پەرز قىلىندى.»

(نىسا سۈرىسى 103-ئايەت)

3) ئەسىر نامىزى: سەككىز رەكئەتتۇر. ئالدى بىلەن تۆت رەكئەت سۈننەت، ئاندىن تۆت رەكئەت پەرزى ئوقۇلىدۇ.

4) نامازشام: بەش رەكئەتتۇر. ئالدى بىلەن ئۈچ رەكئەت پەرز، ئاندىن كېيىن ئىككى رەكئەت سۈننەت ئوقۇلىدۇ.

5) خۇپتەن نامىزى: ئون رەكئەتتۇر. ئالدى بىلەن تۆت رەكئەت دەسلەپكى سۈننەت، ئاندىن تۆت رەكئەت پەرز، ئاندىن كېيىن ئىككى رەكئەت ئاخىرقى سۈننەت ئوقۇلىدۇ. خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن ئۈچ رەكئەت ۋىتىر نامىزى ئوقۇلىدۇ، بۇ ناماز ۋاجىپتۇر.

بەش ۋاخ نامازنىڭ رەكئەت سانى

	دەسلەپكى سۈننەت	پەرز	سۈننەت	ئاخىرقى سۈننەت	ۋىتىر	جەمئى
بامدات	2	2	-	-	-	4
پېشىن	4	4	-	2	-	10
ئەسىر	4	4	-	-	-	8
نامازشام		3	2	-	-	5
خۇپتەن	4	4	-	2	3	10+3
						40

2. جۈمە نامىزى: جۈمە كۈنى پېشىن ۋاقتىدا پېشىن نامىزىنىڭ ئورنىدا ئوقۇلىدۇ.

3. جىنازا نامىزى (مېيىت نامىزى): قازا قىلغان مۇسۇلمان ئۈچۈن دۇئا ۋە ياخشى تىلەكتىن ئىبارەتتۇر. رۇكۇ ۋە سەجدىسى يوق. پەرزى-كۇپايىدۇر.

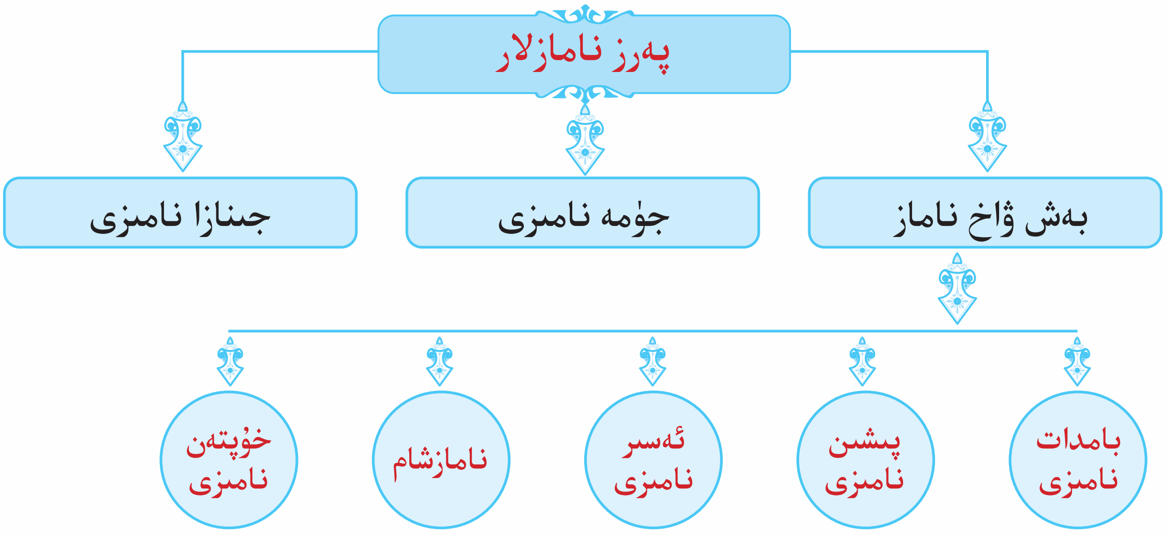

ب. ۋاجىپ نامازلار

1) ھېيت نامىزى: ھېيت نامىزى ئىككى رەكئەتتۇر، جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇلىدۇ.

2) ۋىتىر نامىزى: ئۈچ رەكئەتتۇر. خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن ئوقۇلىدۇ. ۋاقتىدا ئوقۇيالمىغان ۋىتىر نامىزىنىڭ قازاسىنى ئوقۇشمۇ ۋاجىپتۇر.

ت. سۈننەت نامازلار

سۈننەت نامازلار: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەرز ۋە ۋاجىپ نامازلاردىن سىرت ئوقۇغان نامازلاردۇر.

پەرز نامازلارغا باغلىق ياكى باغلىق ئەمەسلىگى جەھەتتە ئىككى تۈرگە ئايرىلىدۇ:

1. پەرز نامازلارغا باغلىق بولغانلار: بۇلار پەرز نامازلاردىن ئىلگىرى ياكى كېيىن ئوقۇلىدىغان سۈننەت نامازلار

ئا) بەش ۋاخ نامازنىڭ سۈننىتى: بەش ۋاخ نامازنىڭ پەرزىدىن ئىلگىرى ياكى كېيىن ئوقۇلىدىغان سۈننەت نامازلار (مەسىلەن: بامدات نامىزىنىڭ سۈننىتى).

ب) جۈمە نامىزىنىڭ سۈننىتى: جۈمە نامىزىنىڭ پەرزىدىن ئىلگىرى ۋە كېيىن ئوقۇلىدىغان سۈننەت ناماز (جۈمە نامىزىنىڭ دەسلەپكى سۈننىتى ۋە ئاخىرقى سۈننىتى)

2. پەرز نامازلارغا باغلىق ئەمەس سۈننەت نامازلار: بۇلار خالىغان بىر پەرز نامازنىڭ سۈننىتى، دەسلەپكى سۈننىتى ياكى ئاخىرقى سۈننىتى ئەمەس، بەلكى پەرز نامازلارغا باغلىق بولمىغان ھالدا مۇستەقىل ئوقۇلىدىغان نامازلاردۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوقۇغان بۇ خىل نامازلاردىن بىر قانچىسى تۆۋەندىكىچە:

1)تىراۋىھ (تىراۋۋە) نامىزى: رامىزاندا خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن ۋە ۋىتىر نامىزىدىن ئىلگىرى ئوقۇلىدىغان يىگىرمە رەكئەت ناماز.

2) تەھەججۇد نامىزى (كېچە نامىزى): خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن، بامدات نامىزىدىن ئىلگىرى كېچىنىڭ ئاخىرقى قىسمىدا ئىككى رەكئەتتىن ئون رەكئەتكىچە بولغان ئارىلىقتا ئوقۇلىدىغان ناماز.

3) قۇشلۇق (چاشگاھ ۋاقتى) نامىزى: كۈن چىقىپ تەخمىنەن بىر سائەت ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ۋە چىڭقىچۈش مەزگىلىدىن بىر سائەت ئىلگىرىكى ۋاقىتلاردا ئىككى رەكئەتتىن سەككىز رەكئەتكىچە بولغان ئارىلىقتا ئوقۇلىدىغان نامازدۇر.

4) ئەۋۋابىن نامىزى: نامازشامدىن كېيىن ئىككى رەكئەتتىن ئالتە رەكئەتكىچە بولغان ئارىلىقتا ئوقۇلىدىغان ناماز.

5) تاھىييەتۇل-مەسجىد: بىر مەسجىدكە، جامىگە كىرگەندە ئولتۇرۇشتىن ئىلگىرى مەسجىدكە، جامىگە سالام بىرىش ئۈچۈن ئوقۇلىدىغان ئىككى رەكئەت ناماز.

سۈننەت نامازلار

پەرز نامازلارغا باغلىق بولغانلار
- بەش ۋاخ نامازنىڭ سۈننىتى
- جۈمە نامىزىنىڭ سۈننەتلىرى

پەرز نامازلارغا باغلىق بولمىغانلار (نەپلە نامازلار)
- تىراۋىۋ نامىزى
- تەھەججۇد نامىزى
- قۇشلۇق نامىزى
- ئەۋۋابىن نامىزى
- تاھىييەتۇل-مەسجىد نامىزى

«كۆپ ناماز ئوقۇپ ماڭا ياردەم قىل!»

ساھابە كىرامدىن ئەبۇ فىراس لەقىمى بىلەن مەشھۇر بولغان رەبىئا ئىبنى كائاب پەيغەمبىرىمىزگە كۆپ خىزمەت قىلاتتى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭ بۇ خىزمىتىدىن بەك مەمنۇن ئىدى. پەيغەمبىرىمىزگە خىزمەت قىلىش شەرىپىگە ئېرىشكەن بۇ ساھابە بىر خاتىرىسىدە مۇنداق دېگەن:

«بىر كېچە ۋاقتى ئىدى. رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالامغا تاھارەت سۈيى تەييارلاپ بەرگەن ئىدىم. بۇ سەۋەپتىن ماڭا:

- رەبىئا! مەندىن خالىغان بىر نەرسە تىلە!

— دېدى. مەن:

- ئەي ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! مەن ئويلىنىپ بېقىپ ساڭا ئېيتاي. — دېدىم. ئاندىن كۆڭلۈمدە: «دۇنيا نېمەتلىرى ۋاقىتلىقتۇر، كېلىپ كېتىدۇ. ماڭا يەتكۈدەك رىزىقمۇ ئايىغىمغا كېلىۋاتىدۇ. ئەڭ ياخشىسى، مەن ئاللاھنىڭ ئەلچىسىدىن ئاخىرەت ھاياتىمغا مۇناسىۋەتلىك بىر نەرسە تىلەي. چۈنكى ئاللاھنىڭ نەزىرىدە پەيغەمبەرنىڭ مەرتىۋىسى يۈكسەكتۇر.» دەپ ئويلىدىم. كېيىن پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئالدىغا كەلگىنىمدە پەيغەمبىرىمىز:

- نېمىنى قارار قىلدىڭ رەبىئا؟ - دەپ سورىدى. مەن ئۇنىڭغا:

- ئەي ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى، جەننەتتە سەن بىلەن بىرگە بولۇشۇمنى تىلەيمەن. ئاللاھنىڭ مېنى جەھەننەمدىن قۇتۇلدۇرۇشى ئۈچۈن ماڭا شاپائەت قىلىشىڭنى تىلەيمەن.

— دېدىم. پەيغەمبىرىمىز:

- باشقا بىر نەرسە تىلىمەمسەن؟ - دېدى. مەن:

- مېنىڭ تىلىگىم مۇشۇلاردىن ئىبارەت.

— دېدىم. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئۇنداق بولسا، كۆپ ناماز ئوقۇپ، سەجدە قىلىپ، ئۆزەڭ ئۈچۈن ماڭا ياردەم قىل!

— دېدى.» (مۇسلىم: «سالات»، 226)

نامازنىڭ پەرزلىرى

نامازنىڭ ئون ئىككى پەرزى بار. بۇ پەرزلەردىن ئالتىسى نامازنىڭ سىرتىدا، ئالتىسى نامازنىڭ ئىچىدىدۇر. بۇنىڭ ئىچىدە خالىغان بىرى كام قالسا، ناماز مەقبۇل بولمايدۇ. بۇلار قىسقىچە تۆۋەندىكىچە:

ئا. نامازنىڭ سىرتىدىكى پەرزلەر

نامازنى باشلاشتىن ئىلگىرى ئادا قىلىشقا تېگىشلىك بولغان پەرزلەردۇر. بىزنى ھەم جىسمانىي، ھەم روھى جەھەتتە نامازغا ھازىرلايدىغان بۇ پەرزلەر «نامازنىڭ شەرتلىرى» دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

1. ھادەستىن تاھارەت: كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمايدىغان مەنىۋى كىرلەردىن پاكىزلىنىشتۇر. باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا، تاھارەت ئېلىش ياكى غۇسۇل قىلىش، بۇلار مۇمكىن بولمىغان ئەھۋالدا، يەنى سۇ يوق چاغدا تەيەممۇم قىلىشتۇر.

2. نىجاسەتتىن تاھارەت: بەدەننى، كىيىم-كېچەكلەرنى ۋە ناماز ئوقۇلىدىغان يەرنى كۆز بىلەن كۆرگىلى بولىدىغان كىرلەردىن تازىلاشتۇر.

3. سەترى ئەۋرەت: يۆگەشكە تېگىشلىك ئەزالارنى يۆگەش. ئەرلەر تىزىنىڭ ئۈستىدىن كىندىكىگىچە بولغان يەرلىرىنى يۆگىشى، ئاياللار پۇت-قول ۋە يۈزىدىن باشقا بارلىق يەرلىرىنى يۆگىشى كېرەك.

4. ۋاقىت: ناماز ۋاقتىنىڭ كىرىشىدۇر. پەرز ۋە ۋاجىپ بولغان ھەر نامازنىڭ بىر ۋاقتى باردۇر. نامازلار بۇ ۋاقىتتا ئوقۇلىشى كېرەك. ۋاقتى كىرىشتىن ئىلگىرى ئوقۇلغان ناماز ئىناۋەتسىزدۇر. نامازنى ۋاقتىدا ئوقۇماي، كېيىنكە قالدۇرۇش بولسا، ئېغىر گۇناھتۇر.

5. ئىستىقبالى قىبلە: ناماز ئوقۇشقا باشلىغاندا كەبىگە ئالدىنى قىلىش. ناماز ئەسناسىدا كۆكسىنى قىبلىدىن باشقا تەرەپكە قاراتقان كىشىنىڭ نامىزى بۇزۇلىدۇ.

6. نىيەت: ئوقۇلىدىغان ناماز ئۈچۈن نىيەت قىلىشتۇر. جامائەت بىلەن بىللە ئوقۇلىدىغان نامازدا ئىمامغا ئىقتىدا قىلىشقا نىيەت قىلىنىدۇ.

يۇقارقى شەرتلەرنى ئادا قىلغاندىن كېيىن نامازنى باشلىساق بولىدۇ.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

ئىبنى مەسئۇد رازىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: «مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن:
- ئى رەسۇلۇللاھ، ئاللاھ ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئەمەل قايسى ئەمەل؟ - دەپ سورىدىم. پەيغەمبىرىمىز:
- ۋاقتىدا ئوقۇلغان ناماز. ـ دېدى.
- ئاندىن كېيىن قايسى؟ - دېدىم.
- ئاتا-ئانىغا ياخشىلىق قىلىش. ـ دەپ جاۋاپ بەردى.
- ئاندىن كېيىن قايسى؟ - دەپ سورىدىم.
- ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلىش. ـ دەپ جاۋاپ بەردى.»

(بۇخارى: «مەۋاقىت»، 5)

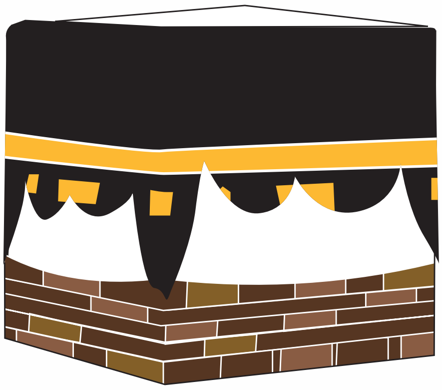

«ناماز ئوقۇش ئۈچۈن يۈزىمىزنىڭ يۆنىلىشى كەبىگە قاراپ تۇرغاندا قەلبىمىزنىڭ يۆنىلىشمۇ ئاللاھقا قاراپ تۇرىشى كېرەك. چۈنكى كۆڭلىمىزنىڭ قىبلىسى ئاللاھتۇر.»

مەۋلانا جالالىددىن رۇمى

ب. نامازنىڭ ئىچىدىكى پەرزلەر

نامازنى ئوقۇۋاتقاندا ئادا قىلىشقا تېگىشلىك پەرزلەردۇر. بۇلار «نامازنىڭ رۇكۇنلىرى» دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

1. ئىفتىتاھ تەكبىرى: نامازنى باشلىغاندا «ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ تەكبىر ئوقۇش.

2. قىيام: ناماز ئوقۇۋاتقاندا ئۆرە تۇرۇش.

3. قىرائەت: نامازدا ئۆرە تۇرغاندا ئەڭ ئاز ئۈچ ئايەت ئۇزۇنلۇقىدا قۇرئانى-كەرىمدىن سۈرە ئوقۇش.

4. رۇكۇ: نامازدا قۇرئان ئايىتى ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىن، قول پۇتىنىڭ تىزىغا تەككۈدەك شەكىلدە ئالدىغا ئېگىلىش.

5. سەجدە: رۇكۇدىن كېيىن پىشانىسى ۋە بۇرنىنى قول-پۇت ۋە تىزى بىلەن بىرلىكتە يەردە قويۇش.

6. قائىدەئى ئاخىرە: نامازنىڭ ئاخىرقى رەكئەتىدە «ئەتتەھىيياتۇ» دۇئاسىدا ئولتۇرۇش.

> سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:
>
> «بەندىنىڭ ئاللاھقا ئەڭ يېقىن بولغان ۋاقتى سەجدە پەيتىدۇر.»
>
> (مۇسلىم: «سالات»، 215)

ئەزان

ئەزان ۋە مۇئەززىن دېگەن نېمە؟

ئەزان ناماز ۋاقتلىرىنى مۇسۇلمانلارغا بىلدۈرۈش ئۈچۈن قىلىنغان چاقىرىقتۇر. ئەزان ئوقۇغۇچى مۇئەززىن دەپ ئاتىلىدۇ.

ئەزان قاچان، قانداق ئوقۇلىدۇ؟

ئەزان ناماز ۋاقتى كىرگەندىن كېيىن مەسجىد ياكى جامەنىڭ مۇنارىدا يۇقىرى ئاۋازدا ئوقۇلىدۇ. ئەزان بىلەن مۇسۇلمانلار كۈندە بەش ۋاقىت نامازغا چاقىرىلىدۇ.

ئەزان ئوقۇۋاتقاندا قانداق قىلىش كېرەك؟

ئەزان ئاۋازىنى ئاڭلىغان ۋاقتىمىزدا جىم تۇرۇپ، ئەزاننى ئاڭلايمىز. مۇئەززىن ئېيتقان جۈملىلەرنى تەكرارلايمىز. ئەزان تۈگىگەندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئۆگەتكەن «ئەزان دۇئاسى»نى ئوقۇيمىز.

> سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:
>
> «ئىنسانلار ئەزان ئوقۇشنىڭ ۋە نامازدا بىرىنچى سەپتە تۇرۇشنىڭ قانچىلىك پايدىلىق ئىكەنلىكىنى بىلسە ئىدى، بۇلارنى قىلىش ئۈچۈن چەك تاشلاشقا مەجبۇر بولسىمۇ، چەك تاشلاشقا ئالدىرىغان بولاتتى.»
>
> (بۇخارى: «ئەزان»، 9؛ مۇسلىم: «سالات»، 129)

> سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:
>
> «ئەزان ئاۋازىنى ئاڭلىغان چاغدا مۇئەززىننىڭ دېگەنلىرىنى تەكرارلاڭلار.»
>
> (بۇخارى: «ئەزان»، 7)

ئەزاننىڭ ئوقۇلۇشى ۋە تەرجىمىسى

اللّٰه أَكْبَرُ	ئاللاھۇ ئەكبەر (4 قېتىم)	ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر.
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللّٰه	ئەشھەدۇ ئەل-لا ئىلاھە ئىللاللاھ (2 قېتىم)	گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر.
أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللّٰهِ	ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەر راسۇلۇللاھ (2 قېتىم)	گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، مۇھەممەد ئاللاھنىڭ ئەلچىسىدۇر.
حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ	ھاييە ئالەس-سالاھ (2 قېتىم)	نامازغا كېلىڭلار!
حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ	ھاييە ئالەل-فەلاھ (2 قېتىم)	نىجاتلىققا كېلىڭلار!
اللّٰه أَكْبَرُ	ئاللاھۇ ئەكبەر (2 قېتىم)	ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر.
لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللّٰه	لا ئىلاھە ئىللاللاھ (1 قېتىم)	ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر.

بارلىق ئەزانلاردا يۇقارقى جۈملىلەر تەكرارلىنىدۇ. پەقەت بامدات نامىزىنىڭ ئەزىنىدا «هايىيا ئالەل-فەلاھ» جۈملىسىدىن كېيىن ئىككى قېتىم «ئەسسالاتۇ خەيرۇن مىنەن-نەۋم» (ناماز ئۇيقىدىن ياخشىدۇر) دېگەن سۆز قوشۇلىدۇ.

ئەزان بىزگە نېمىنى خاتىرىلىتىدۇ؟

ئەزان بىزگە ناماز ۋاقتىنىڭ كىرگەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. ناماز مۇسۇلمانلارغا ئائىت بىر ئىبادەت بولغانلىقى ئۈچۈن، بىر يەردە ئەزان ئوقۇلغانلىقى شۇ يەردە مۇسۇلمانلارنىڭ ياشاۋاتقانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

بىر كۈندە بەش قېتىم ئوقۇلغان ئەزان بىزگە تەۋھىد ئېتىقادىنى بىلدۈرىدۇ. ئاللاھنىڭ بارلىقى، بىر ئىكەنلىكى ۋە مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئۇنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىنى قەلبىمىزگە ۋە روھىمىزغا سىڭدۈرىدۇ. يارىتىلىشىمىزدىكى مەقسەتنى ۋە نىجاتلىقتا ئېرىشىشىمىزنىڭ پەقەت ئاللاھقا ئىبادەت قىلىش ئارقىلىقلا مۇمكىن بولىدىغانلىقىنى خاتىرىلىتىدۇ.

ئەزان ئاۋازىنى ئاڭلىغان چاغدا:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ
وَالصَّلاٰةِ الْقَائِمَةِ آتِ سَيِّدَنَا مُحَمَّدٍ الْوَ سِيلَةَ
وَالْفَضِيلَةَ وَالدَّرَجَةَ الرَّفِيعَةَ
وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِى وَعَدْتَهُ
اِنَّكَ لاٰ تُخْلِفُ الْمِيعَادَ

«كىمكى «مۇشۇ كەمچىلىكسىز چاقىرىق ۋە ئوقۇلماقچى بولغان نامازنىڭ رەببى بولغان ئاللاھىم! مۇھەممەدنى ۋەسىلىگە يەتكۈز ۋە ئۇنىڭغا پەزىلەتنى بەر! ئۇنى ئۇنىڭغا ۋەدە قىلىنغان ماقامى-مەھمۇد (مەدھىيىلىنىدىغان ماقام)غا يەتكۈزگىن! شۈبھىسىزكى، سەن ۋەدەڭگە ئەمەل قىلىسەن.» دەپ دۇئا قىلسا، دۇئا قىلغۇچىغا قىيامەت كۈنى شاپائىتىم ۋاجىپ بولۇر.» دېگەن ئىدى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

(بۇخارى: «ئەزان»، 8)

قامەت

قامەت دېگەن نېمە؟

قامەت نامازنىڭ پەرزىدىن ئىلگىرى ئوقۇلىدىغان، ناماز ئۈچۈن ئورنىدىن تۇرۇشقا قىلىنغان چاقىرىقتۇر.

قامەتنى كىم، قاچان ئوقۇيدۇ؟

جامائەت بىلەن بىللە ناماز ئوقۇغاندا مۇئەززىن قامەت (نامازغا چاقىرىش) سۆزلىرىنى ئۈنلۈك ئاۋازدا ئوقۇيدۇ. يالغۇز ناماز ئوقۇماقچى بولغان ئەر كىشى قامەتنى ئۆزى ئاڭلىيالىغۇچىلىك ئاۋازدا ئوقۇيدۇ. ئاياللار قامەت ئوقۇمايدۇ.

قامەت سۆزلىرى ئەزان سۆزلىرىگە ئوخشايدۇ. قامەتتە پەقەتلا «هايىيە ئالەل-فەلاھ» جۈملىسىدىن كېيىن «ناماز باشلاندى» مەنىسىنى بىلدۈرىدىغان «قاد قامەتىس-سالاھ» جۈملىسى ئىككى قېتىم ئوقۇلىدۇ. ئەزان ئاستا-ئاستا، سوزۇپ ئوقۇلىدۇ. ئەمما قامەت جۈملىلەر ئارىسىدا توختىماستىن تېز-تېز ئوقۇلىدۇ.

قامەتنىڭ سۆزلىرى تۆۋەندىكىچە:

- ئاللاھۇ ئەكبەر (تۆت قېتىم)
- ئەشهەدۇ ئەل-لا ئىلاھە ئىللاللاھ (2 قېتىم)
- ئەشهەدۇ ئەننە مۇھەممەدەر راسۇلۇللاھ (2 قېتىم)
- هايىيە ئالەس-سالاھ (2 قېتىم)
- هايىيە ئالەل-فەلاھ (2 قېتىم)
- قاد قامەتىس-سالاھ (2 قېتىم)
- ئاللاھۇ ئەكبەر (2 قېتىم)
- لا ئىلاھە ئىللاللاھ (1 قېتىم)

نامازنى قانداق ئوقۇيمىز؟

نامازنى باشلاشتىن ئىلگىرى تاھارەت ئالىمىز. يۆگەشكە تېگىشلىك يەرلىرىمىزنى يۆگەيمىز. پاكىزە بىر يەر ياكى جايناماز ئۈستىدە قىبلە تەرەپكە ئالدىمىزنى قىلىمىز. ئاندىن قايسى نامازنىڭ ۋاقتى بولسا، شۇ نامازغا نىيەت قىلىمىز. مەسىلەن: «نىيەت قىلدىم، ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن بامدات نامىزىنىڭ ئىككى رەكئەت سۈننىتىگە...» دېگەندەك.

1. رەكئەت

1 (ئەرلەر)

باش بارمىقىمىز قولىقىمىزنىڭ يۇمشىقىغا تەككۈدەك شەكىلدە قولىمىزنى ئېگىز كۆتىرىپ، «ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ تەكبىر ئېيتىمىز.

1 (ئاياللار)

قولىمىزنى مۈرىمىزگىچە كۆتىرىپ، «ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ تەكبىر ئېيتىمىز.

(لوقمان ھېكىم ئوغلىغا مۇنداق تەۋسىيە قىلدى): «ئى ئوغۇلچىقىم! نامازنى (ۋاقتىدا تەئدىل-ئەركان بىلەن) ئوقۇغىن، (كىشىلەرنى) ياخشىلىققا بۇيرۇغىن، يامانلىقتىن توسقىن، ساڭا يەتكەن كۈلپەتلەرگە سەۋر قىلغىن. چۈنكى بۇ ھەقىقەتەن قىلىشقا ئىرادە تىكلەشكە تېگىشلىك ئىشلاردىندۇر.»

(لوقمان سۈرىسى 17-ئايەت)

2 (ئەرلەر)

ئوڭ قولىمىزنىڭ كىچىك ۋە باش بارمىقى بىلەن سول بىلىكىمىزنى تۇتىمىز. مۇشۇ خىل ھالەتتە قولىمىزنى كىندىكىمىزنىڭ ئەتراپىدا تۇتىمىز. بۇ ھالەتتە ئالدى بىلەن «سۇبھانەكە» دۇئاسىنى ئوقۇيمىز. ئاندىن كېيىن «ئەئۇزۇبىللاھى مىنەششەيتانىرراجىم، بىسمىللاھىرراھمانىرراھىم» دەپ باشلاپ فاتىھە سۈرىسىنى، ئاندىن قۇرئاندىن بىز بىلىدىغان خالىغان بىر سۈرىنى ئوقۇيمىز.

2 (ئاياللار)

ئوڭ قولىمىزنى سول قولىمىزنىڭ ئۈستىدە كۆكسىمىزدە قويىمىز. مۇشۇ ھالەتتە «سۇبھانەكە» دۇئاسىنى ئوقۇيمىز. ئاندىن «ئەئۇزۇبىللاھى مىنەششەيتانىرراجىم، بىسمىللاھىرراھمانىرراھىم» بىلەن باشلاپ فاتىھە سۈرىسىنى ئوقىغاندىن كېيىن ئۆزىمىز بىلىدىغان سۈرىلەردىن خالىغان بىرىنى ئوقۇيمىز.

3 (ئەرلەر)

«ئاللاھۇئەكبەر» دېگەچ ئىگىلىمىز. بارماقلىرىمىز بىلەن تىزىمىزنى تۇتىمىز. دۈمبىمىز ئالدىغا تۈز ئىگىلىدۇ. رۇكۇدا ئۈچ قېتىم «سۇبھانە راببىيەل ئازىم» دەيمىز.

3 (ئاياللار)

«ئاللاھۇئەكبەر» دېگەچ ئىگىلىمىز. بارماقلىرىمىز بىلەن تىزىمىزنى تۇتىمىز. رۇكۇدا ئۈچ قېتىم «سۇبھانە راببىيەل ئازىم» دەيمىز.

4 (ئەرلەر)

«سەمىئەللاھۇ لىمەن ھامىدەھ» دېگەچ ئۆرە تۇرىمىز. قول باغلىمايمىز (قولىمىز ئىككى يېنىمىزدا تۇرىدۇ). ئۆرە تۇرغاندا «راببەنا لەكەل ھامد» دەيمىز.

4 (ئاياللار)

«سەمىئەللاھۇ لىمەن ھامىدەھ» دېگەچ ئۆرە تۇرىمىز. قول باغلىمايمىز. ئۆرە تۇرغاندا «راببەنا لەكەل ھامد» دەيمىز.

5 (ئەرلەر)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ سەجدىگە ئېگىشىمىز. سەجدىدە پېشانىمىز بىلەن بۇرنىمىزنى بىرلىكتە يەرگە تەككۈزۈشكە دىققەت قىلىمىز. جەينىكىمىز يېنىمىزدىن ئۇزاق، يەرگە تەگمىگەن ھالدا تۇرىدۇ. پۇتىمىز بارمىقىنىڭ ئۈستىدە تىك تۇرىدۇ ۋە پۇتىمىزنىڭ بارمىقىنىڭ ئۈچچى قىبلە تەرەپكە قارايدۇ. سەجدىدە ئۈچ قېتىم «سۇبھانە راببىيەل ئائلا» دەيمىز.

5 (ئاياللار)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ سەجدىگە ئېگىشىمىز. سەجدىدە قولىمىز يېنىمىزغا يېقىن، جەينەكلىرىمىز يەرگە تېگىدۇ. پۇتىمىز بارمىقىنىڭ ئۈستىدە تىك تۇرىدۇ ۋە پۇتىمىزنىڭ بارمىقىنىڭ ئۈچچى قىبلە تەرەپكە قارايدۇ. سەجدىدە ئۈچ قېتىم «سۇبھانە راببىيەل ئائلا» دەيمىز.

6 (ئەرلەر)

ئاندىن «ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ بېشىمىزنى سەجدىدىن كۆتىرىپ، ئازىراق ۋاقىت يۈكىنىپ ئولتۇرىمىز. سول پۇتىمىزنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇپ، ئوڭ پۇتىمىزنىڭ بارماقلىرىنى قىبلىگە ئۇدۇل قىلىپ تىك تۇتىمىز. قولىمىزنى بارماقلىرىمىزنى ئاچمىغان ھالدا تىزىمىزنىڭ ئۈستىدە قويىمىز.

6 (ئاياللار)

ئاندىن «ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ بېشىمىزنى سەجدىدىن كۆتىرىپ، ئازىراق ۋاقىت يۈكىنىپ ئولتۇرىمىز. پۇتىمىزنى ئوڭ تەرەپكە قارىتىپ ياتقۇزۇپ ئۈستىدە ئولتۇرىمىز. قولىمىزنى بارماقلىرىمىزنى ئاچمىغان ھالدا تىزىمىزنىڭ ئۈستىدە قويىمىز.

7 (ئەرلەر)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ تەكرار سەجدىگە ئېڭىشىمىز. ئالدىنقى سەجدىدىكىگە ئوخشاش يەنە ئۈچ قېتىم «سۇبھانە رابىبيەل ئائلا» دەيمىز.

7 (ئاياللار)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ تەكرار سەجدىگە ئېڭىشىمىز. ئالدىنقى سەجدىدىكىگە ئوخشاش يەنە ئۈچ قېتىم «سۇبھانە رابىبيەل ئائلا» دەيمىز.

8 (ئەرلەر)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ ئىككىنچى رەكئەت ئۈچۈن ئورنىمىزدىن ئۆرە تۇرىمىز.

8 (ئاياللار)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ ئىككىنچى رەكئەت ئۈچۈن ئورنىمىزدىن ئۆرە تۇرىمىز.

2. رەكئەت

9 (ئەرلەر)

قول باغلاپ تۇرىمىز. «بىسمىللاھ» بىلەن باشلاپ فاتىھە سۈرىسىنى ۋە ئۆزىمىز بىلىدىغان بىر سۈرىنى ئوقۇيمىز.

9 (ئاياللار)

ئوڭ قولىمىزنى سول قولىمىزنىڭ ئۈستىدە كۆكسىمىزدە قويىمىز. «بىسمىللاھ» بىلەن باشلاپ فاتىھە سۈرىسىنى ۋە ئۆزىمىز بىلىدىغان بىر سۈرىنى ئوقۇيمىز.

10 (ئەرلەر)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ رۇكۇغا ئېڭىشىمىز. رۇكۇدا ئۈچ قېتىم «سۇبھانە رابىبيەل ئازىم» دەيمىز.

10 (ئاياللار)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ رۇكۇغا ئېڭىشىمىز. رۇكۇدا ئۈچ قېتىم «سۇبھانە رابىبيەل ئازىم» دەيمىز.

11 (ئەرلەر)

«سەمىئەللاھۇ لىمەن ھامىدەھ» دېگەچ ئۆرە تۇرىمىز. قول باغلىمايمىز (قول ئىككى يېنىمىزدا تۇرىدۇ.) بىردەم ئۆرە تۇرىمىز ۋە بۇ ئەسنادا «رابىبەنا لەكەل ھامد» دەيمىز.

11 (ئاياللار)

«سەمىئەللاھۇ لىمەن ھامىدەھ» دېگەچ ئۆرە تۇرىمىز. قول باغلىمايمىز (قول ئىككى يېنىمىزدا تۇرىدۇ.) بىردەم ئۆرە تۇرىمىز ۋە بۇ ئەسنادا «رابىبەنا لەكەل ھامد» دەيمىز.

12 (ئەرلەر)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ سەجدىگە ئېڭىشىمىز. سەجدىدە ئۈچ قېتىم «سۇبھانە راببىيەل ئائلا» دەيمىز.

13 (ئەرلەر)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ بېشىمىزنى سەجدىدىن كۆتۈرىمىز، بىردەم ئولتۇرىمىز.

14 (ئەرلەر)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ تەكرار سەجدىگە بارىمىز. ئالدىنقى قېتىمدىكىگە ئوخشاش يەنە ئۈچ قېتىم «سۇبھانە راببىيەل ئائلا» دەيمىز.

15 (ئەرلەر)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ ئولتۇرىمىز. ئولتۇرغاندا «ئەتتەھىيياتۇ»، «ئاللاھۇممە سەللى ئالا»، «ئاللاھۇممە بارىك ئالا»، «راببەنا ئاتىنا» ۋە «راببەناغفىرلى» دۇئاسىنى ئوقۇيمىز.

12 (ئاياللار)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ سەجدىگە ئېڭىشىمىز. سەجدىدە ئۈچ قېتىم «سۇبھانە راببىيەل ئائلا» دەيمىز.

13 (ئاياللار)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ بېشىمىزنى سەجدىدىن كۆتۈرىمىز، بىردەم ئولتۇرىمىز.

14 (ئاياللار)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ تەكرار سەجدىگە بارىمىز. ئالدىنقى قېتىمدىكىگە ئوخشاش يەنە ئۈچ قېتىم «سۇبھانە راببىيەل ئائلا» دەيمىز.

15 (ئاياللار)

«ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ ئولتۇرىمىز. ئولتۇرغاندا «ئەتتەھىيياتۇ»، «ئاللاھۇممە سەللى ئالا»، «ئاللاھۇممە بارىك ئالا»، «راببەنا ئاتىنا» ۋە «راببەناغفىرلى» دۇئاسىنى ئوقۇيمىز.

16 (ئەرلەر)

دۇئالارنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن بېشىمىزنى ئاۋال ئوڭ تەرەپكە قارىتىپ «ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ۋە راھمەتۇللاھ» دەيمىز. ئاندىن سول تەرەپكە قارىتىپ، يەنە مۇشۇ جۈملىنى تەكرارلاپ ئېيتىمىز. شۇنىڭ بىلەن ئىككى رەكئەتلىك ناماز تاماملانغان بولىدۇ.

16 (ئاياللار)

دۇئالارنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن بېشىمىزنى ئاۋال ئوڭ تەرەپكە قارىتىپ «ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ۋە راھمەتۇللاھ» دەيمىز. ئاندىن سول تەرەپكە قارىتىپ، يەنە مۇشۇ جۈملىنى تەكرارلاپ ئېيتىمىز. شۇنىڭ بىلەن ئىككى رەكئەتلىك ناماز تاماملانغان بولىدۇ.

ئاللاھ دوستلىرىدىن ھاتەمى ئەسامدىن كىشىلەر نامازنى قانداق ئوقۇيدىغانلىقىنى سورىغاندا، ئۇ مۇنداق دەپ جاۋاپ بەرگەن:

«ناماز ۋاقتى يېقىنلاشقاندا ئەستايىل تاھارەت ئالىمەن. ناماز ئوقۇيدىغان يەرگە بېرىپ ئولتۇرىمەن. پۈتۈن دىققىتىمنى يىغىمەن. ئاندىن ناماز ئوقۇش ئۈچۈن ئورنۇمدىن تۇرىمەن. كەبىنى ئىككى قېشىمنىڭ ئوتتۇرىسىدا، سىراتنى ئىككى پۇتۇمنىڭ ئاستىغا، جەننەتنى ئوڭ تەرىپىمگە، جەھەننەمنى سول تەرىپىمگە ئېلىپ، ئەزرائىل بېشىمنىڭ ئۈستىدە جېنىمنى ئېلىش ئۈچۈن قاراپ تۇرىۋاتقاندەك، بۇ مېنىڭ ئەڭ ئاخىرقى نامىزىم بولۇپ قېلىشى مۇمكىنىدەك قورقۇش بىلەن ئۈمىت ئارىسىدىكى بىر كەيپىيات ئىچىدە ئاللاھنىڭ ھوزۇرىدا تۇرىمەن. دىققەت بىلەن تەكبىر ئېيتىپ، مەنىسىنى چۈشەنگەن ھالدا قۇرئان ئايەتلىرىنى ئوقۇيمەن. كەمتەرلىك بىلەن رۇكۇغا ئېگىلىپ، پۈتۈن ۋۇجۇدۇم بىلەن سەجدىگە ئېگىشىمەن. نامىزىمنى ئىخلاس بىلەن ئەستايىل ئوقۇيمەن. ئاندىن نامىزىمنىڭ مەقبۇل بولغان ياكى بولمىغانلىقىدىن ئەنسىرەپ، ئاللاھتىن مەغپىرەت تىلەيمەن.»

نامازلارنىڭ ئوقۇلۇشى

بامدات نامىزى	1ـ رەكئەت	2ـ رەكئەت		
بامدات نامىزىنىڭ سۈننىتى (2 رەكئەت)	❋ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ❋سۇبهانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ ـئاللاھۇممە سەللى ئالا ـئاللاھۇممە بارىك ئالا ـئاللاھۇممە رابىەنا ❋سالام		
بامدات نامىزىنىڭ پەرزى (2 رەكئەت)	❋ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ❋سۇبهانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ ـئاللاھۇممە سەللى ئالا ـئاللاھۇممە بارىك ئالا ـئاللاھۇممە رابىەنا ❋سالام		

پىشىن نامىزى	1ـ رەكئەت	2ـ رەكئەت	3ـ رەكئەت	4ـ رەكئەت
پىشىن نامىزىنىڭ ئالدىنقى سۈننىتى (4 رەكئەت)	❋ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ❋سۇبهانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ ـئاللاھۇممە سەللى ئالا ـئاللاھۇممە بارىك ئالا ـئاللاھۇممە رابىەنا ❋سالام

پىشىن نامىزىنىڭ پەرزى (4 رەكئەت)	✵ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ✵سۇبھانەكە ✵ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵ قۇرئاندىن ئايەت ✵رۇكۇ ✵سەجدە	✵بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵قۇرئاندىن ئايەت ✵رۇكۇ ✵سەجدە ✵ئەتتەھىيياتۇ	✵بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵رۇكۇ ✵سەجدە	✵بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵رۇكۇ ✵سەجدە ✵ئەتتەھىيياتۇ ـ ئاللاھۇممە سەللى ئالا ـ ئاللاھۇممە بارىك ئالا ـ ئاللاھۇممە راببەنا ✵سالام
پىشىن نامىزىنىڭ ئاخىرقى سۈننىتى (2 رەكئەت)	✵ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ✵سۇبھانەكە ✵ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵ قۇرئاندىن ئايەت ✵رۇكۇ ✵سەجدە	✵بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵قۇرئاندىن ئايەت ✵رۇكۇ ✵سەجدە ✵ئەتتەھىيياتۇ ـ ئاللاھۇممە سەللى ئالا ـ ئاللاھۇممە بارىك ئالا ـ ئاللاھۇممە راببەنا ✵سالام		

ئەسر نامىزى	1ـ رەكئەت	2ـ رەكئەت	3ـ رەكئەت	4ـ رەكئەت
ئەسر نامىزىنىڭ ئالدىنقى سۈننىتى (4 رەكئەت)	✵ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ✵سۇبھانەكە ✵ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵ قۇرئاندىن ئايەت ✵رۇكۇ ✵سەجدە	✵بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵قۇرئاندىن ئايەت ✵رۇكۇ ✵سەجدە ✵ئەتتەھىيياتۇ ـ ئاللاھۇممە سەللى ئالا ـ ئاللاھۇممە بارىك ئالا	✵سۇبھانەكە ✵ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵ قۇرئاندىن ئايەت ✵رۇكۇ ✵سەجدە	✵بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵قۇرئاندىن ئايەت ✵رۇكۇ ✵سەجدە ✵ئەتتەھىيياتۇ ـ ئاللاھۇممە سەللى ئالا ـ ئاللاھۇممە بارىك ئالا ـ ئاللاھۇممە راببەنا ✵سالام
ئەسر نامىزىنىڭ پەرزى (4 رەكئەت)	✵ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ✵سۇبھانەكە ✵ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵ قۇرئاندىن ئايەت ✵رۇكۇ ✵سەجدە	✵بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵قۇرئاندىن ئايەت ✵رۇكۇ ✵سەجدە ✵ئەتتەھىيياتۇ	✵بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵رۇكۇ ✵سەجدە	✵بىسمىللاھ ✵فاتىھە سۈرىسى ✵رۇكۇ ✵سەجدە ✵ئەتتەھىيياتۇ ـ ئاللاھۇممە سەللى ئالا ـ ئاللاھۇممە بارىك ئالا ـ ئاللاھۇممە راببەنا ✵سالام

ناماز شام	1ـ رەكئەت	2ـ رەكئەت	3ـ رەكئەت	
نامازشامنىڭ پەرزى (3 رەكئەت)	❋ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ❋سۇبھانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ ـئاللاھۇممە سەللى ئالا ـئاللاھۇممە بارىك ئالا ـئاللاھۇممە راببەنا ❋سالام	
نامازشامنىڭ سۈننىتى (2 رەكئەت)	❋ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ❋سۇبھانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ ـئاللاھۇممە سەللى ئالا ـئاللاھۇممە بارىك ئالا ـئاللاھۇممە راببەنا ❋سالام		

خۇپتەن نامىزى	1ـ رەكئەت	2ـ رەكئەت	3ـ رەكئەت	4ـ رەكئەت
خۇپتەن نامىزىنىڭ ئالدىنقى سۈننىتى (4 رەكئەت)	❋ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ❋سۇبھانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ ـئاللاھۇممە سەللى ئالا ـئاللاھۇممە بارىك ئالا	❋سۇبھانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ ـئاللاھۇممە سەللى ئالا ـئاللاھۇممە بارىك ئالا ـئاللاھۇممە راببەنا ❋سالام

خۇپتەن نامىزىنىڭ پەرزى (4 رەكئەت)	❋ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ❋سۇبھانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ -ئاللاھۇممە سەللى ئالا -ئاللاھۇممە بارىك ئالا -ئاللاھۇممە رابەنا ❋سالام
خۇپتەن نامىزىنىڭ ئاخىرقى سۈننىتى (2 رەكئەت)	❋ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ❋سۇبھانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ -ئاللاھۇممە سەللى ئالا -ئاللاھۇممە بارىك ئالا -ئاللاھۇممە رابەنا ❋سالام		

ۋىتىر نامىزى	1- رەكئەت	2- رەكئەت	3- رەكئەت	
ۋىتىر نامىزى (3 رەكئەت)	❋ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى ❋سۇبھانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋تەكبىر ئوقۇش ❋دۇئايى قۇنۇت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ -ئاللاھۇممە سەللى ئالا -ئاللاھۇممە بارىك ئالا -ئاللاھۇممە رابەنا ❋سالام	

نامازدىن كېيىن ئوقۇلىدىغان دۇئا ۋە تەسبىھلەر

ھەر نامازدىن كېيىن:

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ السَّلاٰمُ وَمِنْكَ السَّلاٰمُ تَبَارَكْتَ

يَا ذَاالْجَلاَلِ وَالْاِكْرَامِ

ئوقۇلىشى: «**ئاللاھۇممە ئەنتەس-سەلامۇ ۋە مىنكەس-سەلام، تەبارەكتە يا زەل-جەلالى ۋەل-ئىكرام**» دەيمىز.

ئەڭ ئاخىرىدا قوشۇمچە قىلىپ:

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلاٰ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَاللّٰهُ أَكْبَرُ

وَلاٰ حَوْلَ وَلاٰ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللّٰهِ الْعَلِىِّ الْعَظِيمِ

ئوقۇلىشى: «**سۇبھاناللاھى ۋەل-ھامدۇ لىللاھى ۋە لا ئىلاھە ئىللاللاھۇ ۋاللاھۇ ئەكبەر ۋە لا ھاۋلە ۋە لا قۇۋۋەتە ئىللا بىللاھىل-ئالىييىل-ئازىم**» دەيمىز.

«ئەئۇزۇبىللاھى مىنەششەيتانىرراجىم، بىسمىللاھىررەھمانىررەھىم» بىلەن باشلاپ «**ئايەتەل-كۇرسى**»نى ئوقۇيمىز.

33 قېتىم سُبْحَانَ اللّٰهِ «**سۇبھاناللاھ**»، 33 قېتىم اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ «**ئەلھامدۇلىللاھ**»، 33 قېتىم اَللّٰهُ أَكْبَرُ «**ئاللاھۇ ئەكبەر**» دېگەندىن كېيىن،

لاٰ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاٰ شَرِيكَ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ

الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَلِيِّ الْاَعْلَي الْوَهَّابِ

ئوقۇلىشى: «**لا ئىلاھە ئىللاللاھۇ ۋەھدەھۇ لا شەرىكە لەھ. لەھۇل-مۇلكۇ ۋە لەھۇل-ھامدۇ ۋە ھۇۋە ئالا كۇللى شەيئىن قادىر**». «**سۇبھانە راببىيەل-ئالىييىل ئائلەل-ۋەھھاب**» دەپ، قولىمىزنى كۆتىرىپ ئاللاھقا دۇئا قىلىمىز. دۇئادىن كېيىن قولىمىز بىلەن يۈزىمىزنى سىلاپ ناماز تەسبىھىمىزنى تاماملايمىز.

بۇ يەردە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامازدىن كېيىن ئوقۇغان ياكى ئوقۇشنى تەۋسىيە قىلغان دۇئالارنى ئوقۇغاچ مۇنداق دۇئا قىلساق بولىدۇ:

- ئاللاھىم! يالغۇز ساڭىلا ھەمدۇ-سانا ئېيتىمەن. ئاسمان-زېمىننى ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى نەرسىلەرنى ھەمىشە كۆرۈپ، كۆزىتىپ تۇرغۇچى پەقەت سەن!

- ساڭا ھەمدۇ-سانالار بولسۇن! سەن ھەق ۋە راستسەن! سەن ۋەدە قىلغان ئىش ھەق ۋە راستتۇر. سۆزۈڭ ھەق ۋە راستتۇر. سېنىڭ دەرگاھىڭغا بارىدىغانلىقىمىز ھەق ۋە راستتۇر. جەننەت ھەق ۋە راستتۇر. جەھەننەم ھەق ۋە راستتۇر. قىيامەت كۈنىنىڭ كېلىدىغانلىقى ھەق ۋە راستتۇر. پەيغەمبەرلەر ھەق ۋە راستتۇر. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ھەق ۋە راستتۇر.

- ئاللاھىم! سېنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىڭغا بويسۇنۇپ، ئۆزەمنى يالغۇز ساڭىلا تاپشۇردۇم. يالغۇز ساڭىلا ئىشەندىم. يالغۇز ساڭىلا ئىمان ئېيتتىم.

يۈزۈمنى، كۆڭلۈمنى يالغۇز سېنىڭ تەرىپىڭگە قاراتتىم.

- ئاللاھىم! بىلىپ بىلمەي قىلىپ سالغان بارلىق گۇناھلىرىمنى، ھەددىمنى ئاشقان قىلمىشلىرىمنى، سەن مەندىن ئوبدان بىلىدىغان قۇسۇرلىرىمنى ئەپۇ قىل!

- ئاللاھىم! رەسمىي ياكى چاخچاق قىلىپ سادىر قىلغان خاتالىقلىرىمنى ئەپۇ قىل!

- ئاللاھىم! سېنى زىكىر قىلىشىم، نېمىتىڭگە شۈكۈر قىلىشىم، ساڭا تەئدىل-ئەركان بىلەن ئىبادەت قىلىشىم ئۈچۈن ماڭا ياردەم قىل!

- ئاللاھىم! بارلىق ئىشلىرىمنىڭ بېشى بولغان دىنىم ھەققىدە خاتالىق سادىر قىلىپ سېلىشتىن مېنى ئۆز پاناھىڭدا ساقلا! ياشاۋاتقان بۇ دۇنيادىكى ئىشلىرىمنى ئوڭۇشلۇق قىل! قايتىپ بارىدىغان ئاخىرەتتە مېنى مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتۈرگىن! ماڭا ياردەم قىلغىن! ھاياتىم بويىچە تېخىمۇ كۆپ ياخشى ئىش قىلىشىمغا ئىمكان بەرگىن!

- ئاللاھىم! ئىناق-ئىتتىپاقلىقنى بۇزىدىغان ھەر قانداق ئىشتىن، تىلى باشقا، دىلى باشقا بولۇپ قېلىشتىن ۋە ھەر خىل يامان ئادەتلەردىن مېنى ئۆز پاناھىڭدا ساقلا!

- ئاللاھىم! ماڭا توغرا يولنى كۆرسەت! ئەخلاقىمنى ۋە ئىچىمنى پاكىزە قىل! ئەخلاقىمنى گۈزەللەشتۈرگىن! مېنى ھارامدىن يىراق قىلغىن!

- ئاللاھىم! يامان خۇيلۇق بولۇپ قېلىشتىن، ناچار ئىش قىلىپ سېلىشتىن، خاتا ئېتىقادلارغا كىرىپ قېلىشتىن ساڭا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمەن.

- ئاللاھىم! پېقىرلىقتىن، ئازغۇنلۇقتىن، خارلىق-بىچارىلىقتىن، باشقىلارغا زۇلۇم سېلىشتىن ۋە زۇلۇمغا ئۇچراشتىن ساڭا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمەن.

- ئەي بىزنى ياراتقۇچى ۋە پەرۋىش قىلغۇچى راببىم! بىزگە دۇنيا-ئاخىرەتتە ياخشىلىق ۋە گۈزەللىك ئاتا قىلغىن. بىزنى جەھەننەم ئازابىدىن ساقلىغىن.

- ئەي بىزنى ياراتقۇچى ۋە پەرۋىش قىلغۇچى راببىم! قىيامەتتىكى سوئال-سوراق كۈنىدە مېنى، ئاتا-ئانامنى ۋە بارلىق ئىنسانلارنى ئەپۇ قىل!

ئامىن!

بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇئاز ئىبنى جەبەلنىڭ قولىدىن تۇتۇپ:
- مۇئاز، ئاللاھ گۇۋاھ بولسۇنكى، سېنى ھەقىقەتەن ياخشى كۆرىمەن! ــ دېدى. مۇئازمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:
- ئەي رەسۇلۇللاھ، مەنمۇ سېنى ياخشى كۆرىمەن! ــدېدى.
ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى:
- مۇئاز، ھەر نامازدىن كېيىن بۇ دۇئانى چوقۇم ئوقۇشۇڭنى تەۋسىيە قىلىمەن:

اللهُمَّ اَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَ شُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

مەنىسى: «ئاللاھىم! سېنى زىكىر قىلىشىم، نېمىتىڭگە شۈكۈر قىلىشىم، ساڭا تەئدىل-ئەركان بىلەن ئىبادەت قىلىشىم ئۈچۈن ماڭا ياردەم قىل!»

(ئەبۇ داۋۇد: «ۋىتىر»، 26)

نامازنىڭ ۋاجىپلىرى ☺☺☺

ۋاجىپلەر ئادا قىلىشقا تېگىشلىك بولغان ۋە نامازنى تاماملايدىغان ئىشلاردۇر. ۋاجىپلەرنى خاتالىشىپ ياكى ئۇنتۇپ ئادا قىلالمىغان چېغىمىزدا ياكى كېچىكتۈرگەن ۋاقتىمىزدا سەھۋى سەجدىسى قىلىشىمىز كېرەك. نامازنىڭ ۋاجىپلىرىدىن بىر قىسمى تۆۋەندىكىچە:

- ☺ نامازدا فاتىھە سۈرىسىنى ئوقۇش.
- ☺ فاتىھە سۈرىسىدىن كېيىن قۇرئاندىن خالىغان ئايەت ئوقۇش.
- ☺ فاتىھە سۈرىسىنى خالىغان ئايەتتىن ئىلگىرى ئوقۇش.
- ☺ سەجدىدە پىشانە بىلەن بىرلىكتە بۇرۇننىمۇ يەرگە تەككۈزۈش.
- ☺ ئۈچ ۋە تۆت رەكئەتلىك نامازلارنىڭ ئىككىنچى رەكئىتىدە ئولتۇرۇش.
- ☺ تەئدىل-ئەركانغا رىئايە قىلىش (تەئدىل-ئەركان: نامازنىڭ رۇكۇنلىرىنىڭ ھەربىرىنى جايىدا ئادا قىلىش دېگەنلىكتۇر. باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا، نامازدا ئالدىراپ كەتمەسلىك، ئورنىدىن تۇرۇش، ئېگىلىش ۋە ئولتۇرىدىغان يەرلەردە ھەرىكەتلەرنى تولۇق ئادا قىلىش دېگەنلىكتۇر. مەسىلەن: رۇكۇدىن كېيىن رۇس تۇرمىغان ۋە «راببەنا لەكەل ھامد» دېگۈدەك ۋاقىت ئۆرە تۇرمايلا سەجدىگە ئېڭىشكەن كىشى تەئدىل-ئەركانغا رىئايە قىلمىغان بولىدۇ.)
- ☺ ئىككىنچى رەكئەتتە ۋە ئاخىرقى رەكئەتتە ئولتۇرغاندا «ئەتتەھىيياتۇ» دۇئاسىنى ئوقۇش.
- ☺ ۋىتىر نامىزىدا قۇنۇت تەكبىرى ئېيتىش ۋە «دۇئايى قۇنۇت» ئوقۇش.
- ☺ نامازنىڭ ئاخىرىدا ئوڭ-سول ئىككى تەرەپكە سالام بېرىش.
- ☺ نامازدا خاتالاشقاندا سەھۋى سەجدىسى قىلىش.
- ☺ ئىمامنىڭ بامدات، نامازشام ۋە خۇپتەن نامىزىدا تېگىشلىك يەرلەردە ئۈنلۈك ئاۋازدا ئوقۇشى.
- ☺ ئىمامنىڭ پىشىن ۋە ئەسىر نامىزىدا تېگىشلىك يەرلەردە ئاۋاز چىقارماي ئىچىدە ئوقۇشى.

نامىزىڭنى يېڭىۋاشتىن قايتا ئوقۇ!

بىر كۈنى پەيغەمبىرىمىز مەسجىدكە كىرىپ، بىر بۇرجەككە بېرىپ ئولتۇردى. ساھابىلەرمۇ ئۇنىڭ ئەتراپىغا كېلىپ ئولتۇرۇشتى. دەل مۇشۇ چاغدا بىرەيلەن كىرىپ ناماز ئوقۇشقا باشلىدى. بۇ كىشى نامازدا دىققەت قىلمايۋاتاتتى. ئەمما پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭغا دىققەت بىلەن سەپسېلىپ تۇراتتى. بۇ كىشى نامىزىنى ئوقۇپ بولۇپ، پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىغا كېلىپ سالام بەردى. ئۇنىڭ سالامىنى ئىلىك ئالغان پەيغەمبىرىمىز: «بېرىپ نامىزىڭنى يېڭىۋاشتىن قايتا ئوقۇ! چۈنكى سەن ناماز ئوقۇغاندەك بولمىدىڭ.» دېدى.

ئادەم كەينىگە يېنىپ بېرىپ، ئالدىنقى قېتىمدىكىگە ئوخشاش ناماز ئوقۇدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كەلدى. پەيغەمبىرىمىز يەنە: «ئارقاڭغا قايتىپ نامىزىڭنى قايتا ئوقۇ! چۈنكى سەن ناماز ئوقۇغاندەك بولمىدىڭ.» دېدى. بۇ ئەھۋال ئۈچ قېتىم تەكرارلاندى. ئاخىرىدا بۇ كىشى: «سېنى ھەققەتنى ئوتتۇرىغا قويۇش ئۈچۈن ئەۋەتكەن ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، بۇنىڭدىن

باشقا خىلىنى بىلمەيمەن. ماڭا توغرىسىنى ئۆگەتكىن!» دېدى. بۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا مۇنداق دەپ ئۆگەتتى:

«ناماز ئوقۇش ئۈچۈن ئۆرە تۇرغان ۋاقتىڭدا تەكبىر ئېيتقىن. ئاندىن قۇرئاندىن سەن بىلىدىغان ئايەتلەرنى ئوقۇغىن. ئاندىن رۇكۇ قىلغىن. بارلىق ئورگانلىرىڭ تامامەن ھەرىكەتسىز قالغۇچە شۇ ھالەتتە تۇر! (ئۈچ قېتىم «سۇبھانە رابىبىيەل ئائىلا» دېگەندىن) كېيىن بېشىڭنى كۆتەر، ئۆرە تۇرغاندا تىك تۇر. ئاندىن سەجدە قىلغىن. بارلىق ئەزالىرىڭ تامامەن ھەرىكەتسىز قالغۇچە سەجدىدە تۇر. (ئۈچ قېتىم «سۇبھانە رابىبىيەل ئائىلا» دېگەندىن) كېيىن بېشىڭنى كۆتەر. بارلىق ئەزالىرىڭ تامامەن ھەرىكەتسىز قالغۇچە ئولتۇر. نامازنىڭ بارلىق رەكئەتلىرىدە مۇشۇنداق قىل.»
(بۇخارى: «ئەزان»، 95)

نامازنىڭ سۈننەتلىرى ☺☺

☺ بەش ۋاخ ناماز ۋە جۈمە نامىزى ئۈچۈن ئەزان ئوقۇش ۋە پەرز نامازدىن ئىلگىرى قامەت كەلتۈرۈش.

☺ تۇنجى تەكبىردىن كېيىن ئىچىدە «سۇبھانەكە» دۇئاسىنى ئوقۇش.

☺ فاتىھەدىن ئىلگىرى بىرىنچى رەكئەتتە «ئەئۇزۇبىللاھى مىنەششەيتانىرراجىم،بىسمىللاھىر-راھمانىرراھىم»، باشقا رەكئەتتە «بىسمىللاھىر-راھمانىرراھىم» دېيىش.

☺ فاتىھە سۈرىسىدىن كېيىن ئاۋاز چىقارماي «ئامىين» دېيىش.

☺ رۇكۇ ۋە سەجدىدە ئوقۇلغان تەسبىھلەرنى ئەڭ ئاز ئۈچ قېتىم تەكرار سۆزلەش.

☺ رۇكۇدا «سۇبھانە رابىبىيەل ئازىم»، سەجدىدە «سۇبھانە رابىبىيەل ئائىلا» دېيىش.

☺ قىيام (ئۆرە تۇرۇش)، رۇكۇ، سەجدە قاتارلىق رۇكۇنلارنىڭ ئارىلىقلىرىدا تەكبىر ئېيتىش («ئاللاھۇ ئەكبەر» دېيىش).

☺ رۇكۇدىن تۇرۇۋاتقاندا «سەمىئەللاھۇ لىمەن ھامىدەھ»، تىك تۇرغاندا «رابىەنا لەكەل ھامد» دېيىش.

نامازدىكى ئەدەب

«ئەدەب» كەلىمىسىنىڭ كۆپلۈك شەكلى بولغان «ئاداب» گۈزەل ۋە يېقىملىق ئىش-ھەرىكەتلەر دېگەن مەنىنى ئىپادىلەيدۇ. نامازنىڭ ئەدەبلىرىگە رىئايە قىلىش نامازنى ھۇزۇر ئىچىدە ئوقۇشىمىزغا ياردەم بېرىدۇ. نامازنىڭ ئەدەبلىرىدىن بەزىلىرى تۆۋەندىكىچە:

☺ ئۆرە تۇرغاندا سەجدە يېرىگە، رۇكۇدا تۇرغاندا پۇتقا، ئولتۇرغاندا تىزغا، سالام بەرگەندە مۈرىگە قاراش.

☺ رۇكۇ ۋە سەجدىدىكى تەسبىھلەرنى ئۈچ قېتىمدىن ئارتۇق ئوقۇش.

☺ نامازدا ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدا تۇرۇۋاتقانلىقىمىزنى ئۇنۇتماسلىق.

بىر ئىسلام ئالىمىدىن كىشىلەر سورىدى: «بىر بەندە قانداق قىلغاندا نامازنىڭ لەززىتىنى ھىس قىلالايدۇ؟» ئالىم مۇنداق دەپ جاۋاپ بەردى:

1. ھالال لوقما يېيىش ئارقىلىق،
2. تاھارەت ئېلىۋاتقاندا غەپلەتتىن ئۇزاق تۇرۇپ، نامازغا تەييارلىق قىلىۋاتقانلىقىنى ئېسىدە چىڭ تۇتۇش ۋە بۇ خىل روھىي ھالەتنى ناماز جەريانىدىمۇ يادىدا تۇتۇش ئارقىلىق،
3. ناماز سىرتىدىمۇ ئاللاھنى ھەرگىز ئۇنۇتماي، ئۇنىڭ ھەر ۋاقىت بىزنى كۆرۈپ كۆزىتىپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى ھىس قىلىش ئارقىلىق.

نامازنىڭ مەكرۇھلىرى ☹☹

ناماز ئوقۇۋاتقان چېغىمىزدا ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدا تۇرۇۋاتقانلىقىمىزنى ئۇنۇتماسلىقىمىز، نامازلىرىمىزنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆگەتكىنى بويىچە ئوقۇشىمىز لازىم. پەرزلەرنى تاماملىغۇچى سۈپەتىدىكى ۋاجىپ ۋە سۈننەتلەرگە دىققەت قىلىشىمىز لازىم. نامازدا ۋاجىپ ۋە سۈننەتلەرنى تەرك قىلىش دىنىمىزدە ياخشى ئىش ھېساپلانماستىن، مەكرۇھ ھېساپلانغان. ئادەتتە بىر ۋاجىپ ياكى سۈننەتنى تەرك قىلىش ئارقىلىق مەيدانغا كەلگەن مەكرۇھلاردىن بەزىلىرى تۆۋەندىكىچە:

☹ ناماز جەريانىدا بەدىنى ياكى كىيىمىنىڭ بىر يېرىنى تۇتۇپ ئويناپ ئولتۇرۇش.

☹ چوڭ ياكى كىچىك تەرەتنى قىستاپ تۇرغان ھالدا ناماز ئوقۇش.

☹ ئالدىدىكى سەپ ئارىسىدا بوش يەر تۇرسا، ئۇيەردە تۇرماي، ئارقىدا تۇرۇپ ناماز ئوقۇش.

☹ ناماز ئوقۇۋاتقاندا ئالدىدىن بىرەيلەننىڭ ئۆتۈپ قېلىش ئېھتىمالى بار بولغان ئەھۋالدا ئالدىدا بىرەر نەرسىنى دالدا قىلىپ قويۇپ قويماسلىق.

☹ رۇكۇدا ۋە سەجدىدە ئوقۇشقا تېگىشلىك بولغان تەسبىھلەرنى ئۈچ قېتىمدىن ئاز ئوقۇش.

☹ نامازدا فاتىھەدىن كېيىن ئوقۇلىدىغان ئايەتلەرنى قۇرئاننى-كەرىمدىكى رەت تەرتىۋى بويىچە ئوقۇش كېرەك. مەسىلەن: نامازدا كەۋسەر سۈرىسى بىلەن ئىخلاس سۈرىسىنى ئوقۇغان ۋاقتىمىزدا بىرىنچى رەكئەتتە كەۋسەر سۈرىسىنى، ئىككىنچى رەكئەتتە ئىخلاس سۈرىسىنى ئوقۇيمىز. بۇنىڭغا دىققەت قىلماسلىق مەكرۇھ بولىدۇ.

☹ ئىنسان يۈزىگە قاراپ ناماز ئوقۇش.

كىم نامازغا كەلدى؟

بىر رامىزان كۈنى خەلىپە ھارۇن رەشىد بەھلۇل دانا ھەزرەتلىرىگە مۇنداق دېدى:

- نامازشام ۋاقتىدا جامىگە بېرىپ، ناماز ئوقۇغان جامائەتنىڭ ھەممىسىنى ئىپتارغا چاقىرىپ كەلگىن.

نامازشام ۋاقتى بولغاندا ئەزان ئوقۇلدى. جامىدە بىر سەپتىن ئارتۇق جامائەت بار ئىدى. ناماز ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىن بەھلۇل دانا ھەزرەتلىرى تۆت-بەش كىشىنى ئېلىپ ئوردىغا كەلدى. خەلىپە ھارۇن رەشىد ھەيران بولۇپ:

- ئاران مۇشۇنچىلىك كىشىمۇ؟ مەن سىلەرگە شام نامىزىنى ئوقۇغان كىشىلەرنىڭ ھەممىسىنى كەچلىك تاماققا تەكلىپ قىلىشىڭلارنى تاپىلىغان ئىدىم. سىلەر شۇنچە كۆپ جامائەتنىڭ ئارىسىدىن ئاران مۇشۇنچىلىكلا كىشىنى ئېلىپ كەپسىلەر. ــ دېدى. بەھلۇل دانا:

- سۇلتانىم! سىلى ماڭا جامىگە كەلگەنلەرنى ئەمەس، ناماز ئوقۇغانلارنى ئىپتارغا چاقىرىپ كېلىشىمنى بۇيرىغان ئىدىلە. ناماز ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىن جامىنىڭ ئىشىكىدە تۇردۇم ۋە چىقىۋاتقان ھەر كىشىدىن ئىمامنىڭ نامازدا قايسى سۈرىنى ئوقۇغانلىقىنى سورىدىم. جامائەتنىڭ ئىچىدىكى كۆپ سانلىق كىشى ئىمامنىڭ قايسى سۈرىنى ئوقۇغانلىقىنى دەپ بېرەلمىدى. پەقەت مەن بىلەن كەلگەن مۇشۇ كىشىلەرلا توغرا جاۋاپ بېرەلىدى. جامىگە كەلگەن كىشى ناھايىتى كۆپ ئىدى. ئەمما نامازنى جايىدا، توغرا ئوقۇغانلار پەقەت مۇشۇ دوستلىرىم ئىكەن. مەن سىلىنىڭ بۇيرۇقلىرىغا بىنائەن بۇ كىشىلەرنى ئوردىغا ئېلىپ كەلدىم.- دېدى.

نامازنى تەئدىل-ئەركان بىلەن ئوقۇيلى

ئۆزىمىز ياخشى كۆرىدىغان ۋە ھۇزۇرلىنىدىغان بىر ئىشنى قىلغان ۋاقتىمىزدا تامامەن شۇ ئىشنىڭ ئىچىگە چۆكۈپ كېتىمىز. بەزىدە شۇنچىلىك مەشغۇل بولىمىزكى، بىزنى چاقىرسا تۇيمايمىز، ئەتراپىمىزدىكى ئىشلار خىيالىمىزغا كىرىپمۇ چىقمايدۇ. تەئدىل-ئەركان دېگىنىمىز نامازدا ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدا تۇرۇۋاتقانلىقىمىزنى بىلىشىمىز، باشقا ئىشلارنى ئويلىماسلىقىمىز ۋە پۈتۈن دىققىتىمىزنى نامازغا مەركەزلەشتۈرىشىمىز دېگەنلىكتۇر.

ئۆزىمىز ئىنتايىن ياخشى كۆرىدىغان بىرەيلەننىڭ يېنىدىن ئايرىلىشنى ياكى ئۇنىڭ بىزدىن ئايرىلىشىنى خالىمايمىز. سائەتلەرچە بىللە ئولتۇرساقمۇ ۋاقىتنىڭ ئىنتايىن تېز ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلىپ «ۋاقىت نېمانداق تېز ئۆتۈپ كېتىدىغاندۇ» دەپ ئەپسۇسلىنىمىز.

يېقىن ئاغىنىمىز بىلەن بىللە ئولتۇرغان ياكى پاراڭلىشىۋاتقان چاغدا باشقا ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولۇش نېمىدېگەن قاملاشمىغان بىر ئىش-ھە!

خۇددى مۇشۇنىڭغا ئوخشاش، ناماز ئوقۇۋاتقاندىمۇ ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدا باشقا ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولۇش توغرا ئەمەس. نامىزىمىز خىزمەت، مەكتەپ، ئائىلە ۋە دوستلىرىمىزغا مۇناسىۋەتلىك مەسىلىلەرنى ئويلايدىغان ۋە قىلىدىغان ئىشلىرىمىزنى پىلانلايدىغان بىر ۋاقىتقا ئايلىنىپ قالماسلىقى كېرەك. يۈزىمىزنى قىبلىگە ئۇدۇل قىلغىنىمىزدەك قەلبىمىزنىمۇ ئاللاھقا ئۇدۇل قىلىشىمىز كېرەك. ئوقۇۋاتقان ئايەتلەرنىڭ مەنىسىنى ياكى ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدا تۇرۇۋاتقانلىقىمىزنى ئويلاپ ھۆرمەت بىلەن تۇرۇشىمىز كېرەك. راببىمىز بىلەن بولغان بىر پەيتتە، ئۇ بىزنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقاندا، تىلىمىز ئۇنىڭغا دۇئا قىلىۋاتقان ۋە ئۇنىڭ ئايەتلىرى ئوقۇلىۋاتقان بىر پەيتتە باشقا ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولالمايمىز. كېيىن ئاللاھ: «بەندەم، مەن سەن بىلەن بىللە ئىدىم. سەن كىم بىلەن بىللە ئىدىڭ؟» دېسە نېمە دەيمىز؟

ئۇنداق بولسا، ئوقۇماقچى بولغان ھەر ۋاخ نامىزىمىزنى ئىككى دوستنىڭ بىر-بىرى بىلەن ئۇچراشقان ۋاقتى، بەندىنىڭ راببىنىڭ ھۇزۇرىغا بارغان بىر ۋاقتى دەپ بىلىشىمىز كېرەك. نامىزىمىزنى تېزراق ئوقۇپ بولۇپ قۇتۇلىدىغان بىر يۈك دەپ ئەمەس، بەلكى راببىمىزگە سۆيگىمىزنى ئىزھار قىلىدىغان ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولىدىغان بىر پەيت دەپ بىلگەن ۋاقتىمىزدا تەئدىل-ئەركانىغا رىئايە قىلغان بولىمىز.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«نامىزىنى تەئدىل-ئەركان بىلەن ئوقۇغان مۆمىنلەر ھەقىقەتەن نىجاتلىققا ئېرىشتى.»

(مۇئمىنۇن سۈرىسى 1-2-ئايەتلەر)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«سەۋر قىلىش، ناماز ئوقۇش ئارقىلىق ئاللاھتىن ياردەم تىلەڭلار. ناماز ئاللاھتىن قورققۇچىلاردىن (يەنى كەمتەرلىك بىلەن ئاللاھقا بويسۇنغۇچىلاردىن) باشقىلارغا ھەقىقەتەن مۇشەققەتلىك ئىشتۇر. ئاللاھتىن قورققۇچىلار پەرۋەردىگارىغا چوقۇم مۇلاقات بولىدىغانلىقىغا ۋە ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا چوقۇم قايتىپ بارىدىغانلىقىغا جەزمەن ئىشىنىدۇ.»

(بەقەرە سۈرىسى 45-46-ئايەتلەر)

نامازغا تۇرغاندا ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلىقىنى تەپەككۇر قىلىپ، «ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ تەكبىر ئېيتىپ ئۇنىڭ ھۇزۇرىغا بارىمىز. ياراتقۇچىنىڭ ھۇزۇرىدا قول باغلاپ ھۆرمەت بىلەن تۇرىمىز. سۈرىلەرنى ئوقۇغاندا ياكى ئاڭلىغاندا ئاللاھنىڭ بىز بىلەن سۆزلىشىۋاتقانلىقىنى ئويلايمىز. راببىمىزنىڭ بۈيۈكلىگىنى ئەسكە ئېلىپ رۇكۇغا ئېگىلىمىز. يەنە ھۆرمەت بىلەن ئۆرە تۇرغاندىن كېيىن بارلىق ۋۇجۇدىمىز بىلەن سەجدىگە ئېگىشىپ پىشانىمىزنى يەرگە قويىمىز. راببىمىزگە ئەڭ يېقىن ۋاقىتنىڭ سەجدە پەيتى ئىكەنلىكىنى ئويلاپ «ئۇلۇغ راببىم، ساڭا تەسبىھ ئېيتىمەن.» دەيمىز. يارىتىلىشىمىزدىكى مەقسەتنىڭ ئاللاھقا قۇللۇق ئىكەنلىكىنى، ھەممە نەرسىمىزنى ئاللاھ ئۈچۈن پىدا قىلىشىمىزنى ئويلايمىز. باشقا رەكئەتلەردىمۇ مۇشۇ خىل روھىي ھالەتتە بولىمىز. ئاخىرىدا بويىنىنى قىسقان بىر غېرىپتەك ئولتۇرۇپ «ئەتتەھىيياتۇ»، «ئاللاھۇممە سەللى ئالا»، «ئاللاھۇممە بارىك ئالا»، «ئاللاھۇممە راببەنا» دۇئاسىنى ئوقۇيمىز. بىزنى راببىمىزگە يېقىنلاشتۇرغان بىر ئىبادەتنى قىلىشنىڭ خوشلۇقىدا ئۆتۈك ۋە سول تەرىپىمىزدىكى ئىنسانلارغا ۋە پەرىشتىلەرگە سالام بەرگەچ نامازنى تاماملايمىز.

نامازنى بۇزىدىغان ئەھۋاللار

- ناماز ئوقۇۋاتقاندا تاھارەتنىڭ سۇنۇپ كېتىشى،
- نامازنىڭ پەرزلىرىدىن بىرىنىڭ كەم قىلىنىشى،
- نامازدا بىرەر نەرسە يەپ-ئىچىش،
- نامازدا گەپ قىلىش، سالام بېرىش ياكى سالامنى ئىلىك ئېلىش،
- دۇنياغا ئائىت بىر ئىش تۈپەيلى يىغلاش ياكى «ئاھ!» دەپ ئوھ تارتىش، (ئاللاھتىن قورقۇپ ياكى ئاللاھقا بولغان سۆيگۈ-مۇھەببەت تۈپەيلى يىغلاش نامازنى بۇزمايدۇ.)
- ناماز ئوقۇۋاتقاندا ئۆزىمىزگە ئاڭلانغۇدەك دەرىجىدە ئاۋاز چىقىرىپ كۈلۈش، (نامازدا يېنىمىزدىكىلەر ئاڭلىغۇدەك دەرىجىدە ئاۋاز چىقىرىپ كۈلسەك، تاھارىتىمىز سۇنۇپ كېتىدۇ.)
- ناماز ئوقۇۋاتقاندا مەيدىمىزنى قىبلىدىن باشقا تەرەپكە قارىتىش،
- سىرتتىن قارىغان كىشىگە ناماز ئوقۇمايۋاتقاندەك كۆرۈنگەن ھالدا باشقا ئىش بىلەن شۇغۇللىنىش،
- قۇرئاننى مەنىسى ئۆزگىرىپ كەتكۈدەك دەرىجىدە خاتا ئوقۇش،
- بامدات نامىزى ئوقۇۋاتقاندا كۈننىڭ چىقىشى.

ئويۇننى بۇزۇشنى خالىمىدىم

پىشىن ياكى ئەسىر نامىزى ۋاقتى ئىدى. نەۋرىسى ھەسەن بىلەن ھۈسەيىننى ھاپاش قىلىپ كۆتىرىۋالغان پەيغەمبىرىمىز سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەسجىدكە كىردى. مىھراپقا چىقتى. ھەسەن بىلەم ھۈسەيىننى يەردە قويدى. تەكبىر ئېيتىپ نامازغا تۇردى. ساھابىلەرمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىغا تىزىلىپ تۇردى. پەيغەمبىرىمىز نامازدا سەجدىدە باشقا نامازدىكىدىن ئۇزاق تۇردى. بۇ ئەسنادا نەۋرىلىرىدىن بىرى پەيغەمبىرىمىزنىڭ مۇبارەك دۈمبىسىدە ئويناۋاتاتتى. ناماز ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىن ساھابى-كىراملار:

- «ئەي ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! سەجدىدىن بىرىدە ئۇزۇن ۋاقىت بېشىڭنى كۆتۈرمەي تۇرىۋىدىڭ، بىز ساڭا ۋەھيى كەلگەن ئوخشايدۇ دەپ ئويلىدۇق.» دېيىشتى. پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېدى:

- «ئۇنداق بولمىدى. لېكىن ناماز ئوقۇۋاتسام نەۋرەم ئۈستۈمگە چىقىۋالدى. ئۇ ئۈستۈمدىن چۈشكىچە ساقلاپ تۇردۇم. ئالدىراپ ئۇنىڭ ئويۇننى بوزۇشنى خالىمىدىم.»

(نەسائى: «تەدبىق»، 82)

جامائەت بىلەن ناماز ئوقۇشنىڭ ئەھمىيىتى

ئىمام ۋە جامائەت دېگەن نېمە؟

ئەڭ ئاز بىر كىشىگە ياكى بىر توپ كىشىگە يېتەكچىلىك قىلىپ ناماز ئوقۇغان كىشى ئىمام، ئىمامغا ئەگىشىپ ناماز ئوقۇغان كىشىلەر جامائەت دېيىلىدۇ.

جامى نېمە ئۈچۈن «ئاللاھنىڭ ئۆيى» دەپ ئاتىلىدۇ؟

جامىلەر ۋە مەسجىدلەر مۇسۇلمانلار بىر يەرگە كېلىپ توپلانغان ۋە جامائەت بولۇپ ناماز ئوقۇيدىغان بىنالاردۇر. بۇ بىنالارنىڭ ئىچىدە ئاللاھقا سەجدە قىلىنغانلىقى، ئىبادەت قىلىنغانلىقى، ناماز ئوقۇلغانلىقى ئۈچۈن «ئاللاھنىڭ ئۆيى» دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

جامائەت بولۇپ ناماز ئوقۇشنىڭ ئەۋزەللىكى نېمە؟

پەيغەمبىرىمىز سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نامىزىنى ھەمىشە جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇيتتى. بىزگىمۇ نامازنى جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇشنى تەۋسىيە قىلغان ئىدى. جامائەت بىلەن بىللە ئوقۇغان نامازنىڭ يالغۇز ئوقۇغان نامازغا قارىغاندا يىگىرمە يەتتە ھەسسە ئارتۇق ساۋابى بار ئىكەنلىكىنى ئېيتقان ئىدى. سەۋەبسىز ھالدا جامائەتتىن ئايرىلىشنى توغرا تاپمىغان ئىدى. جامائەت بىلەن بىرلىكتە بولۇشنى مۇسۇلماندارچىلىقنىڭ گۈزەل ئالاھىدىلىكلىرىدىن بىرى دەپ ھېسابلىغان ئىدى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز يەنە كامىل تاھارەت ئېلىپ ناماز ئۈچۈن جامىگە ماڭغان كىشىلەرنىڭ باسقان ھەربىر قەدىمى بىلەن بىر گۇناھىنىڭ ئەپۇ قىلىنىدىغانلىقى ۋە بىر ساۋاپقا ئېرىشىدىغانلىقىدىن خوشخەۋەر بەرگەن.

نامازلىرىمىزنى جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇش ئارقىلىق نېمىگە ئېرىشىمىز؟

نامازنىڭ جامائەت بىلەن بىللە (كوللىكتىپ) ئوقۇلىشى مۇسۇلمانلار ئارىسىدا مېھرى-مۇھەببەت ۋە ھەمكارلىشىش تۇيغۇسى پەيدا قىلىدۇ. بىرلىكتە ناماز ئوقۇغان مۇسۇلمانلار بىر بىرىنىڭ ئەھۋالىدىن خەۋەردار بولىدۇ. قىيىنچىلىقلىرىنى ھەل قىلىشتا ئۆز ئارا ياردەملىشىدۇ.

جامىدىكى تەبلىغ، خۇتبە ۋە سۆھبەتلەردە دىنىمىزنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىنى ئۆگىنەلەيمىز. پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھاياتى ۋە ئەخلاقىغا مۇناسىۋەتلىك بىلىملىرىمىزنى ئاشۇرالايمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«جامائەت بىلەن ئوقۇلغان نامازنىڭ ساۋابى يالغۇز ئوقۇلغان نامازنىڭكىدىن يىگىرمە يەتتە ھەسسە ئارتۇقتۇر.»

(بۇخارى: «ئەزان»، 30)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«بىر كىشى ئۆيىدە كامىل تاھارەت ئالغاندىن كېيىن ئاللاھنىڭ پەرزلىرىدىن بىرىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن مەسجىدكە قاراپ يولغا چىققان بولسا، باسقان بىر قەدىمى ئۇنىڭ گۇناھىنى ئۆچۈرىدۇ، يەنە بىر قەدىمى ئۇنى بىر دەرىجە يۈكسەلدۈرىدۇ.»

(مۇسلىم: «مەساجىد»، 282)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«شۈبھىسىزكى، نامازدا ئەڭ كۆپ ساۋاپقا ئېرىشىدىغان كىشىلەر يىراق يەرلەردىن كەلگەن كىشىلەردۇر. نامازنى ئىمام بىلەن بىرلىكتە ئوقۇش ئۈچۈن ساقلىغان كىشىنىڭ ساۋابى نامازنى يالغۇز ئوقۇپ بولۇپ ئۇخلىغان كىشىنىڭكىدىن ئارتۇقتۇر.»

(بۇخارى: «ئەزان»، 31)

جاملەردە بىر يەرگە يىغىلىپ بىرلىكتە ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشنىڭ پەيزىنى سۈرەلەيمىز. پەرىشتىلەر ئەتراپىمىزغا كېلىدۇ. بىزگە ئاللاھنىڭ رەھمىتى ۋە بەرىكىتى ياغىدۇ. رابىبىمىز جامائەت بولۇپ (كوللىكتىپ) قىلىنغان ئىبادەتلەرنى تېخىمۇ بەك ياخشى كۆرىدۇ. جامائەتنىڭ بەرىكىتى بىلەن ئىبادەتلىرىمىزدىكى كەمچىلىكلىرىمىزنى ئەپۇ قىلىدۇ.

جامائەت بىلەن بىرلىكتە ناماز ئوقۇغاندا سەپ قانداق بولۇشى كېرەك؟

سەپتە ئەرلەر ئالدىدا، باللار ئوتتۇرىدا، ئاياللار كەينىدە تۇرىدۇ.

جامائەت بىلەن بىرلىكتە ناماز ئوقۇغاندا سەپ رەتلىك، زىچ بولۇشى، سەپ ئارىسىدا بوش يەر قالماسلىقى كېرەك. ئالدى تەرەپتە بوش يەر بولسا، ئارقىدا يېڭى سەپكە تىزىلىش توغرا ئەمەس.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

«سەپكە رەتلىك تىزىلىڭلار، بىر تۈز سىزىق ئۈستىدە تۇرغاندەك. ئاراڭلاردا بوش يەر قالمىسۇن. سەپنى رەتلەش ئۈچۈن قولۇڭلاردىن تۇتۇپ تارتقان قېرىنداشلىرىڭلارغا يۇمشاق مۇئامىلە قىلىڭلار. شەيتان كىرىۋالغۇدەك بوش يەر قويماڭلار. ئاللاھ سەپتە بىر بىرىگە يېقىن تۇرغانلارنىڭ كۆڭلىنى خۇشال قىلىدۇ. سەپتە بىر بىرىدىن ئۈزاق تۇرغانلارغا (ئارىدا بوش يەر قويغانلارغا) ئاللاھ نېئمەت بەرمەس.» (ئەبۇ داۋۇد: «سالات»، 93) دېگەن ۋە سەپتە رەتلىك تۇرۇشنىڭ نامازنى تاماملىغۇچى بىر ئامىل ئىكەنلىگىنى خاتىرلاتقان ئىدى. شەخسەن ئۆزى ساھابىلەرنىڭ سېپىنى تۈزەپ: **«ئالدى-كېيىن، رەتسىز، قالايمىقان تۇرماڭلار. ئۇنداق قىلساڭلار، قەلبىڭلارمۇ بىر بىرىدىن پەرقلىق بولۇپ قالىدۇ.»** (ئەبۇ داۋۇد: «سالات»، 93) دېگەن ئىدى.

نامازنى جامائەت بىلەن بىللە ئوقۇشنىڭ ھۆكمى نېمە؟

جۈمە نامىزىنى جامائەت بىلەن بىللە ئوقۇش پەرز، باشقا نامازلارنى جامائەت بىلەن بىللە ئوقۇش بولسا «سۈننەتى-مۇئەككەدە»دۇر. سەۋەبسىز ھالدا جامائەتتىن ئايرىلىش پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۈننىتىگە ئۇيغۇن ئەمەس.

جامىدىكى ئەدەب قائىدە

جاملەرگە مۇناسىۋەتلىك تۆۋەندىكى نوقتىلارغا دىققەت قىلىشىمىز كېرەك:

- جامىگە تاھارەت ئېلىپ ئۆيىڭ پۇتىمىزدا دەسسەپ كىرىشىمىز كېرەك.
- جامىدىن سول پۇتىمىزدا دەسسەپ چىقىشىمىز كېرەك.
- پۇتىمىز ۋە پايپىقىمىز مەينەت ھالدا جامىدىكى گىلەم ياكى پالاس قاتارلىق نەرسىلەرگە دەسسىمەسلىگىمىز لازىم.
- پىياز، سامساق يەپ، تاماكا چېكىپ ئاغزىمىزنى بەدبۇي پۇرىتىپ جامىگە بېرىپ، جامائەتنى بىئارام قىلماسلىق كېرەك.
- سەۋەبسىز ھالدا جامىدە پۇتنى ئۇزۇن سۇنۇپ ئولتۇرۇش، ۋاقىراپ-جاقىراش، ۋاراڭ-چۇرۇڭ قىلىش، قۇرۇق پاراڭ سېلىش قاتارلىق ئەدەبسىز قىلمىشلاردىن يىراق تۇرۇش كېرەك.
- جامىدە قۇرئان ئوقۇلىۋاتقان ياكى تەبلىغ قىلىنىۋاتقان بولسا، دىققەت ۋە ھۆرمەت بىلەن ئاڭلاش.
- جامىگە كېچىكىپ كەلگەندە بوش يەردە ئولتۇرۇش، ئالدى تەرەپكە ئۆتۈش ئۈچۈن جامائەتنى قىستىماسلىق كېرەك.

101

جامائەت بىلەن بىرلىكتە ناماز قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جامائەت بىلەن بىللە ناماز ئوقۇغاندا ئىمام ناماز ئوقۇشقا ۋە ئۆزىگە ئەگىشىپ ئىقتىدا قىلغۇچى جامائەتكە يېتەكچىلىك قىلىپ ناماز ئوقۇتۇشقا نىيەت قىلىدۇ. ئىمامغا ئىقتىدا قىلغانلارمۇ ھەم ئوقۇلىدىغان نامازغا، ھەمدە ئىمامغا ئىقتىدا قىلىشقا نىيەت قىلىدۇ.

مىسال ئۈچۈن پېشىن نامىزىنىڭ پەرزىنى جامائەت بىلەن قانداق ئوقۇيدىغانلىقىمىزغا قاراپ باقايلى:

1) ئاۋۋال «نىيەت قىلدىم ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن پېشىن نامىزىنىڭ پەرزىنى ئوقۇشقا، ئىقتىدا قىلدىم ئىمامغا» دەپ نىيەت قىلىمىز.

2) ئىمام ئۈنلۈك ئاۋازدا «ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەندە، بىزمۇ ئىچىمىزدە ئۆزىمىز ئاڭلىغۇدەك ئاۋازدا تەكبىر ئوقۇپ نامازنى باشلايمىز. (ئىمام ئېيتقان باشقا تەكبىرلەرنىمۇ («ئاللاھۇ ئەكبەر») ئىچىمىزدە تەكرارلايمىز.

3) تەكبىردىن كېيىن قول باغلاپ، ئىچىمىزدە «سۇبھانەكە»نى ئوقۇپ جىم تۇرىمىز. باشقا رەكئەتلەردە ئۆرە تۇرغاندا ئوقۇمايمىز. (ئىمام ئۈنلۈك ئاۋازدا ئوقۇغان نامازلاردا فاتىھە سۈرىسى تاماملانغاندىن كېيىن ئىچىمىزدە «ئامىين» دەيمىز.)

4) رۇكۇغا ئېگىلگەندە ئۈچ قېتىم «سۇبھانە راببىيەل ئازىم» دەيمىز. ئىمام «سەمى ئاللاھۇ لىمەن ھامىدەھ» دېگەچ ئۆرە تۇرغاندا، بىزمۇ ئۆرە تۇرغاچ «راببەنا لەكەل ھامد» دەيمىز.

5) سەجدىدىمۇ ئۈچ قېتىمدىن «سۇبھانە راببىيەل ئائلا» دەيمىز.

6) ئولتۇرغاندا ئىمام بىلەن بىرلىكتە بىزمۇ «ئەتتەھىيياتۇ»، «ئاللاھۇممە سەللى ئالا»، «ئاللاھۇممە بارىك ئالا»، «ئاللاھۇممە راببەنا ئاتىنا، راببەناغفىرلى» دۇئالىرىنى ئوقۇيمىز ۋە ئىمام بىلەن بىرلىكتە سالام بېرىمىز.

جامائەت بىلەن بىرلىكتە ناماز ئوقۇغاندا ئىمامغا ئەگىشىمىز، ئىمامدىن ئىلگىرى ھەرىكەت قىلمايمىز.

جامائەتكە ئۈلگۈرەلمىگەندە نامازلىرىمىزنى قانداق تولۇقلايمىز؟

جامائەتكە ئۈلگۈرەلمىگەندە يېتىشەلمىگەن رەكئەتلەرنى ئىمام سالام بېرىپ بولغاندىن كېيىن تولۇقلايمىز. ئىمام رۇكۇدىن ئۆرە تۇرۇشتىن ئىلگىرى يېتىشكەن رەكئەتلەرنى ئوقۇغان ھېسابلىنىمىز. ئۇ رەكئەتنى قايتا ئوقۇشىمىزنىڭ ھاجىتى يوق.

جامائەتكە ئىككىنچى رەكئەتتە ئۈلگۈرۈپ كەلگەن بولساق، ئاخىرقى رەكئەتتە «ئەتتەھىيياتۇ» قاتارلىق دۇئالارنى ئوقۇپ، ئىمامنىڭ سالام بېرىشىگە ساقلايمىز. ئىمام سالام بېرىپ بولغاندىن كېيىن ئورنىمىزدىن تۇرۇپ، ئۈلگۈرەلمىگەن بىرىنچى رەكئەتنى تۆۋەندىكىدەك تولۇقلايمىز:

1- رەكئەت
❋سۇبھانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ -ئاللاھۇممە سەللى ئالا -ئاللاھۇممە بارىك ئالا -ئاللاھۇممە راببەنا ❋سالام

جامائەتكە ئۈچىنچى رەكئەتتە ئۈلگۈرۈپ كەلگەن بولساق، ئىمام سالام بەرگەندىن كېيىن ئورنىمىزدىن تۇرۇپ يېتىشەلمىگەن دەسلەپكى ئىككى رەكئەتنى تۆۋەندىكىچە تولۇقلايمىز:

1ـ رەكئەت	2ـ رەكئەت
❋سۇبھانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ ـئاللاھۇممە سەللى ئالا ـئاللاھۇممە بارىك ئالا ـئاللاھۇممە رابىەنا ❋سالام

جامائەتكە تۆتىنچى رەكئەتتە ئۇلگۇرۇپ كەلگەن بولساق، ئىمام سالام بەرگەندىن كېيىن ئورنىمىزدىن تۇرۇپ، يېتىشەلمىگەن ئۈچ رەكئەت نامازنى تۆۋەندىكىدەك تولۇقلايمىز:

1ـ رەكئەت	2ـ رەكئەت	3ـ رەكئەت
❋سۇبھانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ ـئاللاھۇممە سەللى ئالا ـئاللاھۇممە بارىك ئالا ـئاللاھۇممە رابىەنا ❋سالام

شام نامىزىدا ئۈچىنچى رەكئەتكە ئۇلگۇرۇپ كەلگەن بولساق، جامائەت سالام بېرىپ بولغاندىن كېيىن ئورنىمىزدىن تۇرۇپ، كەم قالغان ئىككى رەكئەتنى (بىرىنچى، ئىككىنچى رەكئەتنى) تۆۋەندىكىدەك تاماملايمىز:

1ـ رەكئەت	2ـ رەكئەت
❋سۇبھانەكە ❋ئەئۇزۇ بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋ قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ	❋بىسمىللاھ ❋فاتىھە سۈرىسى ❋قۇرئاندىن ئايەت ❋رۇكۇ ❋سەجدە ❋ئەتتەھىيياتۇ ـئاللاھۇممە سەللى ئالا ـئاللاھۇممە بارىك ئالا ـئاللاھۇممە رابىەنا ❋سالام

جامائەتكە ھەرقانداق بىر نامازنىڭ ئاخىرقى رەكئىتىنىڭ رۇكۇسىدىن كېيىن ئۇلگۇرۇپ كەلسەك، ئىمام سالام بەرگەندىن كېيىن ئورنىمىزدىن تۇرۇپ، بارلىق رەكئەتلەرنى يالغۇز ئوقۇپ نامىزىمىزنى تاماملايمىز.

جامائەت بىلەن ئوقۇلىدىغان بەزى نامازلار

1. جۈمە نامىزى

جۈمە كۈنى مۇسۇلمانلارنىڭ ھەپتىلىك دەم ئېلىش كۈنىدۇر. ئۇلار جۈمە كۈنى جامەدە بىر بىرى بىلەن كۆرۈشىدۇ، ئۆزئارا ھال-ئەھۋال سورىشىدۇ، مۇڭدىشىدۇ، بىر بىرىگە ياردەملىشىدۇ.

جۈمە نامىزى قانچە رەكئەت؟ قاچان ئوقۇلىدۇ؟

دىنىمىز مۇسۇلمانلارغا ناماز ۋاقتى كەلگەندە ئىشلىرىنى توختىتىپ، جۈمە نامىزى ئوقۇشى كېرەكلىكىنى ئەمىر قىلغان.

جۈمە نامىزى ئوقۇش ئۈچۈن بىر ئىمام ۋە ئەڭ ئاز ئۈچ كىشىدىن تەركىپ تاپقان بىر جامائەت بولىشى كېرەك.

جۈمە نامىزى ئون رەكئەت بولۇپ، پېشىن نامىزى ۋاقتىدا ئوقۇلىدۇ ۋە شۇ كۈنلۈك پېشىن نامىزىنىڭ ئورنىدا بولىدۇ. بىرەر سەۋەپ تۈپەيلى جۈمە نامىزى ئوقۇيالمىغانلار پېشىن نامىزى ئوقۇيدۇ.

جۈمە نامىزى كىملەرگە پەرزدۇر؟

جۈمە نامىزى پەقەتلا بالاغەتكە يەتكەن مۇسۇلمان ئەركەكلەرگە پەرزدۇر.

جۈمە نامىزى كىملەرگە پەرز ئەمەس؟

ئاياللار، باللار، كېسەللەر، كېسەلنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالمىسا بولمايدىغانلار، يولۇچىلار، ئەركىنلىكى يوقلار، ئەمالار، ئورنىدىن تۇرالمايدىغانلار ۋە پۇتى يوقلارغا پەرز ئەمەس. شۇنداق تۇرۇغلۇق بۇ كىشىلەر جۈمە نامىزى ئوقۇسا، نامىزى قوبۇل بولىدۇ ۋە پېشىن نامىزى ئوقۇمىسىمۇ بولىدۇ.

جۈمە نامىزىنىڭ مەقبۇل بولىشىدىكى شەرتلەر قايسىلار؟

1. جۈمە نامىزى پېشىن ۋاقتىدا ئوقۇلىشى كېرەك.

2. نامازدىن ئىلگىرى خۇتبە ئوقۇش كېرەك.

3. جۈمە نامىزى ئوقۇيدىغان يەرگە ھەممەيلەن كىرەلەيدىغان (ئاممىۋى) بولىشى كېرەك.

4. ئىمامدىن سىرت ئەڭ ئاز ئۈچ كىشىلىك بىر جامائەت بولىشى كېرەك.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئى مۆمىنلەر! جۈمە كۈنى جۈمە نامىزىغا ئەزان ئېيتىلسا، ئاللاھنى ياد ئېتىشكە (يەنى جۈمە خۇتبىسىنى ئاڭلاشقا ۋە جۈمە نامىزىنى ئادا قىلىشقا) ئالدىراپ بېرىڭلار، ئېلىم-سېتىمنى قويۇپ تۇرۇڭلار، ئەگەر بىلسەڭلار بۇلار سىلەر ئۈچۈن ياخشىدۇر.»

(جۈمە سۈرىسى 9-ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ناماز ئوقۇلۇپ بولغاندا زېمىنغا تارىلىپ (يەنى ئۆز مەشغۇلاتىڭلار بىلەن بولۇپ)، ئاللاھنىڭ پەزلىدىن تەلەپ قىلىڭلار، مەقسىتىڭلارغا ئېرىشىش ئۈچۈن ئاللاھنى كۆپ ياد ئېتىڭلار.»

(جۈمە سۈرىسى 10-ئايەت)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«چوڭ گۇناھلاردىن يىراق تۇرغاندا، بەش ۋاخ ناماز ناماز ئارىلىقلىرىدا قىلىنغان كىچىك گۇناھلارغا كەففارەت بولىدۇ؛ جۈمە نامىزى بولسا، ئىككى جۈمە نامىزى ئارىسىدا قىلىنغان كىچىك گۇناھلارغا كەففارەت بولىدۇ.»

(مۇسلىم: «تاھارەت»، 14)

جۈمە نامىزىنى قانداق ئوقۇيمىز؟

- جۈمەنىڭ پەرزىدىن ئىلگىرى تۆت رەكئەت سۈننىتىنى ئوقۇيمىز.
- بۇ ناماز پېشىن نامىزىنىڭ تۆت رەكئەت سۈننىتىگە ئوخشايدۇ.
- سۈننەتتىن كېيىن خاتىپ مۇنبەرگە چىقىپ ئولتۇرىدۇ.
- مۇئەززىن ئەزان ئوقۇيدۇ.
- ئەزاندىن كېيىن خاتىپ ئورنىدىن تۇرۇپ خۇتبە ئوقۇيدۇ. ئوقۇش ۋە ئاڭلاش پەرز بولغان بۇ جۈمە خۇتبىسىنى جىمجىت ھالدا ئاڭلايمىز.
- خۇتبىدىن كېيىن مۇئەززىن كەلتۈرگەن قامەت بىلەن ئىمامغا ئىقتىدا قىلىپ، جۈمە نامىزىنىڭ ئىككى رەكئەت پەرزىنى ئوقۇيمىز.
- ئاندىن كېيىن ئۆزىمىز جۈمەنىڭ ئاخىرقى تۆت رەكئەت سۈننىتىنى ئوقۇيمىز. بۇ نامازمۇ پېشىن نامىزىنىڭ تۆت رەكئەت سۈننىتىگە ئوخشايدۇ.
- كېيىن خالىساق، يەنە ئالتە رەكئەت ناماز ئوقۇساقمۇ بولىدۇ.

2. ھېيت نامىزى

يىلدا ئىككى قېتىم ھېيتىمىز بار. بۇلاردىن بىرى رۇزا ھېيت، يەنە بىرى قۇربان ھېيتتۇر. بۇ ھېيتلاردا ئاللاھقا شۈكۈر قىلىش يۈزىسىدىن ئىككى رەكئەت ھېيت نامىزى ئوقۇيمىز.

ھېيت نامىزى كىملەرگە ۋاجىپتۇر؟

جۈمە نامىزى پەرز بولغان كىشىلەرنىڭ ھەممىسىگە ھېيت نامىزى ئوقۇشمۇ ۋاجىب بولىدۇ.

ھېيت نامىزى قاچان ئوقۇلىدۇ؟

ھېيت نامىزى ھېيت كۈنى ئەتىگەندە كۈن چىقىپ 40ـ45 مىنۇت ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ئوقۇلىدۇ. (تۈركىيەدە مۇشۇنداق ئوقۇلىدۇ. بەزى دۆلەتلەردە كۈن چىقىپ ئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىنلا ئوقۇلىدىغان ئىشلارمۇ بار.)

ھېيت نامىزىنى قانداق ئوقۇيمىز؟

ھېيت نامىزى جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇلىدۇ. ئەزان ۋە قامەت ئوقۇلمايدۇ. نىيەت قىلىپ، ئىمامغا ئىقتىدا قىلىمىز. ئاندىن نامىزىمىزنى مۇنداق ئوقۇيمىز:

بىرىنچى رەكئەت: «سۇبھانەكە» دۇئاسىنى ئوقۇيمىز. ئىمام بىلەن بىرلىكتە قولىمىزنى قولىقىمىزغىچە كۆتىرىپ، خۇددى نامازغا باشلاش تەكبىرى ئوقۇغاندەكلا ئۈچ قېتىم تەكبىر ئوقۇيمىز. ئۈچىنچى تەكبىردىن كېيىن قول باغلايمىز. فاتىھە ۋە قۇرئاندىن ئايەت ئوقۇۋاتقان ئىمامنى ئاڭلىغاچ، رۇكۇ ۋە سەجدە بىلەن بىرىنچى رەكئەتنى تاماملايمىز.

ئىككىنچى رەكئەت: فاتىھە ۋە سۈرىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئىمام بىلەن بىرلىكتە يەنە قولىمىزنى كۆتىرىپ ئۈچ قېتىم تەكبىر ئېيتىمىز. تۆتىنچى تەكبىردە رۇكۇغا ئېگىلىمىز. رۇكۇ، سەجدە ۋە «ئەتتەھىيياتۇ»دا ئولتۇرۇشتىن كېيىن نامىزىمىزنى تاماملايمىز.

ھېيت نامىزى خۇتبىسى قاچان ئوقۇلىدۇ؟

ھېيت نامىزى خۇتبىسى نامازدىن كېيىن ئوقۇلىدۇ. بۇ خۇتبىنىڭ ئوقۇلۇشى سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ بىر سۈننىتىدۇر.

بۇ خۇتبىلەردە خاتىپلەر ئادەتتە بۇ كۈننىڭ مەنىسى ۋە ئەھمىيىتى ھەققىدە تەبلىغ قىلىدۇ. خۇتبە ۋە دۇئالار تۈگىگەندىن كېيىن مۇسۇلمانلار ئۆزئارا ھېيتلىشىدۇ. قېيىدىشىپ قالغانلار ئىتتىپاقلىشىدۇ.

تەشرىق تەكبىرىنىڭ سۆزى ۋە مەنىسى نېمە؟

تەشرىق تەكبىرىنىڭ سۆزلىرى:

اَللّٰه أَكْبَرُ اَللّٰهُ أَكْبَرُ لاٰ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَاللّٰه أَكْبَرُ
اَللّٰه أَكْبَرُ وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ

«ئاللاھۇ ئەكبەر، ئاللاھۇ ئەكبەر، لا ئىلاھە ئىللاللاھۇ ۋاللاھۇ ئەكبەر، ئاللاھۇ ئەكبەر ۋە لىللاھىل ھامد»

تەشرىق تەكبىرىنىڭ مەنىسى: «ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر، ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر. ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر. ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر، ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر. بارلىق ھەمدۇ-سانا ئاللاھقىلا خاستۇر.»

تەشرىق تەكبىرى دېگەن نېمە؟ قاچان ئوقۇلىدۇ؟

قۇربان ھېيت كۈنى نامازنىڭ پەرزىدىن كېيىن ئوقۇلغان تەكبىر «تەشرىق تەكبىرى» دەپ ئاتىلىدۇ. ئارەفە كۈنى بامدات نامىزىدا باشلىنىپ، ھېيتنىڭ تۆتىنچى كۈنى ئەسىر نامىزىدا ئاخىرلىشىدۇ. بۇ تەكبىرلەرنى ئوقۇش ۋاجىپتۇر. يالغۇز ناماز ئوقۇغاندا بولسۇن، ياكى جامائەت بىلەن ناماز ئوقۇغاندا بولسۇن، بۇ تەكبىرلەرنى ئوقۇشىمىز كېرەك.

3. جىنازا نامىزى (مېيىت نامىزى)

جىنازا نامىزى ۋاپات بولغان مۇسۇلمان قېرىندىشىمىز ئۈچۈن قىلىنغان بىر دۇئادۇر. ئادەتتە جامائەت بىلەن ئوقۇلغان بۇ نامازنى يالغۇز كىشىمۇ ئوقۇيالايدۇ.

جىنازا نامىزىنىڭ ھۆكمى نېمە؟

جىنازا نامىزى ئوقۇش «پەرزى-كۇپايە»دۇر. مۇسۇلمانلاردىن بىر قىسىم كىشىلەر بۇ نامازنى ئوقۇسا، ساۋابقا ئېرىشىدۇ، باشقىلارمۇ مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلغان بولىدۇ. ئەمما بىر مۇسۇلماننىڭ جىنازا نامىزىنى ھېچكىم ئوقۇمىسا، پەرز قىلىنغان بىر ئىبادەت تەرك قىلىنغانلىقى ئۈچۈن، شۇ رايوندا ياشايدىغان بارلىق مۇسۇلمانلار مەسئۇل بولىدۇ ۋە گۇناھ سادىر قىلغان بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

جىنازا نامىزى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جىنازا نامىزى رۇكۇ ۋە سەجدىسى يوق بىر نامازدۇر. بىر نىيەت ۋە تۆت تەكبىر بىلەن ئوقۇلىدۇ.

جىنازا قويۇلغان يەرنىڭ ئالدىدا سەپكە تىزىلىپ «ئاللاھ ئۈچۈن نامازغا، مېيىت ئۈچۈن دۇئاغا، ئىقتىدا قىلدىم ئىمامغا» دەپ نىيەت قىلىمىز. قولىمىزنى كۆتۈرۈپ باشلاش تەكبىرى ئوقۇيمىز. باشلاش تەكبىرىدىن كېيىن قول باغلاپ «سۇبھانەكە» دۇئاسىنى ئوقۇيمىز.

قول كۆتۈرمەيلا ئىككىنچى تەكبىرنى ئېيتىپ «ئاللاھۇممە سەللى ئالا»، «ئاللاھۇممە بارىك ئالا» دۇئاسىنى ئوقۇيمىز. يەنە قول كۆتۈرمەيلا ئۈچىنچى تەكبىرنى ئېيتىپ، ئەگەر بىلسەك جىنازا دۇئاسىنى، ئەگەر بىلمىسەك، فاتىھە سۈرىسىنى ئوقۇيمىز. تۆتىنچى تەكبىردىن كېيىن ئوڭ سول تەرەپكە سالام قىلىپ نامازنى تاماملايمىز.

جىنازا نامىزىدىن كېيىن ۋاپات بولغۇچىنىڭ ئائىلە-تاۋابىئاتلىرى، ئۇرۇق-تۇققانلىرىدىن ھال سورايمىز. ئۇلارنىڭ ماتەم مۇسىبەت كۈنلىرىدە تەسەللىي بېرىمىز، دىن قېرىنداشلىق مېھرىمىزنى يەتكۈزىمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«كىم بىر جىنازا نامىزى ئوقۇسا، بىر قىرات؛
مېيىت كۆمۈلگىچە ساقلاپ تۇرسا، ئىككى قىرات
ساۋابقا ئېرىشىدۇ.»
- ئىككى قىرات دېگەن قانچىلىك؟ - دەپ سوراشتى.
- «ئىككى چوڭ تاغچىلىك!» ـ دەپ جاۋاپ بەردى
رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋە سەللەم.

(بۇخارى: «جەنائىز»، 59)

4. تىراۋىھ (تەراۋىھ) نامىزى

تىراۋىھ نامىزى رامىزان ئېيىدا ئوقۇلىدىغان يىگىرمە رەكئەتلىك بىر نامازدۇر. بۇ نامازنى ئوقۇش ھەم ئاياللارغا، ھەم ئەرلەرگە «سۈننەتى-مۇئەككەدە»دۇر. بىرەر سەۋەپ تۈپەيلى روزا تۇتالمىغانلارنىڭمۇ تىراۋىھ نامىزى ئوقۇشى سۈننەتتۇر.

تىراۋىھ نامىزىنى يالغۇز ئوقۇغىلى بولامدۇ؟

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تىراۋىھ نامىزىنى بەزىدە يالغۇز، بەزىدە جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇغان بولۇپ، ئوقۇمىغان كۈنلىرى پەقەت يوق ئىدى. پەيغەمبىرىمىزدىن كېيىن ھەزرىتى ئۆمەر زامانىدا تىراۋىھ نامىزى ھەمىشە جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇلۇشقا باشلىغان ۋە كۈنىمىزگىچە مۇشۇنداق داۋاملىشىپ كەلگەن.

تىراۋىھ نامىزىنى جامىدە جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇغاندەك، ئۆيدە يالغۇز ئوقۇغىلى بولىدۇ. ئەمما جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇغاندا ساۋابى تېخىمۇ كۆپ بولىدۇ.

تىراۋىھ نامىزىنى قاچان، قانداق ئوقۇيمىز؟

تىراۋىھ نامىزىنى خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن، ۋىتىر نامىزىدىن ئىلگىرى ئوقۇيمىز. يىگىرمە رەكئەت ئوقۇغاندا كۆپ ساۋاپ بولىدۇ. ئىككى رەكئەتتە بىر سالام بېرىپ ئوقۇسىمۇ، ياكى تۆت رەكئەتتە بىر سالام بېرىپ ئوقۇسىمۇ بولىدۇ. تۆت رەكئەتتە بىر سالام بېرىپ ئوقۇغاندا نامىزىمىزنى ئەسىر ۋە خۇپتەن نامىزىنىڭ ئالدىنقى تۆت رەكئەتلىك سۈننىتىگە ئوخشاش ئوقۇيمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«كىمكى رامىزاننىڭ خاسىيىتىگە ئىشىنىپ ۋە ساۋابىنى ئاللاھتىن تىلەپ تىراۋىھ (تەراۋىھ) نامىزى ئوقۇسا، ئىلگىركى گۇناھلىرى مەغپىرەت قىلىنىدۇ.»

(مۇسلىم: «مۇسافىرىين»، 174)

كېسەل كىشىنىڭ نامىزى

ئاغرىپ قالغان چېغىمىزدا نامىزىمىزنى قانداق ئوقۇيمىز؟

گۈزەل دىنىمىز ئىسلامىي ئىبادەتلىرىمىزنىڭ توختاپ قالماسلىقى ئۈچۈن تۈرغۇن قولايلىقلارنى ئوتتۇرىغا قويغان. ئۆرە تۇرالمايدىغان دەرىجىدە كېسەل بولۇپ قالغاندا، ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇساق بولىدۇ. ئولتۇرۇشقىمۇ مادارىمىز يەتمىسە، يېتىپ ئىما-ئىشارەت بىلەن ناماز ئوقۇساق بولىدۇ. ئىما-ئىشارەت نامازدىكى رۇكۇ ۋە سەجدىگە ئىشارەت قىلىش ئۈچۈن بېشىمىزنى ئېگىشتۇر.

ئاغرىپ قالغاندا ئىما-ئىشارەت بىلەنمۇ ناماز ئوقۇيالمىساق قانداق قىلىمىز؟

ئىما-ئىشارەت قىلىشقىمۇ كۈچىمىز يەتمىسە، نامىزىمىزنى كېيىن ئوقۇش ئۈچۈن قالدۇرۇپ قويىمىز. ئوقۇيالمىغان قازا نامازلارنى كېسەلدىن ساقايغاندىن كېيىن تولۇقلاپ ئوقۇيمىز.

سەپەر نامىزى

قانداق شارائىتتا يولۇچى ھېساپلىنىمىز؟

بىز ياشاۋاتقان شەھەر، ناھىيە ياكى يېزىدىن 90 كىلومېتىرلىق ئۇزاقلىقتىكى بىر يەرگە ئون بەش كۈندىن ئاز ۋاقىت تۇرۇش ئۈچۈن بارغان چېغىمىزدا يولۇچى ھېساپلىنىمىز.

يولۇچىلىق قاچان باشلىنىپ، قاچان ئاخىرلىشىدۇ؟

يۇرتىمىزدىن يولغا چىققاندا باشلىنىپ، قايتىپ كەلگەن چېغىمىزدا ئاخىرلىشىدۇ.

يولۇچى نامىزىنى قانداق ئوقۇيدۇ؟

سەپەردە بەزى قىيىنچىلىقلار بولغانلىقى ئۈچۈن، دىنىمىز يولۇچىلارغا قولايلىقلار تۇغدۇرۇپ بەرگەن. تۆت رەكئەتلىك پەرز نامازلار (پېشىن، ئەسىر، خۇپتەن) قىسقارتىلىپ، ئىككى رەكئەت قىلىنىپ ئوقۇلىدۇ. ئۈچ ۋە ئىككى رەكئەتلىك پەرزلەر (بامدات ۋە نامازشام) شۇ پېتى ئوقۇلىدۇ. ئەگەر ۋاقتىمىز بولمىسا، سۈننەتلەرنى ئوقۇمىساقمۇ بولىدۇ. ئەگەر ۋاقتىمىز بولسا، سۈننەت نامازلارنى قىسقارتماي ئوقۇيمىز. (سۈننەت نامازلارنى قىسقارتىشقا بولمايدۇ.)

سەپەردە جامائەت بىلەن بىللە ناماز قانداق ئوقۇلىدۇ؟

سەپەردە يولۇچى ئەمەس (مۇقىم) بىر ئىمامغا ئىقتىدا قىلىپ ناماز ئوقۇغان چېغىمىزدا پەرزلەرنى قىسقارتمايمىز. ئىمامغا ئىقتىدا قىلىپ تۆت رەكئەت پەرزنى تۆت رەكئەت ئوقۇيمىز.

يولۇچى كىشى نامازدا ئىمام بولسا، يولۇچى ئەمەس كىشىلەر نامىزىنى قانداق ئوقۇيدۇ؟

يولۇچى كىشى جامائەتكە ئىمام بولسا، نامىزىنىڭ ئىككىنچى رەكئىتىدە سالام بېرىدۇ. جامائەتنىڭ ئىچىدىكى يولۇچى ئەمەس كىشىلەر نامىزىنى تۆت رەكئەت ئوقۇپ تاماملايدۇ.

قازا نامىزى

قازا نامىزى دېگەن نېمە؟

نامازنى ۋاقتىدا ئوقۇش «ئادا»؛ ۋاقتىدا ئوقۇيالماي، كېيىن ئوقۇش «قازا» دەپ ئاتىلىدۇ.

نامازنى قازا قىلىشنىڭ ھۆكمى نېمە؟

نامازنى ۋاقتىدا ئوقۇش قانداق پەرز بولغان بولسا، ۋاقتىدا ئوقۇيالمىغان قازا نامازلارنى كېيىن تولۇقلاپ ئوقۇشمۇ شۇنچىلىك پەرزدۇر. سەۋەبسىز ھالدا نامازنى قازا قىلىش چوڭ گۇناھتۇر.

قازا نامازلار قانداق ئوقۇلىدۇ؟

شۇ كۈنكى بامدات نامىزى ۋاقتىدا ئوقۇلمىغان بولسا، چۈشقى چۈش مەزگىلىگىچە (قۇياش تىك بولغىچە) بولغان ئارىلىقتا سۈننىتى بىلەن بىرلىكتە قازاسىنى ئوقۇغىلى بولىدۇ. ئىلگىرىكى كۈنلەردىكى ئوقۇلماي قالغان بامدات نامىزىنىڭ سۈننىتىنىڭ قازاسى ئوقۇلمايدۇ. قازا نامازنىڭ پەقەت پەرزى ئوقۇلىدۇ، سۈننىتى ئوقۇلمايدۇ.

قازا نامازلارنى ئوقۇغاندا قانداق نىيەت قىلىنىدۇ؟

قازا نامازلارنى ئوقۇغاندا نىيەت قىلغاندا، مەسىلەن: بۈگۈنكى بامدات نامىزى قازا بولغان بولسا، «نىيەت قىلدىم بۈگۈن ۋاقتىدا ئوقۇيالماي قالغان بامدات نامىزىنىڭ ئىككى رەكئەت پەرزىنى

ئوقۇۋشقا،» دەپ نىيەت قىلىمىز. نامىزىمىزنىڭ قايسى كۈنى ئوقۇلماي قالغىنىنى ئېسىمىزگە ئالالمىساق، «نىيەت قىلدىم ۋاقتىدا ئوقۇيالماي قالغان ئاخىرقى بامدات نامىزىنىڭ ئىككى رەكئەت پەرزىنى ئوقۇۋشقا» دەپ نىيەت قىلىمىز.

قايسى ۋاقىتلاردا قازا نامىزى ئوقۇغىلى بولىدۇ؟

ناماز ئوقۇغىلى بولمايدىغان ئۈچ ۋاقىت (كۈن چىقىۋاتقان، كۈن تىكلەشكەن، كۈن پېتىۋاتقان ۋاقىت)تىن باشقا ۋاقىتلاردا ھەر زامان قازا نامىزى ئوقۇغىلى بولىدۇ.

شەيتان بىزنى نامازدىن يىراقلاشتۇرۇشقا تىرىشىدۇ

ناماز ئۇلۇغ بىر ئىبادەتتۇر. ئەلۋەتتە، بۇ ئىبادەتتىن يىراقلاشتۇرۇش ئۈچۈن شەيتان بىكار تۇرماي دائىم بىزگە ۋەسۋەسە قىلىدۇ. ناماز ۋاقتى كېلىپ نامازغا تۇرماقچى بولغىنىمىزدا شەيتان بىزگە: «تېخى ۋاقىت بار. ئەمدىلا ئىش قىلىۋاتىسەن. ھازىرچە ئىشىڭنى قىل. نامازنى بىر دەمدىن كېيىن ئوقۇساڭمۇ بولىدۇ. ھېرىپ كېتىپسەن. ئۇيقۇغا قانمىدىڭ. يەنە بىردەم ئۇخلا...» دېگەندەك ۋەسۋەسىلەر بىلەن نامازغا تۇرىشىمىزغا توسالغۇ بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن نامازنى كېچىكتۈرىشىمىز ياكى ۋاقتىنى ئۆتكۈزىۋېتىشىمىزدىن ئىبارەت شەيتاننىڭ مەقسىدى ئەمەلگە ئاشىدۇ.

بەزىدە ئىنسانلار ئارقىلىق بىزنى نامازدىن توسىدۇ. ئىنسانلار بىلەن ئولتۇرغان چېغىمىزدا: «تېخى ۋاقىت بار. بۇ گەپ تۈگىسۇن. يەنە بىر دەم سۆزلە. نامازنى دوستلىرىڭ كەتكەندىن كېيىن ئوقۇساڭمۇ بولىۋېرىدۇ...» دېگەندەك خىياللار نامازنى كېچىكتۈرىشىمىز ياكى ۋاقتىنى ئۆتكۈزىۋېتىشىمىزگە سەۋەپ بولىدۇ. بۇنداق چاغلاردا «نامازنىڭ ۋاقتى ئۆتۈپ كەتمىسۇن!» دەپ دەرھال ئورنىمىزدىن تۇرۇپ ناماز ئوقۇساق، شەيتاننى مەغلۇپ قىلغان بولىمىز.

شەيتان ئەڭ كۆپ قوللىنىدىغان ئازدۇرۇش مېتودىدىن بىرسى بىزنى نامازنى تېز-تېز ئوقۇشقا ئالدىرىتىشتۇر. «سېنىڭ قىلىدىغان نۇرغۇن ئىشىڭ بار. نامىزىڭنى تېزراق ئوقۇپ تۈگەت!» دەپ بىزنى ئالدىرىتىدۇ. قىلىدىغان بارلىق ئىشلىرىمىزنى ناماز جەريانىدا ئەقلىمىزگە كەلتۈرۈپ، خۇددى ھېچ ۋاقتىمىز يوقتەك، نامازنى تېزلىكتە تۈگىتىشىمىزنى ئىستەيدۇ. شۇنداق قىلىپ، نامازدا تەئدىل-ئەركانغا رىئايە قىلىشىمىز، رۇكۇ ۋە سەجدىنى تولۇق ئادا قىلىشىمىزغا توسقۇن بولىدۇ. ھالبۇكى، ناماز ئوقۇغان ۋاقتىمىز بىلەن سېلىشتۇرغاندا، بىكار ئۆتكۈزىۋەتكەن شۇنچىلىك كۆپ ۋاقتىمىز باركى، قىلىدىغان ئىشلار بۇ چاغدا ئېسىمىزگە كەلمەيدۇ...

شەيتان بىزنى نامازدىن ئۇزاقلاشتۇرۇش ئۈچۈن ئەقلىمىزگە، خىيالىمىزغا كەلمىگۈدەك باشقا ھىلە ۋە تۇزاقلارنى قوللىنىدۇ. بۇلاردىن بەزىلىرى تۆۋەندىكىچە: نامرات بىچارىلەرنىڭ يېنىغا كېلىپ، نامازنى تاشلاشنى ئېيتىدۇ:

«ناماز سىلەرنىڭ ئىشىڭلار ئەمەس. ناماز ئاللاھ مول رىزىق ئېھسان قىلغان بايلار ئۈچۈندۇر.» كېسەل كىشىلەرنىڭ يېنىغا كېلىپ: «ناماز ئوقۇما! چۈنكى ئاللاھتائالا: «كېسەللەرگە قىيىنچىلىق يوق» دەپ ئەمىر قىلدى. ساقايغان چېغىڭدا كۆپلەپ ئوقارسەن» دەيدۇ. شۇنداق قىلىپ، ئۇلارنى نامازدىن يىراقلاشتۇرىدۇ. ھەر كىشىنىڭ ئەھۋالى ۋە ئىشىغا ئاساسەن بىرەر باھانە تېپىپ چىقىپ، نامازدىن توسۇشقا ئۇرۇنىدۇ.

شەيتاننىڭ بۇ ۋەسۋەسىلىرىدىن قۇتۇلۇشنىڭ ئەڭ ياخشى چارىسى دائىم تاھارەت بىلەن يۈرۈش ۋە ۋاقتى كەلگەن ھامان ناماز ئوقۇشتۇر.

سەھۋى سەجدىسى

سەھۋى سەجدىسى دېگەن نېمە؟

سەھۋى سەجدىسى ئۇنتۇش ياكى خاتالىشىش سەجدىسى دېگەنلىكتۇر.

نامازدا خاتالىشىپ ياكى ئۇنتۇپ، نامازنى بۇزمايدىغان دەرىجىدە بىر سەۋەنلىك سادىر قىلىپ قويساق، سەھۋى سەجدىسى قىلىشىمىز كېرەك. بۇ سەھۋى سەجدىسى ئارقىلىق كەمچىلىكىمىزنى تولۇقلىغان بولىمىز.

قايسى ئەھۋاللاردا سەھۋى سەجدىسى قىلىشىمىز كېرەك؟

1. ناماز ئىچىدىكى پەرزلەردىن بىرىنى ئۇنتۇپ كېچىكتۈرگەن ۋاقتىمىزدا سەھۋى سەجدىسى قىلىشىمىز كېرەك. (بۇ پەرزلەردىن بىرىنى ئادا قىلمىغان چېغىمىزدا، مەسىلەن: رۇكۇ قىلمىساق، نامىزىمىز بۇزۇلىدۇ. نامازنى قايتا ئوقۇشىمىز كېرەك بولىدۇ.)

2. نامازنىڭ ۋاجىپلىرىدىن بىرىنى ئۇنتۇپ تەرك قىلساق ياكى كېچىكتۈرسەك، سەھۋى سەجدىسى قىلىشىمىز كېرەك.

سەھۋى سەجدىسى قىلىشقا تېگىشلىك بەزى ئەھۋاللار

* تۆت رەكئەتلىك بىر نامازنىڭ ئۈچىنچى رەكئىتىدە ئولتۇرۇلمايدۇ. ئەگەر ئولتۇرۇپ «ئەتتەھىيياتۇ» دۇئاسىنى ئوقۇغان بولساق، نامازنىڭ ئاخىرىدا سەھۋى سەجدىسى قىلىشىمىز كېرەك. چۈنكى بۇ خىل ئەھۋالدا قىيام (ئۆرە تۇرۇش) پەرزىنى كېچىكتۈرگەن ھېسابلىنىمىز.

* نامازدا سۈرىنى فاتىھەدىن ئىلگىرى ئوقۇغان چېغىمىزدا سەھۋى سەجدىسى قىلىشىمىز كېرەك. چۈنكى فاتىھە سۈرىسىنى باشقا ئايەتتىن ئىلگىرى ئوقۇش ۋاجىپتۇر.

* فاتىھە سۈرىسىدىن كېيىن باشقا سۈرە ئوقۇشنى ئۇنتۇپ رۇكۇغا ئېگىلگەن بولساق، رۇس تۇرۇپ سۈرە ئوقۇمايمىز. رۇكۇ ۋە سەجدە شەكلىدە نامىزىمىزنى داۋاملاشتۇرىمىز. نامازنىڭ ئاخىرىدا سەھۋى سەجدىسى قىلىمىز. چۈنكى فاتىھە سۈرىسىدىن كېيىن سۈرە ئوقۇش ۋاجىپتۇر.

* ۋىتىر نامىزى ئوقۇغاندا ئەگەر «دۇئايى قۇنۇت»نى ئوقۇشنى ئۇنتۇپ قىلىپ، رۇكۇغا ئېگىلگەن بولساق، قايتا ئورنىمىزدىن تۇرۇپ «دۇئايى قۇنۇت» ئۈچۈن تەكبىر ئېيتىپ «دۇئايى قۇنۇت» ئوقۇمايمىز. نامازغا رۇكۇ ۋە سەجدىدە داۋام قىلىۋېرىپ، نامازنىڭ ئاخىرىدا سەھۋى سەجدىسى قىلىمىز. چۈنكى «دۇئايى قۇنۇت» ئوقۇش ۋاجىپتۇر.

* ئۈچ ياكى تۆت رەكئەتلىك نامازلارنىڭ ئىككىنچى رەكئىتىدە ئولتۇرۇشنى ئۇنتۇپ ئورنىمىزدىن تۇرغان بولساق، قايتىپ ئولتۇرمايمىز. نامازغا ئۈچىنچى رەكئەتتىن داۋام قىلىمىز. نامازنىڭ ئاخىرىدا سەھۋى سەجدىسى قىلىمىز. چۈنكى ھەم بىرىنچى ئولتۇرۇش ھەمدە «ئەتتەھىيياتۇ» ئوقۇش ۋاجىپتۇر.

نامازدا بىردىن كۆپ سەھۋەنلىك سادىر قىلساق، قانچە قېتىم سەھۋى سەجدىسى قىلىشىمىز كېرەك؟

سەھۋى سەجدىسى قىلىشقا تېگىشلىك بولغان بىر قانچە سەھۋەنلىك تۈپەيلى بىر قېتىم سەھۋى سەجدىسى قىلىش كۇپايە.

سەھۋى سەجدىسىنى قانداق قىلىمىز؟

نامىزىمىزنىڭ ئاخىرقى ئولتۇرۇشىدا «ئەتتەھىيياتۇ» دۇئاسىنى ئوقۇغاندىن كېيىن ئاۋال ئوڭغا، ئاندىن سولغا سالام بېرىمىز. ئارقىدىنلا «ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ سەجدە قىلىمىز. ئىككى قېتىم سەجدە قىلىمىز. ئاخىرقى ئولتۇرۇشتىكى دۇئالارنى يېڭىۋاشتىن ئوقۇپ سالام بېرىمىز.

تىلاۋەت سەجدىسى

تىلاۋەت سەجدىسى دېگەن نېمە؟

قۇرئانى-كەرىمدە بەزى ئايەتلەر بار بولۇپ، بۇ ئايەتلەر ئوقۇلغان ۋاقىتتا سەجدە قىلىش كېرەك. بۇ ئايەتلەرنى ئوقۇغاندا قىلىنغان سەجدە «تىلاۋەت سەجدىسى» دەپ ئاتىلىدۇ.

قۇرئانى-كەرىمدە قانچە سەجدە ئايىتى بار؟

قۇرئانى-كەرىمدە 14 سەجدە ئايىتى بار.

تىلاۋەت سەجدىسى قىلىشنىڭ ھۆكمى نېمە؟

سەجدە ئايىتىنى ئوقۇغان ۋە ئاڭلىغان كىشىنىڭ تىلاۋەت سەجدىسى قىلىشى ۋاجىپتۇر. ئۇنىدىن باشقا سەجدە ئايىتىنىڭ تەرجىمىسىنى ئوقۇغان ياكى ئىشىتكەن كىشىمۇ سەجدە قىلىشى كېرەك.

ناماز جەريانىدا تىلاۋەت سەجدىسىنى قانداق قىلىمىز؟

ناماز جەريانىدا سەجدە ئايىتى ئوقۇلغاندا ئىككى خىل ئەھۋال بار:

1. نامازدا سەجدە ئايىتىنى ئوقۇغاندىن كېيىن توختىساق ياكى ئوقۇشقا داۋام قىلغاندىمۇ ئۈچ ئايەتتىن كۆپ ئوقۇمىساق، رۇكۇغا ئېگىلىپ، ئاندىن سەجدە قىلىمىز. بۇ ناماز سەجدىسى بىلەن تىلاۋەت سەجدىسىنىمۇ ئادا قىلغان بولىمىز.

2. سەجدە ئايىتىدىن كېيىن ئوقۇشقا داۋام قىلساق ۋە ئۈچ ئايەتتىن ئارتۇق قۇرئان ئايىتى ئوقۇساق، سەجدە ئايىتىدىن كېيىن «ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ ئۇدۇل سەجدىگە ئېگىلىمىز. سەجدىدە ئۈچ قېتىم «سۇبھانە رابّبىيەل ئائلا» دېگەندىن كېيىن تەكرار تەكبىر ئېيتىپ («ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ) ئورنىمىزدىن ئۆرە تۇرۇپ، سەجدە ئايىتىدىن كېيىنكى ئايەتلەرنى ئوقۇشنى داۋاملاشتۇرىمىز.

ناماز سىرتىدا تىلاۋەت سەجدىسىنى قانداق قىلىمىز؟

ناماز سىرتىدا سەجدە ئايەتلىرىدىن بىرەرسىنى ئوقۇغان ۋاقتىمىزدا (تاھارەت بار ھالدا) قىبلە تەرەپكە ئالدىمىزنى قىلىپ «ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ سەجدىگە ئېگىلىمىز. سەجدىدە ئۈچ قېتىم «سۇبھانە رابّبىيەل ئائلا» دېگەندىن كېيىن تەكرار «ئاللاھۇ ئەكبەر» دېگەچ سەجدىدىن بېشىمىزنى كۆتىرىپ ئورنىمىزدىن تۇرىمىز ۋە «غۇفرانەكە راببەنا ۋە ئىلەيكەل-ماسىر» دەيمىز.

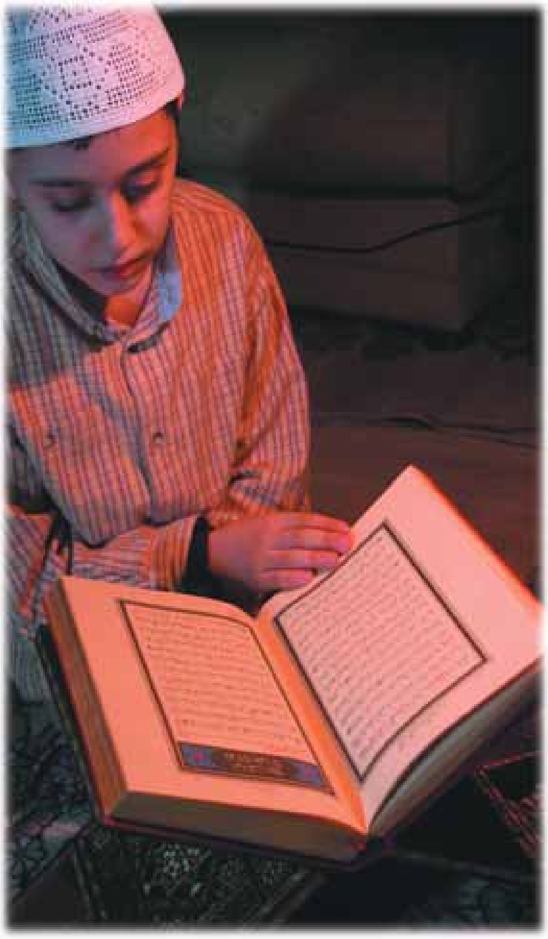

ناماز ئوقۇش مەكرۇھ بولغان ۋاقىتلار

ناماز ئوقۇش مەكرۇھ بولغان ۋاقىتلار بارمۇ؟

ناماز ئوقۇش مەكرۇھ بولغان ئۈچ ۋاقىت بار. بۇ ۋاقىتلاردا ھېچقانداق ناماز (پەرز، ۋاجىپ، سۈننەت، نەپلە، جىنازا (مېيىت نامىزى) ۋە قازا ناماز) ئوقۇلمايدۇ، تىلاۋەت سەجدىسى قىلىنمايدۇ.

1. كۈن چىقىۋاتقاندا: كۈن چىققىشتىن ئېتىبارەن تەخمىنەن 45 مىنۇت ئەتراپىدىكى بىر ۋاقىت. (ئەگەر بامدات نامىزى ئوقۇۋاتقىنىمىزدا كۈن چىقسا، نامىزىمىز بۇزۇلىدۇ، كېيىن قازاسىنى ئوقۇشىمىز كېرەك بولىدۇ.)

2. كۈن تىكلەشكەندە: پېشىن نامىزىدىن ئىلگىرىكى تەخمىنەن 45 مىنۇت ئەتراپىدىكى بىر ۋاقىت.

3. كۈن پېتىۋاتقاندا: قۇياشنىڭ سارغىيىشى ۋە پېتىشى ئارىسىدىكى تەخمىنەن 45 مىنۇت ئەتراپىدىكى بىر ۋاقىت. (بۇ ۋاقىتتا پەقەتلا شۇ كۈنكى ئەسىر نامىزىنىڭ پەرزىنى ئوقۇشقا بولىدۇ.)

پەقەتلا نەپلى ناماز ئوقۇش مەكرۇھ بولغان ۋاقىتلار بارمۇ؟

ئىككى ۋاقىت بار: بۇ ۋاقىتتا پەرز، ۋاجىپ، جىنازا ۋە قازا نامىزى ئوقۇغىلى بولىدۇ. تىلاۋەت سەجدىسى قىلغىلى بولىدۇ. لېكىن بۇ ئىككى ۋاقىتتا نەپلە ناماز ئوقۇش مەكرۇھتۇر.

1. **بامدات نامىزى ۋاقتىدا:** تاڭ ئاتقاندىن كۈن چىققۇچە بولغان ئارىلىقتا شۇ كۈنكى بامدات نامىزىنىڭ سۈننىتىدىن باشقا ھەرقانداق نەپلە ناماز ئوقۇش مەكرۇھتۇر.
2. **ئەسىر نامىزىنىڭ پەرزىدىن كېيىن:** ئەسىر نامىزىنىڭ پەرزىدىن كېيىن نەپلە ناماز ئوقۇش مەكرۇھتۇر.

نامازلىرىم

چوڭ ئانىسىنىڭ سۆزلىرى قۇلىقىغا كىردى:

- ئوغلۇم، مۇشۇ چاققىچە ناماز ئوقىمىغان بارمۇ؟

چوڭ ئانىسى يەتمىش ياشقا كىرگەن ئىدى. ئەمما ئەزان ئوقۇلغان هامان ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ، يېشىغا ماس كەلمىگەن چاققانلىق بىلەن تاهارەت ئېلىپ نامىزىنى ئوقۇيتتى. ئوغۇل بولسا، ھەمىشە نەپسىنىڭ كەينىگە كىرىپ، نامازنى ۋاقتى چىقىپ كېتەي دەپ قالغان ئاخىرقى مىنۇتلاردا ئاران-ئاران ئالدىراپ-سالدىراپ ئوقۇپ تۆگىتەتتى. خىيالىدا بۇلارنى ئويلىغاچ ئورنىدىن تۇرۇپ، سائەتكە قارىدى. خۇپتەن نامىزى ۋاقتىغا يەنە 15 مىنۇت ۋاقىت قالغان ئىدى.

پۇشايمان ئىلكىدە بېشىنى ئىككى تەرەپكە چايقىغاچ: «يەنە كېچىكتىم نامازغا» دېدى ئۆز ئۆزىگە. تېزلىكتە تاهارەت ئېلىپ، يۈز-كۆزىنى سۈرتمەيلا ئۆزىنى ھوجرىسىغا ئاتتى. ئۆزىنى زورلاپ يۈرۈپ تېز-تېز نامىزىنى ئوقىدى. نامازدىن كېيىن تەسۋى سىيرىگەچ چوڭ ئانىسىنىڭ سۆزلىرىنى ئەسلىدى.

- بۇ تۇرقۇمنى كۆرسە، ئاچچىق-چۈچۈك گەپ قىلاتتى ماڭا يەنە. ـ دېدى.

ئوغۇل چوڭ ئانىسىنى بەكلا ياخشى كۆرەتتى. بۇ مۇبارەك موماي نامىزىنى شۇنچىلىك بېرىلىپ ئوقۇيتتىكى، ئوغۇل ئۇنىڭغا قاراپ ھەيرانۇ-ھەس بولۇپ قالاتتى. موماي نامازدا شۇنچىلىك ئىخلاس بىلەن تۇراتتىكى، ئاللاھتىن ئەيمىنىپ يۈزىنىڭ رەڭگىمۇ ئۆزگىرىپ كېتەتتى. ئوغۇل ئۆزىنى چوڭ ئانىسى بىلەن سېلىشتۇرۇپ، ئۆزىنىڭ ھەقىقەتەن قاملاشمىغان بىر ئىش قىلغانلىقىنى ھىس قىلىپ، كۆڭلى بىئارام بولدى. بۈگۈن ئاخشامغىچە قاتتىق ھېرىپ كەتكەن ئىدى. خۇددى ئۈستىنى بىر تۈگمەن تېشى بېسىۋالغاندەك ئېغىر ئىدى بەدىنى. دۇئا قىلغاندا بېشىنى ئىككى ئالقىنى بىلەن تۇتۇپ سەجدىگە قويدى.

نامازدىن كېيىن بىردەم مۇشۇنداق يېتىپ تەپەككۇر قىلىشنى ياقتۇراتتى. كۆزلىرى يۇمۇلدى.

- نېمانچە ھېرىپ كەتكەندىمەن. ـ دېدى. مۈگدەك باستى شۇ ياتقانچە...

قىيامەت بولغان ئىدى.

مەھشەردە ھەممە يەر ئىنتايىن قىستا-قىستاڭ ئىدى.

ھەر تەرەپ ئادەملەر بىلەن لىق تولۇپ كەتكەن ئىدى. بەزىلەر تاڭ قېتىپ تۇرۇپ قالغان بولۇپ، جىمجىت ھالدا ئەتراپقا نەزەر سېلىپ تۇراتتى. بەزىلەر ئوڭ سول تەرەپكە چېپىپ يۈگۈرۈشۈپ يۈرەتتى. بەزىلەر تىزلىنىپ ئولتۇرغان بولۇپ، ئىككى ئالقىنى بىلەن بېشىنى تۇتۇپ نېمىنىدۇر ساقلاۋاتاتتى.

يۈرىكى خۇددى كۆكرەك قەپىزىنى تېشىپ چىقىپ كېتىدىغاندەك تېز-تېز سوقۇشقا باشلىدى، چىپ-چىپ سوغۇق تەرلەر ئاقتى.

ھايات ۋاقتىدا قىيامەت، مەھشەردىكى سۇئال-سوراق ۋە تارازا ھەققىدە نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئاڭلىغان بولسىمۇ، ئاخىرەتكە مۇناسىۋەتلىك بۇ ئۇقۇم، ئاتالغۇلار ئۇنىڭ دىققىتىنى بەك تارتمىغان ئىدى. مەھشەر مەيدانىدىكى بۇ تىترەش، قورقۇش ۋە ساقلاشنىڭ بۇنچىلىك دەھشەتلىك بولىدىغانلىقىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمىگەن ئىدى.

سۇئال-سوراق داۋاملىشىۋاتاتتى.

بۇ ئارىلىقتا ئۇنىڭ ئىسمى چاقىرىلدى. ھەيران بولۇپ ئوڭ-سولغا قارىدى.

- مېنىڭ ئىسمىمنى ئوقۇۋاتامسىلەر؟ - دېدى لاغىلداپ تىترەپ تۇرۇپ.

قىستىلىشىپ تۇرغان ئادەملەر ئىككى تەرەپكە ئايرىلىپ، ئۇنىڭ ئالدىغا بىر يول ئېچىلغان ئىدى.

ئىككى كىشى ئۇنى تۇتۇپ ئېلىپ ماڭدى. ئۇلارنىڭ مەھشەر كۈنىدىكى خىزمەتچى پەرىشتىلەر ئىكەنلىكى ئېنىق ئىدى.

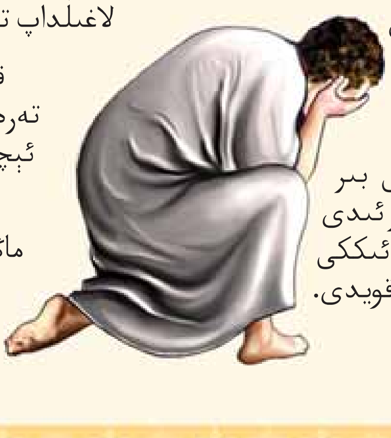

قىستاڭچىلىقتىكى كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا تەمتىرىپ ئالدىغا قاراپ ماڭدى. مەركىزىي بىر يەرگە كەلدى. پەرىشتىلەر ئىككى تەرەپكە كەتتى. ئۇنىڭ بېشى يەرگە ساڭگىلاپ تۇراتتى.

پۈتۈن هاياتى بىر كىنوغا ئوخشاش ئۆتتى كۆز ئالدىدىن.

- كۆپ شۈكرى! ـ دېدى ئۆز ئۆزىگە ۋە سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ:

- دۇنياغا كېلىپ كۆزۈمنى ئاچقاندىن باشلاپ، هەر دائىم ئاللاھ يولىدا خىزمەت قىلغان ئىنسانلارنى كۆردۈم. دادام كىشىلەرگە تەبلىغ قىلاتتى. مال-دۇنياسىنى ئىسلام ئۈچۈن سەرپ قىلاتتى. ئانام ئۆيىمىزگە كەلگەن مېهمانلارنى كۈتەتتى، داستىخانلارنىڭ بىرىنى يىغىپ، يەنە بىرىنى ئاچاتتى. كۈنلەر مۇشۇ تەرىقىدە ئۆتەتتى. مەنمۇ مۇشۇ يولدا ماڭدىم. ئىنسانلارغا خىزمەت قىلىشقا تىرىشتىم. ئۇلارغا ئاللاھ هەققىدە سۆزلىدىم. ناماز ئوقۇدۇم. روزا تۇتتۇم. پەرز قىلىنغان ئىشلارنىڭ هەممىسىنى ئادا قىلدىم. هارام ئىشلاردىن يىراق تۇردۇم.

كىرپىكلىرىدىن كۆز ياشلىرى تامچىلاشقا باشلىدى: «راببىمنى ياخشى كۆرىمەن. هېچ بولمىغاندىمۇ ياخشى كۆرىدىغانلىقىمنى هىس قىلىۋاتىمەن.» دېدى.

ئەمما يەنە بىر تەرەپتىن «راببىم ئۈچۈن قانچىلىك قىلسام ئاز، جەننەتكە كىرىشىمگە يەتمەسلىكى مۇمكىن.» دەپ ئويلاۋاتاتتى.

بىردىنبىر سېغىنىدىغىنى ئاللاھنىڭ رەهمىتى ئىدى.

هېساپ خېلى ئۇزۇن داۋاملاشتى.

چىپ-چىپ تەرلەپ كەتكەن ئىدى. قەددى پۈكۈلۈپ، لاغىلداپ دىر-دىر تىترەۋاتاتتى.

كۆزلىرى تارازىغا تىكىلگەن بولۇپ، ئەمەللەر تارتىلغاندىن كېيىنكى نەتىجىنى ساقلاۋاتاتتى. ئاخىرىدا بىر هۆكۈم چىقاتتى.

مەسئۇل پەرىشتىلەر قولىدا بىر قەغەزنى تۇتۇپ، مەهشەر مەيدانىدا يىغىلىپ تۇرغان خالايىق تەرەپكە كەلدى.

ئالدى بىلەن ئوغۇلنىڭ ئىسمىنى ئوقىدى. بۇنى ئاڭلاپ ئوغۇلنىڭ پۇتلىرى يەردە تۇرالماي قالدى، يىقىلىپ چۈشكىلى تاسلا قالدى. هاياجاندا كۆزلىرى يۇمۇلۇپ، هۆكۈمنى ئاڭلاش تەقەززالىقىدا قۇلىقىنى دىڭ تۇتۇپ تۇردى.

مەهشەردىكى قىستا-قىستاڭ خالايىق «ئاھ!» دېدى.

ئوغۇلنىڭ قۇلىقى خاتا ئاڭلاۋاتامدۇ-يا؟!

ئۇنىڭ ئىسمى جەھەننەمگە كىرىدىغانلارنىڭ قاتارىدا ئىدى.

تىزىنىڭ ئۈستىدە يىغلىپ ئولتۇرۇپلا قالدى. ھەيرانلىقتا داڭ قېتىپ قالغان ئىدى. «بۇ مۇمكىن ئەمەس!!!!!» دەپ ۋاقىرىدى. ئوڭ سول تەرەپكە تىپىرلىدى.

- مەن قانداقسىگە جەھەننەمگە كىرەي؟ ھاياتىم بويىچە خىزمەت ئەھلى بىلەن بىر سەپتە تۇردۇم. ئۇلار بىلەن بىرلىكتە ئىشلىدىم. ھەر دائىم راببىمنىڭ ئىسمىنى سۆزلىدىم. ـ دەيتتى.

كۆزلىرى چەكچىيىپ، لاغىلداپ تىترەپ بەدىنىدىن تەر قويۇلاتتى.

مەسئۇل ئىككى پەرىشتە ئۇنى بىلەكلىرىدىن تۇتۇپ سۆرىگەن پېتى قىستاڭچىلىقتىن ئۆتۈپ، ئوت يالقۇنى ئېگىزگە ئۆرلەپ تۇرغان جەھەننەمگە ئېلىپ ماڭدى.

ئۇ قاتتىق تىپىرلايتتى.

ئەجىبا مەدەت يوقمۇ؟

ياردەم قىلغۇدەك بىرەيلەن چىقماسمۇ؟!

يالۋۇرۇش ئارىلاش تەلەپپۇزدا كىكەچلەپ ئاغزىنى ئاچتى:

- خىزمەتلىرىم... تۇتقان روزىلىرىم... ئوقۇغان قۇرئانلىرىم... نامىزىم... ھېچقايسىسى مېنى قۇتۇلدۇرالماسمۇ؟ - دەيتتى.

جان-جەھلى بىلەن توۋلاپ يالۋۇراتتى.

جەھەننەمگە مەسئۇل پەرىشتىلەر ئۇنى سۆرەپ مېڭىۋەردى. جەھەننەمنىڭ ئوتلىرىغا يېقىن كېلىپ قالغان ئىدى. بېشىنى بۇراپ ئارقىغا قارىدى. ئاخىرقى قېتىم تىپىرلاۋاتاتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۆيىنىڭ ئالدىدا ئېقىپ تۇرغان دەريا سۈيىدە كۈندە بەش قېتىم يۇيۇنغان ئىنسان قانداق پاكىزلانغان بولسا، كۈندە ئوقۇلغان بەش ۋاخ نامازمۇ ئىنساننى گۇناھلىرىدىن شۇنداق پاكلايدۇ.» دېگەن ئىدى.

- مېنىڭ نامازلىرىم ئەمدى مېنى قۇتقۇزماسمۇ؟ - دەپ ئويلاۋاتاتتى.

- نامازلىرىم... نامازلىرىم...نامازلىرىم، - دەپ ۋاقىراپ يىغلاشقا باشلىدى.

مەسئۇل پەرىشتىلەر توختىمىدى. مېڭىشنى داۋاملاشتۇردى. جەھەننەمنىڭ بېشىغا كەلدى. جەھەننەم ئوتىنىڭ ھارارىتى يۈزىنى كۆيدۈردى. ئاخىرقى بىر قېتىم ئارقىغا قارىدى. يىغلاپ كۆز ياشلىرى قالمىغان ئىدى. ئۈمىدىمۇ قالمىدى. بېشىنى ساڭگىلىتىپ، ئىككى پۈكلىنىپ قالدى.

بىلىكىدىن چىڭ تۇتقانلار ئۇنى قويىۋەتتى. جەھەننەم پەرىشتىلىرىدىن بىرى ئۇنى ئىتتىرىۋەتتى. ۋۇجۇدى ھاۋادا لەيلەپ جەھەننەم ئوتىغا چۈشۈۋاتاتتى. دەل بىر ئىككى مېتىر چۈشۈپ بولغاندا، بىر قول ئۇنىڭ بىلىكىدىن تۇتتى.

بېشىنى كۆتىرىپ، يۇقىرىغا قارىدى.

ئۇزۇن، ئاق ساقاللىق بىر بوۋاي ئۇنى جەھەننەمگە چۈشۈشتىن قۇتقۇزۇپ قالغان ئىدى. بوۋاي ئۇنى ئۈستىگە تارتتى. ئۇ ئۈستىدىكى چاڭ-تۇزاڭلارنى قېقىشتۇرغاچ بوۋاينىڭ يۈزىگە قارىدى:

- سىز كىم؟ - دېدى. بوۋاي كۈلۈمسىرەپ:

- مەن سېنىڭ نامازلىرىڭ. ـ دېدى.

- نېمىشقا بۇنچىلىك كېچىكىپ كەلدىڭىز؟ ئاخىرقى مىنۇتلاردا ئاران ئۈلگۈردىڭىز. تۇلا ئويلاپ كەتكەن ئىدىم سىزنى. ـ دېدى. بوۋاي كۈلۈمسىرەپ بېشىنى چايقىدى:

- سەن ھەمىشە مېنى ئاخىرقى ۋاقىتلارغا ئاران يېتىشتۈرەتتىڭ. ئېسىڭگە كەلدىمۇ؟ - دېدى.

ئوغۇل سەجدىدىن بېشىنى كۆتەردى. بەدىنىدىن چىلىق-چىلىق تەر ئېقىپ تۇراتتى.

سىرتتىكى ئاۋازغا قۇلاق سالدى. خۇپتەن نامىزىغا ئەزان ئوقۇلۇۋاتاتتى.

ئوقتەك چاچراپ ئورنىدىن تۇرۇپ، تاھارەت ئېلىشقا ماڭدى، خۇپتەن نامىزى ئۈچۈن.

-ئابدۇللاھ دەمىر

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناماز ئوقۇشنى بەك ياخشى كۆرەتتى

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامازنى ئاللاھتائالاغا بولغان سۆيگۈ-مۇھەببەت ۋە ئىتائەتنىڭ بىر ئىپادىسى دەپ قارىغانلىقى ئۈچۈن «ناماز كۆزۈمنىڭ نۇرى» دەپ ئاتىغان ۋە نامازنى ۋاقتىدا تەئدىل-ئەركان بىلەن ئوقۇشقا ئىنتايىن ئەھمىيەت بەرگەن ئىدى. ناماز ۋاقتى كېلىشى بىلەنلا ناماز ئوقۇشنى ياخشى كۆرەتتى، نامازنى كېچىكتۈرۈشنى ياقتۇرمايتتى. **«نامازنىڭ دەسلەپكى ۋاقىتلىرىدا ئاللاھنىڭ رىزاسى، ئاخىرقى ۋاقىتلىرىدا ئاللاھنىڭ مەغپىرىتى بار»** دېگەن ئىدى. (تىرمىزى: «سالات»، 13) بۇنىڭ بىلەن، ئاللاھنىڭ نامازنى ۋاقتى كىرىشى بىلەنلا ئوقۇغان بەندىلەردىن رازى بولىدىغانلىقىنى تەكىتلەپ، نامازغا سەل قاراپ ئاخىرقى ۋاقتىدا ئوقۇغانلارنى ئاللاھنىڭ يەنىلا مېھرى-شەپقىتى بىلەن ئەپۇ قىلىدىغانلىقىنى ئېيتقان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناماز ۋاقتى كىرىشى بىلەنلا ھەممە ئىشنى تاشلاپ قويۇپ، ئاللاھقا يۈزلىنەتتى. ھەزرىتى ئائىشە ئانىمىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نامازغا تۇرۇشى ھەققىدە مۇنداق دېگەن:

«رەسۇلۇللاھ بىز بىلەن پاراڭلىشاتتى، بىزمۇ ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلىشاتتۇق. ئەمما ناماز ۋاقتى كېلىشى بىلەنلا ئۇ خۇددى بىزنى تونۇمايدىغاندەك بىر ھالەتكە كېلىپ، پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ئاللاھقا يۈزلىنەتتى...» («فەزائىلى ئائمال»، 303)

پەرز نامازلاردىن سىرت ۋاقىت تاپسىلا نەپلە ناماز ئوقۇيتتى. بىر ئىش تۈپەيلى خۇشال بولسا، شۈكۈر قىلىش ئۈچۈن نامازغا تۇراتتى. بىر ئىش تۈپەيلى كۆڭلى يېرىم بولسىمۇ، يەنە نامازغا تۇراتتى.

بىر قېتىم پۇتى ئىششىپ كەتكۈچە ناماز ئوقۇغان ئىدى. ھەزرىتى ئائىشە ئانىمىز ئۇنىڭغا: «ئى رەسۇلاللاھ! سىزنىڭ ئۆتمۈشتىكى ۋە كەلگۈسىدىكى بارلىق گۇناھلىرىڭىز مەغپىرەت قىلىنغان تۇرسا، نېمە قىلىسىز ئۆزىڭىزنى بۇنچە ھارغۇزۇپ؟!» دېگەندە، **«ئەي ئائىشە! ئاللاھقا شۈكۈر قىلىدىغان بىر بەندە بولمايمەنمۇ؟»** دەپ جاۋاپ بەرگەن ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھاياتىنىڭ ئاخىرقى مەزگىللىرىدە قاتتىق ئاغرىپ يېتىپ قالغان چاغدىمۇ نامازنى تاشلىمىغان ئىدى. كېسەللى ئېغىرلىشىپ، بەدىنى ئاجىزلىشىپ قالغان بولسىمۇ، پېشىن ۋە ئەسىر نامىزى ۋاقتىدا ئىككى كىشىنىڭ يۆلىشى بىلەن ئۆيىدىن چىقىپ مەسجىدكە كېلىپ، جامائەت بىلەن بىرلىكتە ناماز ئوقىغان ئىدى. ۋاپات بولۇش ئالدىدا ئۈممىتىگە ئەڭ مۇھىم ئىشلارنى تەكرار تەكىتلەپ، مۇنۇلارنى تەۋسىيە قىلغان ئىدى: **«نامازنى ھەرگىز تاشلىماڭلار! نامازنى ھەرگىز تاشلىماڭلار! مالاي-چۆرىلىرىڭلار، ئايالliرىڭلار ۋە باللىرىڭلارنىڭ ھەققىگە رىئايە قىلىشتا ئاللاھتىن قورقۇڭلار!»** (ئەبۇ داۋۇد: «ئەدەب»، 123، 124)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«(ئى مۇھەممەد!) ئائىلەڭدىكىلەرنى (ۋە ئۈممىتىڭنى) نامازغا بۇيرۇغىن، ئۆزەڭمۇ ئۇنى ئادا قىلىشقا چىداملىق بولغىن! بىز سەندىن رىزىق تەلەپ قىلمايمىز، بىز ساڭا رىزىق بېرىمىز. ياخشى ئاقىۋەت پەقەت تەقۋادارلارغا خاستۇر.»

(تاھا سۈرىسى 132-ئايەت)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«نامازغا تۇرغاندا خۇددى ھاياتىڭدىكى ئەڭ ئاخىرقى نامىزىڭنى ئوقۇۋاتقاندەك دىققەت بىلەن ئوقۇ! كېيىن سېنى پۇشايمانغا قويىدىغان گەپنى قىلما!»

(ئىبنى ماجە: «زۇھد»، 15)

ھاياتىنى ئىسلامنى ئەڭ گۈزەل شەكىلدە تەبلىغ قىلىشقا ۋە ساھابىلىرىنى ئىلاھىي تەربىيە بىلەن يېتىشتۈرۈشكە بېغىشلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھۇزۇر مەنبەسى نامازنى ھەممە كىشىنىڭ ئەڭ چىرايلىق شەكىلدە ئوقۇشىنى ئارزۇ قىلاتتى. مۇئتە ئۇرۇشىغا بېرىش ئۈچۈن تەييارلانغان ئابدۇللاھ بىن رەۋاھا يولغا چىقىش ئالدىدا پەيغەمبىرىمىز بىلەن خوشلاشقىلى كەلگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئايرىلىشقا كۆزى قىيمىغان ھالدا:

- ئى رەسۇلۇللاھ! ماڭا مەن يادلىۋالىدىغان ۋە ئېسىمدىن مەڭگۈ چىقمايدىغان بىر ئىشنى تەۋسىيە قىل! - دېگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:

- سەن ئەتە ئادەملىرى ئاللاھقا بەك ئاز سەجدە قىلىدىغان بىر دۆلەتكە بارىسەن. ئۇ يەردە كۆپ سەجدە قىل! كۆپ ناماز ئوقۇ!

ــ دېدى. («ۋاقىدى»، 2-جىلد، 758)

جامىلەر ۋە مەسجىدلەر

مەسجىد ۋە جامى دېگەن نېمە؟

«سەجدە قىلىنىدىغان يەر» مەنىسىدىكى مەسجىدلەر ئاللاھقا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن بىنا قىلىنغان مۇقەددەس ماكانلاردۇر. تۈركىيەدە ئادەتتە بىر قەدەر ئاز كىشىنى سىغدۇرالايدىغان كىچىكرەك ماكان «مەسجىد»؛ بىر قەدەر كۆپ كىشىنى سىغدۇرالايدىغان مۇستەقىل ۋە چوڭ بىنالار «جامى» دېيىلىدۇ. باشقا ئىسلام دۆلەتلىرىدە «جامى» ۋە «مەسجىد» كەلىمىسى ئوخشاش مەنىدە قوللىنىلىدۇ. مەسجىد ۋە جامىلەر ئاللاھقا ئىبادەت قىلىنىدىغان يەر مەنىسىدە «ئىبادەتخانا» (مابەد) دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

دىنىمىزدە ناماز ئوقۇش، دۇئا قىلىش ۋە ئاللاھقا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن مەخسۇس بىر ماكانىنىڭ بولۇشى شەرت ئەمەس. ھەر يەردە ئىبادەت قىلغىلى بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرگە بىر ئاھالىلەر ئولتۇراق رايونىدىكى جامىلەر ۋە ئۇنىڭ ئېگىز قوببىسى (مۇنارى) شۇ رايوننىڭ مۇسۇلمانلارغا ئائىت ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا جامى ۋە مەسجىدلەردە جامائەت بىلەن بىرلىكتە ناماز ئوقۇش ۋە كوللېكتىپ ئىبادەت قىلىش يالغۇز ئىبادەت قىلىشقا قارىغاندا تېخىمۇ ئەۋزەل ۋە كۆپ ساۋاپتۇر. جامىلەر بىزنىڭ كۈندە بەش قېتىم ئۆزئارا كۆرۈشىدىغان ۋە ھەر جۈمە كۈنى مۇتلەق ھالدا بىر يەرگە يىغىلىدىغان مۇقەددەس ماكانىمىزدۇر.

ئاللاھقا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن سېلىنغان تۇنجى ئىبادەتخانا نەدە؟

قۇرئانى-كەرىمدە ئاللاھقا ئىبادەت ئۈچۈن بىنا قىلىنغان تۇنجى يەرنىڭ كەبە ئىكەنلىكى بىلدۈرۈلگەن. ئىسلام تارىخى كىتاپلىرىدا كەبىنىڭ ئۇلىنى تۇنجى قېتىم سالغان كىشىنىڭ ھەزرىتى ئادەم ئەلەيھىسسالام ئىكەنلىگى نەقىل قىلىنغان. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ۋە ئىسمائىل ئەلەيھىسسالاممۇ شۇ ئۇلنىڭ ئۈستىگە كەبىنى يېڭىۋاشتىن بىنا قىلغان. يەر يۈزىدە ئىككىنچى قېتىم بىنا قىلىنغان مەسجىد بولسا، سۇلايمان ئەلەيھىسسالام قۇددۇستا بىنا قىلغان مەسجىدى ئاقسا (ئەقسا مەسجىدى)دۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جامى سالدۇرغانمۇ؟

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىدىكى چاغلىرىدا مەسجىد سېپىتىدە كەبىدە ناماز ئوقۇپ، ئاللاھقا ئىبادەت قىلاتتى. مۇشرىكلار جەۋرى-زۇلۇمنى كۈچەيتكەن ۋاقىتلاردا «دارۇل ئەرقام» دەپ ئاتالغان يەردە جامائەت بىلەن بىرلىكتە ناماز ئوقۇپ، ئىسلام دىنىنى ئۆگىتەتتى. ئۇ زامانلاردا ھەزرىتى ئەبۇبەكرىگە ئوخشاش ئۆيلىرىنى مەسجىد قىلغان ساھابىلەرمۇ بار ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلغاندا يولدا «قۇبا» دېگەن يەردە بىر مەسجىد سېلىشنى بۇيرىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۈستى ئۇچۇق ھالدا كىچىك بىر مەسجىد سېلىندى. مەدىنىگە كەلگەندە قىلغان تۇنجى ئىشىمۇ سېتىۋېلىنغان بوش يەرگە پەيغەمبەر مەسجىدى دەپ ئاتالغان «مەسجىدى نەبەۋى»نى بىنا قىلىش بولدى. بۇ مەسجىدنى سېلىشتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىۋاستە قول تىقىپ ئىشلەپ، مۈرىسىدە خىش (كېسەك) توشىغان ئىدى. كۈنىمىزدە مەدىنە-مۇنەۋۋەر شەھىرىدىكى مەسجىدى نەبەۋى بولسا ئۇشبۇ مۇقەددەس مەسجىدنىڭ كېڭەيتىلگەندىن كېيىنكى كۆرۈنۈشىدۇر.

جامى ۋە مەسجىدلەر نېمە ئۈچۈن مۇھىم؟

بىر يەردە جامى ياكى مەسجىدنىڭ بارلىقى شۇ يەردە مۇسۇلمانلارنىڭ ياشايدىغانلىقىنىڭ ئىشارىتىدۇر. مەسجىدلەر ئاللاھقا ئاتالغان يەرلەردۇر. بۇ يەرگە كىرگەن كىشىلەر ھۇزۇرغا ئېرىشىدۇ ۋە خاتىرجەم ھالدا ئاللاھقا ئىبادەت قىلىدۇ. ئىلىم ئۆگىنىدۇ ۋە بىر بىرى بىلەن تونۇشىدۇ. ھېچكىم مەسجىد ۋە جاملەرنى شەخسىي مۈلكى قىلىپ ئىگەللىۋالالمايدۇ. بۇنداق قىلىش چوڭ گۇناھتۇر. بۇنداق قىلغان ئىنسانلار ۋە جاملەردە ئاللاھقا ئىبادەت قىلىنىشىغا توسقۇنلۇق قىلغۇچىلار ئىنسانلارنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ زالىملاردۇر. مەسجىدلەر تەۋھىد ئېتىقادىنىڭ سىمۋولى ۋە كەبەئى-مۇئەززەم (ئۇلۇغ كەبە)نىڭ يەر يۈزىدىكى شۆبىلىرىدۇر. بۇ سەۋەپتىن مۇسۇلمانلار بارغانلىكى يەرلەردە ۋە فەتھى قىلغان يېڭى دۆلەتلەردە شەرت-شارائىت ۋە ئېھتىياجقا ئاساسەن چوڭ-كىچىك، ئاددى-ساددا ياكى كۆركەم، ھەيۋەتلىك جاملەرنى بىنا قىلغان.

جاملەردە پەقەتلا ناماز ئوقۇلامدۇ؟

جاملەر پەقەتلا ناماز ئوقۇلىدىغان ماكانلار ئەمەس. تارىختىن بۇيان جاملەر

بۈيۈك مەدەنىيەتلەرنىڭ مەركىزى بولغان. پەيغەمبىرىمىزنىڭ زامانىدا تۇنجى قېتىم بىنا قىلىنغان مەسجىدنىڭ يېنىدىلا «سۇففە» ئىسمىدا بىر مەكتەپ ئېچىلغان ۋە ئىلىم مەركىزى بولغان. «سۇففە»نىڭ تۇنجى ئوقۇتقۇچىسى پەيغەمبىرىمىز ئىدى. مەسجىدى نەبەۋى مۇسۇلمانلار بىر يەرگە يىغىلىدىغان، ناماز ۋە قۇرئان ئوقۇيدىغان، پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۆھبەتلىرىنى ئاڭلايدىغان، مەسىلىلىرىنى سۆزلىشىپ ھەل قىلىش چارىسىنى مەسلىھەتلىشىدىغان، چەتئەللىك ئەلچىلەرنى قوبۇل قىلىدىغان، دۆلەتنى ئىدارە قىلىدىغان بىر مەركەز بولغان ئىدى. مۇسۇلمانلار تەرىپىدىن كېيىنكى ئەسىرلەردە بىنا قىلىنغان چوڭ جاملەرنىڭ يېنىدا مەدرىسلەر (مەكتەپلەر، ئالىي مەكتەپلەر)، نامرات يوقسۇللارغا تاماق بېرىدىغان ئۆيلەر، كىتاپخانىلار، دوختۇرخانىلار، ھاماملار (مونچىلار) قاتارلىق جەمىيەتتىكى خەلقنىڭ زۆرۈر ئېھتىياجىغا كېرەكلىك مۇئەسسەسەلەر تەسىس قىلىنغان ئىدى. جاملەر ئىلىم-پەن، مەدەنىيەت ۋە ئىلغارلىقنىڭ مەركىزى بولۇپ، ئىنسانلارنىڭ ئۆز ئارا ئىتتىپاقلىششى ۋە تەربىيىلىنىشى ئۈچۈن تۆھپە قوشىدىغان ماكانلار بولغان ئىدى.

جامدە قانداق خىزمەتچىلەر بار؟

ئىمام: «باشلامچى، يولباشچى، رەھبەر ۋە دۆلەت باشلىقى» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدىغان ئىمام كەلىمىسى ناماز ئوقۇتىدىغان ۋە جامائەتكە دىنىي تېمىلاردا رەھبەرلىك قىلىدىغان كىشىگە بېرىلگەن ئىسىمدۇر. جامى ئىمامى پەقەتلا ناماز ئوقۇتۇش بىلەنلا قالماستىن، بەلكى ئۆزى ياشاۋاتقان يەردە بىلىمى ۋە ئەخلاقى بىلەن ئىنسانلارغا باشلامچى بولىدىغان، جەمىيەت ئەزالىرىنىڭ مەنىۋى جەھەتتە تەربىيىلىنىشىگە مەسئۇل بولىدىغان كىشىدۇر.

مۇئەززىن: ناماز ۋاقتى كەلگەندە ئەزان ئوقۇيدىغان ۋە جامى ئىچىدە مۇئەززىنلىك بىلەن مۇناسىۋەتلىك باشقا ۋەزىپىلەرنى ئادا قىلىدىغان كىشىدۇر. ئىمام يوق چاغلاردا ئىمامغا ۋاكالىتەن ناماز ئوقۇتىدۇ. جەمئىيەت ئەزالىرىنى مەنىۋى جەھەتتە تەربىيىلەشكە ئىمام بىلەن بىرلىكتە مەسئۇل بولۇپ ئىشلەيدۇ.

خەتىب: جۈمە، ھېيت نامىزى، رامىزان ۋە ھەيتىنىڭ مەلۇم بىر كۈنلىرىدە نامازدىن ئىلگىرى ياكى كېيىن خەلققە تەبلىغ، نەسىھەت قىلىغۇچى كىشىدۇر. خەتىبلەر خەلققە خىتاب قىلىدۇ، تەبلىغ قىلىدۇ، ئىلىم ئۆگىتىدۇ. جامىگە كەلگەن مۇسۇلمانلارنى دىنىي جەھەتتە تەربىيىلەيدۇ. جەمئىيەت ئەزالىرىنى تەربىيىلەشتە خەتىبلەرنىڭ رولى چوڭدۇر.

قايىيۇم: ئادەتتە چوڭ جامىلەردە بار. جامىلەرنىڭ پاكىزە ۋە رەتلىك بولۇشىغا مەسئۇل خىزمەتچىلەر.

جامىدىكى ئاساسلىق قىسىملار قايسىلار؟

مېھراب: جامىدە ئىمام جامائەتكە ناماز ئوقۇتقاندا جامائەتنىڭ ئالدىدا تۇرىدىغان يەر.

مۇنبەر: جۈمە ۋە ھېيت كۈنى خۇتبە ئوقۇلىدىغان يەر. قىبلىگە ئالدىمىزنى قىلغاندا مېھرابنىڭ ئوڭ تەرىپىدە تۇرىدۇ. خۇتبە ئوقۇش ئۈچۈن پەشتاق بىلەن چىقىلىدۇ.

كۇرسى: (ئورۇندۇق دېگەن مەنىدە) جامى ئىمامى ياكى خەتىبنىڭ جامائەتكە تەبلىغ قىلغاندا تۇرىدىغان يېرى.

مۇئەززىن ماھفىلى: مۇئەززىنلەر ناماز ئوقۇيدىغان ۋە قامەت (قەد قامەتىسسالاھ...) ئوقۇيدىغان يەردۇر. مۇئەززىن ماھفىلى بارلىق جامىلەرنىڭ ھەممىسىدە بولىۋەرمەيدۇ. ئادەتتە چوڭ جامىلەردە بولىدۇ.

مېھراب

مۇنبەر

كۇرسى

مۇئەززىن ماھفىلى

سوئاللار

1. ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ توغرا ياكى خاتا ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلىڭ. توغرا بولسا «**توغرا**»، خاتا بولسا «**خاتا**» دېگەن سۆزنىڭ يېنىدىكى كاتەكچىگە ئىشارەت قىلىڭ.

- بەش ۋاخ ناماز مىراج كېچىسىدە پەرز قىلىنغان. توغرا ☐ خاتا ☐
- بامدات نامىزى 8 رەكئەت بولۇپ، 4 سۈننەت؛ 4 پەرز. توغرا ☐ خاتا ☐
- پېشىن نامىزى 10 رەكئەت بولۇپ، 2 سۈننەت، 4 پەرز، 4 ئاخىرقى سۈننەت. توغرا ☐ خاتا ☐
- خۇپتەن نامىزى 10 رەكئەت بولۇپ، 4 سۈننەت، 4 پەرز، 2 ئاخىرقى سۈننەت. توغرا ☐ خاتا ☐
- ۋىتىر نامىزى ئوقۇش پەرزدۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- ھېيت نامىزى ئوقۇش ۋاجىپتۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- بەدەننى، كىيىم-كېچەكنى ۋە ناماز ئوقۇيدىغان يەرنى كۆز بىلەن كۆرگىلى بولىدىغان پاسكىنا نەرسىلەردىن پاكىزلاش «ھادەستىن تاھارەت» دەپ ئاتىلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
- ۋىتىر نامىزى نامازشامدىن كېيىن ئوقۇلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
- جامائەت بىلەن بىرلىكتە ناماز ئوقۇغاندا ئىمامغا ئىقتىدا قىلىشقا ئايرىم نىيەت قىلىنىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
- نامازغا باشلىغاندا «ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ تەكبىر ئېيتىش «ئىفتىتاھ تەكبىرى» دېيىلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐

2. ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ توغرا ياكى خاتا ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلىڭ. توغرا بولسا «**توغرا**»، خاتا بولسا «**خاتا**» دېگەن سۆزنىڭ يېنىدىكى كاتەكچىگە ئىشارەت قىلىڭ.

- ناماز ۋاقىتلىرىنى مۇسۇلمانلارغا بىلدۈرۈش ئۈچۈن قىلىنغان چاقىرىق «قامەت» دەپ ئاتىلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
- «دۇئايى قۇنۇت»نى پېشىن نامىزىنىڭ ئۈچىنچى رەكئىتىدە ئوقۇيمىز. توغرا ☐ خاتا ☐
- نامازغا نىيەت قىلىش سۈننەتتۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- ئىفتىتاھ (نامازغا باشلاش) تەكبىرىنى ئېيتىش پەرزدۇر. توغرا ☐ خاتا ☐

- دەسلەپكى تەكبىردىن كېيىن «سۇبھانەكە» دۇئاسىنى ئوقۇش پەرزدۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- سەجدە قىلىش سۈننەتتۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- نامازدا سەھۋەنلىك ئۆتكۈزۈپ سالسا، سەھۋى سەجدىسى قىلىش ۋاجىپتۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- چوڭ-كىچىك تەرەتنى قىستاپ قالغان ھالدا ناماز ئوقۇش ھارامدۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- نامازدا بىر نەرسە يەپ-ئىچىش مەكرۇھتۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
- ناماز ئوقۇۋاتقاندا كۆكسىمىزنى قىبلىدىن باشقا بىر تەرەپكە قاراتساق، ناماز بۇزۇلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐

3. ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ توغرا ياكى خاتا ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلىڭ. توغرا بولسا «**توغرا**»، خاتا بولسا «**خاتا**» دېگەن سۆزنىڭ يېنىدىكى كاتەكچىگە ئىشارەت قىلىڭ.

- جۈمە نامىزىدىن ئىلگىرى خۇتبە ئوقۇش كېرەك. توغرا ☐ خاتا ☐
- يىلدا ئىككى ھېيتىمىز بار: قۇربان ھېيت ۋە رۇزا ھېيت. توغرا ☐ خاتا ☐
- قۇربان ھېيت كۈنلىرىدە نامازنىڭ پەرزىدىن كېيىن ئوقۇلىدىغان تەكبىر «تەشرىق تەكبىرى» دەپ ئاتىلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
- سەپەرگە چىققاندا 3 رەكئەتلىك پەرز نامازنى قىسقارتىپ 2 رەكئەت قىلىپ ئوقۇيمىز. توغرا ☐ خاتا ☐
- كۈن چىقىۋاتقاندا، كۈن تىكلەشكەندە ۋە كۈن پېتىۋاتقاندا ناماز ئوقۇشقا بولمايدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐

1. ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. ناماز ئوقۇش ئارقىلىق تۆۋەندىكىلەردىن قايسىلىرىغا ئېرىشەلەيمىز؟

I. ناماز ئاللاھنى ئەڭ گۈزەل شەكىلدە ئەسلىشىمىزگە ياردەم قىلىدۇ.

II. ناماز بىزگە ئاخىرەت كۈنىنى ۋە ھېساپ كۈنىنى خاتىرىلىتىدۇ.

III. ناماز ئوقۇش بىلەن تەنھەرىكەت قىلغان بولىمىز.

IV. ناماز بىزنى گۇناھلاردىن تازىلايدۇ.

ئا. I-II-III

ب. I-II-IV

ت. II-III-IV

پ. I-III-IV

2. بەش ۋاخ ناماز قايسى كېچىدە پەرز قىلىنغان؟

ئا. مىراج كېچىسى

ب. قەدىر كېچىسى

ت. مەۋلۇت كېچىسى

پ. بارائەت كېچىسى

3. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى نامازنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن كېرەكلىك ئەمەس؟

ئا. ئەقلى-ھۇشى جايىدا بولۇش

ب. ئىشچان بولۇش

ت. بالاغەتكە يېتىش

پ. مۇسۇلمان بولۇش

4. تۆۋەندىكى نامازلاردىن قايسىسى ۋاجىپتۇر؟

ئا. پېشىن نامىزى

ب. ۋىتىر نامىزى

ت. نامازشام

پ. جۈمە نامىزى

5. تۆۋەندىكى نامازلاردىن قايسىسى سۈننەتتۇر؟

ئا. ھېيت نامىزى

ب. ۋىتىر نامىزى

ت. تىراۋىۇ (تەراۋىھ) نامىزى

پ. جىنازا (مېيت) نامىزى

6. تۆۋەندىكى نامازلاردىن قايسىسى پەرزدۇر؟

ئا. ھېيت نامىزى

ب. جىنازا نامىزى

ت. ۋىتىر نامىزى

پ. تەھەججۇد نامىزى

7. ئالدى بىلەن پەرزى ئوقۇلىدىغان ناماز تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى؟

ئا. پېشىن

ب. بامدات

ت. نامازشام

پ. خۇپتەن

8. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى نامازنىڭ سىرتىدىكى پەرز ئەمەس؟

ئا. سەترى-ئەۋرەت

ب. ۋاقىت

ت. نىيەت

پ. قىيام (نامازدا ئۆرە تۇرۇش)

9. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى نامازنىڭ ئىچىدىكى پەرز ئەمەس؟

ئا. قىيام

ب. سالام بېرىش

ت. قىرائەت

پ. رۇكۇ

10. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى نامازنىڭ ئىچىدىكى پەرز؟

ئا. ھادەستىن تاھارەت (مەنىۋى پاكىزلىنىش)

ب. نىجاسەتتىن تاھارەت

ت. سەترى-ئەۋرەت

پ. سەجدە

11. نامازۋاقىتلىرىنى مۇسۇلمانلارغا بىلدۈرۈش ئۈچۈن قىلىنىغان چاقىرىقنىڭ ئىسمى نېمە؟

ئا. ئەزان

ب. قامەت

ت. سالات

پ. تەكبىر

12. تۆۋەندىكى سۈننەت نامازلاردىن قايسىسى 4 رەكئەت ئەمەس؟

ئا. پېشىن نامىزىنىڭ دەسلەپكى سۈننىتى

ب. ئەسىر نامىزىنىڭ سۈننىتى

ت. نامازشامنىڭ سۈننىتى

پ. خۇپتەن نامىزىنىڭ دەسلەپكى سۈننىتى

13. تۆۋەندىكى سۈننەت نامازلاردىن قايسىسى 2 رەكئەت ئەمەس؟

ئا. پېشىن نامىزىنىڭ دەسلەپكى سۈننىتى

ب. پېشىن نامىزىنىڭ ئاخىرقى سۈننىتى

ت. نامازشامنىڭ سۈننىتى

پ. خۇپتەن نامىزىنىڭ ئاخىرقى سۈننىتى

14. تۆۋەندىكى پەرز نامازلاردىن قايسىسى 4 رەكئەت ئەمەس؟

ئا. پېشىن نامىزىنىڭ پەرزى

ب. ئەسىر نامىزىنىڭ پەرزى

ت. نامازشامنىڭ پەرزى

پ. خۇپتەن نامىزىنىڭ پەرزى

15. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى نامازنىڭ ۋاجىپلىرىدىن بىرى؟

ئا. سۇبھانەكە ئوقۇش

ب. «سۇبھانە راببىيەل ئائلا» دېيىش

ت. فاتىھە ئوقۇش

پ. «سەمىئاللاھۇ لىمەن ھامىدەھ» دېيىش

2. ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. نامازدىكى ئاخىرقى ئولتۇرۇشتا تۆۋەندىكى دۇئالاردىن قايسىسى ئوقۇلمايدۇ؟

ئا. ئەتتەھىيياتۇ

ب. ئاللاھۇممە راببەنا

ت. ئاللاھۇممە سەللى ئالا، ئاللاھۇممە بارىك ئالا

پ. دۇئايى قۇنۇت

2. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى نامازنىڭ مەكرۇھلىرىدىن بىرى ئەمەس؟

ئا. ناماز ئەسناسىدا بەدەن ۋە كىيىمنى بىكاردىن بىكار تۇتۇپ ئويناش

ب. رۇكۇ ۋە سەجدىدىكى تەسبىھلەرنى ئۈچ قېتىمدىن ئارتۇق ئوقۇش

ت. چوڭ-كىچىك تەرەتى قىستاپ تۇرغان ھالەتتە ناماز ئوقۇش

پ. ئادەمنىڭ يۈزىگە قاراپ تۇرۇپ ناماز ئوقۇش

3. تۆۋەندىكى نامازلاردىن قايسىسىنى جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇش شەرت؟

ئا. جۈمە نامىزى

ب. پېشىن نامىزى

ت. ئەسىر نامىزى

پ. نامازشام

4. ۋاقتىدا ئوقۇيالماي قالغان نامازنى كېيىن تولۇقلاپ ئوقۇش نېمە دېيىلىدۇ؟

ئا. قۇشلۇق (چاشگاھ) نامىزى

ب. قازا نامىزى

ت. كېسەل نامىزى

پ. تاھىيياتۇل-مەسجىد نامىزى

5. تىراۋۇ (تەراۋىھ) نامىزى قايسى ئايدا ئوقۇلىدۇ؟

ئا. رەجەپ ئېيى

ب. شەئبان ئېيى

ت. رامىزان ئېيى

پ. مۇھەررەم ئېيى

6. تۆۋەندىكى نامازلاردىن قايسىسىدا رۇكۇ ۋە سەجدە قىلىنمايدۇ؟

ئا. جىنازا نامىزى

ب. تىراۋۇ نامىزى

ت. جۈمە نامىزى

پ. ھېيت نامىزى

7. مۇسۇلمانلارنىڭ قىبلىسى قەيەر ۋە نەدە؟

ئا. كەبە-مەككە

ب. كەبە-مەدىنە

ت. مەسجىدى ئەقسا-قۇددۇس

پ. راۋزا-مەدىنە

8. قامەت قاچان ئوقۇلىدۇ؟

ئا. نامازنىڭ پەرزىدىن ئىلگىرى

ب. ھېيت نامىزىدىن ئىلگىرى

ت. جىنازا نامىزىدىن ئىلگىرى

پ. ۋىتىر نامىزىدىن ئىلگىرى

9. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى نامازنى بۇزمايدۇ؟

ئا. گەپ قىلىش

ب. ئەسنەش

ت. بىرەر نەرسە يەپ ئىچىش

پ. ئۆزى ئاڭلىغۇدەك دەرىجىدە كۈلۈش

10. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى پېشىن نامىزى؟

ئا. 10 رەكئەت = 2 دەسلەپكى سۈننەت + 4 پەرز + 4 ئاخىرقى سۈننەت

ب. 10 رەكئەت = 4 دەسلەپكى سۈننەت + 4 پەرز + 2 ئاخىرقى سۈننەت

ت. 10 رەكئەت = 4 دەسلەپكى سۈننەت + 2 پەرز + 4 ئاخىرقى سۈننەت

پ. 8 رەكئەت = 4 دەسلەپكى سۈننەت + 4 پەرز

3. ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. پەرزى ئىككى رەكئەتتۇر. پەرزدىن ئىلگىرى خۇتبە ئوقۇلىدۇ. جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇلىدۇ. يالغۇز ئوقۇغىلى بولمايدۇ. پەقەت ئەر كىشىلەرگىلا پەرزدۇر.

يۇقارقى ئالاھىدىلىكلەر تۆۋەندىكىلەردىن قايسى نامازغا ئائىتتۇر؟

ئا. ھېيت نامىزى

ب. بامدات نامىزى

ت. جىنازا نامىزى

پ. جۈمە نامىزى

2. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى ھەم نامازنى ھەمدە تاھارەتنى بۇزىدۇ؟

ئا. نامازدا بەدىنىنى قىبلىدىن باشقا تەرەپكە ئۆرۈش

ب. نامازدا بىرەر نەرسە يېيىش

ت. نامازدا گەپ قىلىش

پ. نامازدا يېنىدىكىلەر ئاڭلىغۇدەك دەرىجىدە كۈلۈش

3. ئەر كىشىلەر يۈگەشكە تېگىشلىك يەرلەر قايسى؟

ئا. مۆرە بىلەن پۇت ئارىسىدىكى يەر

ب. كىندىك بىلەن تىز ئارىلىقىدىكى يەر

ت. كىندىك بىلەن پۇت ئارىسىدىكى يەر

پ. مۆرە بىلەن تىز ئارىسىدىكى يەر

4. ئاياللار يۆگەشكە تېگىشلىك يەرلەر قايسى؟

ئا. يۈز، قول-پۇتتىن باشقا ھەممە يەر

ب. بېشىدىن باشقا ھەممە يېرى

ت. مۆرە بىلەن پۇتىنىڭ ئارىسىدىكى يەر

پ. مۆرە بىلەن تىزىنىڭ ئارىسىدىكى يەر

5. «دۇئايى-قۇنۇت» قايسى نامازدا ئوقۇلىدۇ؟

ئا. جۈمە نامىزى

ب. تىراۋىۋ نامىزى

ت. ۋىتىر نامىزى

پ. جىنازا نامىزى

6. جۈمە نامىزى ئوقۇشنىڭ ھۆكمى نېمە؟

ئا. ۋاجىپ

ب. پەرزى-ئەيىن

ت. پەرزى-كۇپايە

پ. سۈننەت

7. تىراۋىۋ نامىزى قانچە رەكئەت؟

ئا. 18

ب. 10

ت. 20

پ. 13

8. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى ھېيت نامىزى ئۈچۈن توغرا ئەمەس؟

ئا. جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇلىدۇ، قازاسى يوق.

ب. يىلدا ئىككى قېتىم ئوقۇلىدۇ.

ت. رۇكۇ يوق، سەجدە يوق بىر نامازدۇر.

پ. خۇتبە ئوقۇلىدۇ.

9. جۈمە ۋە ھېيت نامىزىدا خۇتبە ئوقۇلىدىغان يەر نېمە دەپ ئاتىلىدۇ؟

ئا. مۇنبەر

ب. مىھراپ

ت. شەرەفە

پ. كۇرسى

10. تۆت رەكئەتلىك پەرز نامازنىڭ ئىككى رەكئەت بولۇپ قىسقارتىلىشى ئۈچۈن سەپەر جەريانىدىكى مۇساپە ئەڭ ئاز قانچە كىلومېتىر بولۇشى كېرەك؟

ئا. 9 كىلومېتىر

ب. 90 كىلومېتىر

ت. 190 كىلومېتىر

پ. 900 كىلومېتىر

1. تۆۋەندىكى بوشلۇقلارنى تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(قىرائەت، تەھەججۇد، سەجدە، ئىستىقبالى قىبلە (قىبلىگە ئالدىنى قىلىش)، سەترى-ئەۋرەت)

- كېچە ئوقۇلىدىغان نەپلە ناماز .... نامىزى دېيىلىدۇ.
- نامازدا بەدەننىڭ تېگىشلىك يەرلىرىنىڭ يۆگىلىشى .... دەپ ئاتىلىدۇ.
- ناماز ئوقۇشقا باشلىغاندا كەبە تەرەپكە ئالدىنى قىلىش .... دەپ ئاتىلىدۇ.
- نامازدا قىيامدا (ئۆرە) تۇرغاندا ئەڭ ئاز ئۈچ ئايەت ئۇزۇنلۇقىدا قۇرئانى-كەرىم ئوقۇش .... دەپ ئاتىلىدۇ.
- رۇكۇدىن كېيىن پىشانە، بۇرۇن، قول، پۇت ۋە تىزنى بىرلىكتە يەرگە قويۇش .... دەپ ئاتىلىدۇ.

2. تۆۋەندىكى بوشلۇقلارنى تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(تەشرىق، ئوڭ، تىلاۋەت، گۇناھتۇر، خۇتبە، سەھۋى، ئىما-ئىشارەت، كۆپايىدۇر.)

- جامىلەرگە تاھارەت بىلەن .... پۈتىمىزدا دەسسەپ كىرىشىمىز لازىم.
- جۈمە نامىزىدىن ئىلگىرى .... ئوقۇش لازىم.
- قۇربان ھېيت كۈنلىرىدە نامازنىڭ پەرزىدىن كېيىن ئوقۇلىدىغان تەكبىر .... تەكبىرى دېيىلىدۇ.
- جىنازا (مېيىت) نامىزى ئوقۇش پەرزى ....
- ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇشقا كۈچى يەتمەيدىغان بىمارلار يېتىپ تۇرۇپ .... بىلەن ناماز ئوقۇسا بولىدۇ.
- سەۋەپسىز ھالدا نامىزىنى قازا قىلىش چوڭ ....
- نامازنىڭ ۋاجىپلىرىدىن بىرىنى ئۇنتۇپ قېلىپ ئادا قىلالماي قالساق، .... سەجدىسى قىلىشىمىز كېرەك.
- قۇرئانى-كەرىمدىكى سەجدە ئايەتلىرىنى ئوقۇغان ۋاقتىمىزدا قىلىدىغان سەجدە «.......... سەجدىسى» دەپ ئاتىلىدۇ.

جاۋاپلار

ئىبادەت

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى (15-بەتتە)

1-توغرا 2-خاتا 3-خاتا 4-توغرا 5-توغرا

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى (15-بەتتە)

1-پ 2-ب 3-ت 4-پ 5-ت

بوشلۇقلارنى تولدۇرۇش (16-بەتتە)

1-ئىبادىتىم 2-ئىبادەتتۇر. 3-ئىش-ھەرىكەت 4-ئاللاھ 5-شۈكۈر قىلىش

بالاغەتكە يەتكەنلەرنىڭ ۋەزىپە ۋە مەسئۇلىيىتى

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى (25-بەتتە)

1-توغرا 2-خاتا 3-توغرا 4-توغرا 5-توغرا

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى (25-بەتتە)

1-ب 2-ئا 3-ئا 4-ت 5-ب

بوشلۇقلارنى تولدۇرۇش (26-بەتتە)

1-مۇكەللەف 2-پەرز 3-پەرز ئەيىن 4-پەرز كۇپايە 5-ۋاجىپ 6-سۈننەتى مۇئەككەدە
7-مۇستەھەب 8-مۇباھ 9-ھارام 10-مەكرۇھ

پاكىزلىق

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى (39-بەتتە)

1-توغرا 2-خاتا 3-توغرا 4-خاتا 5-توغرا

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى (39-بەتتە)

1-ئا 2-ئا 3-ت 4-پ 5-ئا

بوشلۇقلارنى تولدۇرۇش (40-بەتتە)

1-يېرىمىدۇر. 2-پاكىزە 3-پاكىزلانغانلارنى 4-نىجاسەت 5-ھادەستىن

تاھارەت

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى (64-بەتتە)

1-توغرا 2-خاتا 3-توغرا 4-خاتا 5-توغرا

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى (64-بەتتە)

1-ت 2-پ 3-ت 4-ب 5-پ

بوشلۇقلارنى تولدۇرۇش (65-بەتتە)

1-ئۈچ قېتىم 2-سۈننەتتۇر. 3-مىسۋاك 4-مەكرۇھتۇر. 5-پەرزدۇر.

غۇسۇل ۋە تەيەممۇم

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى (65-بەتتە)

1-توغرا 2-توغرا 3-خاتا 4-خاتا 5-خاتا

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى (66-بەتتە)

1-ب 2-ئا 3-پ 4-ت 5-ئا

بوشلۇقلارنى تولدۇرۇش (66-بەتتە)

1-ئاغزىمىزنى، بۇرنىمىزنى 2-پەرزدۇر. 3-سۈننەتتۇر. 4-مەكرۇھتۇر. 5-تەيەممۇم

ناماز

1. ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى (120-بەتتە)

1-توغرا 2-خاتا 3-خاتا 4-توغرا 5-خاتا 6-توغرا 7-خاتا 8-خاتا 9-توغرا 10-توغرا

2. ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى (120-بەتتە)

1-خاتا 2-خاتا 3-خاتا 4-توغرا 5-خاتا 6-خاتا 7-توغرا 8-خاتا 9-خاتا 10-توغرا

3. ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى (121-بەتتە)

1-توغرا 2-توغرا 3-توغرا 4-خاتا 5-توغرا

1. ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى (122-بەتتە)

1-ب 2-ئا 3-ب 4-ب 5-ت 6-ب 7-ت 8-پ 9-ب 10-پ 11-ئا 12-ت 13-ئا 14-ت 15-ت

2. ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى (123-بەتتە)

1-پ 2-ب 3-ئا 4-ب 5-ت 6-ئا 7-ئا 8-ئا 9-ب 10-ب

3. ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى (125-بەتتە)

1-پ 2-پ 3-ب 4-ئا 5-ت 6-ب 7-ت 8-ت 9-ئا 10-ب

1. بوشلۇقلارنى تولدۇرۇش (126-بەتتە)

1-تەھەججۇد 2-سەترى ئەۋرەت 3-ئىستىقبالى قىبلە 4-قىرائەت 5-سەجدە

2. بوشلۇقلارنى تولدۇرۇش (126-بەتتە)

1-ئۇك 2-خۇتبە 3-تەشرىق 4-كۆپايىدۇر. 5-ئىما-ئىشارەت 6-گۇناھتۇر. 7-سەھۋى 8-تىلاۋەت